

Twaalf leerredenen

nagelaten door

Theodorus van der Groe

**in leven Bedienaar van het Evangelie
te Kralingen.**

Eerder in druk verschenen als:

Elf LEERREDENEN

**W.M. den Hertog,
Utrecht 1958**

Waaraan toegevoegd 1

LEERREDE OVER SPREUKEN 8:35a.

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2015**

INHOUD

Drie preken voor het eerst verschenen bij J. van der Vliet, Rotterdam, 1836.

1. Eerste leerrede Psalm 4: 7

Velen zeggen: wie zal ons het goede doen zien? Verhef Gij over ons het licht Uws aanschijns, o Heere!

2. Tweede leerrede Catechismus vr. 20 en 21

3. Derde leerrede Catechismus vr. 21, 22, 23

Viertal preken eerst verschenen Mensing en Van Westreenen, Rotterdam 1844:

4. Vierde leerrede Matth. 9: 12

Maar Jezus dat horende, zeide tot hen: Die gezond zijn hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn.

5. Vijfde leerrede Matth. 25: 46b

Maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven.

6. Zesde leerrede Lucas 18: 30

Die niet zal veelvoudig weer ontvangen in deze tijd en in de toekomstige eeuw het eeuwige leven.

7. Zevende leerrede 1 Joh 2: 25

En dit is de belofte die Hij ons beloofd heeft, namelijk: het eeuwige leven.

8. Achtste leerrede 1 Petrus 5: 10a

De God nu aller genade, die ons geroepen heeft tot Zijn eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus.

Bovenstaande 8 preken verschenen ook bij H. ten Hoove, 1891

Drietal Eerst verschenen J. Boden, Zwijndrecht 1839:

9. Nieuwjaarsleerrede Lucas 16: 2b

Geeft rekenschap van uw rentmeesterschap.

10. Paasleerrede Joh. 20: 11-18

En Maria stond buiten bij het graf wenende. Als zij dan weende, bukte zij in het graf, enz.

11. Paasleerrede Filip. 3: 10

Opdat ik Hem kenne en de kracht van Zijn opstanding.

Eerst verschenen G. van Peurseem, Amsterdam 1854:

12. LEERREDE OVER SPREUKEN 8:35a.

Want die Mij vindt, vindt het leven.

Voorbericht

De vroegere uitgegeven leer redenen van wijlen den weleerwaarde heer Theodorus van der Groe, in zijn leven bedienaar van het Goddelijk woord te Kralingen, zijn bij velen met grote belangstelling gezocht en gelezen en daardoor uitverkocht. De begeerte om nog iets naders van die waardige man te lezen, is de ondergetekende op de kennelijkste wijze gebleken. Hierom heeft hij willen zien hoe ver die begeerte zich zou uitstrekken en heeft daartoe *een viertal leerredenen uit de grote voorraad onuitgegeven*, genomen; welke hij de belangstellenden tot een matige prijs aanbiedt. En als deze proef aan zijn gunstige verwachting mocht beantwoorden, is hij in de gelegenheid nog meer onuitgegeven stukken van deze waardige man te leveren; en wel voornamelijk zijne leerredenen over de *Heidelbergse Catechismus*.

Mochten ook deze leerredenen met hartelijke belangstelling gelezen en de uitgever daardoor opgewekt worden zijn voornemen te volbrengen. Waartoe God genadig Zijn zegen gebiedde!

De uitgever

Viertal preken eerst verschenen bij Mensing en Van Westreenen, Rotterdam 1844:

Voorbericht

Nog altijd vinden de nagelaten geschriften van den weleerwaarden zeergeleerden heer Theodorus van der Groe laatst predikant te Kralingen, een bijzondere bijval, daar zij door hun ernst gepaard met een echt christelijk zin en een diep doordringende kennis, velen tot versterking en opbouw in, of toebrenging tot het zaligmakend geloof leiden kunnen. Waarom wij dan ook niet aarzelden deze leerredenen het licht te doen zien. Wij hebben dezelve gelaten zoals ze door de waardige leraar zijn uitgesproken en ons geen veranderingen van zinnen of woorden die thans welluidender voor het gehoor en meer gekuist naar de geest van onze tijd, zouden geweest zijn, veroorloofd.

Eensdeels om daardoor de zaak zelf niet te verminderen, ten andere omdat velen in dezelve nog zo gaarne, als het ware de man zelf horen spreken. En voornamelijk omdat de naam van de schrijver op de titel van het boek geplaatst, voor de inhoud van het geschrevene instaat en verantwoordelijk is. Hetgeen bij veranderingen van een of ander gegeven vervalt, nadien het de diens geschrift dan niet meer is.

Dat dan deze leerredenen met groot genoegen door velen aangehoord, die, zo wij vertrouwen, er nu reeds de zalige vruchten met hun leraar van mogen smaken, nog voor velen door het lezen derzelve strekke mogen tot versterking en opbouw in het allerheiligst geloof. Dat de gelovigen erdoor verkwikt en vertroost, de zwakken erdoor versterkt en bemoedigd en de heilbegerigen erdoor uitgelokt mogen worden, is de hartelijke wens van

De uitgevers.

p.s.

In deze digitale uitgave is de stijl, spelling en zinsbouw enigszins aangepast, om de leesbaarheid te vergroten en aantrekkelijker te maken voor gebruik van digitale apparatuur.

1. LEERREDE

Velen zeggen: wie zal ons het goede doen zien? Verhef Gij over ons het licht Uws aanschijns, o Heere! Psalm 4 vers 7

Het is een kostelijke en overwegingwaardige vermaning, die de Zoon van God, de Opperste Wijsheid van de Vader doet, aan alle zondaren en onbekeerden onder de mensenkinderen, Spreuk. 8: 4 en 5: *Tot u, o mannen! Roep ik. En mijn stem is tot van de mensenkinderen; gij slechten, verstaat kloekzinnigheid en gij zotten verstaat met uw harten.* Hetgeen waar hier ons oog en onze aanmerking op valt, is: de benaming die de Zoon van God hier geeft, aan álle onbekeerde mensen. Hij noemt hen *slechten en zotten*. Overal in het Woord van God vinden wij de zondaars en de onbekeerden, de mensen van deze wereld, als de zodanigen door de Heilige Geest afgemaald. Zij komen ons daar voor als slechten, dwazen, verstandelozen, onwijzen, onvernuftigen, blinden, enz. Wat mag toch wel de reden zijn, dat de onbekeerden overal in het Woord van God, als dwazen en zotten getekend worden, die geen kennis, noch wijsheid, noch verstand hebben? Daarvan zijn verscheidene redenen te geven. Maar de wezenlijkste en voornaamste is deze, dat alle onbegenadigde en natuurlijke mensen geheel onkundig zijn van het ware en hoogste goed van de ziel en van de weg, waardoor dat wordt verkregen. En dat zij daarom hun gelukzaligheid zoeken langs verkeerde wegen, waarop niets dan een eeuwig verderf en de diepste rampzaligheid te vinden is, zodat de Heilige Geest met recht van hen getuigt, Jes. 55: 2: *Dat zij hun geld uitgeven voor hetgeen geen brood is.* Nu kan er immers geen grotere dwaasheid bedacht worden, als dat iemand wroet en werkt om zich gelukkig te maken, Maar op een geheel verkeerde wijze. Dat hij zich voedt met ijdelheid. Zich verheugt met inbeelding, rook en schaduw. En dat hij zich verrijkt met klatergoud en valse schijn; terwijl hij ondertussen geheel onkundig is van de ware gelukzaligheid en dat hij de weg tot verkrijging van het enige hoogste goed, ten enenmale bezijden loopt? En nochtans liggen alle mensen van nature in dit gasthuis ziek. Allen zijn met deze droevige krankheid bevangen. Zij lopen en arbeiden van 's morgens tot 's avonds, om maar te vinden hetgeen hen kan vergenoegen en hun menigvuldige begeerten kan voldoen. En nochtans blijven zij onkundig van hetgeen, wat de ziel voor tijd en eeuwigheid ten volle kan vergenoegen en verzadigen. O rampzalige dwaasheid! Waarvan niemand wordt genezen, dan in de school van de Heere Jezus. Dáár wordt geleerd, dat er maar een enig goed is, dat de mens nodig heeft om hem eindeloos te verzadigen en hoogst gelukkig te maken, te weten: wanneer God het licht Zijns aangezichts over hem verheft en Zichzelf in en door Zijn Zoon Jezus Christus, aan hem ontdekt en bekend maakt. Daar vindt hij, dat God het hoogste Goed van de mens is. Zodat, met Hem te kennen, te genieten, te dienen en te beminnen, de ziel ten volle voldaan wordt. En dat hij voor tijd en eeuwigheid niets anders, noch iets meer behoeft.

Hier valt nu al het valse schijngoed, dat de mens buiten God zoekt en begeert, geheel terneder. Alles wordt nu in van de mensen ogen schade en drek, de ziel geraakt in een geheel ander leven en geheel anders werkzaam dan tevoren. En roept uit met de dichter, in de woorden van onze voorgelezen tekst: *velen zeggen, wie zal ons het goede doen zien?* alsof hij zei: "Vele, ja, de meeste mensen, lopen en zoeken naar een goed dat hun verzadigen kan, maar wij, Heere God!, Uw kinderen, begeren geen ander goed, dan dat Gij maar het licht Uws aangezichts over ons verheft en Uzelf aan ons te kennen, te beminnen en te genieten geeft. Een ding hebben wij van U, o Heere, begeerd. Dát is het, waarmee wij voldaan zouden zijn en boven dit begeren wij niets." Wat ook de bijzondere aanleiding of gelegenheid geweest zij, bij welke de koning

David deze Psalm heeft gedicht en opgesteld: dit is zeker, dat hij hier handelt tegen zijn wederpartijders, die zich tegen hem en zijn regering kwamen aan te kanten en zijn eer zochten te schande te maken. deze zoekt hij hier van hun verkeerde en boze handel tegen hem te overtuigen en hen tot stilheid, gehoorzaamheid en tot de vrees Gods te bewegen, waartoe zijn Godvruchtige vermaningen tot dit einde dienende, in de vorige verzen kunnen worden nagelezen. Onder andere vermaande hij deze zijn tegenpartijders, vs. 6, dat zij offeranden der gerechtigheid zouden offeren en met afzien van alles, op de Heere zouden vertrouwen, door tot Hem en Zijn genade de toevlucht te nemen. En om hen tot die gestalte en die werkzaamheid van de gemoeds van de temeer te bewegen, zo vertoont hij hen in onze tekstwoorden, hoe verkeerd en dwaas de meeste mensen hun gelukzaligheid en hoogste goed hier in de wereld, buiten God en Zijn gemeenschap zoeken. Daar nochtans het ware, wezenlijke en zielverzadigende goed, dat de mens nodig heeft om voor tijd en eeuwigheid gelukkig te zijn, alleen in het licht van Gods aangezicht gelegen is.

Onze tekstwoorden vertonen ons dan in een levendig tafereel: aan de ene kant de uitzinnige dwaasheid van de wereld, in het tevergeefs uitzien naar en het vruchteloos begeren van hun hoogste goed buiten God. En aan de andere kant de geestelijke en hemelse wijsheid, zoals die geleerd wordt in de school van Christus en die de gelovige bondgenoot van de Heeren, zijn hoogste goed alleen doet zoeken in het liefelijk en zielverzadigend licht van Gods aangezicht.

Dit zijn dan twee stukken van grote aangelegenheid en van een zeer noodzakelijk gebruik voor ons allen, waarom wij die onder van de Heeren genadige zegen en bijstand, een weinig nader met uw aandacht zullen overwegen. Beschouwen wij dan

1. Ten eerste de grote dwaasheid van de onbekeerde wereld, die al hun goed en zielverzadiging geheel verkeerd zoekt, in de dingen buiten God.
2. En dan, ten tweede, de hemelse wijsheid van de Heeren gelovigen bondgenoot, die geen ander goed begeert, dan dat de Heere het licht Zijns aangezichts over hem verheft.

1. Wij ontmoeten hier dan eerst de dwaasheid van de wereld, door Koning David zo voorgesteld: *velen zeggen: wie zal ons het goede doen zien?*

Weet toehoorders, dat deze woorden op meer dan een wijze, door de uitleggers verklaard worden. Maar wat ons betreft, wij laten een iegelijk hierin handelen naar zijn licht en begrip. Het komt ons voor, dat David hier gewagende van velen die zeggen, wie zal ons het goede doen zien, het oog heeft op onbekeerde, aardse wereldgezinde mensen, die geen kennis hebbende, waarin het ware en hoogste goed van de mensen gelegen is, dit, volgens hun bedorven aard en verduisterd verstand, geheel verkeerdelijk zoeken in de ijdele dingen en goederen van deze wereld. Immers, de dichter zal dit zelf verklaren en zal ons aanstonds in het volgende vers doen zien, dat hij op zodanige wereldlingen het oog heeft, wanneer hij voor de Heere belijdt: *Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan ter tijd, als hun koren en most vermenigvuldigd zijn.*

Hun is een betrekkelijk woord, dat op voorafgaande voor of onderwerpen ziet, waarvan tevoren gehandeld is. Nu kan het woordje "hun", hier geen betrekking hebben dan op en tot velen, die zeggen: *wie zal ons het goede doen zien?* Zodat de zin is: dat God onze vrome dichter meer vreugde in zijn hart gaf, door het licht van Zijn aangezicht, dan die velen genoten, wanneer hun koren en most vermenigvuldigd werd. Zodat het uit Davids eigen rede klaar genoeg blijkt, dat hij, hier gewagende van velen

die zeggen: *wie zal ons het goede doen zien?* daarmee geen andere bedoelt dan onbekeerde en onbegenadigde wereldlingen, die hun goed en deel geheel buiten God, in de dingen van deze wereld zoeken. Dit zal nader blijken, wanneer wij de woorden zelf wat nader inzien.

David spreekt hier van "velen". Dat is, hij geeft ons al aanstonds een denkbeeld, dat hij hier op onbegenadigden en onbekeerden het oog heeft. Want deze zijn toch ver de grootste hoop, onder de mensen. Overal in het Woord van God worden de onbekeerden, met de benaming van velen, onderscheiden van het klein getal van Gods volk of der gelovigen, die weinigen genoemd worden. Bijzonder in Davids tijden waren de onbekeerden velen en de bekeerden of gelovigen weinigen. Hoort hem met bittere droefheid van Zijn ziel klagen, Psalm 12: 2: *Behoud, o Heere! Want de goeder-tierene ontbreekt. Want de getrouwen zijn weinige geworden onder de kinderen van de mensen.* David dan sprekende van de onbekeerde en blinde mensen van deze wereld, die buiten Gods verbond en gemeenschap, op de weg van de verderfs wandelen, stelt hen met recht voor onder de benaming van velen; evenals de Zaligmaker, Matth. 7 13: *Want wijd is de poort en breed:s de weg, die tot het verderf leidt en velen zijn er, die door dezelve ingaan.*

Wat zeggen nu deze velen? David getuigt ervan, dat zij zeiden: *wie zal ons het goede doen zien?* Wanneer wij horen gewagen van 'zeggen', moeten wij dat niet nemen, voor een woordelijk zeggen of spreken met de mond. Maar voor een dadelijke werkzaamheid van de harten, zodat iemand iets zegt en spreekt met zijn gedrag, handel en wandel en met de uitgangen en genegenheden van zijn ziel, hetgeen men sprekende daden roemt, waardoor een mens gewoonlijk veel krachtiger spreekt dan door woorden. In die zin wordt zeggen zeer dikwijls in Gods Woord genomen en zo moet het hier ook opgevat worden. Velen zeggen, in hun zoeken en handelen: *Wie zal ons het goede doen zien.*

Door het goede wordt 8 niet anders verstaan dan hetgeen waarmee de mens zich voldoen en verzadigen kan, daar hij bij kan leven en zijn genegenheden aan kan overgeven. Want de mens is een 'begeerlijk' schepsel, die niet kan zijn zonder willen en begeren. Nu moet er altijd een voorwerp zijn, waarmee hij zijn begeerte voldoen en verzadigen kan, anders zou de mens niet kunnen leven, maar hij zou van gebrek moeten versmachten. Al wat nu van de mensen begeerten kan voeden en verzadigen, is het goed daar hij naar streeft, dat hij wenst en waarom hij werkt, om dit meer en meer te bezitten en te genieten. Welk een ijdele en nietige zaak het ook zij, wanneer de mens er slechts zijn begeerte mee voldoen en verzadigen kan, zo is dit zijn hoogste goed, waarnaar hij haakt, waarop hij de meeste prijs stelt en waarvoor hij al zijn geld en arbeid gewillig besteedt. Door de zonde is niet alleen de gehele mens, maar ook al zijn neigingen en begeerten geheel bedorven en gaan die slechts uit tot zondige dingen buiten God, die alleen het ware en wezenlijke goed is. Bijgevolg begeert de mens en kan ook in de staat der zonde niet anders begeren, dan een zondig, vals, bedrieglijk en schadelijk schijngoed, dat vanwege van de mensen aardsgezinde en vleselijke natuur, ook geheel in aardse en vleselijke dingen gezocht wordt.

In die aardse en vleselijke dingen nu is een grote verscheidenheid van voorwerpen, voor van de mensen zinnelijkheid en bijzondere geneigdheid om te zoeken en te begeren. Vandaar komt het, dat alle onbekeerde mensen niet hetzelfde, maar bijzondere en onderscheidene dingen begeren, overeenkomstig ieders aard en gesteldheid. Gelijk bijvoorbeeld: een dronkaard stelt zijn hoogste goed in de drank en ziet slechts uit naar gelegenheden om zijn begeerten daarnaar dagelijks te kunnen voldoen. Een hoereerder vindt zijn hoogste goed in weelde en ontucht. Een gierigaard stelt zijn

hoogste goed in het vergaderen van alle schatten en rijkdommen. Een hovaardige staat naar eer en wereldse grootheid, als zijn hoogste goed. Een wellustig wereldling hongert en dorst naar alle vermaken in dit leven. Een verstandige wereldwijze vindt zijn hoogste goed in allerlei aardse wetenschappen, waar hij zich dag en nacht in afslooft en al zijn tijd in doorbrengt. Een welgeschikt burgerlijk mens vindt zijn hoogste goed in de naarstige waarneming van zijn beroep en in een eerlijke en onbesproken wandel. Een werkheilige zoekt voldoening in alle uiterlijke godsdienstigheid en in het gezet en ijverig waarnemen van velerlei uitwendige godsdienstplichten. Kortom, er is geen mens, of hij heeft iets dat hij als zijn hoogste goed najaagt en daar hij zijn gelukzaligheid in meent te vinden. Daar hij al zijn arbeid aan besteedt en waarmee hij de begeerten van Zijn ziel dagelijks voedt en verzadigt. Van hier dus die grote verscheidenheid van de mensen bewegingen en werkzaamheden hier op de wereld, waar elk een speelpop heeft, waarmee hij zijn aardse leven doorbrengt. De Heilige Schrift zegt: dat alle mensen van nature dwalen als schapen en dat een iegelijk zich keert naar zijn eigen weg. Jes. 53: 6.

En dit nu is de zaak die David hier bedoelt, als hij zegt: *velen zeggen: wie zal ons het goede doen zien*. Hij beoogt daarmee die werkzame pogingen en begeerten der onbekeerde wereldlingen, waardoor een ieder van hun gedreven wordt, om elk op zijn wijze zijn deel en hoogste goed hier in de wereld te zoeken, in nietige en ijdele dingen, die evenwel de oneindige begeerten van de ziel niet kunnen vervullen. Die de mens slechts voor een tijdje hier op aarde bezighouden en hem bovendien voor eeuwig ongelukkig maken. Zodat het is alsof de dichter wilde zeggen: veel en ver de meeste mensen, ja, alle onbekeerde mensen van deze wereld zoeken het goede hier in dit leven. De een hierin, de ander daarin, elkeen zegt: *wie zal mij het goede doen zien?* Ieder begeert en verlangt naar iets, dat zijn holle begeerten kan verzadigen. Ieder strijdt en werkt om het goede hier op aarde te genieten.

Ziedaar! Wat wij menen, dat de dichter hier bedoelt met deze woorden: *velen zeggen: wie zal ons het goede doen zien*. En zo zien wij dan de dwaze handel van de onbekeerde wereld, in te hongeren en dorsten naar ijdele goederen buiten God, om hun ledige zielsbegeerten, daarmee voor een korte tijd te voldoen. Zo handelt de blinde wereldling, zo zoekt hij zijn vergenoeging in ijdel en bedrieglijk schijngoed. Zo vestigt hij zijn ogen op hetgeen niets is en geeft zijn geld uit voor hetgeen geen brood is.

Ten tweede, de hemelse wijsheid van de Heeren gelovige bondgenoot

Maar anders handelt hier een gelovige bondgenoot van de Heeren, die in de school van Christus het ware, wezenlijke en hoogste Goed van de ziel heeft leren kennen. Deze begeert geen ander goed tot verzadiging van Zijn ziel dan hetgeen te vinden is in het licht van Gods aangezicht, gelijk David ons dat hier leert met deze zijn smeking: *verhef Gij over ons het licht Uws aangezichts*.

David nu: de dwaze begeerte van de wereld, naar allerlei bedrieglijk schijngoed aangetoond hebbende, laat daarop nu volgen de ernstige begeerte van de Heeren volk en bondgenoten, hierin bestaande: ***dat de Heere toch over hen wilde verheffen het licht Zijns aangezichts***. De man Gods spreekt hier niet alleen voor zichzelf, maar in het algemeen, in naam van het bondvolk van de Heeren. Zeggende in het meervoudig geval; *verheft Gij over ons dat licht*. Hij wist, dat al Gods kinderen het hierin met hem ten volle eens waren en dat zij geen hoger goed dan het licht van de Heeren aangezicht zochten en begeerden. Dat zij daar allen grotelijks naar jaagden en er op gezet waren: daarom richt hij deze zijn smeking tot de Heere, in naam van de ganse Kerk of gemeente der gelovigen, voor die Hij deze Psalm samenstelde. Hij richt zijn aanspraak en zijn gebed tot God, hem noemende, met Zijn hoogwaardige gedenknaam Jehovah of

Heere, om uit te drukken: niet alleen Zijn hoogheid en oppermogendheid. Maar ook Zijn onveranderlijke trouw en goedertierenheid, in het vervullen en daarstellen van al Zijn verbondsbeloften, aan Zijn volk en gunstgenoten gedaan. Heerlijke deugden in God! Waarop de gelovigen, in hun gebeden en smekingen, zonderling met een oog van het geloof mogen zien, als de grond van hun vrijmoedigheid en vertrouwen!

Aan die Jehovah of Heere nu, eigent David hier een Aangezicht toe en bidt, *dat Hij het licht van dit Zijn aangezicht over Zijn gelovig volk wilde verheffen*. Dat God de Heere, een ongeschapen en volmaakte Geest zijnde, geen de minste lichamelijke bezit en derhalve ook geen eigenlijk aangezicht heeft, leert ons niet alleen de Heilige Schrift, maar zelfs het licht der natuur. Hierom dus, wanneer aan God de Heere, een Aangezicht wordt toegeschreven, gelijk meermalen in Gods Woord geschiedt, moet dit oneigenlijk verstaan worden.

Ten eerste. En dan betekent het woord "Gods aangezicht", zoals ons dit hier voorkomt, twee dingen: óf Zijn toorn en mishagen over de zonden en de zondaren; gelijk er van God de Heere, gesproken wordt in Psalm 34: 17: *Het aangezicht des Heeren is tegen degenen, die kwaad doen; om hun gedachtenis van de aarde uit te roeien*; óf Gods aangezicht betekent Zijn gunst, liefde, goedheid en genade, zoals Hij dit op het krachtigst en blijkbaarst, in Zijn genadeverbond aan de zondaar betoond, gelijk wij dit vinden in Num. 6: 25: *De Heere doe Zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig*. Doch, omdat de Heere Zich nu aan de zondaar, in Zijn gunst, liefde en genade, op geen andere wijze kan ontdekken, dan in en door Christus, wordt Christus uit dien hoofde, in de Heilige Schrift, het Aangezicht van God genoemd. Zo bad Mozes, dat Gods aangezicht, dat is: *de Zoon van God*, mocht meegaan, Exod. 33: 15. En in Psalm 27: 8 vermaant God de zondaar, dat hij Zijn aangezicht, dat is weer: Christus, zal zoeken, hierom wordt de Zoon van God genoemd: *de Engel van Gods aangezicht, die Israël behouden heeft*, Jes. 63: 9.

En waarlijk, Christus is ook het Aangezicht Gods, want gelijk iemand door zijn aangezicht gekend wordt, zo wordt God gekend in en door de Zoon Jezus Christus, *die het beeld van de onzienlijken God is*. Kolloss. 1: 15. Paulus beschrijft Hem in Hebr. 1: 3 *als het afschijnsel van Gods heerlijkheid*. God maakt Zich door Christus aan de zondaar bekend, wie en hoedanig Hij is. Want in Christus woont de volheid der Godheid lichamelijk, Col. 2: 9. In Hem ontdekken zich Gods deugden en volmaaktheden op het klaarst aan de gelovigen zondaar.

Gods heiligheid en rechtvaardigheid worden ontdekt in de dood van Christus, zijn waarheid wordt in Christus bevestigd, omdat in Hem, alle beloften Gods "ja" en "amen" zijn.

Gods algenoegzaamheid om de zondaar te verlossen, zijn veelvuldige en oneindige wijsheid, in het uitvinden van een zo betamelijk middel ter zaligheid.

Kortom, al de rijkdommen van Gods barmhartigheid, genade en oneindige zondaarsliefde, worden door het geven en zenden van Christus in de wereld, aan de zondaar ontdekt en bekend gemaakt. De Naam en de heerlijkheid Gods, wordt alleen in en door Christus, aan de wereld geopenbaard, zodat God niet anders dan in het aangezicht van Zijn Zoon gekend wordt. De Zoon openbaart ons, wie en wat God de Vader is. Joh. 1: 18: *Niemand heeft ooit God gezien, de eniggeboren Zoon, die in de schoot van de Vader is, die heeft Hem ons verklaard*. Die dan Christus kent, die kent God. Die Christus niet kent, die kent ook God niet, Joh. 14: 9. *Die Mij gezien heeft, die heeft de Vader gezien*. En Paulus getuigt, 2 Cor. 4: 6, *dat God in der gelovigen harten geschenen heeft, om hun te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods, in het aangezicht van Jezus Christus*.

Ziedaar: deze is de eerste reden, waarom Christus het Aangezicht Gods genoemd wordt.

Ten andere, gelijk God de Heere alzo Zijn eeuwige liefde, barmhartigheid en genade, in en door Christus aan de zondaar betoont, is Hij ook buiten Christus voor een zondaar ongenaakbaar. Hij is dan een verterend vuur, een eeuwige gloed, waar de zondaar niet bij wonen kan! Christus alleen is de Weg, door welke men tot God kan komen. God, die de Liefde zelf is, wordt als zodanig niet beschouwd en bevonden, dan alleen in de Zoon van Zijn liefde. Christus lokt de zondaar als door een vriendelijk aangezicht tot God, van Wie hij afgevallen is. In Christus komt God de zondaar op de allerliefelijkste wijze voor en zegt tot hem: *Grimmigheid is bij Mij niet, wie zou Mij, als een doorn en distel in oorlog stellen, dat ik tegen hem zou aanvallen en hem tegelijk zou verbranden; of hij moest Mijn sterkte aangrijpen. Hij zal vrede met Mij maken, vrede zal hij met Mij maken.* Jes. 27: 4 en 5. Zie, zo blijkt dan nu, dat Christus ons hier terecht voorkomt als Gods Aangezicht, door Wien God Zich aan de zondaar bekend maakt en hem in liefde, goedertierenheid, genade en vrede ontmoet.

Omtrent dat aangezicht Gods nu, smeekt en bidt de Koning David hier, *dat de Heere het licht daarvan over hem en over al Zijn Bondsvolk wilde verheffen.* Licht is in de Heilige Schrift een zinnebeeld van kennis, blijdschap en al wat goed is voor de mens. Dus betekent het licht van de Heeren aangezicht, dan Hetgeen, wat Paulus noemt: *de verlichting der kennis der heerlijkheid Gods, in het aangezicht van Jezus Christus,* 2 Cor. 4: 6. Christus is het Licht van de wereld. *Die Hem volgt, zal in de duisternis niet wandelen, maar zal het licht van de levens hebben.* Joh. 8: 12. Daar is geen ander licht voor een duister en blind zondaar, dan Christus en Zijn zalige kennis. Hij wordt daarom de Zon der Gerechtigheid genoemd, Matth. 4: 2. De Morgenster die in het hart opgaat. Het licht des morgens. Het licht der heidenen. Kortom: in het gehele Woord van God wordt ons Christus afgebeeld en voorgesteld, als het enige Licht om de duistere wereld te verlichten. Gelijk de zon de fontein van alle natuurlijk licht is, waardoor de duistere aardbodem verlicht wordt. Zo is Christus in het geestelijke de Fontein van alle licht, in Wien de in zichzelf duistere zondaar het licht ziet, Ps. 36: 10. Zonder Christus en Zijn zaligmakende kennis, wandelt en blijft men geheel in de duisternis, zonder enige openbaring van Gods heerlijkheid, van zijn eigen rampzaligheid en van de weg van de levens immer te kunnen ontvangen. Dit alles blijft zonder de kennis en openbaring van Christus, voor de zondaar voor eeuwig verborgen. Hierom is het nodig, dat van de zondaar duistere ziel op een zaligmakende wijze met de kennis van Christus, als het aangezicht Gods, omschenen en bestraald wordt. Dat Christus, door de openbaring van Zijn kennis, in het hart van de zondaar komt te schijnen. Want de zondaar ontvangt het licht in zijn ziel door het gelovig aanschouwen van Christus, als het aangezicht en het Beeld des onzienlijken Gods. Dan ziet hij in dit licht van Christus, het licht van Gods glansrijke heerlijkheid. Alle aanbiddelijke en luisterrijke deugden Gods worden dan in en door Christus aan de zondaar ontdekt en zijn ziel wordt er op een wonderlijke wijze door aangedaan en ingenomen. God ontdekt Zichzelf door dit Licht in het aangezicht van Christus.

Want God op een zaligmakende wijze te kennen, in Zijn heerlijke deugden en volmaaktheden, als eens gelovige zondaar algenoegzaam Verbonds-God in Christus, is het zalige licht, waarmee een duister, maar door God uitverkoren zondaar bestraald wordt. Dan ontvangt de zondaar het licht in zijn duistere ziel, wanneer hij God leert kennen in Zijn oneindige en volmaakte heerlijkheid, zoals God Zichzelf ontdekt: zowel in Zijn aanbiddelijke heiligheid, rechtvaardigheid, zijn eeuwige liefde, genade en

goedertierenheid, als in al Zijn luisterrijke deugden en volmaaktheden. Deze kennis van de glansrijke heerlijkheid Gods is het licht, dat alle duisternis in van de zondaar ziel verdrijft en die dát Licht ontvangt, die wandelt in het licht en heeft gemeenschap met God.

Maar David omschrijft ons dit licht, of deze verlichtende kennis van Gods heerlijkheid nader; noemende dit het licht *van des Heeren aangezicht*. Hij eigent dit Licht toe aan Christus, als het Aangezicht en Beeld Gods; omdat een uitverkoren zondaar dit zaligmakende licht der kennis van Gods heerlijkheid, alleen door en in Christus ontvangt, zoals wij nu reeds gezien hebben. Hierom wordt Christus overal in het Woord Gods Licht genoemd, gelijk wij gezien hebben en wel terecht. Want Christus Zich aan de ziel van de zondaar bekend makende en zichzelf openbarende, deelt hen het licht van Gods heerlijkheid mee. In Christus wordt het licht Gods gezien. Ps. 36: 10. Wie Christus met het oog van het geloof aanschouwt, aanschouwt het aangezicht en het beeld van de onzienlijke God en wordt derhalve daardoor in het ware licht van de glansrijke heerlijkheid Gods ingeleid. Zo verborgen en bedekt als God is buiten Christus, zo klaar ontdekt Hij Zichzelf in en door Hem.

Zo blijkt het dan nu, dat David hier terecht dit licht van de kennis van Gods heerlijkheid aan Christus, als Gods aangezicht toeëigent, omdat het niet anders dan in dit aangezicht kan gezien en aanschouwd worden.

En daarom begeert hij nu, dat de Heere dit licht over Zijn volk *wilde verheffen*. Waarmee hij dan eigenlijk deze twee dingen van de Heere afsmeekt:

1. Dat Hij Zichzelf, in en door Christus, meer en meer op een zaligmakende wijze aan Zijn Bondgenoten wilde ontdekken en met Zijn glansrijke heerlijkheid in hun duistere zielen schijnen. Dat Hij hen toch bij Zijns Geestes licht, meer wilde inleiden in een levendige beschouwing en heldere geloofskennis, van al Zijn gadeloze deugden en oneindig heerlijke volmaaktheden, van Zijn aanbiddelijke heiligheid, rechtvaardigheid, wijsheid, almacht, goedertierenheid, genade en mensenliefde. In een woord: van al het heerlijke, dat in en aan Hem is, zoals Hij dat alles in Christus ontdekt en openbaar maakt, opdat Zijn bondgenoten deze Zijn heerlijkheid in Christus met een oog van het geloof aanschouwende, naar datzelfde beeld in gedaante mochten veranderd worden.

2. Ten andere, begeert en bidt David, dat de Heere in en door Christus Zijn liefde en de bewijzen van Zijn oneindige barmhartigheid en genade, meer en meer aan Zijn volk wilde doen ondervinden. Dat Hij Zich in gunst aan hun zielen wilde openbaren, in de bestraling van Zijn licht, liefde, goedheid, genade en in de vertroostingen van Zijn Geest. Dat hun harten met de gloed van Zijn Goddelijke liefde mochten verwarmd, verlevendigd, ingenomen en opgewekt worden. Dat zij meer en meer door Zijn licht mochten verblijd worden en ondervinden, dat in het licht van het aangezicht huns Konings het leven is. En dat Zijn gunst is als de wolken eens spaden regens, Spr. 16: 15. Zie, zo begeerde de Koning David hier, dat de Heere het licht over Zijn gunstvolk zou doen opgaan, opdat aan hun meer en meer bewaarheid werd, dat het licht voor de rechtvaardige gezaaid is en vrolijkheid voor de oprechte van hart. Ps. 97: 11 en Ps. 89: 16 en 17: *Welgelukzalig is het volk, dat het geklank kent, o Heere! Zij zullen in het licht Uws aanschijns wandelen. Zij zullen zich de gansen dag verheugen in Uw Naam.*

En hierin bestaat nu het grote goed van al Gods gunstgenoten. Niets is er, waarnaar zij meer behoorden te begeren, daar zij meer naar moesten uitzien en wachten, dan dat de Heere meer en meer het licht van Zijn aangezicht over hen deed

opgaan hierbij toch leeft een kind van God! Hoe het ook met alle andere dingen gaat, wanneer zij maar in dit licht van huns Heeren aangezicht mogen wandelen en opwassen, beide in de genade en in de kennis van hun Heere en Zaligmaker Jezus Christus, zo genieten zij het zielverzadigend goed, dat zij begeren *en om welks uitnemendheid zij alle andere dingen maar schade en drek rekenen*. De gelovigen onder het Oude Testament genoten maar weinig van dit grote zalige en heerlijke voorrecht, in vergelijking met de gelovigen onder het Evangelie. Doch, hoezeer ook nu onder het Evangelie de Heere het licht van Zijn aangezicht, beide door kennis, bevindende genade en invloeden van Zijn Goddelijke liefde, over Zijn gelovige gunstgenoten verheft, zo zijn het toch slechts kleine eerstelingetjes en zwakke voorsmaken van hetgeen zij hierna eens in de hemel voor eeuwig zullen genieten. Zij kennen, profeteren, smaken en ondervinden hier maar ten dele en daarom worden hier hun zielen niet geheel voldaan. Maar er blijft altijd begeerte en verlangen naar meer over. Hun uitzien, zoeken, bidden en wachten is, dat God Zich in Zijn heerlijkheid, gunst, goedertierenheid, liefde en genade door Christus, nader en meer aan hun ziel ontdekken zal. Dat Hij Zich aan hen als de God van alle genade en goedertierenheid, levendiger en krachtiger betone, ter vermeerdering en opbouwning van hun geestelijke kennis, geloof, heiligmaking, troost, vrede en blijdschap. En zo is en blijft dan altijd hun gebed: *verhef Gij over ons het licht Uws aangezichts*.

En hierin onderscheiden zich nu de kinderen van de lichts van de kinderen der duisternis. De gelovige van de ongelovige en de bekeerde van de onbekeerde mensen van deze wereld. Deze laatste zoeken, gelijk wij gezien hebben, al hun goed in ijdele en onwezenlijke dingen, die toch de onsterfelijke ziel en haar oneindige begeerten niet kunnen verzadigen en een ieder van hen roept op zijn wijze: *Wie zal ons het goede doen zien?* Maar Gods kinderen, die eens hebben gezien, gesmaakt en ondervonden, wat het is te wandelen in het licht van de Heeren aangezicht, begeren en zoeken geen hoger goed, dan maar dagelijks meer in dat Goddelijk licht te mogen worden ingeleid. En God in Christus te mogen kennen, genieten loven en beminnen. En zo is het hun dan goed, met Asaf, nabij God te wezen; op de Heere hun vertrouwen te stellen en allerwegen te ondervinden en te smaken dat Hij goed is. Ps. 136.

Toepassing

Komt, mijn toehoorders! Legt uzelf nu eens neer bij dit verhandelde en ziet eens tot welk soort van mensen gij behoort: óf tot hen, die al hun goed en zaligheid in de wereld en buiten God zoeken; óf tot hen, die het enig en alleen zoeken in het licht van Gods aangezicht; gaat uw dagelijkse werkzaamheden maar eens na en toets de begeerten en uitgangen van uw hart. Die zullen het u, indien gij er verstandig acht op geeft, weldra ontdekken. Ziet maar eens na, waarbij gij leeft en tot nu toe bij geleefd hebt! Waamee gij uw begeerten voldoet en tevreden stelt! De meesten van u zullen gewaar worden, dat zij bij geheel andere dingen leven dan bij het licht van Gods aangezicht. En dat zij dit licht nooit recht gekend hebben, noch er immer door zijn beschenen geweest! De meesten van u zullen niet weten, wat het is en hoe het toegaat, als de Heere Zijn licht over de ziel doet opgaan en dit in het hart komt te schijnen, want dit licht van het Evangelie blijft verborgen en bedekt, voor degenen die verloren gaan. Ach, dat het de Heere behaagde, er velen onder ons bij te bepalen en neder te zetten en hun eens deed zien, in welk een rampzalige duisternis en ongevoeligheid zij tot nu toe geleefd hebben! Hoe er nog nooit een enkel straaltje van Zijn Goddelijk licht in hun zielen geschenen heeft. Maar hoe zij zich met de schoonschijnende heerlijkheid en de liefde van deze wereld geheel hebben voldaan gehouden.

Ondertussen moeten wij tot u, kinderen van God, zeggen: dat gij welgelukzalig zijt, omdat gij het geklank kent en enigszins verstaat wat het is, te wandelen in het licht van Gods aangezicht en u in van de Heeren Naam te verheugen! Veel was hier tot uw bestraffing, vermaning, besturing en ook tot uw troost en bemoediging te zeggen. Maar de verlopen tijd laat het ons nu niet toe. Dit nochtans houden wij voor vast, dat gij in uw oordeel en verstand overtuigd zult zijn, dat het hoogste goed uwer ziel hierin is gelegen, dat de Heere Zijn licht meer en meer over u verheft. O, dat het er u dan ook waarlijk om te doen ware, om deze genade van de Heere te mogen ontvangen, om meer en meer in Christus het licht van Gods heerlijkheid te zien en Zijn liefde, genade en goedertierenheid te ondervinden! In welke gestalte, welke staat of toestand gij uzelf ook mag bevinden, dit licht van de Heeren aangezicht hebt u nodig. Dit is toch het leven voor de ziel, de bron en fontein waaruit alle zaligmakende genade voortkomt. De heerlijkheid Gods, schijnende in het aangezicht van Christus, is voor al Gods kinderen het heerlijkste, nuttigste en zielverkwikkendste Goed, waaraan zij denken en met hun genegenheden zich hechten kunnen.

En daarom, houdt u toch met het weinige, dat u ervan gezien en ondervonden hebt, niet tevreden, maar ziet uit naar meerder openbaring van Gods heerlijkheid, liefde en genade aan uw ziel. Wast dagelijks op in de genade en kennis van Christus. Oefent hiertoe uzelf toch naarstig in het Woord van God, waarin en waardoor God Zich in Zijn heerlijkheid aan de ziel wil openbaren. Het is immers Jezus eigen bevel: *Onderzoekt de Schriften!* Zijt niet voldaan met een blote beschouwing van uw verstand van de heerlijke deugden Gods, in Christus geopenbaard, zodat gij die slechts kent uit het Woord en als waarheden toestemt. Maar vraagt de Heere om door het geloof er een indruk van op uw harten te mogen verkrijgen, als dingen waarbij gij het hoogste belang hebt en waardoor uw zielen naar het beeld Gods moeten veranderd worden.

Tracht genegenheden en beslommeringen en boven de zienlijke dingen te leven. Gewent u aan het gedurig bepeinzen en beschouwen van de heerlijke deugden Gods, in het aangezicht van Christus. Want hierdoor wordt gij bekwame voorwerpen voor het licht van de Heere. Veel oprechte zielen gaan in het duister, omdat hun deze oefening zo vreemd en moeilijk is. Begeert u ernstig dat de Heere het licht van Zijn aangezicht over u doet opgaan? Wel, houdt u dan ook dichtbij dit licht en tracht er veel in te wandelen. Bepeinst veel de genade Gods in Christus en wordt hierin steeds overvloediger. *Gewent u aan de Heere en hebt vrede!* Job 22: 21.

Maakt onderscheid tussen licht en duisternis. Als de Heere Zijn licht voor u verbergt, laat Hem toch niet los, maar roept gedurig met de Psalmist: *Zend Uw licht en waarheid, dat die mij geleiden.* Volhardt in Hem te zoeken in uw bidden, bepeinzen en in het lezen en horen van Zijn Woord, totdat de Heere Zichzelf in genade aan u ontdekke.

Eindelijk, volgt Davids voorbeeld! En laten uw smekingen gedurig tot de Heere zijn: *dat Hij uw ziel met Zijn genade kome beschijnen.*

De tijd zal eens komen, kinderen van God! Dat de Heere uw smekingen voor altijd zal verhoren en volmaakt en voor eeuwig het licht over u zal doen opgaan, wanneer Hij u zal opnemen in het ongenaakbaar licht in de hemel, waar geen zon of maan u meer zal beschijnen. Maar waar de Heere Zelf u voor eeuwig tot een licht en het Lam uw kaars zal wezen! Amen.

2. LEERREDE OVER DE 7de ZONDAG VAN DE HEIDELBERGSE CATECHISMUS.

Tekst:

Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn Eniggeboren Zoon in de wereld heeft gezonden, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwig leven hebbe. Johannes 3: 16.

20. Vraag. *Worden dan alle mensen weer door Christus zalig, zo zij door Adam zijn verdoemd geworden?*

Antwoord. Neen zij, maar alleen degenen die Hem door een oprecht geloof worden ingelijfd en al Zijn weldaden aannemen.

21. Vraag. *Wat is een oprecht geloof?*

Antwoord. Een oprecht geloof is niet alleen een zeker weten of kennis waardoor ik het al voor waarachtig houde dat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft, maar ook een zeker vertrouwen hetwelk de Heilige Geest door dat Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is uit loutere genade, alleen om de verdiensten van Christus' wil.

22. Vraag. *Wat is dan een Christen nodig te geloven?*

Antwoord. Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, die ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof in een somma leren.

23. Vraag. *Hoe luiden die Artikelen?*

Antwoord. Ik geloof in God de Vader, de Almachtige Schepper van de hemel en der aarde.

En in Jezus Christus Zijn eniggeboren Zoon, onze Heere; die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de Maagd Maria, die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruist, gestorven en begraven, nedergedaald ter hel, ten derden dage weer opgestaan van de doden, opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods des Almachtigen Vader, vanwaar Hij komen zal te oordelen de levenden en de doden.

Ik geloof in de Heilige Geest.

Ik geloof een heilige algemene Christelijke kerk, gemeenschap der Heiligen, vergeving der zonden, wederopstanding des vlees en een eeuwig leven.

Wij vinden onder de ceremoniële wetten aan Israël ook een gebod van de Heere betreffende het zondoffer, Lev. 6: 26 en 27: *dat alleen de Priester, die het voor de zonde offerde, mocht eten in de Heilige plaats. En dat niemand, die onheilig was, haar vlees mocht aanraken.* Hieronder nu werden de Goddelijke verborgenheden van de weg der eeuwige zaligheid, aan het volk Israël klaar geopenbaard.

(1). Dat zondoffer verbeeldde de Heere Jezus Christus, onze grote en gezegende Zaligmaker. Die eenmaal in de volheid van de tijds voor de zonden van Zijn uitverkorenen aan het hout van de kruises zou geofferd worden, om voor eeuwig die zou uit te wissen, weg te nemen en te verzoenen, gelijk dit nu reeds geschied is: want Christus heeft ook eens voor de zonde geleden, hij de rechtvaardige voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen, die wel is gedood in het vlees, maar levendig gemaakt door de Geest.

(2). Dat nu geen onheiligen van het vlees dezes zondoffer mochten eten, ja, dat zelfs

niet mochten aanraken, betekende, dat geen ongelovige of onheilige, die in hun zonde en ongeloof voortgaan te leven, aan de Heere Jezus en Zijn offerande, tot hun behoud enig deel kunnen hebben.

(3). Dat alleen de geheiligde Priesters, die dat zondoffer voor de zonde offerden, haar vlees mochten aanraken en dit in de Heilige plaats mochten eten. Dit gaf te kennen, dat alleen de ware uitverkorenen, dit uitverkoren geslacht, dit koninklijk Priesterschap, dit heilig en verkregen volk, 1 Petrus 2: 9, waarlijk deel en gemeenschap hebben, door een oprecht geloof aan de Heere Jezus en aan Zijn zoenofferande en met Zijn genade, zijn vlees en bloed, door de werking van de Heilige Geest, aan hun harten gespijsd en gelaafd worden, tot hun eeuwige zaligheid en behoud.

Wij zullen deze zaak hier niet verder uiteenzetten, want van deze hoogst gewichtige Goddelijke waarheid van het geloof is het, dat de onderwijzer in deze Zondag gaat handelen. Hij gaat ons aantonen, nadat hij in de vorige Zondag van de Middelaar Gods en van de mensen, van onze gezegende Heere en Zaligmaker Jezus Christus, die ons van Gode tot wijsheid en zaligheid geschonken is, gehandeld heeft, hoe niet alle mensen uit hun rampzalige zonden staat door Hem weer verlost en gezaligd worden. Maar alleen de ware boetvaardigen, die met verzaking van alles, tot die grote Middelaar Christus Jezus hun toevlucht nemen en op Hem en Zijn offerande aan het kruis al hun vertrouwen stellen. En dan gaat hij dat geloof zelf, wat de arme uitverkoren zondaar alleen deel aan Christus en aan Zijn Goddelijke zoenofferande geeft, nader openleggen en beschrijven.

Dit zijn dan zeker zaken en waarheden van het grootste gewicht, van welker rechte kennis onze eeuwige zaligheid afhangt. O, dat wij allen dat gewicht recht begrepen, door de genade van de Heilige Geest! En dat wij met onze harten recht nederig, ootmoedig en begerig mochten verlangen, om de waarheid Gods, die ons alleen kan behouden en zalig maken, uit Zijn heilig Woord te leren. *Hiertoe schenke de Heere ons Zijn Goddelijke genade, opdat wij onze eigen wijsheid in deze mogen verzaken; alle vooroordelen tegen Zijn Goddelijke waarheid geheel mogen afleggen. En dat wij de Heilige verborgenheden Zijns Koninkrijks als een kind mogen ontvangen!*

Drie onderscheiden zaken verhandelt de Christelijke onderwijzer in deze Zondag:

1°. Toont hij aan, vraag 20, wie degenen zijn, die door de Heere Jezus Christus, de enige Middelaar Gods en van de mensen, waarlijk uit hun rampzalige zonde staat weer verlost en behouden worden, namelijk: alle ware gelovigen.

2°. Dan gaat hij, vraag 21, nader handelen van de rechte aard en natuur van het ware geloof, dat ons alleen deel aan Christus en aan de eeuwige zaligheid geeft.

3°. En dan stelt hij ons eindelijk, vraag 22 en 23, de voorwerpen van het geloof voor ogen, zijnde al die Heilige Goddelijke waarheden, welke ieder Christen, door de genade van de Heilige Geest, recht te kennen en te geloven nodig heeft.

A. Wat dan de eerste zaak aangaat, deze stelt de onderwijzer ons zo voor: *Worden dan alle mensen weer door Christus zalig, gelijk zij door Adam zijn verdoemd geworden?* Hoe alle mensen inderdaad en in waarheid door Adam zijn verdoemd geworden en door zijn en hun eigen zonden, onder de vloek en toorn Gods gekomen zijn en alzo nu midden in de eeuwige dood en verdoemenis liggen, zonder enige hoop op verlossing door zichzelf of door enig schepsel in hemel of op aarde, heeft de onderwijzer ons tevoren klaar opgelegd en behandeld uit de Heilige Schrift. Daarop heeft hij ons toen verder voor ogen gesteld, hoe God in Zijn ondoorgrondelijke genade en

barmhartigheid ons, arme zondaren, tot onze troost en eeuwige behoud, zijn eigen Zoon Jezus Christus heeft geschonken, tot een Zaligmaker en Verlosser, in de belofte van het Heilig Evangelie. Maar dit zo zijnde en dat ons uit het Heilige Evangelie geopenbaard zijnde, dat God alom onder ons laat verkondigen, is er nu niets gereder voor het verdorven verstand van de mensen, dat door de zonde geheel verduisterd is en door de satan meer en meer verblind wordt, dan op een verkeerde wijze, in die letterlijke verkondiging van het Heilig Evangelie, zo zorgeloos te gaan rusten. En het voor genoeg ter zaligheid te houden, dat hij met zijn verstand die waarheid van het Evangelie zo letterlijk begrepen heeft en dat hij die daarom ook al recht gelooft en alzo nu zeker zijn eeuwige zaligheid en behoud door Christus, uit vrije genade zal bekomen. Dit is de droevige en rampzalige toestand van de meeste onzer gereformeerde mondbelijders. Daarop wagen zij hun onsterfelijke zielen en gaan de eeuwigheid in met een uiterlijke inbeelding huns geestes en met een zorgeloze geruststelling, dat Christus hun Zaligmaker is en dat zij zeker door Hem zullen behouden en zalig worden.

En de meesten helaas, worden hun jammerlijke dwaling en verschrikkelijk zielsbedrog niet gewaar voordat zij in de hel liggen en het voor hen eeuwig onmogelijk is, de zaak weer te herstellen. En alzo is datzelfde Goddelijk Evangelie, dat de ware gelovigen een kracht Gods tot zaligheid en een reuk des levens ten leven is, dezen een reuk des doods ten eeuwige dode en ter verdoemenis, 2 Cor. 2: 16; omdat zij dit niet met een waar, levendig en boetvaardig geloof, maar alleen met een dood, ingebeeld geloof hebben gehoord en aangenomen. En het hun alzo een stuk geweest is, waarin zij door de duivel zijn gevangen gehouden tot hun eeuwig verderf.

Wat is er dan noodzakelijker, dan de arme, blinde wereld, die haar eeuwige zaligheid zo licht, op een ijdel bedrog waagt, met een klaar en goed onderwijs, uit des Heeren heilig Woord tegemoet te komen en haar de waarheid van het zaligmakend geloof recht voor ogen te stellen, of het de Heere in Zijn ondoorgrondelijke barmhartigheid nog eens behagen mocht, het haar tot nut te doen zijn en het haar mocht dienen tot een ogenzalf, om ziende te worden?

Daarom stelt onze onderwijzer dan ook zodanige vraag voor en beantwoordt die zo zakelijk en zegt: ***Neen zij***. Alsof hij zei: Ach nee! alle mensen, die het Evangelie der genade Gods horen, al houden zij het daarvoor, dat Christus hun Verlosser en Zaligmaker is, worden nochtans geenszins weer allen door Hem zalig. ***Maar alleen degenen, die Hem door een oprecht geloof worden ingelijfd en al Zijn weldaden aannemen.***

Twee dingen stelt de onderwijzer hier neer, als noodzakelijke vereisten in al degenen, die door de Heere Jezus Christus van hun zonden verlost en zalig worden.

(1) Het eerste is, *dat zij Christus door een oprecht geloof moeten worden ingelijfd en op het aller-nauwst in de geest met Hem verenigd moeten worden*, zodat zij in Christus zijn en Christus ook weer in hun harten woont door het geloof, Efése 3: 17. Deze waarheid wordt ons immers in de Heilige Schrift zeer klaar geleerd. Zie maar Rom. 11: 24, waar de Apostel zegt van de gelovige Romeinen, dat zij afgehouden waren uit de olijfboom, die van nature wild was, zijnde de staat der zonde en dood in Adam: en dat zij tegen nature in de goede olijfboom, zijnde Christus, waren ingeënt. En hfd. 6: 5 leert hij ons, hoe de gelovigen met Christus, door die inenting of inlijving van het geloof, nu één plant waren geworden. En de Heere Jezus leert onszelf de noodzakelijkheid van die waarheid, Joh. 15: 14. Waar de Heere zegt, dat Hij de ware Wijnstok is en dat zij, die Hem door een oprecht geloof ingeënt waren, de ranken zijn. En die daarom, zouden zij vrucht kunnen dragen, door de werkzame en geestelijke

oefening huns geloofs, in Hem, hun Wijnstok, Stam en Wortel, steeds moesten blijven. Deze inenting of inlijving der gelovigen in Christus is in de grond der zaak die inwendige en geestelijke vereniging van de harten van alle ware gelovigen met de Heere Jezus, hun dierbaar Hoofd en Zaligmaker, die in aanvang in hun hart woont, steeds opwast en eeuwig blijft, door de kracht van het ware geloof, wat de Heilige Geest door het Evangelie in hun harten werkt en versterkt. Want het geloof doet een arm verloren zondaar geheel uit zichzelf uitgaan, zichzelf geheel verzaken en zich wenden tot de Heere Jezus, om in Hem, uit vrije genade, zijn behoud en zaligheid te vinden. Door het geloof geeft een arm zondaar zichzelf geheel, met lichaam en ziel, in de hand van Christus over en blijft op Hem rusten en zich geheel op Hem verlaten. En zo gaat hij dan van hart en gewillig als het ware over in Christus en wordt Hem voor eeuwig ingelijfd. Zodat een gelovig zondaar dan niet meer op zichzelf staat en zichzelf leeft; nee, maar hij hangt nu met zijn gehele hart de Heere Jezus aan, evenals een lid aan het hoofd. *Hij leeft nu alleen door het geloof des Zoons Gods*, Gal. 2: 20. Hij vindt al zijn leven in Christus en daarom hangt hij Hem ook steeds met zijn gemoed aan, door het geloof en is en wordt alzo een geest met Christus, 1 Cor. 6: 16.

O, zalige inlijving in de Heere Jezus! Tot groter staat van heerlijkheid en geluk kan een arm zondaar niet verheven worden, dan alzo door het geloof één met Christus te worden en met Hem ondertrouwd te worden in eeuwigheid, Hos. 2: 18. Dit is dan nu het eerste vereiste in al degenen, die waarlijk door de Heere Jezus van al hun zonden verlost en zalig gemaakt worden van hun verdoemelijke staat in Adam.

(2) Hierbij voegt de onderwijzer nu nog een tweede en wel, *dat zij ook door een oprecht geloof, al de weldaden van Christus aannemen*. Te weten: al die Heilige en schone verbondsgoederen, die de Heere Jezus met Zijn bitter lijden en sterven en met Zijn voldoening aan de gerechtigheid Gods, voor al Zijn ware gelovigen verdiend en verworven heeft; als daar zijn: Godskennis, gunst, Geest, genade, vergeving der zonde, heiligmaking, vrede, troost, blijdschap, bescherming en verzegeling. En hierna de volmaakte, eeuwige verlossing en zaligheid. Zie, al die dierbare en kostelijke weldaden heeft Christus voor de arme doemwaardige zondaar verworven door Zijn bloed. En die stelt Hij de arme zondaar nu ook klaar voor in de beloften van het Heilig Evangelie en biedt hem die alle om niet aan, uit loutere genade, tot zijn eeuwige behoud. Zeggende: *Wie dorst heeft, kome! En wie wil, neme het water van de levens om niet!* Openb. 22: 57. Zodra nu de Heilige Geest het geloof werkt in het hart van de uitverkoren zondaars, waardoor hij alzo de Heere Jezus waarlijk ingelijfd wordt, gelijk wij gehoord hebben, neemt die arme boetvaardige zondaar ook aanstonds met de hand van het geloof al die beloofde en aangeboden weldaden van Christus ootmoedig aan, als zijn eigen goed, dat hem uit vrije genade van God in Christus, tot zijn zaligheid geschonken wordt. Hij ziet hoezeer hij dat alles tot zijn eeuwige behoud nodig heeft en hoe hij ook niet één van al die weldaden van Christus missen of ontberen kan. Dit maakt zijn arme ellendige ziel naar die alle zeer begerig, door de heimelijke en innerlijke werking van de Heilige Geest, dat hij naar al die weldaden zeer hartelijk verlangt, gelijk een dorstig hert naar de waterstromen en hij rust niet, voor hij als uit de hand van Christus al dat beloofde goed ontvangen, aangenomen en gelovig aan zijn hart gebracht heeft en alzo nu waarlijk door het geloof deel aan Christus en aan al Zijn weldaden verkregen heeft.

Ziedaar! Deze twee zaken moeten noodzakelijk gevonden worden in alle zondaars, die de Heere Jezus tot hun Zaligmaker zullen ontvangen en door Hem van hun zonden en hun verdoemelijke staat in Adam weer verlost en voor eeuwig zalig gemaakt worden. Welk goed iemand verder ook mag bezitten, als hij deze dingen niet heeft, heeft hij

ook geen deel aan Christus en kan door Hem ook niet behouden en zalig worden. Hoeveel hij zichzelf van Christus ook mag laten voorstaan en zich op zijn Christendom en op zijn geloof mag beroemen. Dit is een eeuwige en ontegenzeggelijke waarheid en God zal oordelen naar dit Zijn Evangelie. Zodat dan voor ons allen niet anders overblijft, dan hetgeen de Apostel ons zo ernstig vermaant, 2 Cor. 13: 5: *Onderzoekt uzelf, of gij in het geloof zijt!* Dat waarachtig en oprecht geloof toch alleen zal ons kunnen behouden, zoals de Heilige Geest dat werkt en versterkt door het Evangeliewoord, in de harten der uitverkorenen: *want zonder dat geloof is het onmogelijk Gode te behagen*, Hebr. 10: 6. God heeft wel de wereld alzo lief gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon ons tot een Zaligmaker en Verlosser heeft gegeven. Maar dit is, *opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe*. Joh. 3: 36.

Zie, alleen die ware en oprechte gelovigen worden door Christus behouden. Maar geenszins de blote naam en schijn gelovigen. *Want zovelen Hem aangenomen hebben, die heeft hij macht gegeven kinderen Gods te worden*, Joh. 1: 12. Men kan of mag hier dan een arm, verlegen zondaar geen andere raad geven, dan dat men tot hem zegge: "Uw ellende en doemwaardigheid is zo groot, dat alle schepselen in hemel of aarde u niet kunnen helpen, maar alleen de Heere Jezus Christus, Gods eniggeboren Zoon. Die moet uw enige Verlosser, Behouder en Zaligmaker zijn. En daarom, zoekt het geloof in Hem! En gij zult zalig worden," Hand. 16: 31.

Want het zal zijn, gelijk de Schrift zegt in Markus 16: 16: *die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, die zal zalig worden*. Wat is er dan voor ons noodzakelijker, geliefden, dan dat wij door Gods genade een rechte kennis bekomen van dit waar en zaligmakend geloof. En dat wij verstaan mogen waarin dat geloof eigenlijk bestaat; opdat wij onszelf ernstig daarbij mogen neerleggen en mogen onderzoeken, of wij door de genade des Heiligen Geestes en dat ware geloof zijn ingeplant en alzo deel aan Christus en Zijn zaligheid hebben? Hierom is het, dat onze Christelijke onderwijzer ook aanstonds een volkomen beschrijving van dat oprecht geloof, dat ons alleen behouden en zaligmaken kan, laat volgen, vragende: ***wat is een oprecht geloof?***

B. De onderwijzer vraagt en onderzoekt hier dan, wat een oprecht geloof is. Nooit zullen wij de leer van onze onderwijzer over het geloof recht kunnen verklaren, tenzij wij in acht nemen, wat eigenlijk de zaak is, waarnaar hij onderzoek doet. De onderwijzer drukt zijn ware mening hier zeer klaar uit. Hij vraagt niet in het algemeen: wat is geloof? of: wat houden de mensen zoal voor geloof? Ook vraagt hij niet: wat is het geloof in zijn volkomenheid, of in zijn verdere trap van volmaaktheid, zoals het van sommige kinderen Gods wordt bezeten? Of: wat is het *welwezen* van het geloof, waarnaar men te allen tijde arbeiden, jagen en staan moet?

Nee, de zaak ligt hier veel eenvoudiger. De onderwijzer vraagt maar alleen naar een *oprecht geloof, dat de mens deel aan Christus geeft en waardoor wij Christus en al Zijn weldaden tot onze zaligheid aannemen*. Hij wil ons nu dat oprecht geloof gaan beschrijven, zoals wij dat door de genade Gods in onze harten moeten bezitten, indien wij door de Heere Jezus zullen behouden worden.

Komaan! Laat ons dat dan nu van onze Christelijke onderwijzer gaan vernemen, die ons in deze Catechismus de zuivere en onvervalste waarheid Gods leert, zoals de Heere die in Zijn dierbaar Woord aan ons geopenbaard heeft.

De onderwijzer beschrijft ons het oprechte geloof, dat ons alleen kan behouden en zaligmaken, in van deze voege: ***Een oprecht geloof is niet alleen een zeker weten of kennis, waardoor ik het al voor waarachtig houd wat God in Zijn Woord geopenbaard heeft. Maar ook een zeker vertrouwen, wat de Heilige Geest door het***

Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen aan andere, maar ook aan mij, vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is, uit louter genade, alleen om de verdiensten van Christus.

Let wel! Hij noemt hier de zaak nog eens, wat hij anders zo niet gewoon is te doen van de andere leerstukken, om ons toch terdege te doen opmerken, dat hij ons hier anders niet dan eenvoudig het *wezen* van het geloof, of een oprecht geloof wil beschrijven, waardoor wij de Heere Jezus Christus worden ingelijfd en al Zijn weldaden deelachtig worden.

Weet geliefden, dat men het ware, zaligmakende geloof in de oude Gereformeerde kerk, op grond van Gods Heilige Woord, altijd in dier voege beschreven heeft, zoals de onderwijzer dit hier doet. De oude leraars mochten al eens andere woorden gebruiken. Maar in de grond kwamen hun beschrijvingen van het ware zaligmakend geloof met onze Catechismus toch zeer nauwkeurig overeen. Men kan in geen zaak van de wereld een groter en eenpariger harmonie of overeenkomst vinden, dan in de beschrijvingen, die de oude Gereformeerden omtrent het zaligmakend geloof gewoon waren te geven. De oude Gereformeerde kerk heeft het altijd eenparig daarvoor gehouden, dat deze geloofsbeschrijving van de Catechismus in alle delen goed, rechtzinnig en waarachtig is. En dat het oprecht zaligmakend geloof ons in zijn eigenlijke kracht, aard en natuur hier zeer wel beschreven wordt. Zodat wij ons daaraan standvastig moeten houden, als aan een vaste regel der Goddelijke geloofsleer, om niet af te wijken van de eenvoudigheid, die in Christus Jezus is.

Het is immers noodzakelijk, dat er ook geen de minste gedachte overblijft, dat ons ergens in onze Catechismus iets zou geleerd worden, strijdig met de eeuwige waarheid Gods. Men heeft dezelve van woord tot woord en van letter tot letter overwogen en met de hoogste eenparigheid op Gods Woord gegrond bevinden en tot een vast en onveranderlijk formulier onzer Gereformeerde leer vastgesteld, in die beroemde Nationale Synode van Dordrecht van 1618 en 1619.

En onze Hoge Overheid heeft toen, als een recht Christelijke Overheid en als voedsterheren der Kerk, bij een uitdrukkelijk Plakkaat, dat nog jaarlijks in alle kerkenraden moet worden voorgelezen, zeer ernstig gelast en bevolen, aan alle Predikanten in Nederland, zich in hun leer aan de Catechismus en aan de andere formulieren der leer te houden. En dat zij zich zorgvuldig moesten wachten iets te leren of te schrijven, dat daartegen strijdt.

Hierom heeft zeker beroemd oud leraar terecht gezegd, *dat deze Catechismus altijd de doodsteek geweest is voor diegenen, die naar verandering stonden.* Alzo mogen en kunnen wij immers geen ander geloof, of geen andere aard en natuur van het geloof in onze Gereformeerde Kerk leren, dan ons in deze 7e Zondag en verder in de ganse Catechismus zeer klaar en uitdrukkelijk wordt voorgehouden. Dit geloof alleen is het ware en zaligmakend geloof, door onze Gereformeerde Kerk altijd beleden. Daar mag geen leraar noch lidmaat van afwijken. Deze is onze ontwijfelbare geloofsleer. Al ons spreken, leren en schrijven van de ware aard en natuur van het geloof, moet daarmee geheel overeenstemmen, zonder ooit daarvan af te wijken of enige verandering in de natuur van het geloof voor te stellen.

Laat ons dan deze gewichtige zaak, waarbij wij allen in betrekking onzer eeuwige zaligheid zoveel belang hebben, wat nader overwegen. Onze Christelijke onderwijzer stelt hier twee zaken voor, waarin het *wezen van een oprecht geloof* bestaat, waardoor de mens alleen kan behouden en zalig worden. Namelijk: *een zekere kennis en een zeker vertrouwen, gewerkt door de Heilige Geest.* Hierin bestaat de aard en natuur van het oprecht, zaligmakend geloof.

Wij hadden eerst gedacht, geliefden, u deze leer van het geloof in één predicatie te behandelen, zoals wij tevoren altijd gewoon waren. Maar wij hebben in deze ondervonden, hoe de mens schikkingen des harten heeft, maar hoe de Heere zijn gang bestuurt. En bij nadere overweging zijn wij bewogen geworden, eensdeels door de grote onkunde van ons gereformeerd volk in de zuivere leer van het geloof. En anderdeels door het onuitsprekelijk groot belang en gewicht van de zaak zelf, om onder afbedding van Gods genade, deze twee stukken van onze geloofsleer eens grondig te behandelen. En gelijk het geloof twee delen heeft, zo ook tweemaal over hetzelfde te prediken en ieder deel afzonderlijk te behandelen.

Er behoort dan tot een oprecht geloof *een zekere kennis*, in ziel of gemoed van de mensen gewerkt door de Heiligen Geest, door middel van het Evangelie, wat de onderwijzer zo voorstelt: *een oprecht geloof is niet alleen een zeker weten*. En dit is een aller-zekerste waarheid: zal men iets, wat of hoe het dan ook zij, inderdaad en met zijn hart kunnen geloven, dan zal men dit eerst grondig moeten verstaan en als waarheid erkennen. Want hetgeen iemand niet weet of kent, kan hij ook onmogelijk als waarheid geloven, of met zijn hart aannemen. En veel minder daarop zijn vertrouwen stellen of daarvan zijn heil te verwachten. En zo is het ook in Goddelijke zaken: de mens kan nooit iets van God, van Christus, van de hemel of van de zaligheid geloven, of hij moet eerst door de Heiligen Geest zodanig bearbeid worden, dat hij de zaken als waarachtig leert inzien en begrijpen. Een geloof zonder kennis, gelijk men in de Roomse kerk leert, is niet anders dan een ijdel geloof en is geenszins de naam van geloof waardig.

Daarom wordt het zaligmakend geloof in de Heilige Schrift zeer dikwijls, onder de naam van kennis, of een kennis van God, van Christus en van de dingen der zaligheid aan ons voorgesteld. Zodat het niet nodig is dit nader met bewijsplaatsen te bevestigen. De kennis is de grond van het geloof; neemt u die weg, dan neemt u het ganse geloof weg. Daarom zegt Paulus, Rom. 10: 14, 17: *Hoe zullen zij in Hem geloven, van wie zij niet gehoord hebben? en hoe zullen zij horen, zonder dat hun gepredikt wordt? Zo is dan het geloof uit het gehoor en het gehoor door het Woord Gods.*

Maar hoedanige kennis van God, van Christus en van de dingen der zaligheid, wordt er tot een oprecht geloof vereist?

De onderwijzer zegt: daartoe behoren een zeker weten of kennis, dat is: een vaste, gewisse en grondige kennis, welke alleen kan verkregen worden van beproefde en beoefende zaken, waarin men niet meer kan bedrogen of misleid worden. Want een oprecht geloof is geenszins tevreden met een duister en verward begrip der zaken; noch met vage en algemene uitdrukkingen; noch met een losse en twijfelachtige mening. Maar tot zijn vaste grond vereist het volstrekt noodzakelijk een vaste en zekere kennis van God, van Christus en van de dingen der zaligheid, om die door het verstand alle klaar in te zien, waardoor het gemoed van haar wezen en waarheid zodanig moet overreed worden, dat zij door die kennis van het gemoed, als haar vaste grond kan blijven bestaan tegen alle geweld der duisternis en alle twijfelingen, hoe menigvuldig die daarop ook mogen aanvallen. Het moet in de grond een zodanige kennis zijn, als waar van de Apostel spreekt in Rom. 14: 14: *Ik weet en ben verzekerd in de Heere Jezus, dat geen ding onrein is in zichzelf*. Hoe ook zijn ongelovig vlees daaraan gedurig wilde twijfelen, zo bleef hij nochtans in de Heere Jezus daarvan verzekerd, door de genade van de Heilige Geest, die in hem woonde, om hem te verlichten en te versterken.

En een zodanige vaste en zekere kennis in de Goddelijke zaken van het geloof, eigent de Apostel zonder onderscheid toe aan alle gelovigen, zeggende: Rom. 14: 5, *Een*

iegeijk zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd. Die verzekering des gemoeds moest bij alle gelovigen gevonden worden niet alleen in de zaak der Goddelijke waarheid, waar van de Apostel hier bijzonder spreekt. Maar ook in het algemeen van de ganse waarheid Gods, in het Heilig Evangelie geopenbaard, zoals Paulus dit overal in de Gemeenten van de Heeren had gepredikt. Zo getuigt hij 2 Tim. 4: 17: *Maar de Heere heeft mij bijgestaan en heeft mij bekrachtigd; opdat men door mij ten volle overtuigd zou zijn van de prediking*, dat is: van de waarheid van het Heilig Evangelie van Christus, wat hij onder hen gepredikt had. Van die waarheid en die leer van Christus moesten zij ten volle verzekerd zijn, om dezelve met een oprecht geloof tot zaligheid, in hun harten te kunnen ontvangen.

En dezelfde Apostel zegt, nadat hij in Collossensen 2: 1 getuigd had, welke grote strijd hij voor hen had, in het 2e vers dat het was, *opdat hun harten vertroost mochten worden en zij tezamen gevoegd zouden zijn in de liefde en dat tot allen rijkdom der volle verzekerdheid van de verstands, tot kennis der verborgenheid Gods van de Vaders en Christus Jezus.* Zie, de volle verzekerdheid van de verstands bezaten zij reeds, door de genade van de Heilige Geest. Want dat was de grondslag van hun oprecht geloof. Maar de oorzaak van de vermaning van de Apostel was, dat zij die verzekerdheid in *volle rijkdom en volheid*¹ des verstands nog niet bekomen hadden, omdat hun kennis van de verborgenheid Gods van de Vaders en Christus Jezus nog zo klein en zwak en met nog zoveel duisterheid en twijfelmoedigheid des vleses bezet was. Zodat het noodzakelijk was, *dat zij in die volle verzekerdheid van de verstands*, dat is: in die zekere kennis der verborgenheid Gods van de Vaders en Christus Jezus, door de genade van de Heilige Geest meer en meer mochten vorderen en toenemen.

En daartoe had de Apostel zulke grote strijd en arbeid voor deze gemeente. Niet om hen te brengen tot die volle verzekerdheid van de verstands. Want die was reeds in hen, als de grond van hun geloof, maar om hen te brengen tot *alle rijkdom der volle verzekerdheid* des verstands, dat is: tot overvloedige aanwas, vermeerdering en toeneming daarin. Evenals iemand, die wel goud en zilver en andere schatten bezit, maar die nu ook werkt om meerder rijkdom, of om er een grote overvloed van te bekomen; gelijk dit het werk van veel aardsgezinde mensen is.

Zie, zo blijkt dan nu immers klaar uit hetgeen de onderwijzer ons hier leert en uit Gods heilig Woord, dat tot een oprecht geloof noodzakelijk en buiten alle twijfel behoort: een zeker weten of kennis, van God en Christus en van de gehele waarheid van het Heilig Evangelie, waardoor men dit alles, met zijn ganse hart voor waarachtig houdt en met volvaardigheid van gemoed aanneemt.

Maar, zo iemand wilde vragen, of dan een gelovige, die zodanige zekere en vaste kennis van de waarheid van het Evangelie, door de kracht van de Heilige Geest in zijn hart gewerkt, deelachtig geworden is, nu nooit meer twijfelt bij zichzelf aan de Goddelijke waarheid van het Evangelie. Maar het gehele Woord Gods nu als volkomen waarachtig, met een verzekerd geloof, omhelst en aanneemt, zonder daar ooit meer aan te twifelen?

Dan antwoord ik aan zo iemand, dat hoewel de Heilige Schrift van alle ware gelovigen zegt: *Gij zijt een heilig volk*, 1 Petrus 2: 9, dit niet moet verstaan worden alsof een gelovige nu volstrekt geen zonden meer in zich omdraagt en bij gevolg ook met geen duisternis of zondige twijfel meer te worstelen heeft. En nu ook volkomen vrij van alle zonden is! Want immers, hij vertegenwoordigt een heilig en een zondig mens in een persoon. Maar daarom is de heiligheid geen zonde, noch de zonde heiligheid. Maar een waar gelovige moet in tweeërlei opzicht voor God worden aangemerkt, naar de geest

¹ *volle rijkdom en volheid*, ontbreekt in de gedrukte versie, maar is hier ingevoegd uit de volledige Catechismusverklaring

èn naar het vlees. Naar de geest is hij een heilig, maar naar het vlees is hij een zondig mens. En omdat hij tot zijn dood toe, uit vlees en geest blijft bestaan, zo blijft hij ook tot zijn dood toe zowel een heilig als een zondig mens. Deze zaak leert ons de Apostel zeer duidelijk in Rom. 7. En in Galaten 5: 17 zegt hij: *Want het vlees begeert tegen de geest en de geest tegen het vlees. En deze staan tegenover elkander, alzo dat gij niet doet hetgeen gij wilt.*

Nu, zo is het ook gelegen in deze zaak. Een waar gelovige bezit in de geest van zijn gemoed, door de genade van de Heilige Geest, een vaste en zekere kennis van God en Christus en van de waarheid van het Evangelie, welke hij van de Vader gehoord en geleerd heeft, gelijk er geschreven staat: *zij zullen allen van God geleerd zijn*, Joh. 6: 45. Van alles nu, wat de Heere de mens door Zijn Woord en Geest leert, bekomt de mens in zijn gemoed een zodanige vaste en zekere kennis, als geen menselijk onderwijs hem ooit kan geven. Nochtans draagt de gelovige altijd met zich om een zondig en bedorven vlees, dat geheel vervuld is met duisternis, ongeloof, twijfeling, boosheid en vijandschap tegen God. Deze twee nu, zijn altijd zeer nauw tezamen verenigd en voeren een onophoudelijke strijd tegen elkander in het gemoed der gelovigen.

En zo heeft een waar gelovige wel altijd, in de grond zijns harten, een vaste en zekere kennis van God en Christus en van de waarheid van het Evangelie, zodat hij die oprecht gelooft, omdat de Heilige Geest in zijn hart woont en dat gedurig bewerkt en verlicht; maar hij heeft die kennis en dat geloof niet, zonder veel twijfelingen en duisterheid van het vlees, die in hem nog is overgebleven. En waardoor hij gedurig aangevallen en bestreden wordt en waarvan hij nooit geheel vrij is tot zijn dood toe. Maar daarom is die zekere kennis in zichzelf geen duisternis of twijfeling. Maar het zijn twee onderscheiden werkingen in een gelovige en komen voort uit twee geheel *onderscheidene grondbeginsels*, te weten: vlees en geest, die altijd in strijd met elkaar zijn en waarvan nu de een en dan weer de ander de overhand heeft, al naar gelang de Heilige Geest het geloof in het hart werkt.

Maar nu handelt de onderwijzer hier alleen van de zekere kennis, die tot een oprecht geloof noodzakelijk is, zonder van de duisterheid en twijfeling van de vleses, die nog in een gelovige is overgebleven, te spreken, daar hij ons hier maar alleen de ware *aard en natuur van een oprecht geloof* wil beschrijven en niet die der twijfelingen, want dit is een geheel andere zaak als het geloof. Zij is immers geheel het tegengestelde. En is een altijddurende vijand en vervolger van het geloof. Hoe kon de onderwijzer dan van haar handelen, als hij maar alleen van een oprecht geloof handelt?

En doordat dit niet altijd recht wordt opgemerkt en begrepen, ligt hierin dikwijls de oorzaak van zoveel misvattingen van de geloofsleer van onze Heidelbergse Catechismus en van velerlei verkeerde dingen die 's mensen verstand benevelen. Maar deze duisternis zal spoedig wijken, als men deze zaak maar recht bij 's Heeren eigen licht mag beschouwen.

Waarom de onderwijzer ons hier maar alleen het oprecht geloof op zichzelf beschrijft, is omdat het geloof juist het tegengestelde is van duisterheid, onzekerheid en twijfeling, die nochtans, helaas! zo menigvuldig in het gemoed van de arme gelovigen gevonden wordt. Zodat hij er dikwijls zeer droevig door aangevochten en geplaagd en er levenslang grotelijks door bestreden wordt. Hoewel de een meer dan de andere, naar Gods aanbidlijk en vrijmachtig welbehagen, terwijl hij daarvan slechts bij ogenblikken verlost wordt door de versterkende en toenemende kracht van zijn geloof, door de Heilige Geest in zijn hart gewerkt.

Wij hebben het nodig geacht, geliefden, u deze zaak zoveel mogelijk klaar voor te stellen, want wij leven, helaas! in een tijd dat ons Gereformeerde volk over het algemeen zeer zwak in het geloof is. Waarom men de Goddelijke waarheden dus wel zo klaar mogelijk voor hun ogen dient open te leggen en er hen als met vinger en duim op te wijzen. En ach, dat dit dan nog maar door velen recht mocht worden ingezien en wij nog maar niet erger gesteld waren dan die daar roepen: *Wij tasten naar de wand, als de blinden. En gelijk die geen ogen hebben tasten wij*, Jes. 59: 10.

Nadat wij dan gezien hebben, dat er tot een oprecht geloof noodzakelijk een vaste en zekere kennis van God en Christus en van hoedanige natuur die kennis is en hoe het gemoed van een waar gelovige in de kracht van de Heilige Geest tot zaligheid daarmee werkzaam is. Zegt de onderwijzer, ***het oprecht geloof is een zeker weten of kennis, waardoor ik het alles voor waarachtig houd, wat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft.***

Dit moet men niet zo verstaan, alsof het geloof een algemene en uitgebreide kennis is van alles wat in de Bijbel beschreven is, zodat men dit alles zonder onderscheid klaar en zeker in zijn verstand zou moeten bevatten en het also alles voor waarachtig houden! Nee, de zaak is veel gemakkelijker en eenvoudiger. Het wil in de grond niet anders zeggen, dan dat tot een oprecht geloof noodzakelijk een zodanige kennis Gods vereist wordt, zoals God Zichzelf in Christus, door het Evangelie aan ons openbaart, waardoor wij vast en zeker in ons gemoed geloven, dat het alles volkomen waarachtig is, wat ons de Heere in Zijn heilig Woord heeft gelieven te openbaren. Zodat daar niets in voorkomt, dat niet volkomen en eeuwig waarachtig en dus aller aanneming waardig is. Kortom, deze geloofskennis is niet anders, dan hetgeen de Apostel Paulus schrijft aan de Thesalonisensen: 1 Thess. 2: 13: *Daarom danken wij ook God zonder ophouden, dat, als gij het Woord der prediking Gods van ons ontvangen hebt, gij dat aangenomen hebt, niet als van de mensen woord, maar, gelijk het waarlijk is, als Gods Woord, dat ook werkt in u, die gelooft.* Wanneer een mens door de genade Gods zodanig verlicht en veranderd wordt, dat hij het woord der prediking en het gehele beschreven Woord, niet meer aanziet als een uiterlijk menselijk woord, maar als hij dat met alle eerbied, liefde en hoogachting waarlijk ontvangt als Gods Woord en in de grond van zijn gemoed nu oprecht gelooft, dat het alles volkomen waarachtig is, wat in het Woord van God geopenbaard en beschreven is. Dan heeft die mens die zekere kennis van God ontvangen, waar van de onderwijzer hier spreekt en waarin het oprecht zaligmakend geloof eensdeels bestaat.

En vraagt iemand, wat deze zekere kennis van het oprecht geloof is?

Dan antwoord ik u geliefden, dat zij zich openbaart in een zuiver hemels licht van de kennis Gods in Christus, wat van de Heilige Geest door het Evangelie en haar verkondiging in de duistere afgrond van de mensen dode hart ontstoken wordt; gelijk de Apostel ons leert in 2 Cor. 4: 6: *Want God, die gezegd heeft dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is Degene die in onze harten geschenen heeft, om te geven verlichting in de kennis van Jezus Christus.* Nu, bij en door de beschijning van dat Goddelijk en geestelijk licht in het duistere hart, leert de arme zondaar God de Heere in het aangezicht van Jezus Christus kennen, in Zijn onbegrijpelijke heerlijkheid, genade en zondaarsliefde. Hij leert God de Heere kennen, zoals hij Hem nooit tevoren gekend of gezien heeft en daarom Hem ook nooit recht bemind noch gevreesd heeft en also de Heere in Zijn hoge heerlijkheid en genade aanschouwende, leert hij Hem nu kennen als waarachtig, almachtig en vol van goedertierenheid. Waarachtig als die niet liegen of bedriegen kán in alles, wat Hij de mens in Zijn heilig Woord geopenbaard heeft. En almachtig, als die alles zeker kan en wil en zal doen, wat Hij in Zijn Woord

gezegd, beloofd en bedreigd heeft.

En zo begint nu zo'n ziel voor Gods Woord heilig te beven, gelijk de Heere zegt: *op deze zal Ik zien, op de arme en verslagene van geest en die voor Mijn Woord beeft*, Jes. 66: 2. Hij heeft nu door de kracht van de Heilige Geest een zekere kennis, een diepe indruk en een vaste overreding in zijn gemoed ontvangen, dat de Heilige Schrift Gods eigen en waarachtig Woord is, waarin de Heere tot de mensen spreekt; en welke overreding hij nooit weer geheel kan verliezen, hoe ellendig hij ook nog eens worden mag. En dat de gehele waarheid van het Evangelie, welke de weg van der zondaren verlossing en eeuwige zaligheid ontdekt, geheel van God komt en dat de waarachtige en almachtige God daarvan alleen de Werkmeester is. Dit doet hem dus de gehele waarheid Gods, met de hoogste liefde en eerbied omhelzen en door de kracht en de genade van de Heilige Geest voor zichzelf daarvan een gelovig gebruik maken.

En dit is nu de Goddelijke en geestelijke kennis van het geloof, waarvan zo menigvuldig gesproken wordt in de Heilige Schrift en waarvan geschreven staat in Jes. 53: 2: *door Zijn kennis zal Mijn knecht, de rechtvaardige, velen rechtvaardig maken*. Al wie deze vaste en zekere kennis van God en Zijn Heilige waarheid, door de Heilige Geest, in zijn hart ontvangt, die ontvangt ook het eeuwige leven. *Want dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige, waarachtigen God en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt*, Joh. 17: 3.

En zie, deze zekere kennis, in het gemoed van een arm en uitverkoren zondaar, is het eerste deel van een oprecht geloof, volgens de onderwijzer in de Heidelbergse Catechismus, waardoor de mens deel aan Christus krijgt en in Hem voor eeuwig behouden wordt. Ja, deze zekere kennis is de grond van het ware geloof, zonder welke het geloof, of het gelovig vertrouwen op God in Christus, in 's mensen gemoed niet komen noch bestaan kan.

Daarom is er hedendaags zoveel bedrieglijk en schijn geloof onder de mensen, terwijl deze kennis Gods en deze hemelse verlichting door de Heilige Geest in hun harten ontbreekt. Van hoevelen moet niet gezegd, ja, luid uitgeroepen worden, wat Paulus tot de gemeente van Korinthe zei: 1 Cor. 15: 34: *Want sommigen hebben de kennis Gods niet; ik zeg het u tot schaamte*. Dat is: opdat gij er door tot uzelf mag inkeren en beschaamd worden. Zij willen ware Christenen en gelovigen genoemd worden, maar zij missen de ware Godskennis en geloven volgens Zijn heilig Woord en Evangelie. Dit blijkt zonneklaar, terwijl al hun zogenoemde geloofwerkzaamheid alleen hierop uitkomt, dat zij zichzelf met God willen verzoenen en bevredigen, door hun eigen arbeid, hun pogingen, zuchten en tranen en honderderlei woelingen van hun onvaste geest, die alle daarop gericht zijn, om God en de Heere Jezus tot barmhartigheid over hen te bewegen. Maar waaruit vloeien al zulke bewegingen en woelingen van de mensen voort, dan enkel uit duisternis en ongelooft? Waardoor zij in eeuwigheid niet tot de zaligheid zullen geraken! Is al zulk wurmen en wroeten van de mens wel iets anders, dan het bewijs dat hij nog leeft in het werkverbond?

Hadden zij die zekere kennis Gods door de Heilige Geest ontvangen, waarover wij nu gehandeld hebben en hielden zij door middel van die zekere kennis, voor waarachtig al wat God ons in Zijn heilig Woord geopenbaard heeft, dan zouden zij immers door de waarheid van het Heilig Evangelie overreed zijn, hoe God hen en alle oprecht heilbegerige zondaren en zondaressen, uit eeuwige barmhartigheid en grondeloze vrije genade, Zijn eigen Zoon Christus Jezus voorstelt tot een volkomen Verlosser en Zaligmaker, opdat zij tot Hem hun toevlucht zouden nemen om bekwaammakende genade, waardoor zij Hem met een gelovig hart tot hun Zaligmaker zouden mogen aannemen. En wanneer zij dit waarlijk met een zekere Goddelijke kennis geloofden, zouden zij immers met zulk ongelovig wroeten en wurmen in zichzelf aanstonds geheel en al

ophouden. Zij zouden hun eigengerechte arbeid om daardoor God tot barmhartigheid te willen bewegen geheel laten varen. Want zij zouden dan zien en waarlijk geloven, door het licht van het Heilig Evangelie, dat God oneindig is in genade en barmhartigheid; daar Hij ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, opdat een ieder die in Hem gelooft, niet zou verderven, maar het eeuwige leven hebben in Zijn Naam.

Bestraald door het licht van Gods waarachtige en grondeloze barmhartigheid, zouden zij zich begeven tot de Heere Jezus, de beloofde Middelaar en Verlosser. Zij zouden als arme verloren zondaars tot Hem de toevlucht nemen en zo zouden zij uit Hem genade ontvangen, om met een waarachtig hart over te gaan tot dat andere deel van het oprechte geloof, namelijk: *tot dat zeker vertrouwen, dat niet alleen aan andere, maar ook aan mij, vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is, uit loutere genade, om de verdienste van Christus wil.* Waar van de onderwijzer nu vervolgens spreekt.

Van welk deel van het ware geloof wij hopen, als het de Heere zal behagen, in een volgende predicatie, met uw aandacht te handelen.

Ach, of veler ogen geopend mochten worden, om de uitnemendheid van dit ware en oprecht zaligmakend geloof, dat de Catechismus onderwijzer ons hier beschrijft, te leren kennen. En dat zij al het andere, waarmee zij zich nu nog bezig houden, als gebroken bakken die geen water houden, mochten laten varen, om deze Parel van grote waarde te mogen deelachtig worden! Hiertoe bewege en bewerk de Heere veler harten door Zijn Geest en doe hen van ganser hart alle slechtigheden verlaten en treden op de weg des verstands, om te kopen dat beproefde goud, komende uit het vuur; dat oude beproefde geloof, dat in de harten van duizenden martelaren en geloofsbelijders, op de brandstapel en midden in de vlammen, altijd proefhoudend, onverderfelijk en onverteerbaar bevonden is!

Amen. De Heere doe alzo.

3. VERVOLG LEERREDE OVER DE 7de ZONDAG VAN DE HEIDELBERGER CATECHISMUS. VRAAG 21, 22 en 23

Tekst Eféze 3: 12.

In Welke wij hebben de vrijmoedigheid en de toegang met vertrouwen door het geloof aan Hem.

21. Vraag. ***Wat is een oprecht geloof?***

Antwoord. Een oprecht geloof is niet alleen een zeker weten of kennis waardoor ik het al voor waarachtig houde dat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft, maar ook een zeker vertrouwen hetwelk de Heilige Geest door dat Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is uit loutere genade, alleen om de verdiensten van Christus' wil.

22. Vraag. ***Wat is dan een Christen nodig te geloven?***

Antwoord. Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, die ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof in een somma leren.

23. Vraag. ***Hoe luiden die Artikelen?***

Antwoord. Ik geloof in God de Vader, de Almachtige Schepper van de hemel en der aarde. Enz.

Tevoren wij tot de behandeling van de ons voorgestelde vragen van de Heidelbergse Catechismus overgaan, is het nodig, dat wij eerst onze afgelezen tekstwoorden wat nader voor uw aandacht openleggen.

U merkt, dat de Apostel hier spreekt tot de Gemeente des Heeren te Eféze, namelijk tot alle gelovigen zonder onderscheid, hetzij zwakken of sterken. Want het zou een grote ongerijmdheid zijn, als iemand het zo wilde verstaan, alsof Paulus deze zendbrief maar alleen geschreven had aan de verzekerde Christenen te Eféze en dat hij *de duisteren, sukkelenden, de kleinen en zwakken in het geloof*, die zijn troost en raad het meest nodig hadden, zonder opmerking zou zijn voorbij gegaan, zonder van hen de minste melding te maken.

Ook moeten wij niet menen, dat de Gemeente te Eféze alleen uit sterke en verzekerde Christenen bestond en dat er onder hen geen *bekommerden en zwakgelovigen* werden gevonden. Want het tegendeel openbaart zich aan alle kanten. De Kerk van Christus heeft altijd bestaan uit zwakke en meer bevestigde gelovigen; uit kinderen, jongelingen en vaders in Christus; ook had de Apostel geen bijzonder onderzoek gedaan naar de staat van ieders geloof in het bijzonder. Want hij was reeds een geruime tijd van hen afwezig geweest. De Apostel Paulus was destijds te Rome gevangen om het Evangelie en hij hoorde slechts door andere, wat er nu en dan in de gemeente voorviel, gelijk hij zegt in hfd. 1: 15: *dat hij ook gehoord had van het geloof in de Heere Jezus, dat onder hen was*. Ja, hij hield hen merendeels nog klein en zwak te zijn in het geloof. Daarom schrijft hij in vs. 14, 16 en 17 van ons teksthoofdstuk: *hoe hij zijn knieën voor hen boog tot de Vader van onze Heeren Jezus Christus, opdat Hij hun geven mocht naar de rijkdom van Zijn heerlijkheid, met kracht versterkt te worden, opdat Christus door het geloof in hun harten mocht wonen*. Zodat hieruit klaar blijkt dat Paulus spreekt tot alle ware gelovigen, zonder aanzien, of zij sterk of zwak in het geloof waren. En wat getuigt hij nu in onze tekst?

Hij zegt, *dat zij allen in de Heere Jezus hebben de vrijmoedigheid en de toegang met*

vertrouwen. Om de rechte uitleg van deze woorden te vinden, hebben wij de kanttekening maar in te zien, die ons de zaak in de grond verklaart. Wanneer men de onderscheiden aantekeningen op ieder woord bijeenvoegt, dan komt de verklaring zakelijk hierop neer, namelijk: *dat alle ware gelovigen in en door de Heere Jezus de vrijmoedigheid hebben om God als hun Vader aan te spreken en om te roemen in de hoop der heerlijkheid Gods. En dat zij ook allen de toegang in Christus tot God de Vader hebben en door de Heilige Geest, als met de hand, tot Hem geleid worden. Ja, dat zij ook een vertrouwen op God hebben door datzelfde geloof.*

Dat is: dat zij door het geloof in Christus, als hun Middelaar, ook geloven in en vertrouwen op God en tot Hem een vrijmoedige toegang hebben. Dit zijn alle voorrechten van het ware geloof, geliefden, hoe zwak of klein het ook zou mogen zijn. En met hoeveel strijd, tegenstand, wantrouwen en twijfelmoeidigheid van het vlees het ook dikwijls moge vergezeld gaan; er blijft nochtans in het gemoed van een kind Gods, door de genade van de Heilige Geest, altijd iets liggen, dat het ware geloof in zijn grond en wortel kenmerkt, wat in een onbekeerde nooit wordt gevonden. En waardoor hij ook, door de bekwaammakende genade van de Heilige Geest, als het ware gedurig zijn hart weer opheft, tegen alle twijfeling en tegenstand van vlees en bloed en met een kinderlijk vertrouwen tot God gaat, als tot zijn Vader, in de Naam van Zijn Zoon Jezus Christus. Vertrouwende op Zijn genade en op Zijn onveranderlijke beloften, dat Hij voor hem in Christus een verzoend en goedgunstig Vader is en dat Hij hem zeker om de offerande van Jezus Christus al zijn zou vergeven heeft en nooit meer op hem toornen of schelden zal. Een kind van God mag dan wel eens uit de diepste grond van zijn hart en met alle oprechtheid van gemoed, al is het dan ook dikwijls maar stamelende, als een klein kind uitroepen: Abba! Lieve Vader, mijn Vader! Ik vertrouwen op U en geloof, dat Gij mijn genadige en barmhartige Vader zijt en dat Gij mij, arm zondaar, om Uws Zoons Jezus Christus wil, al mijn zonden vergeven, ja, die voor eeuwig achter Uw rug hebt geworpen; ik verlaat mij op Uw Goddelijk Woord, ik vertrouwen op Uw toezeggingen, die niet feilen noch bedriegen kunnen!

En dit zeker vertrouwen op Gods genade kan het ware geloof nooit geheel ontnomen worden, hoewel het door droevige aanvechtingen en hevige bestrijdingen van het vlees bij een kind van God, soms voor lange tijd zeer kan onderdrukt, verzwakt en verduisterd worden, waar van de zonde of een aardsgezind leven dikwijls de oorzaken zijn. Maar dit kan de aard en de natuur van het ware geloof nooit veranderen. Het geloof blijft in wezen en grond altijd hetzelfde. En het vertrouwen op Gods barmhartigheid en op de beloften van de genadige vergeving der zonden in Christus, blijft altijd de steun van het geloof. Want een geloof zonder vertrouwen op God is een dood en werkeloos geloof. Daarom zegt de Apostel, Hebr. 3: 6, *dat wij door het geloof het huis van Christus zijn en dat wij altijd een vaste woonstede van Zijn Geest zullen blijven; indien wij maar de vrijmoedigheid en de roem der hoop tot de einde toe vasthouden* en die door ongeloof niet weer geheel uit onze harten verliezen. Want dan zouden wij het geloof zelf verliezen, waardoor wij der zaligheid moeten deelachtig worden. Maar Christus, onze getrouwe en barmhartige Hogepriester, heeft een zeer groot medelijden met onze zwakheid. Hij weet, dat wij zelf het geloof niet kunnen bewaren tegen alle strijd der zonden, tegen alle aanvechtingen van het vlees en van de Satan. Daarom heeft Hij voor ons gebeden, opdat ons geloof niet zou ophouden en opdat wij onze vrijmoedigheid en ons geloofsvertrouwen tot de einde toe mogen vasthouden. En hier mag u, arme en gelovig worstelende zielen, uzelf gewis op verlaten: want Hij Die het beloofd heeft, is getrouw.

Na deze voorafpraak, die ons veel licht in de zaak van het geloof geven kan, gaan wij

nu tot de verdere verhandeling van de grote verborgenheid van het geloof over en zullen, onder inwachting van de genadige zegen van de Heeren, de zaak nu weer opvatten, waar wij die in onze vorige leerrede hebben afgebroken.

De Catechismusonderwijzer stelt het ware geloof voor als in twee delen of stukken bestaande, namelijk: in een zekere kennis of weten en in een zeker vertrouwen. Bij het eerste gedeelte hebben wij de vorige keer met uw aandacht stilgestaan en hebben toen gezien en uit Gods heilig Woord klaar aangetoond, hoe tot een oprecht geloof, waardoor men de Heere Jezus wordt ingelijfd, noodzakelijk vereist wordt: een zekere kennis Gods, die de Heilige Geest in het hart van de zondaar werkt en deze ook versterkt door de verkondiging van het Heilig Evangelie, waardoor zo'n mens bekwaam gemaakt wordt om van ganser hart te geloven en in zijn gemoed voor waarchtig te houden alles, wat God in Zijn Woord geopenbaard heeft. Wij zagen, dat die zekere kennis Gods, waardoor het geloof aan de waarheid van Gods heilig Woord gewerkt wordt, niet slechts een deel, maar dat zij zelfs de innerlijke grondslag van het oprecht zaligmakend geloof is, zonder welke grondslag er nimmer enig oprecht geloof, of gelovig vertrouwen in 's mensen hart kan ontstaan. Maar dat alle geloof, dat niet vergezeld gaat met een vaste en zekere kennis Gods en van de waarheid van Zijn heilig Woord en hetgeen daarop, als op een vaste grondslag gebouwd is, niet anders is dan een vals of schijn geloof. Ach, of deze zaak toch door ons allen werd begrepen, of dat de Heere ons die nu in deze ogenblikken nog mocht leren verstaan!

Nu geliefden, door het verhandelde overtuigd zijnde, dat deze grondslag waarlijk in het hart van de gelovige zondaar moet gewerkt worden en dat hij door de werking van de Heilige Geest en door middel van het Evangelie, die zekere kennis Gods en dit vast geloof aan de geopenbaarde waarheid van Zijn Heilige Woord moet deelachtig worden; hoewel dit dikwijls nog met veel twijfelingen, duisterheden van het vlees en aanvechtingen van de Satan te worstelen heeft, wat wij in onze vorige verhandeling gezien hebben. Laat ons nu verder gaan vernemen, hoe zo'n gelovig zondaar, uit kracht van deze zekere kennis Gods, nu ook noodzakelijk moet komen tot een zeker vertrouwen, wat hij door de genade van de Heilige Geest, omtrent God en Zijn onveranderlijke beloften in het Heilige Evangelie geopenbaard, leert beoefenen.

Wij willen deze gewichtige zaak, van trap tot trap nasporen en die zo eenvoudig zoeken voor te stellen, als ons met de hulp van de Heilige Geest enigszins mogelijk is. Want het is onze hartelijke begeerte, dat het gewicht der eeuwige zaligheid door ons allen recht verstaan en begrepen moge worden en dat alle vooroordelen en kwade verdenkingen tegen de eenvoudige waarheid van Christus, waarmee de satan zoveel voordeel en macht behaalt, nog eens door Gods ontfermende genade, uit het gemoed van de mensen mogen uitgeroeid worden en dat wij allen nog eens mochten komen tot de enigheid van het geloof en der kennis van de Zoon van God, gelijk er waarlijk toch maar een Heere, een geloof en een doop is.

Wij hebben dan gezien, dat als een eeuwige waarheid Gods naar Zijn trouw en onbedrieglijk Woord is vastgesteld, dat een arm zondaar, die oprecht gelooft tot zaligheid, door de genade van de Heilige Geest, *een zekere kennis Gods in zijn ziel ontvangen heeft, waardoor hij in waarheid en in de grond zijns harten gelooft en voor waarchtig houdt alles wat God in Zijn Heilige Woord geopenbaard heeft.*

Die grondslag moeten wij altijd in het oog houden, indien wij het vertrouwen van het geloof, waarvan de Onderwijzer nu vervolgens spreekt, willen en kunnen verstaan.

De vraag is dan: Wat openbaart de Heere in Zijn heilig Woord, wat aan de arme

zondaar, die door de genade van de Heilige Geest oprecht gelooft, zo'n vast en zeker vertrouwen in zijn hart geeft, dat niet alleen aan andere, maar ook aan hem vergeving der zonden en eeuwige gerechtigheid geschonken is? Hetgeen het andere deel van het geloof is en met het eerste deel samengevoegd zijnde, een oprecht geloof uitmaakt, ***waardoor wij de Heere Jezus tot onze zaligheid en eeuwige verlossing worden ingelijfd en al Zijn weldaden aannemen, zoals de onderwijzer tevoren geleerd heeft.***

Dit is nu een vraag, geliefden, van het hoogste gewicht en aan welker klaar inzien en recht verstand ervan onze gehele kennis van de verborgenheid van het geloof afhangt. Voor hem, die de zaak in deze vraag opgesloten niet recht verstaat, zal de waarachtige geloofsleer altijd duister blijven en hij zal aan allerlei dwaling in zijn verstand onderhevig zijn. De Heere alleen zal hem door de voorlichting van de Heilige Geest van zijn blindheid kunnen genezen door hem geloof te schenken, in hetgeen hij niet kan verstaan, tenzij hij het dadelijk in zijn hart ontvangen heeft; want het geloof is Gods gave, Efése 2: 8. *En de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen die des Geestes Gods zijn*, 1 Cor. 2: 14.

Overwegen wij nu wat de zaken zijn, die de Heere in Zijn Heilige Woord aan de gelovige zondaar tot zijn eeuwige verlossing en zaligheid openbaart en welke hij door de genade van de Heilige Geest met zijn ganse hart voor waarachtig houdt en overredend gelooft.

(1). De Heere God openbaart hem in Zijn Heilige Woord, dat hij een groot zondaar is, die al de geboden Gods zwaarlijk overtreden en aan geen enkele daarvan ooit voldaan heeft. En dat hij van zijn ontvangenis af tot alle zonde en boosheid geneigd is geweest, terwijl hij God, zijn allerhoogste Koning en Schepper, in geen enkel opzicht kan beminnen of enige schuldige eerbied bewijzen. En dat hij bovendien ook nog schuldig staat aan de overtredingen van Adam, waardoor zijn aard en natuur alzo verdorven is geworden, dat hij van nature niet anders doen kan dan zondigen in gedachten, woorden en werken. Het Woord van God zegt tot hem: *Gij zijt die zondaar; gij zijt die goddeloze; gij zijt die gruwelijke en snode mens, gij zijt een vijand van God en van uw naaste.* Wanneer dit getuigenis Gods door de Heilige Geest met kracht op het hart van de zondaar wordt gebracht, dan moet hij dat geloven. Want dan ziet en erkent hij zichzelf ook als zo'n gruwelijk en verschrikkelijk zondaar. "Ja, Heere, zegt hij: zo een ben ik; ik ben in ongerechtigheid geboren en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen, Ps. 51: 7. Het is waarachtig, Heere, mijn God! Dat ik U, mijn Schepper en Formeerder, alzo gruwelijk onteerd, gesmaad en beledigd heb en dat ik daartoe nog steeds geneigd ben. O Heere! Het is waarheid, wat gij in Uw heilig Woord van mij zegt en openbaart; ik kan, ik wil dit voor U ook niet meer verbergen!"

Hij belijdt het voor de Heere, met een hartbrekende schaamte, met innige droefheid en diep berouw. Hij klopt zich op de heup, hij smelt weg in boetvaardige tranen, hij is bitter verlegen en gewond in zijn gemoed. Hij schrikt en walgt van zichzelf. Hij roept uit: *o Heere! Zo Gij met mij, arme zondaar, in t gericht wilt treden, op niet een uit duizend zou ik U kunnen antwoorden*, Job. 9: 4.

(2). De Heere openbaart hem verder in Zijn Heilige Woord en doet hem zien, dat de Heere een heilig en rechtvaardig God is, die over de zondaar verschrikkelijk toorn en hem noodzakelijk tijdelijke en eeuwige straffen en toorn vergelden moet. De Heere God openbaart hem, dat hij door de zonde geheel van Hem vervreemd en van Zijn zalige gemeenschap gescheiden is. Dat hij een kind des toorns is. Dat hij ligt onder de vloek der Wet en met de gehele wereld voor God verdoemelijk is, Rom. 3: 19. Terwijl

nu de Heilige Geest die zekere kennis Gods in het hart van de arme zondaar werkt, gelooft hij dit ook in al zijn omvang en hij is over deze rampzalige ellendige staat geheel verslagen. Zijn hart wordt daarover verbroken. Hij merkt zichzelf niet anders aan, dan een waarlijk verdoemelijk, strafschuldig en vervloekt zondaar voor God. Als een slaaf der hel en van de Satan, die de eeuwige dood en verdoemenis rechtvaardig verdiend heeft en de allerminste verschoning of genade Gods onwaardig is. En het berouwt hem bitter, dat hij de Heere zijn God zozeer vertoornd heeft door zijn zonden. Hij kan het leedwezen en de smart, die hij daarover in zijn hart gevoelt, met geen woorden uitdrukken. Hij roept uit: *o Heere, mijn God! straf mij toch niet in uw toorn en kastijd mij niet in uw grimmigheid. Want zo Gij de ongerechtigheid wilt gadeslaan, Heere, wie zal dan bestaan?* Ps. 6: 2 en 130: 3.

(3). De Heere God openbaart de arme zondaar, dat hij in zichzelf geheel arm, ellendig en onmachtig is, die niets tot zijn verlossing en behoud doen kan. En die ook geen de minste hulp kan vinden bij enig schepsel in hemel of op aarde. Maar die zonder de genadige verzoening in het bloed van Christus voor eeuwig moet omkomen. En dat al zijn gerechtigheden, maar als een wegwerpelijk kleed zijn, Jes. 54: 6. Hij zinkt dan weg in zijn diepe machteloosheid. Hij is geheel radeloos in zichzelf. Hij roept uit met een geheel verbroken en verslagen gemoed, *dat het met hem buiten hoop is en dat hij een ellendig, jammerlijk, arm, blind en naakt zondaar is*, Openb. 3: 17. Zo komt een waarachtig ontdekt zondaar door de genade van de Heilige Geest *tot een vast en zeker geloof, waardoor hij alles voor waarachtig houdt, wat God in Zijn Heilige Woord aan hem komt te openbaren*. Maar hier blijft het dan niet bij; nee, de Heere God openbaart ook

(4) Aan die arme, aanvankelijk ontdekte zondaar door Zijn Heilige Woord, dat de Heere ook een oneindig genadig, goedertieren en barmhartig God is en dat de Heere zo waarachtig als Hij leeft, geen lust of behagen heeft in de dood van de goddelozen. Ezech. 33: 11. Maar dat de Heere wil, dat de zondaar zich bekeert, opdat hij zou behouden worden en dat Hij de arme boetvaardige zondaar, die daartoe een oprechte begeerte heeft en zich weer tot de Heere zijn God wil bekeren, daartoe Zijn Evangelie geopenbaard heeft en dat hij zulken daarin luid laat toeroepen: *wendt u naar Mij toe en wordt behouden!* Jes. 55: 22. Daar nu die arme zondaar God als zodanig heeft leren kennen door het licht van de Heilige Geest, houdt hij dit ook voor volkomen waarachtig, in de binnenste grond van zijn gemoed. Nu ziet hij ook met het oog van het geloof en door het licht van het Heilig Evangelie, dat in zijn hart ontstoken is, dat de Heere ook een oneindig, goedertieren en barmhartig God is, die, gelijk Hij geen lust heeft in de dood van enige goddeloze, hij ook de dood en het eeuwig verderf van hem, arm en boetvaardig zondaar, niet begeert. Maar dat Hij zowel aan hem als aan andere, vrede, genade en barmhartigheid laat verkondigen in het bloed van Christus. Omdat hij ziet dat van de Heeren goedertierenheid en eeuwige zondaarsliefde zo groot is en ook als zodanig in het Evangelie geopenbaard wordt, dat Hij niet een enig zondaar, zelfs niet de aller-goddelooste, ervan uitsluit. En o, wat is dit een blijde boodschap voor een arme en door schuld verslagen zondaar! Hoe graag hoort hij nu naar die uitnemende, dierbare en verkwikkelijk zoete taal van het Evangelie, waarin hij God zo luid tot de wereld hoort roepen: *zou Ik enigszins lust hebben aan de dood van de goddelozen?* Ezech. 18: 23. Het is hem, alsof de Heere wilde zeggen: 'Hoe zou dat toch in Mij kunnen bestaan, dat Ik, de Heere, uw Schepper, die zo vol genade en barmhartigheid ben, een arme ellendige zondaar, die met een boetvaardig hart tot Mij de toevlucht heeft genomen, zou laten omkomen, daar Mijn hand hem verlossen en behouden kan?'

O, zoete en grondeloze barmhartigheid Gods! O eeuwige God! vol liefde en genade! Hoe moet een arm, verlegen zondaar, die waarlijk tot deze onbegrijpelijke barmhartigheid zijn toevlucht heeft genomen, hier niet uitroepen met Mozes: *o Heere! Heere God! barmhartig en genadig; lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid!* Exod. 34: 6.

(5). Maar dit is alles nog niet; nee, het Evangelie ontdekt de arme en verslagen zondaar nog heerlijker dingen. En hier is nu alle aandacht op dit stuk nodig, want nu zullen wij de rechte bron en grond gaan openen, waaruit dat zekere vertrouwen van het geloof tot zaligheid en de vergeving der zonde in het hart van de zondaar voortkomt, wat de onderwijzer ons nu, als het andere deel van het geloof neerstelt. God openbaart ons in Zijn dierbaar Woord de Weg, door Welke Hij Zijn grondeloze genade en eindeloze barmhartigheid aan alle arme zondaren en zondaressen wil bewijzen, namelijk: Zijn geliefde en eniggeboren Zoon Christus Jezus, in Wien Hij Zijn welbehagen heeft. Want Deze is de Weg, de Waarheid en het Leven, Joh. 14: 6. God getuigt in Zijn Woord van Zijn Zoon, dat in Hem het eeuwige leven voor een arme dode zondaar te vinden is, Joh. 5: 11. Dat Hij Hem door Zijn rechterhand heeft verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker, om Israël te geven bekering en vergeving der zonden, hand. 5: 31. *Dat Hij deze wereld also lief gehad heeft, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, (dat is: die Hem met een waarachtig geloof voor zijn enige en volkomen Zaligmaker omhelst) niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe,* Joh. 3: 16. Ja, God openbaart hier de arme zondaar, door Zijn Heilig Woord en Evangelie, hoe Hij deze Zijn Zoon aan het hout van de kruises heeft doen nagelen en alzo verhoogd tot een Borg en Zaligmaker voor alle boetvaardige zondaren en zondaressen en *hoe Hij, de Rechtvaardige, eenmaal geleden heeft voor de onrechtvaardigen, opdat Hij hen tot God zou brengen,* 1 Petrus 3: 18 en hoe God nu in Christus de wereld met Zichzelf verzoend heeft, hun zonden hen niet toerekenende. En of dit alles nog niet genoeg ware, om de arme zondaar te overtuigen, dat het Zijn welbehagen is, om hem door deze Zijn Zoon te behouden en te zaligen. Zo openbaart de Heere aan de arme zondaar, door het licht van de Heilige Geest in Zijn heilig Woord en Evangelie, hoe Hij deze Zijn geliefde Zoon Christus Jezus tot een Verlosser en Zaligmaker voorstelt en die ook wil schenken uit loutere genade aan alle arme zondaren, zonder onderscheid, tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed, Rom. 3: 25. En gelijk Paulus dit ook predikte aan de Joden, Hand. 13: 38, zeggende: *zo zij u dan bekend, mannen broeders, dat u door deze vergeving der zonden verkondigd wordt.* Dat is, geschonken wordt, indien gij met een oprecht geloof die genade Gods in Christus, naar de beloften van het Heilig Evangelie wilt ontvangen en aannemen. Daarom gaf Christus deze last en commissie aan Zijn discipelen, Luk. 14: 47, wanneer Hij van deze aarde ten hemel voer, als een van Zijn laatste bevelen: dat zij in Zijn Naam zouden prediken bekering en vergeving van zonden onder alle volken, beginnende van Jeruzalem.

(6). En tevens doet de Heere de arme en in zichzelf verloren zondaar zien, wanneer hij door de genade van de Heilige Geest tot het geloof gebracht wordt, dat hem met die vergeving der zonden ook alle andere goederen der zaligheid, door Christus verworven, uit genade geschonken zijn, terwijl Christus hem die gelooft, *geworden is wijsheid van God, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing,* 1 Cor. 1: 30. Zodat, om eeuwig met God verzoend te zijn en alle zaligheid van Hem uit genade te ontvangen, voor de arme zondaar niets anders te doen valt, dan zijn hart voor Christus en voor Gods genade wijd te openen en die aangeboden Middelaar met al Zijn

verdiensten en heilgoederen als een genadegeschenk van Gods eeuwige liefde en grondeloze barmhartigheid met de armen van het geloof te omhelzen; nademaal deze beloften van het Evangelie voor alle arme zondaren is, die zodanig een Borg en Zaligmaker met Zijn heilgoederen waarlijk nodig hebben; terwijl Christus ook alle arme zondaars en zondaressen zeer vriendelijk tot Zich nodigt, zeggende: *komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt en Ik zal u rust geven*, Matth. 11: 28. *En die dorst heeft come en die wil, neme van het water van de levens om niet*, Openb. 22: 17.

Zo en niet anders, wordt overal in Gods Heilige Evangeliewoord de weg der zaligheid klaar beschreven. Daar is geen ander Evangelie. En geen andere weg tot zaligheid van God in Zijn Woord geopenbaard dan die wij u voorgesteld hebben, waarin de Heere God aan alle arme zondaren een zekere en gewisse belofte doet, dat Hij hun de Heere Jezus, zijn enige en eeuwig geliefde Zoon, tot een volkomen Zaligmaker en Verlosser schenken wil en dat Hij hun om Zijntwil al hun zonden wil vergeven. En tot Zijn kinderen en gewisse erfgenamen van de eeuwige levens aannemen en hen van alles, wat tot hun zaligheid nodig is, door Christus, uit genade wil verzorgen en hen omhelzen met Zijn eeuwige liefde. Indien zij dit alles met een oprecht geloof begeren aan te nemen en zich op deze Zijn Goddelijke beloften tot zaligheid geheel en alleen verlaten en toevertrouwen en met een gewillig verzaken van zichzelf en alle schepselen, zich geheel aan Hem in Christus op vrije genade overgeven.

Zie, dit is het waarachtig en eeuwig Evangelie Gods. Zo openbaart Hij het ons in Zijn heilig Woord. En laat dat allerwegen in de wereld verkondigen. En zo moeten wij, leraars, dat Evangelie prediken: *want al ware het ook, dat wij, of een Engel uit de hemel, u een ander Evangelie verkondigden, buiten hetgeen wij u nu verkondigd hebben, die zij vervloekt!* Gal. 1: 8.

Nu dan, in deze door de Heilige Geest gewerkte geestelijke geloofskennis van dit Goddelijk Evangelie bestaat het oprechte, zaligmakende geloof. Nooit zal een arm zondaar in de grond zijns harten zo'n oprecht geloof tot zijn behoud en zaligheid ontvangen, tenzij de Heilige Geest hem dit Evangelie van Gods genade enigszins doet kennen en verstaan. Maar is er nu een oprecht geloof door de Heilige Geest in van de zondaar hart gewerkt, dan gelooft hij dit ganse Evangelie Gods, zoals dat duidelijk en klaar in het Woord geopenbaard wordt, door middel van die zekere kennis Gods, welke de Heilige Geest in zijn ziel gewerkt heeft. Waardoor hij alles zonder enig onderscheid voor waarachtig houdt, wat God ons in Zijn Woord geopenbaard heeft.

Wanneer nu de arme zondaar door die zekere kennis Gods in zijn hart waarlijk dat Evangelie Gods verstaat en als een gewisse en ontwijfelbare waarheid oprecht gelooft, zo gaat hij nu, door de werking van de Heilige Geest als een vast en noodzakelijk gevolg daarvan, een zeker vertrouwen van het geloof oefenen op God en Christus, gegrond op de Evangelische beloften.

(1). Hij gevoelt nu een zeer hartelijke liefde en hoogachting voordat dierbaar Evangelie, hij vindt hierin de enige en zekere weg der eeuwige zaligheid en verlossing geopenbaard. Hij ziet nu een oneindige schoonheid en dierbaarheid in dat zalig Evangelie van Gods vrije genade en ondoorgrondelijke zondaarsliefde in de Heere Jezus. Hij vindt in Hem al zijn heil en lust. Hij roemt en verheft het. Hij prijst en aanbidt het. Hij kan er zich niet genoeg over verwonderen, dat de Heere God zo'n onbegrijpelijke wonderweg van zaligheid voor arme, goddeloze en verdoemeniswaardige zondaren heeft uitgevonden in zijn eeuwige wijsheid en grondeloze mensenliefde. Dat Evangelie komt hem zo schoon en oneindig beminnelijk voor, dat hij er al het kostelijke van de aardse dingen geheel door gaat vergeten. Het is hem een

getrouw woord en aller aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken, van welke hij, in zijn eigen ogen, de voornaamste is, 1 Tim. 1: 15. Het is hem een blijde tijding en als een boodschap uit een ver land, die is als water op een vermoeide ziel.

(2). De arme zondaar heeft nu een hartelijke begeerte naar die dierbare genade Gods, in het Heilige Evangelie geopenbaard. Hij wendt zijn vermoeide en belaste ziel daarheen, om die door de genade van de Heilige Geest deelachtig te worden en hij ziet van alle andere wegen en middelen van behoud af. Het is met woorden niet uit te drukken, hoe sterk hij in het binnenste van zijn gemoed kan hijgen en verlangen naar Gods genade, naar de vergeving van Zijn zonden, naar de gerechtigheid en eeuwige zaligheid in Christus Jezus.

Hij hongert en dorst er naar met zijn ganse hart. Hij kan de genade Gods in Christus Jezus niet langer ontberen: hij moet die hebben, of hij moet gewis in Zijn zonden en onder de last van de toorns Gods bezwijken. Hij kan het niet meer zonder Christus stellen, want hij is nu een ware hongerige en dorstige naar de gerechtigheid geworden, hoedanig een Christus zalig spreekt. Matth. 5:6.

(3). Zo strekt nu de arme zondaar, door de Almachtige kracht en genade van de Heilige Geest, zijn hart wijd uit en zich verlatende op de gewisse beloften van het Heilig Evangelie, gaat hij als op arendsvleugelen, als het ware van de aarde tot de hemel, terwijl hij met een oprecht geloof de aangeboden genade Gods aanneemt. De Heere Jezus Christus met de armen van het geloof omhelst en zich gelovig daarop verlatende, dat hem de vergeving van Zijn zonden, de gerechtigheid en eeuwige zaligheid uit genade, om de verdiensten van Christus wil, alzo zeker uit genade geschonken zijn, als hij zeker voor zijn ogen ziet en met zijn hart gelooft, dat hem die uit vrije genade in het Heilige Evangelie door God aangeboden worden. En zo door de Heilige Geest bewerkt, gaat hij verder te werk. Hij zegt in zijn hart tot God: "O, Heere, mijn Rotssteen! omdat het Uw eeuwige liefde en grondeloze barmhartigheid is, door Uw Heilige Evangelie te openbaren, dat Gij Uw eniggeboren Zoon Jezus Christus aan alle arme boetvaardige zondaren, tot een volkomen Zaligmaker en Verlosser schenken wilt en Hem aan het hout van de kruises hebt doen nagelen; opdat zij vergeving der zonden, gerechtigheid en eeuwige zaligheid in Zijn Naam zouden ontvangen en dat alle mensen, die op deze belofte van de eeuwige levens pleitende tot u komen en deze Uw Goddelijke genade van ganser hart omhelzen en daarop in leven en in sterven hun vertrouwen stellen, dat Gij die geenszins zult uitwerpen. Zo kom ik, arme boetvaardige zondaar, tot U, o Heere mijn God! En werp mij bevende voor de voeten Uwer Goddelijke barmhartigheid neder, pleitend en steunend op Uw beloften; ik geef mijzelf van ganser hart over, om uw Zoon Christus Jezus tot Mijn volkomen Borg, zaligmaker, Koning en Verlosser aan te nemen; ik omhels van hart gewillig en bereid deze uw grote en ondoorgrondelijke goedertierenheid, dat Gij mij, arm en ellendig zondaar, om de verdiensten van Jezus wil, al mijn zonden vergeeft en mij die eeuwige gerechtigheid en zaligheid uit genade schenkt. O Heere! mijn genadige God en Vader! ik kan aan deze uw beloften niet langer twijfelen. Maar die met mijn ganse hart zeker en vast geloven en zal in leven en in sterven daarop alleen "al mijn vertrouwen stellen". En zal daarin alleen "al mijn troost en zaligheid zoeken." Ik roep nu uit met mijn ganse hart: Wien heb ik met U in de hemel en op aarde? Ps. 73: 25.

Ja, de arme zondaar, alzo tot het geloof gebracht, voegt er nog bij en zegt: "o Heere mijn God! omdat ik, arm en ellendig zondaar, nog zo zwak ben in het geloof en gedurig van de satan tot twijfeling en mistrouwen aan Uw genade verzocht wordt en ik

daartegen in mijzelf geen hulp of krachten vind, zo bid en smee ik U, Heere! mijn genadige God, dat Gij mij steeds weer wilt versterken, helpen en bijstaan, door de kracht Uws Heilige Geestes, opdat ik in deze verzoeken niet bezwijk, maar de satan en mijn ongelovig vlees steeds een sterke tegenstand mag bieden en mij altijd standvastig in deze goede strijd van het geloof mag gedragen. En eenmaal door Uw genade alle twijfelingen van het vlees en alle aanvechtingen van de satan gelukkig mag te boven komen en alzo de vrijmoedigheid en de roem der hoop, die Gij mij geeft, tot de einde toe mag behouden! Zie dan nu, o Heere, mijn God! ik arm zondaar betrouw mij geheel aan uw genade; O, kom Gij mij toch steeds in mijn ongelovigheid te hulp!"

Ziedaar, dit is nu dat andere deel van het oprecht geloof, wat de Catechismus noemt: *een zeker vertrouwen, dat niet alleen aan andere, maar ook aan mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is, uit louere genade, alleen om de verdienste van Christus wil.*

De onderwijzer noemt het terecht: een zeker vertrouwen; niet, alsof er altijd in de gelovige een zeker en gerust en vast vertrouwen van zijn zaligheid was, zonder enige duisterheid, ongelooft of twijfeling van het vlees. O nee! Geheel niet! Alle ware gelovigen ondervinden dagelijks het tegendeel en dit zal wel zo blijven tot het einde van hun leven. Velen zijn zelfs zeer zwak in het geloof, vol beroering en twijfelmoedigheid tot hun dood toe en sterven zelf soms in een zeer droevige staat en varen als Elia met een onweer ten hemel.

Maar als de onderwijzer dit deel van het geloof *een zeker vertrouwen* noemt, dan merkt hij dat vertrouwen op zichzelf aan, zoals dit zich in het hart der gelovigen doet kennen, wat ook wel de *nieuwe mens* genoemd wordt en die alleen het onderwerp en de woonplaats van het oprecht geloof is. Want in het vlees kan het geloof zijn woonplaats niet hebben, omdat dit uit zijn eigen aard en natuur enkel duisternis, vijandschap en ongelooft is.

Waarom het een geheel verkeerd zeggen is van sommigen, dat het geloof wat anders zou zijn in zijn *eigen wezen* en wat anders in zijn *onderwerp*. Alsof de gehele persoon van de gelovigen het onderwerp van het geloof zou zijn, wat geenszins zo is. Want de *nieuwe mens* in een gelovige is eigenlijk maar alleen het onderwerp van het geloof. Maar het vlees, of de oude mens in dezelfde gelovige is het onderwerp van vertwijfeling en ongelooft. Zodat een kind van God altijd gelooft naar de geest en twijfelt naar het vlees. Wanneer dan nu de geest van het geloof de overhand krijgt door de genade Gods, dan overwint het geloof voor die tijd het ongelooft. Maar op een andere tijd, als het vlees weer de overhand krijgt door de kracht der zonde, de aanvechtingen van de satan en het gemis van Gods werkzame genade, dan overwint het ongelooft. En dan nemen de arme geslingerde zielen wel de toevlucht tot het geloof, maar zij kunnen niet geloven, gelijk de Schrift zegt, Gal. 5: 17: *alzo dat gij niet doet hetgeen gij wilt*; en Rom. 7: 15: *want hetgeen ik wil* (te weten: alleen door het geloof te leven en mij van mijn zaligheid, door Gods genade, volkomen verzekerd te houden, zonder enige twijfeling) dat doe ik niet. *Maar hetgeen ik haat*, (namelijk: door ongelooft twijfelen aan mijn zaligheid in Christus) *dat doe ik*.

Maar dit verandert de aard en de natuur van het oprecht geloof niet. Maar waar de geest van het geloof in het hart gekomen is, blijft die voor eeuwig, al gaat het ook met duizenden ongelovige twijfeling van het vlees vergezeld. Het is gelijk aan het goud. Al lag dit nog zo diep onder de grond en was het vermengd met aarde: dan zou het goud toch goud blijven, want goud is geen aarde en aarde is geen goud. En gelijk vuur, dat vuur blijft, al lag het nog zo diep begraven onder de as, zodat men het nauwelijks opdelfen of iets ervan gewaar kon worden en licht blijft licht, al is er nog zoveel

duisternis en nevel rondom; licht en duisternis blijven altijd twee onderscheiden zaken of wezens. Ja, twee verschillende uitersten. En verschillende zaken kunnen zich nog wel in een algemeen onderwerp tezamen brengen, maar laten zich nooit ineenmengen, of het bleven geen verschillende zaken meer. Evenzo is het ook met het geloof. Het geloof bestaat wel tegelijk met het ongeloof in dezelfde persoon, als een algemeen onderwerp. Maar het blijft in zijn aard en natuur altijd van het ongeloof onderscheiden. Het oprecht geloof is en blijft ook een zeker vertrouwen:

1. Omdat dit vertrouwen van het geloof berust op Gods zekere en onfeilbare beloften. Een huis staat vast en zeker, wanneer dat op een vast en onwrikbaar fundament gebouwd is. Maar zo staat dit vertrouwen van het geloof ook vast en zeker, omdat het berust op een zo vast en onbeweegbaar fundament, als Gods beloften Ja, en Amen zijn, in Hem, die het beloofd heeft.
2. Het is en blijft een zeker vertrouwen, omdat het een vaste en wezenlijke zaak is, die door de kracht van de Heilige Geest in het gemoed is ingedrukt en geenszins berust op losse en bedrieglijke inbeeldingen, gelijk het vertrouwen van alle schijn en tijdgelovigen is, waar van de Schrift zegt, Job. 8: 14, 15: *en zijn vertrouwen zal zijn als een huis der spinnenkoppen*. Hij zal zich daaraan vasthouden, maar het zal niet staande blijven.
3. Eindelijk, het is en blijft een zeker vertrouwen, omdat het door de kracht van de Heilige Geest zeker en bestendig blijft tegen alle aanvallen en verzoeking van de satan, de wereld en het boze vlees, deze aartsvijanden van God en van de zaligheid van de mensen. Het geloof verduurt al dat geweld en zal nooit geheel bezwijken, hoezeer het ook door zware schuddingen, of door de heimelijk invretende kracht van het ongeloof verzwakt wordt. Evenals het goud, dat de kracht en het geweld van het vuur weerstaat. En gelijk een boom, die wel door de wind zeer geschud en heen en weer gedreven wordt. Maar nooit geheel van zijn vaste wortel wordt afgescheurd. *Want die op de Heere vertrouwen, zijn als de berg Sions, die niet wankelt, maar blijft in eeuwigheid*, Ps. 125: 1.

Zie, om deze redenen noemt de Onderwijzer dit gelovig vertrouwen terecht een *zeker* vertrouwen.

Hierop gaat de Onderwijzer nu over tot de voorwerpen van het geloof; te weten: de Goddelijke waarheden van het Heilig Evangelie, vragende **Vraag 22**: *wat is dan een Christen nodig te geloven?* En het antwoord is: *Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt*. Hij laat daarop dan aanstonds volgen de oude, algemene Apostolische geloofsbelijdenis, waarin al die dierbare waarheden en beloften Gods in een korte hoofdsom vervat zijn. Maar omdat deze dingen nu vervolgens zullen moeten verhandeld worden, zo zullen wij ons daarmee nu niet verder ophouden.

Ziedaar, mijn geliefde toehoorders, zo hebben wij u dan nu in twee predicaties, met de hulp Gods, de zuivere leer van het geloof wat nader voorgedragen en opengelegd. Deze twee zaken, die zekere kennis en dat zekere vertrouwen, zoals wij die nu verhandeld hebben, maken het oprecht geloof uit, waardoor wij de Heere Jezus Christus worden ingelijfd en al Zijn weldaden aannemen. Allen nu, die zo'n oprecht geloof, door de genade Gods, in hun harten ontvangen hebben, (hoe klein en zwak het ook moge zijn) *worden ook weer door Christus zalig, gelijk zij in Adam zijn verdoemd geworden*.

Alleen dit geloof geeft ons waarlijk deel aan de grote Middelaar Christus Jezus en tevens ook aan al de goederen van het genadeverbond, die Hij voor zulke arme, alles dervende en alles verbeurd hebbende zondaren verworven heeft.

Dit is het oprecht en allerheiligst geloof, wat eenmaal de heiligen is overgeleverd. Dit is het geloof van Gods volk, wat altijd geweest is, van het Paradijs af en waardoor alle heiligen, die voor ons geweest zijn, de hemel zijn ingegaan. Die dit geloof heeft, zal gewis zalig worden en eenmaal Jezus mond horen: *Uw geloof heeft u behouden, gaat heen in vrede*. Maar die dit geloof in zijn stervensuur niet heeft, die zal gewis, zo waarachtig als de Heere leeft, eeuwig verloren gaan.

Terwijl ik dit geloof aan de wereld heb mogen verkondigen, vraag ik niet, wat de mensen van mij zeggen of oordelen. Maar laat dit over aan mijn dierbare Heere Jezus, terwijl ik de overige tijd van mijn aardse leven met Hem hoop te voleinden, onder goed gerucht en kwaad gerucht.

Ik arme en ellendige in mijzelf kan daar niets aan doen. Daarom geef ik nu voorts mijzelf in dit geloof, gegrond op onze Heidelbergse Catechismus en op de gehele Heilige Schriftuur, over in de handen van Hem, die gezeten is ter rechterhand Gods, de Almachtige Vader, vanwaar Hij eens komen zal, om te oordelen de levenden en de doden.

Eindigen wij nu met deze zuchtende vermaning tot het volk van de Heeren: *Gij rechtvaardigen, verblijdt u in de Heere en spreekt lof ter gedachtenis van Zijn heiligheid!* Psalm 96: 12. Amen.

4. LEERREDE OVER MATTHEÛS 9:12

Maar Jezus dat horende, zeide tot hen: die gezond zijn hebben den Medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn.

Wonderlijk en vol van verheven Goddelijke wijsheid is hetgeen wij lezen, Joh. 1: 10: *Hij was in de wereld en de wereld is door Hem gemaakt en de wereld heeft Hem niet gekend.* Dit zijn woorden vol verborgenheden. Johannes spreekt hier van de Zoon van God, de Heere Jezus Christus, het waarachtige Licht van de wereld. En getuigt van Hem:

(1) *Dat Hij in de wereld was.* Daarmee bedoelt hij de verschijning van Christus in het vlees tot zaligheid van zondaren.

(2). *Dat de wereld door Hem gemaakt is,* bedoelende daarmee de Godheid van Christus: hoe Hij, met de Vader en de Heilige Geest, de Schepper en Onderhouder van de wereld en al het geschapene was, uit en door Wien alle dingen zijn. Maar de Evangelist voegt er bij:

(3) *Dat de wereld Hem niet gekend heeft.* Waarlijk een wonderlijke taal! De Zoon van God was in de wereld. De wereld was door Hem gemaakt. En evenwel heeft die wereld Hem niet gekend. Wie hoorde ooit van groter blindheid? De wereld heeft haar Maker en Formeerder niet gekend, die nochtans lichamelijk bij haar tegenwoordig was en Die Zichzelf zo klaar en levendig aan haar bekend maakte! Zelfs de schranderste verstandigen en de verlichtste wijzen van deze wereld zijn hierin de aller-grootste en blindste dwazen geweest. Zelfs de Schriftgeleerden en Farizeeën, die in wijsheid en verlicht verstand boven alle andere geacht werden uit te blinken, zijn niet deze in de rechte kennis van de Heere Jezus, de aller-dwaasten en verstandeloosten van allen geweest? Zeker heeft er niemand blinder en dwazer over de Heiland en de ware toestand en het wezen van Zijn Persoon geoordeeld, dan deze grote wereldwijzen geoordeeld hebben. Niet een van hen begreep wie Jezus was en waartoe Hij in het vlees was verschenen. En daarom hebben zij niet opgehouden zich grotelijks tegen Hem, tegen Zijn leer en de werken die Hij deed, aan te kanten.

Wij zouden u dit uit de Schriften der Evangelisten en der Apostelen menigvuldig kunnen aantonen en bevestigen. Maar een enkel bewijs daarvan, genomen uit onze voorgelezen tekstwoorden, aangemerkt in hun verband met het vorige, zal ons voor het tegenwoordige genoeg zijn. Daar heeft ons de Evangelist Mattheüs verhaald, hoe de Heere Jezus weer te Kapernaam gekomen zijnde en daar een geraakte genezen hebbende, door de Farizeeën en Schriftgeleerden over dit Zijn doen gelasterd werd en hoe Hij eindelijk opstond en heenging. Maar wat gebeurt er?

De Evangelist verhaalt, dat de Heiland een mens in het tolhuis zag zitten, genoemd Mattheüs, tot wie Hij zeide: *volg mij;* gelijk deze dan ook aanstonds deed. Maar het geschiedde, toen Jezus en Zijn discipelen in het huis van Mattheüs gekomen waren, dat daar ook veel andere tollenaars en zondaars kwamen, die mede met de Heiland en Zijn discipelen aanzaten.

Maar nauwelijks was dit ter ore gekomen van de Farizeeën en Schriftgeleerden, of deze gaven aanstonds weer de levendigste blijken van hun grote blindheid in en hun gemis der ware kennis vanwaar de Heere Jezus was. Zij ergerden zich, dat Hij met zondaren en tollenaars gemeenschap hield en met hen at en dronk. Dat kwam hun ten hoogste aanstotelijk voor, niet wetende, dat Hij een Zaligmaker van zondaren en als de ware Medicijnmeester gezonden was. En dat niet voor gezonden, maar voor zieken en

ellendigen, die Zijn genezing nodig hadden; gelijk de Heere dat zo nadrukkelijk bekend maakt in de woorden van onze tekst, waar ons door de Evangelist gezegd wordt:

Maar Jezus, dat horende, zeide tot hen: Die gezond zijn, hebben de Medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn.

Willende daarmee de Farizeeën leren, dat zij ten opzichte van Hem nog ten enenmale blind en onkundig waren en uit dien hoofde geheel verkeerd, hoogmoedig en dwaas over Zijn werk oordeelden.

Onze wens en ons voornemen was, geliefden, heden onder afbedding en inwachting van de genadige bijstand van de Heeren, deze onze tekstwoorden wat nader voor uw aandacht open te leggen en te behandelen, opdat wij daardoor gebracht mogen worden tot een nadere en ware zaligmakende kennis van de Heere Jezus, als de Borg en Zaligmaker van Zijn volk. Want ook door velen onder ons wordt Hij niet recht gekend. Tot nog toe hebben velen gemeend, dat de Heere Jezus een Medicijnmeester is van gezonden en niet van zieken. Maar gij, die nog zo onbekend met uzelf zijt en geen ziekte van de ziel ooit gevoeld hebt, meent nochtans dat Jezus voor u een Medicijnmeester is. En met die ijdele verbeelding stelt ge uzelf gerust en leeft er geheel zorgeloos maar op heen. O, dat God u eens door de prediking van het Woord en de genade van de Heilige Geest van die aller-gevaarlijkste blindheid van de ziel mocht genezen! En dat Hij daartoe Zijn dierbaar Woord wilde gebruiken tot een ogenzalf, opdat gij ziende mocht worden!

Onze tekstwoorden verdelen zich in twee delen, waarvan

1. Het eerste gedeelte behelst de gelegenheid van 's Heilands spreken tot de Farizeeën, begrepen in de woorden. "Maar Jezus, dat horende, zeide tot hen".
2. En het tweede, wat zo luidt: "Die gezond zijn hebben de Medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn".

1. Wat het eerste aangaat: de Heiland sprak deze merkwaardige woorden tot de Farizeeën, als Hij dat hoorde.

Dat is, toen Hij hoorde, wat de Farizeeën tot Zijn discipelen zeiden, wat Mattheüs in het even voorgaande vers verhaalt, waar wij zo lezen: *De Farizeeën, ziende, dat Jezus met tollenaars en zondaars aanzat, zeiden tot Zijn discipelen: waarom eet uw Meester met tollenaars en zondaren?* Dit hoorde Jezus. Hetzij Hij daarbij tegenwoordig was, toen de Farizeeën dit tot Zijn discipelen zeiden en het dus zelf uit hun mond hoorde. Hetzij het Hem door Zijn discipelen gezegd werd. Althans, de Zaligmaker hoorde, dat de Farizeeën zich zozeer geërgerd hadden over Zijn gemeenzaamheid met de tollenaars en dat zij Zijn discipelen daarover hadden aangesproken en naar de reden daarvan ondervraagd. De Heere wilde hun hierop antwoorden, om was het mogelijk, hen van hun verkeerde en kwade bevatting van Zijn Persoon te overtuigen. Waarom Hij hen zo toesprak, zeggende: *Die gezond zijn, hebben de Medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn.*

Een zeggen, voorwaar, van de Heere Jezus, waarin de wezenlijkste verborgenheden van het werk der genade en der zaligheid zijn opgesloten. Maar die alleen bij het licht van de Heilige Geest recht kunnen verstaan en begrepen worden.

In de letterlijke zin zijn deze woorden van de Heeren duidelijk en klaar en bevatten geen de minste duisterheid in zichzelf. Ieder onzer weet toch, dat een Medicijnmeester niet is voor gezonden, maar alleen voor zieken. Zolang een mens gezond is, heeft hij

geen medicijnmeester nodig, maar dan eerst heeft hij die nodig en laat hem tot zich roepen, wanneer hij zich ongesteld gevoelt. Dit is een aller-klaarste en naakte waarheid, die niet de minste opheldering behoeft.

Maar in het geestelijke ligt de zaak voor ons allen niet zo klaar, maar heeft voor sommigen een nauwkeurige opheldering nodig. En om te trachten dit met orde uit te werken, zullen wij eerst moeten handelen over

- A. Het onderwerp, namelijk de *Medicijnmeester* en dan
- B. Ten tweede: over hetgeen hier van Hem getuigd wordt, te weten, *dat wie gezond zijn Hem niet nodig hebben, maar wie ziek zijn.*

A. Wij horen dan de Heere hier gewagen van een medicijnmeester. Wat hierdoor in het natuurlijke verstaan wordt, is genoeg bekend, namelijk: iemand, die verstand en bekwaamheid heeft om zieken te behandelen. En die daarvoor bekend is. De zodanigen zijn wij gewoon geneesheren of medicijnmeesters te noemen. Maar de Medicijnmeester, van wie hier gesproken wordt, moet geestelijk en oneigenlijk verstaan worden. En dus wordt hier dan ook niemand anders bedoeld dan de Heere Jezus, de Zoon van God Zelf, aangemerkt in Zijn zielzaligende kracht en genade, zoals Hij voor alle zieken en gewonde zondaren als de hemelse Medicijn of Geneesmeester van de Vader in de wereld gezonden is, om Zijn volk en gunstgenoten van hun zonden te verlossen en zalig te maken.

Als zodanig een Genees- of Medicijnmeester van zulke zondaren, die zich door de zonde krank en diep ellendig gevoelen, heeft de Heere Zich, van de vroegste tijden af, aan Zijn volk geopenbaard en bekend gemaakt. Lees maar Exod. 15: 26, waar de Heere zo tot Mozes en de kinderen Israëls spreekt: *Indien gij met ernst naar de stem van de Heeren uws Gods zult horen, zo zal Ik geen der krankheden op u leggen, die Ik op Egypteland gelegd heb. Want Ik ben de Heere uw Heelmeester.* Zo wordt ook op andere plaatsen der Heilige Schrift het werk der verlossing en zaligheid door de Heere Jezus onder de zinnebeeldige benaming van genezing voorgesteld, zoals Mal. 4: 2, waar Christus voorkomt als de Zon der gerechtigheid, *onder wier vleugelen genezing zou zijn voor wie van de Heeren Naam vrezin.* En in Ps. 103: 3, wordt van de Heere getuigd: *dat Hij alle krankheden Zijns volk geneest.* Alsook Jes. 53: 5, waar de kinderen Gods deze belijdenis van de Heere Jezus doen: *De straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem en door Zijn striemen is ons genezing geworden.*

B. Om dit nu wel te verstaan, zo weet, geliefden, dat de zonde, onder wier macht en slavernij wij allen zonder onderscheid van nature gevangen liggen, gewoonlijk in Gods Woord wordt aangemerkt als ziekten en krankheden, waarmee aller mensen zielen bezocht zijn. En daaraan zo jammerlijk kwijnen, dat, indien er geen spoedige geneesmiddelen tegen aangewend worden, de zondaar er eenmaal zeker aan sterven moet en eeuwig omkomen. Nu kan hier geen andere genezing baten, dan die, welke door de Zoon van God, de Heere Jezus Christus, wordt aangebracht: Hij is de enige Medicijnmeester die balsem heeft voor Sions wonden. Ja, Hij is de enige balsem in Gilead en de Heelmeester in Israël beide. Die van de Vader gezonden is om te verbinden de verbrokenen van hart, Jes. 61:1. En dit blijkt nader, als wij het oog slaan op het ambt van een Medicijnmeester en op hetgeen Hij aan zulke onder Zijn behandeling zijnde zieken verricht. Waarom trent wij deze twee dingen hebben aan te merken:

(1) Een Medicijn of Geneesmeester, die een zieke of kranke zal trachten te genezen,

gebruikt daartoe bekwame geneesmiddelen, die bereid zijn overeenkomstig de aard en de natuur der ziekten, waaraan de te behandelen persoon lijdende is. Maar zo doet de Heere ook om een geestelijk zieke en kranke zondaar te genezen. Hij gebruikt daartoe twee zeer krachtige geneesmiddelen, namelijk: Zijn dierbaar Bloed en Zijn Geest. Met andere woorden: Zijn heilrijke verdiensten en gerechtigheid, die Hij, door Zijn lijdende en dadelijke gehoorzaamheid, voor de uitverkoren zondaar heeft verworven en die door de genadige toepassing van de Heilige Geest op het hart van de arme zondaar, een aller krachtigst en dierbaar geneesmiddel is tegen alle kwalen en krankheden der zonde, die, hoe ongeneeslijk zij in zichzelf ook zijn, daardoor nochtans terstond geheel worden weggenomen en voor eeuwig genezen. *Want het bloed van Jezus Christus reinigt hen dan van al hun zonden*, 1 Joh. 1: 7. Dat bloed is gelijk een geestelijk waterbad, dat de ziel van de arme zondaar, die tot Christus de toevlucht genomen heeft geheel reinigt; evenals diegenen genezen werden, die door het geloof op de door Mozes opgerichte koperen slang zagen, wanneer zij van de vurige slangen gebeten en dodelijk gewond waren. Maar dit medicijn van Jezus' Bloed, hoe krachtig ook in zichzelf, zou nochtans voor de arme en kranke ziel ten enenmale krachteloos zijn, om hem van zijn dodelijke krankheid te genezen, indien het niet als het was gemengd werd met nog een ander, zeer krachtig, geestelijk geneesmiddel, namelijk: *de Heilige Geest*, die noodzakelijk met het dierbaar bloed van Christus moet verenigd worden. Deze twee zijn de voornaamste geneesmiddelen, die in de hand van de hemelse Medicijnmeester de genezing van de ziel kunnen uitwerken: want de Geest van Christus, moet de kracht van dat bloed aan de ziel van de zieke en dodelijke kranke zondaar overbrengen en daaraan dadelijk toepassen en heiligen, zal hij er enige vrucht van hebben.

Die Geest moet de zondaar ook bearbeiten en bekwaam maken, om het bloed van Jezus als een heilzame drank, tot genezing van Zijn ziel te kunnen ontvangen. Het ene is als de wijn, het andere als de olie, die door deze hemelse Samaritaan in de wonden van de zondaar hart moet worden ingegoten. Gelijk zij dan ook in de Heilige Schrift altijd bij elkander gevoegd worden en niet vaneen gescheiden kunnen worden, of zij verliezen terstond hun kracht en werking aan de ziel.

Ziet, mijn geliefden, deze twee zaken: Jezus' Bloed en Geest, zijn de heilzame geneesmiddelen, die deze hemelse Heelmeester gebruikt, om geestelijk kranke zondaren van hun zonde en zielskrankheden te genezen. Deze zijn de gezondmakende wateren, waarvan gesproken wordt in Ezech. 47: 8 en 9. Om haar diepe zin en Goddelijke verborgenheid, die in de profetische woorden, die wij daar vinden, liggen opgesloten, is het over-waardig dat wij die met opmerking zelf nalezen. Want het werk der genade en der zaligheid wordt ons daar op een zinnebeeldige wijze, zeer levendig en krachtig voorgesteld.

Hiermee hebben wij nu de eerste reden aan uw aandacht voorgesteld, waarom de Heere Jezus een Medicijnmeester genoemd wordt, namelijk: om die dierbare en krachtige medicijnen, zijn Bloed en Geest, die Hij door zijn dierbaar lijden en sterven verworven heeft tot der zondaren zaligheid en genezing. Maar hiermee hebben wij nog niet alles gezegd. Er is nog een tweede reden van deze benaming, welke wij u ook een weinig nader wensen te verklaren.

(2) Om een goed Medicijnmeester te zijn, is het niet genoeg, dat men de kostelijkste en krachtigste medicijnen of geneesmiddelen bezit om zieken te genezen. Maar men moet deze ook wijs en voorzichtig en op de meest dienstbare wijze weten aan te wenden tot bevordering der genezing van de kranke. Maar zo'n geestelijk Geneesheer is de Heere Jezus op de volkomenste wijze. Hij bezit niet slechts die kostelijke, dierbare en

krachtige medicijnen, maar weet die ook op de meest genezende wijze toe te passen aan alle kranke zondaars en zondaressen, die Zijn hulp nodig hebben en begeren. En Hij slaat nimmer de hand aan iemand, die Hij ook niet volkomen van alle krankheden van Zijn ziel verlost en geneest. In het algemeen verlost en geneest Hij dezen, die tot hem als de enige Medicijnmeester hun toevlucht hebben genomen, van al hun zonden. *Want Zijn bloed reinigt hen van al hun zonden*, 1 Joh. 1: 7. Hij is de fontein, die geopend is voor het Huis Davids en voor de inwoners van Jeruzalem, tegen de zonde en tegen de onreinheid, Zach. 13: 1. Maar in het bijzonder verlost en geneest Hij de dodelijk kranke zondaar door Zijn bloed en Geest,

1. Van de schuld en de straf der zonde, doordien Hij haar zondeschuld van voor Van Zijn Vader aangezicht uitwist door Zijn volmaakte verdiensten en gerechtigheid, waardoor de zondaar al zijn zonden worden vergeven en kwijtgescholden en hem het recht ten eeuwige leven wordt geschonken. Zodat hij door het geloof gerechtvaardigd zijnde, vrede bij God heeft, door de Heere Jezus Christus. Rom. 3: 1.
2. Geneest de Heere Jezus als de ware Medicijnmeester de kranke zondaar van de heerschappij der zonde en van haar aanklevende smet en onreinheid. Waartoe Hij voornamelijk gebruikt het heilzame medicijn of geneesmiddel van Zijn Heilige Geest. Door die Geest verlost Hij de arme zondaar van al die gebreken en krankheden, die hem vanwege zijn zondige aard nog zo gedurig aankleven en waaronder zijn ziel nog zo dikwijls jammerlijk gewond en geslagen wordt.
3. Hij verlost hem ook van de heerschappij van Zijn dodelijke onmacht, waar de zondaar van nature zodanig onder gevangen ligt, dat hij zich niet roeren of bewegen kan: door in hem een geheel nieuw leven te scheppen, hetgeen Hij door middel van de wedergeboorte zodanig in zijn ziel werkt, dat de zondaar als van dood levend gemaakt wordt. En hoe kreupel en machteloos hij tevoren ook was, nu opspringt als een hert, Jes. 35: 6. Zodat zodanig een zondaar nu openbaar wordt als een, die uit de dood levend geworden is, volgens de taal van Paulus, Rom. 6: 13.
4. Met de verlossing van de heerschappij van deze dodelijke onmacht van de ziel worden nu ook alle andere krankheden van de zondaar door Jezus weggenomen en genezen. van de zondaar hart, dat tevoren krank lag aan de onreinste en besmettelijkste verdorvenheden der zonden, wordt nu door de toepassing van Jezus Bloed en Geest aan zijn consciëntie daarvan gereinigd en genezen: want Jezus scheidt in hem een rein hart, Ps. 51: 12 en geeft hem een nieuwe geest in zijn binnenste. En Hij neemt het stenen hart uit zijn vlees weg, Ezech. 11: 19.
5. De ogen, die tevoren zo jammerlijk blind en gesloten waren, worden nu ook door de ogenzalf van de Heilige Geest geopend, zodat de zondaar nu een verlicht verstand krijgt tot zaligheid en met een ongedekt aangezicht de heerlijkheid van de Heeren als in een spiegel aanschouwt, 2 Cor. 3: 18, wordende alzo bekeerd van de duisternis tot het licht, hand. 26: 18 en hij leert met de Psalmist zeggen: *dat het de Heere is, die de ogen der blinden opent*, Ps. 146: 8.
6. De oren van de zondaar, die tevoren gesloten waren, worden nu ook door Jezus geopend en van hun rampzalige doofheid genezen; volgens het profetische woord, Jesaja, 35: 5: *Alsdan zullen der blinden ogen geopend worden en der doven oren zullen geopend worden*.
7. De mond van de zondaar, tevoren niet anders voortbrengende dan leugen, bedrog en laster, wordt eveneens door Jezus genezen van die droevige krankheid en wordt vervuld met van de Heeren lof, de ganse dag met Zijn heerlijkheid, Ps. 71: 8. Want het koren en de most van Zijn Woord en Geest maken hier de geestelijke Jonge-

lingen en Jonkvrouwen sprekende, Zach. 9: 17. En de tong der stommen juichende. En zij die kreupel waren, springen als een hert, Jes.35: 6.

8. En eindelijk geneest Jezus de kranke zondaar van al die kwalen, angsten, benauwdheden, vrees, onrust en droefheden, die de zonden hem veroorzaakt hadden. Zodat hij nu van die alle ontslagen wordt en de liefelijkste stilte, rust, ruimte, vrede en blijdschap in zijn gemoed gewaar wordt. Jezus geeft hem nu sieraad voor as en vreugdeolie voor treurigheid, Jes. 61: 3. Hij beurt zijn verbrijzeld en neergeslagen hart nu weer op en maakt het levend naar Zijn getuigenissen. Hij spreekt nu op de aller-liefelijkste wijze van vrede tot de ziel en doet haar zodanige vreugde en blijdschap horen, dat de beenderen zich verheugen, die Hij verbrijzeld had, Ps. 51: 10.

Kortom! Jezus maakt die zondaar nu niet alleen geheel gezond, tot hem zeggende door Zijn Woord en Geest, evenals tot die lichamelijk kranke in Joh. 5: 14: *Zie, gij zijt gezond geworden.* Maar Hij geeft hem ook nog gedurig de heilzaamste medicijnen van Zijn genade en Geest, door het gezonde voedsel van Zijn Woord, 1 Tim. 6: 3, teneinde die gezondheid gedurig te doen toenemen en nieuwe krachten te doen ontvangen, om in een ongeveinsde Godzaligheid en een gezond geloof voor de Heere te wandelen, totdat hij eenmaal door de dood geheel verlost zal worden van het lichaam der zonde, om eeuwig Hem te loven en te prijzen, Die hem door Zijn Bloed en Geest heeft vrijgekocht en genezen.

Ziedaar, aandachtigen, uit dit alles dat wij u daar hebben voorgehouden, blijkt, dat de Heere Jezus terecht der uitverkoren zondaren enige en waarachtige Medicijnmeester is, tot Wien zij gedurig moeten roepen met David, Ps. 41: 5: *o Heere! Wees mij genadig! En genees mijn ziel! Want ik heb tegen U gezondigd!* Hij is het, die hun licht doet voortbreken als de dageraad en hun genezing snel doet uitspruiten, Jes. 58: 8. Terecht dan noemt Hij Zichzelf in onze tekst een *Medicijnmeester*.

2. Nu wordt het tijd, geliefden, dat wij met alle mogelijke korthed ook nog in overweging nemen het merkwaardig getuigenis, dat de Heere hier laat volgen, namelijk: ***Wie gezond zijn, hebben de Medicijnmeester niet van node.***

Wie in het natuurlijke een gezond mens is, weten wij, namelijk: zo iemand die van frisse en bloeiende krachten voorzien is en in wie het bloed en de levensgeesten hun behoorlijke loop en beweging hebben, zodat hij bekwaam is om zijn werk zonder verandering uit te voeren. Zo is het nu ook in het geestelijke. Want gelijk wij nu gezien hebben, worden daar dezulken gezond verklaard, die door de ware Medicijnmeester van al hun zonden en krankheden zijn genezen, zodat zij nu niet meer der zonde leven, maar der gerechtigheid, waartoe zij door de Heere levend gemaakt en krachtadig geroepen zijn. Maar zulke door het geloof gezond gemaakten worden hier in onze tekst door de Heere niet bedoeld. Nee, geliefden, van deze zou niet kunnen gezegd worden, dat zij, Jezus, de waren Medicijnmeester, niet nodig hadden.

Want zulke door de Heere Jezus gezond gemaakten hebben Hem immers nog gedurig en in alles, als hun grote Geneesmeester nodig, zonder Wien zij niets doen kunnen, Joh. 15: 5. Deze moeten nog gedurig genezing zoeken onder Zijn vleugelen, om beveiligd te worden tegen de ziekten en kwalen der zonde, die nog in hun lichamen zijn overgebleven.

Maar als de Heere hier van gezonden, of van "die gezond zijn" spreekt, dan moet men daaronder de zodanigen verstaan, die op een verkeerde wijze gezond zijn. Want evenals er in het lichamelijke een ware en een valse of bedrieglijke gezondheid kan bestaan, van welke laatste men gewoon is te zeggen: "die mens ziet er op het oog wel

gezond uit, maar het is geen ware gezondheid." Zo is het ook in het geestelijke. Er is buiten de ware gezondheid van de ziel, die door de ware Medicijnmeester Jezus gewerkt wordt, ook nog een valse of bedrieglijke gezondheid, waardoor iemand zich verbeeldt, dat hij reeds naar de ziel gezond gemaakt en van zijn zonden genezen is en dus in zijn eigen ogen gezond schijnt. deze zijn mensen, die nog geheel onbekeerd zijn en hun verduisterd verstand gevangen wordt gehouden door de geest, die in hen is. Die hun zonden, ellenden, ziekten en krankheden nog nimmer recht gezien of in hun harten gevoeld hebben. Maar die in het midden van hun zonden gerust en ongevoelig voortleven. Hetzij geheel zorgeloos en verstokt, gelijk diegenen, van welke Salomo spreekt in Spreuken 23: 35, die zeggen: *Men heeft mij geslagen. En ik ben niet ziek geweest. Men heeft mij gebeukt. En ik heb het niet gevoeld.* Hetzij als de zodanigen, die door een algemene verlichting der kennis in de Heilige Schrift hun zonden en derzelve rampzalige kwalen en krankheden al eens onder het oog krijgen en er ook wel eens onrustig onder worden, maar die nochtans in zich zelf blijven wroeten, zonder ooit tot die Hemelse Medicijnmeester Jezus de toevlucht te nemen. Zoekende integendeel de genezing van hun dodelijk kranke ziel alleen bij zichzelf en in hun eigengerechte godsdienstige werken. Zodat zij bij zichzelf vast vertrouwen, dat zij waarlijk geestelijk gezond zijn en een nieuw leven ontvangen hebben; terwijl zij nog geheel en al dood liggen in hun zonden en misdaden. De zodanigen, hoewel zij onbekeerd zijn, worden gezond genoemd, alleen omdat zij geen waar zielsgebrek kennen of gevoelen, maar met die van Laodicéa zeggen, Openb. 3: 17: dat zij rijk en verrijkt zijn. Van de zodanigen wordt gesproken bij Jes. 57: 10, waar de Profeet tot het zorgeloos Israël zegt: *gij hebt het leven uwer hand gevonden, dáárom wordt gij niet ziek.* Van dezen, die op zodanige wijze naar de ziel gezond zijn, zonder hun geestelijke kwalen en krankheden recht te kennen of te gevoelen, zegt de Heere hier in onze tekstwoorden, *dat zij de Medicijnmeester niet van node hebben.* Niet alsof zij geen zielskwalen of krankheden hadden en daarom buiten Hem waarlijk geestelijk gezond waren: nee, maar door de bedrieglijke verbeelding van hun harten en de geestelijke blindheid, waaronder zij als gevangen lagen, bemerkten zij dezelve niet. En alzo hebben zij de Medicijnmeester niet nodig en begeren of zoeken Hem dan ook niet met ware ernst. En als zij al eens vanwege de klopping van hun consciëntie een weinig ongerust zijn, dan vinden zij gewoonlijk nog genoegzame geneesmiddelen in zichzelf en in hun godsdienstige en eigengerechte werken. En zo worden zij dan verhinderd om met hun geestelijke kwalen en krankheden tot de Heere Jezus de toevlucht te nemen en kunnen het mitsdien nog wel buiten die Hemelse Medicijnmeester stellen. Ziet, dit mijn geliefden, wil de Heere hier eigenlijk te kennen geven, als Hij zegt: *Die gezond zijn, hebben de Medicijnmeester niet van node.*

Maar wie waren het nu, die deze Medicijnmeester waarlijk wel nodig hadden? Dat leert ons de Heere nu vervolgens bij wijze van tegenstelling, zeggende: ***maar die ziek zijn.*** Uit het reeds verhandelde, mijn toehoorders, zal het nu wel duidelijk zijn geworden, wie hier als de zodanigen eigenlijk verstaan moeten worden. Dat hier niet gezien wordt op die algemene ziekte en krankheid, waarin alle mensen zonder onderscheid om der zonden wil gevangen liggen en waar van de Schrift zegt: *Het ganse hoofd is krank en het ganse hart is mat; van de voetzool af tot het hoofd toe is er niets geheels aan hetzelfde. Maar wonden, striemen en etterbuilen, die niet uitgedrukt, noch verbonden zijn, noch geen derzelve met olie verzacht is,* Jes. 1: 5, 6, behoeft u zeker wel niet verder verklaard te worden. Want wij hebben tevoren gezien, dat de meeste mensen er geen kennis of gevoel van hebben en dientengevolge ook geen behoefte openbaren om ervan verlost te worden. Maar hier wordt van de zodanigen

gesproken, die

(1) Door het licht van de Heilige Geest aan zichzelf ontdekt zijn. En die hun aller-rampzaligste ziekte en krankheid, waarin zij ontvangen en geboren zijn, levendig inzien. En die nu niet andere, Maar zichzelf als zulke machteloze en dood kranke zondaars beschouwen, waaraan niets geheels te zien of te vinden is. Die dat van ganser hart geloven en voor de Heere belijden en die met Job moeten zeggen: *Waarlijk, ik weet dat het zo is, want hoe zou de mens rechtvaardig zijn bij God?* Job 9: 2.

(2). Die dit niet alleen bij het licht van de Heilige Geest zien en geloven. Maar die er de smart ook van gevoelen en die het uit moeten roepen vanwege de weedom van de harten, gevoelende de last van hun zonde en ellende zwaar op hun ziel drukken, wordende daardoor verbroken van hart en verslagen van geest. En zijnde zodanig verbrijzeld onder de overtuigende hand van de Heeren, dat zij er onder zuchten en kermen en met de kerk in dier voege hun klachten uitstorten: *van de hoogte heeft Hij een vuur in mijn beenderen gezonden, waarover Hij geheerst heeft. Hij heeft voor mijn voeten een net uitgebreid, hij heeft mij achterwaarts doen keren, hij heeft mij woest en ziek gemaakt, de gansen dag.* Klaagl. 1: 13.

Ziet, mijn vrienden, zodanige door God ontdekte en overtuigde zondaars zijn nu eigenlijk degenen, die waarlijk ziek zijn. En deze zijn door God Zelf ziek gemaakt. Want zonder de genadige tussenkomst van de Heeren, zal niemand ooit aan zijn dodelijke kwalen en krankheden ontdekt worden. Van dezulken nu wordt hier getuigd, *dat zij de ware Medicijnmeester Jezus nodig hebben.* En dat wel terecht, want zo'n overtuigde en vanwege het gezicht harer zonden-kranke ziel, die zo onder haar zondesschuld en doemwaardige machteloosheid neergebogen en dodelijk gewond is, ziet nu niet alleen, hoe diep noodzakelijk het is, dat zij Jezus als haar ware Zielsarts leert kennen. Maar zij beschouwt Hem ook als de enige die haar hulp bieden kan in deze haar benauwdheid. Zo'n zondaar erkent Hem als de alleen machtige, om hem uit de dood, waarin hij zich gevoelt neergezonken te zijn, weer levend te maken. Zodat hij nu die Medicijnmeester ook waarlijk en op de hartelijkste wijze begeert nader te leren kennen, terwijl hij zichzelf nu als een doodkranke zondaar aan Hem komt aanbieden, om alleen door Hem en door de heilzame medicijnen van zijn Bloed en Geest genezen te worden. Daar is nu een zieldrukkende begeerte naar die hemelse Medicijnmeester Jezus, zonder Hem kan hij het nu niet meer stellen, Jezus moet hij hebben als Borg voor zijn kranke ziel, of hij moet voor eeuwig verloren gaan. Hij zucht en roept nu tot Hem en betuigt, dat hij aan zijn dodelijke krankheid ongetwijfeld sterven zal, indien hij Hem nog langer moet missen en Hij niet haastig komt om zijn ziel te genezen. Hij roept nu vurig tot de Heere: *Genees mij, Heere! Zo zal ik genezen worden; behoud mij! Zo zal ik behouden worden. Want Gij zijt mijn lof!* Jer. 17: 14.

Zie, zo heeft een ontdekte zondaar Jezus, de waren Medicijnmeester, waarlijk nodig.

De woorden, voor uw aandacht verhandeld, mijn geliefden, hebben dus betrekking op de personen, die de Zaligmaker hier tegenover Zich had en dit waren de Farizeeën en hun aanhang. Nu hadden de Farizeeën Hem, de ware Medicijnmeester niet nodig, want zij waren rechtvaardig in hun eigen ogen. Maar de zondaars en tollenaars, die door Jezus ontdekt en onderwezen waren, hadden Hem wel nodig, want die wisten, dat zij goddeloos en zondig waren. En dat zij zonder Hem niet konden behouden worden en om die reden was het, dat Jezus tot hen inging en met hen aanzat.

Ziedaar, geliefden, de woorden door de Heere Jezus tot de Farizeeën gesproken, voor uw aandacht een weinig opengelegd en behandeld. Wat ware het wenselijk, dat allen,

die dezelve gehoord hebben, die ook recht hadden mogen verstaan en dat menigeen er zichzelf door had leren kennen! Want, waarlijk, geliefden, is niet een geneesheer, die dagelijks over die zieken gaat, het best in staat om te oordelen, of er veel of weinig zieken zijn? Weet hij niet het best over ieders toestand van ziekte of gezondheid te oordelen, wel, weet dan, dat het met ons, in onze bediening ook zo is. Wij hebben nu met de zielen van de mensen in deze gemeente al enige jaren als een geestelijke zielsarts omgegaan en volgens de regel van Gods Woord als het ware gepraktiseerd, om degenen, die ziek zijn, de bekwaamste en doeltreffendste geneesmiddelen aan te bieden, waardoor wij al vrij wat kennis van de waarachtige toestand van veler zielen gekregen hebben. Want de gemeente is niet groot en een herder, die van God bekwaam gemaakt wordt om met naarstigheid en getrouwheid zijn plicht waar te nemen, kan al spoedig het aangezicht van Zijn schapen leren kennen en te weten komen, hoe het met hun inwendige zielstoestand gesteld is. Wie veel, of weinig, of wie alles ontbreekt, wat hij zo onmisbaar op zijn reis naar de eeuwigheid nodig heeft. Als wij dan nu eens een oordeel over onze gemeente zullen uitspreken, dan doen wij dit niet haastig, of lichtvaardig. En nog veel minder liefdeloos.

Maar wij moeten het op grond van smartelijke ervaring en na een nauwkeurig en langdurig onderzoek erkennen, dat hier in onze Gemeente nog zeer weinig geestelijk zieken en kranken gevonden worden, die de Medicijnmeester Jezus waarlijk nodig hebben. Integendeel, wij vinden de mensen hier nogal tamelijk gezond naar de ziel; niet met een waarachtige gezondheid, maar met een valse en bedrieglijke gezondheid, zoals in de verklaring van onze tekst getoond is, waardoor zij wel niet in alle openbare goddeloosheden leven, gelijk van velen op andere plaatsen moet gezegd worden; nee, zulke mensen kennen wij hier niet in de gemeente. Maar het volk leeft hier in een stille, zorgeloze en wel geschikte burgerlijke wandel, als gerusten te Sion. Zij hebben geen zielsbehoeften.

En wanneer wij de meesten uwer ontmoeten, dan kunnen wij niets anders dan een zorgeloze gerustheid gewaar worden. Gij gevoelt de kwalen uwer zonde niet; gij ziet niet, dat ge vol van gebrek en ellende zijt; uw ogen zijn nog verduisterd, zodat ge niet kunt zien; uw oren zijn nog toegesloten, zodat gij niet kunt horen. Uw tong kleeft nog aan uw gehemelte, want het geloofsoefeningen zijn u vreemd en uw hart is nog geheel ongevoelig en verhard.

Ziet geliefden, dit is de waarachtige toestand van de meesten, hier tegenwoordig. God heeft ons nog nooit dat geestelijk licht gegeven om enige uwer zielen te mogen vangen, wat is uw toestand dan toch hoogst beklaglijk! U hebt de Medicijnmeester Jezus, zonder Wie ge nochtans voor eeuwig zult moeten verloren gaan, nog steeds niet nodig. En terwijl ge aan uw dodelijke krankheid niet ontdekt zijt, kunt u het zonder Hem ook nog zeer gemakkelijk stellen. Al wordt gij wel eens een weinig ongerust door de kloppingen uwer consciëntie, geen nood! gij hebt genoeg hulpmiddelen in uzelf. Het waarnemen van uw godsdienstplichten en uw werken van uiterlijke boetvaardigheid zijn de poeders en dranken, waarmee gij uw ziel weer gerust zoekt te maken en uw wonden te genezen.

Trouwens, dat u zeer weinig met de Medicijnmeester Jezus te doen hebt en dat u weinig gemeenzame onderhandeling met Hem hebt, getuigt uw eigen geweten. Dat u Hem tot nog toe niet in waarachtige zielsverlegenheid zocht, om Hem tot uw geestelijke Geneesheer te leren kennen, kan u niet geheel onbekend zijn, terwijl uw eigen consciëntie u getuigt, dat Hij u niet waarlijk dierbaar noch echt noodzakelijk is. Er is nog nooit een echte dag van benauwdheid bij u geweest, waarin u in uw verlegenheid biddend tot Hem uw toevlucht mocht nemen, dat Hij u van uw dodelijke krankheden,

die u zo smartelijk gevoelde, wilde genezen; een dag waarop zij moesten uitroepen: *Geen middelen mij nu voorstaan; om enigszins hen te ontgaan.* Psalm 142: 4. Nee, u zou met een valse mond en met bedrieglijke lippen voor de Heere spreken, als ge uw zielstaat anders voorstelde.

Nu wenste ik tot u, die tot heden nog onbekeerd zijt, nog wel een woord van onderricht te spreken, om u af te manen van deze uw rampzalige en zorgeloze toestand en u het jammerlijk einde en het naderend verderf daarvan willen aantonen, of het de Heere ook behagen mocht, u aan deze uw gevaarlijke toestand te ontdekken en het sommigen uwer nog leiden mocht tot bekering. En zo wenste ik ook nog wel een woord van vertroosting te spreken tot de bekommerde zielen, die ik vertrouwen, dat er nog onder ons gevonden worden, maar de tijd noopt mij te eindigen.

Daarom zullen wij het nu hierbij laten, met de begeerte evenwel om dit stuk later nog eens wat nader voor de gemeente te behandelen. En dan de waarachtige gronden trachten te ontdekken, waarom de meeste mensen zichzelf nog zo goed kunnen redden, als het de belangen van hun ziel voor de eeuwigheid aangaat. En daartoe zal ons dan tot een gepaste stof kunnen dienen de woorden van Jesaja, 5: 10: *Gij hebt het leven uwer hand gevonden, daarom wordt gij niet ziek.* Voor ditmaal zullen wij hiermee eindigen. En besluiten met de bede, dat de Heere het gesprokene nog voor velen uwer dienstbaar moge maken tot een waarachtige bekering tot God, door het geloof in de Heere Jezus Christus, in en door Wien alle dingen zijn! Amen.

5. MAAR DE RECHTVAARDIGEN IN HET EEUWIGE LEVEN

Matthéüs 25: 46.

Toen wij onlangs voor uw aandacht handelden over de 22e Zondag van onze Catechismus, sprekende over de twee laatste weldaden van het genadeverbond, die aan Gods volk, de gelovigen, geschonken worden en met welke de Apostolische geloofsbelijdenis eindigt, te weten: de opstanding der doden en het eeuwige leven, vonden wij ons zo bezet met de ruimte der stof, dat wij van die heerlijke weldaad van de eeuwige levens der gelovigen niet in het bijzonder konden handelen. Wij hebben er toen in dier voege over gesproken, zoals het hier op aarde bij aanvang door al Gods kinderen reeds genoten en bezeten wordt. Maar wij namen ons toen voor, om onder van de Heeren genadige zegen, deze heerlijke stof in een nadere verhandeling te vervolgen en dan het eeuwige leven der zaligheid en heerlijkheid, zoals het hierna door al Gods kinderen in de hemel zal genoten worden, op grond der Heilige Schrift wat nader te overwegen. En daartoe belooft het de Heere ons thans de gewenste gelegenheid genadig te verlenen.

Maar verwacht niet toehoorders, dat wij deze uitmuntende en heerlijke stof in een leerrede zullen kunnen verhandelen; nee, wij zullen er, volgens ons bestek, wel vier predicaties over moeten doen, van welke deze tegenwoordige de eerste zijn zal. O, dat dan ook onze harten opgewekt en bereid mochten bevonden worden om een zo grote, onbeschrijfelijke en heerlijke zaligheid, die nog nimmer een oog gezien heeft, nochtans met het oog van het geloof van ver te mogen aanschouwen. Dat er nog onbekeerde zondaars door uitgelokt en bewogen mochten worden, om nog intijds deel en gemeenschap aan zo'n grote en zalige heerlijkheid door het geloof bij Christus te zoeken en daarvoor al de schijnschone en kortstondige heerlijkheid van deze wereld gewillig af te staan en te verloochenen. En dat Gods kinderen er zodanig door vertroost, verkwikt, verheugd, bemoedigd en in het geloof met kracht bevestigd en versterkt mogen worden, dat zij voortaan alle tegenheden van dit aardse leven van hart mogen verachten, om zich met hun zielen boven de zinnelijke en zienlijke dingen te verheffen en in een gelovige, werkzame en bestendige hoop naar die grote zaligheid en heerlijkheid uit te zien en die met een heilige, rusteloze en vurige begeerte te verwachten. *Daartoe verlene ons de Heere genadig Zijn zegen. Amen.*

Tot de overweging van deze stof meenden wij, dat onze voorgelezen tekstwoorden ons tot een bekwame grond dienen konden. De Heere Jezus had in het vorige deel van dit kapittel gehandeld over het laatste oordeel over levende en doden ten jongsten dage en hoe dat door Hem als Rechter op het einde van de wereld beide over goddeloze en rechtvaardigen, met grote kracht en heerlijkheid zal gehouden worden. Hoe Hij dan deze de eeuwige zaligheid naar recht en gerechtigheid zal toewijzen, maar genen tot de eeuwige verdoemenis zal veroordelen.

Daarop laat de Heere nu in onze tekst de uitvoering volgen van dit gevelde tweeledig vonnis of oordeel ten jongsten dage, getuigende, ***dat de goddeloze en ongelovigen dan aanstonds zullen gaan in de eeuwige pijn, maar de in Christus vrijgesproken rechtvaardigen, in het eeuwige leven.***

Met het einde der goddeloze zullen wij ons hier in het geheel niet bezig houden, maar alleen in overweging nemen de gelukzalige en heerlijke staat der in Christus rechtvaardigen na dit leven en bijzonder ten jongsten dage; wat ons door de Zaligmaker zo omschreven wordt: *dat zij zullen ingaan in het eeuwige leven.*

Hier ontmoeten ons dan

1. Ten eerste, de personen, het zijn *de rechtvaardigen*;
2. Ten tweede, hun zalige en heerlijke staat hierna, *zij zullen ingaan in het eeuwige leven*.

1. **Wat de personen betreft**, hierover zullen wij nu niet breedvoerig handelen, zij worden door de Zaligmaker met de kostelijke naam van rechtvaardigen aangeduid. Wij weten, dat hierdoor in de Heilige Schrift geen andere verstaan worden dan de uitverkorenen in Christus, die hier op de wereld. Door geloof en bekering, met God in Christus gemeenschap hebben gehad, wier zonden God de Vader om Christus' wil heeft vergeven en die Hij tot Zijn kinderen heeft aangenomen en tot erfgenamen der zaligheid en van de eeuwige levens heeft verklaard en die alzo, door het geloof in Christus, zijn behouden geworden en als ware rechtvaardigen door God worden aangemerkt. Kortom, het zijn al degenen, die door Christus hier op de wereld uit de dood der zonde levend zijn gemaakt geworden en die dus reeds hier op aarde het beginsel van de eeuwige levens en der eeuwige vreugde in hun harten gehad hebben en dus reeds in hoop zijn zalig geworden. Ziet, de zodanigen worden hier door de Zaligmaker verstaan onder de naam van rechtvaardigen.

2. Van deze nu getuigt Jezus, dat zij ten jongsten dage, nadat het oordeel over alle inwoners der gehele wereld zal gehouden zijn, ***zullen ingaan in het eeuwige leven***.

Twee stukken staan ons hier te verhandelen:

1. (1) De zalige staat der in Christus rechtvaardigen hierna, voorgesteld onder de benaming van *het eeuwige leven*;
2. (2) De wijze, waarop zij tot de dadelijke genieting en bezitting van die zalige staat zullen geraken, zij zullen, volgens 's Heilands eigen getuigenis, *ingaan* in het eeuwige leven.

(1) Wat deze zalige en heerlijke staat der rechtvaardigen na dit leven aangaat, deze komt ons in de Heilige Schrift onder veel benamingen voor: als van zaligheid, heerlijkheid, vrede, vreugde, koninkrijk, kroon, erfenis, enz. En dat met zodanige bijvoegselen, als het meest bekwaam zijn om de aard en de natuur van die heerlijke staat af te malen. Maar meermalen komt deze, evenals hier in de tekst, voor onder de benaming van het leven, of *het eeuwige leven*, gelijk als Dan. 12: 2: *En velen van die in het stof der aarde slapen, zullen ontwaken, deze ten eeuwige leven*, enz. En Johannes 5: 29, waar de Zaligmaker leert, *dat die het goede gedaan hebben, ten jongsten dage zullen uitgaan tot de opstanding van de levens*.

Wat nu de reden der benaming aangaat:

- de volmaakte zaligheid der rechtvaardigen hierna wordt het leven genoemd, omdat zij een volmaking of een vervolg zijn zal van het geestelijk leven der gelovigen, dat door hen reeds hier op aarde bij aanvang is begonnen in de zalige genieting, vereniging, kennis en dienst van de drie-enige God.
- En omdat die zaligheid zal bestaan in volmaakte, levendige werkzaamheden der rechtvaardigen omtrent dat hoge Wezen, met Wie zij dan op het nauwst zullen verenigd zijn.
- Ook wordt die zalige staat het *leven* genoemd om haar oneindige dierbaarheid en heerlijkheid uit te drukken, omdat er voor de mens toch niets dierbaarder is dan het leven, zoals Job getuigt in Job 2: 4: *huid voor huid en al wat iemand heeft, zal hij geven voor zijn leven*.
- Daarenboven wordt de zaligheid der rechtvaardigen in de hemel met nadruk

genoemd: een eeuwig leven; niet alleen, omdat deze zaligheid reeds van alle eeuwigheid en van voor de grondlegging van de wereld voor hen bereid is, maar ook en wel voornamelijk, omdat deze eeuwig, onafgebroken zal duren en hier geen dood meer heersen zal. Hierom wordt deze zaligheid in Gods Woord uitdrukkelijk genoemd een eeuwige zaligheid, een eeuwig gewicht van heerlijkheid, een eeuwige erfenis, enz.

Van de benaming moeten wij nu overgaan tot de overweging der zaak zelf. Maar weet, mijn geliefden, dat wij hier aan de verwachting en het verlangen van Gods kinderen geenszins zullen kunnen voldoen. Want de dingen, van welke wij zullen spreken, zijn van zodanige natuur, dat zij hier in dit sterfelijk leven niet ten volle met het verstand omvat kunnen worden, in welke hoge mate van geestelijke verlichting van de Heeren volk zich ook zou mogen bevinden. Veel minder kunnen deze onbegrijpelijke dingen dus recht met woorden beschreven of uitgedrukt worden. Indien er iemand bekwaamheid toe ontvangen had, dan was het zeker de hoogverlichte en begenadigde Apostel Paulus, die tot in de derden hemel is opgenomen geweest. Maar hoort, wat hij ervan getuigt in 2 Cor. 12: 4, waar hij anders niet zegt, *dan dat hij daar gehoord heeft onuitsprekelijke woorden, die een mens niet geoorloofd zijn uit te spreken*. Het is waar, het heeft de Heere behaagd er zijn kinderen iets van in Zijn Woord te openbaren en Hij geeft hun ook door Zijn Geest hier op de wereld er iets van te smaken of in hun harten te gevoelen. Want zo getuigt Paulus ervan, 1 Cor. 2: 9, 10: *hetgeen het oog niet heeft gezien en het oor niet heeft gehoord en in het hart van de mensen niet is opgeklimmen, hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben, maar God heeft het ons geopenbaard door Zijn Geest*. Ziet, zo heeft God Zijn kinderen van hun toekomstige zaligheid en heerlijkheid wel iets hier op aarde geopenbaard, maar het zijn slechts delen der zaken en droppeltjes van die vollen en onpeilbare oceaan, waarin de hemellingen voor eeuwig gedompeld zullen worden.

Wij kunnen u hier dus niet meer dan woorden geven, de zaken zelf worden in haar volkomenheid voor de eeuwigheid bewaard, terwijl dan ook onze natuur recht vatbaar en bekwaam zal zijn om ze in haar volheid te kunnen ontvangen en genieten.

Wanneer wij van de eeuwige zaligheid en heerlijkheid der rechtvaardigen hierna een rechte beschrijving zullen geven, kunnen wij dit niet beter doen, dan dat wij deze begrijpen te zullen bestaan in de allerhoogste volmaaktheid, die een redelijk, uit ziel en lichaam bestaand schepsel bevatten kan. Want hoe volmaakter een schepsel is, van de te zaliger en gelukkiger, omdat de zaligheid van het schepsel enkel en alleen bestaat in zijn volmaaktheid, waarom deze kostelijke naam van volmaaktheid ook door Paulus met nadruk aan de staat der heerlijkheid gegeven wordt. Zie 1 Cor. 13: 10: *Maar wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, dan zal hetgeen ten dele is, te niet gedaan worden*. De volmaaktheid nu van het schepsel bestaat eensdeels hierin: dat het een wezenlijk vermogen heeft om tot het oogmerk van de Scheppers te kunnen dienen. Anderdeels, dat het door aanwending en gebruik van dat vermogen ook werkelijk en dadelijk het oogmerk zijns Scheppers, waartoe het verordineerd is, bereikt. Wat is anders het einde, het doel en oogmerk van en in alle schepselen, dan de verheerlijking en grootmaking van God de Schepper? Hoe meer en hoe groter vermogen nu het schepsel heeft om de eer en verheerlijking van zijn Schepper te bevorderen, van de temeer en van de te groter volmaaktheid en zaligheid het bezit. En hoe krachtiger het dit vermogen tot dit einde aanwendt en gebruikt, van de temeer het in zaligheid en volmaaktheid toeneemt.

Onder alle schepselen nu heeft God aan de mens, als redelijk wezen, het meeste

vermogen gegeven om Hem te verheerlijken. Bijgevolg moet de mens, dit vermogen daartoe werkelijk aanleggende en gebruikende, dan ook voor het volmaaktste en zaligste van al Gods schepselen op aarde erkend en gehouden worden. Maar omdat nu door de zonde dit redelijk schepsel het vermogen om God zijn Schepper alleszins te verheerlijken op eenmaal jammerlijk heeft verloren, zo is het ook daardoor van zijn zaligheid en volmaaktheid beroofd geworden. Maar God heeft, door een aanbiddelijke wonderweg van genade, dit redelijk wezen, zoveel het uitverkoren zaad aangaat, weer in Christus Zijn Zoon tot de vorige volmaaktheid willen herstellen en hun daartoe, door een nieuwe schepping, het vermogen om Hem te verheerlijken wedergegeven, bij aanvang en in beginsel hier op aarde en hierna volkomen in heerlijkheid. En zo wordt het dan duidelijk, dat van de mensen zaligheid en volmaaktheid toeneemt, naarmate hij weer dit vermogen ontvangt en het door de genade van de Heilige Geest dan ook gebruikt tot verheerlijking van God. *Want de Heere heeft Zich dit volk geformeerd, opdat zij Zijn lof zouden verkondigen*, Jes. 43: 21. Daarom worden zij ook in Rom. 9: 21, *vaten ter eer genoemd*.

Uit het verhandelde zullen wij ons nu enig begrip kunnen maken, waarin eigenlijk het eeuwige leven der rechtvaardigen en hun hoogste gelukzaligheid, heerlijkheid en volmaaktheid bestaan zal; namelijk in deze twee stukken:

1°. Dat God hun aldan, naar al hun krachten en delen, een volmaakt vermogen zal geven om Hem te verheerlijken;

2°. Dat zij dat vermogen dan ook werkelijk en alleen tot dit grote doel en voor eeuwig zullen gebruiken.

Langs de beschouwing en overweging van deze twee stukken zullen wij, onder van de Heeren zegen, het zuiverst en bekwaamst tot enig besef van de staat der zaligheid na dit leven kunnen komen en daarom zullen wij voor het tegenwoordige er zoveel van verhandelen, als de korte tijd ons toelaten zal.

Het eeuwige leven dan en de hoogste zaligheid der rechtvaardigen zal ten eerste hierin bestaan: *dat God hun in staat zal stellen om door een volmaakt vermogen, wat Hij hun geven zal, naar al hun delen en faculteiten, hem te verheerlijken*.

Om hier nu enig nader begrip van te krijgen, moeten wij eerst naspeuren wat wij door deze delen en faculteiten te verstaan hebben.

In het algemeen bestaan de rechtvaardigen, gelijk als ieder ander mens, uit ziel en lichaam en daarom moeten wij van elk afzonderlijk handelen, omdat zij beiden aan het eeuwige leven der heerlijkheid deel zullen hebben.

Wat de *ziel* der rechtvaardigen aangaat, welker zaligheid door ons het eerst moet beschouwd worden, daartoe behoren eigenlijk deze vier dingen:

1 het verstand,

2 de wil,

3 het gemoed of het geweten en

4 de hartstochten.

Deze zijn de krachten of faculteiten van de ziel, die in het eeuwige leven, elk naar hun aard en natuur, een volmaakt vermogen zullen hebben en aanwenden om God te verheerlijken, waarin dan ook hun hoogste zaligheid zal bestaan.

In de eerste plaats ontmoeten wij hier dan het *verstand* der rechtvaardigen, zoals dat zich zal openbaren in het eeuwige leven. Dit verstand zal aldan geheel volmaakt zijn door een volmaakte kennis van God en van de dingen buiten hem. Want de volmaaktheid van het verstand bestaat nergens anders in, dan in de volkomenheid en

uitgebreidheid der kennis. De voorwerpen nu, die zich aan het verstand voordoen, zijn:
Ten eerste: God, het volmaaktste en hoogste Wezen, waaruit alles zijn oorsprong heeft.

En ten tweede: de schepselen buiten God. Omtrent beiden zal het verstand der rechtvaardigen alsdan door een volmaakte kennis geheel volmaakt zijn. Dit leert ons de Apostel Paulus, 1 Cor. 13: 10. *Want nu kennen wij ten dele en wij profeteren ten dele. Maar wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, dan zal hetgeen, dat ten dele is, teniet gedaan worden.*

Het eerste, dat wij hier dan te beschouwen hebben, is de volmaakte kennis, die de rechtvaardigen in het eeuwige leven zullen hebben van God, het hoogste en opperste Wezen, uit Wien, door Wien en tot Wien alle dingen zijn. Dat de rechtvaardigen in het eeuwige leven God de Heere volmaakt zullen kennen, wordt ons op veel plaatsen in de Heilige Schrift duidelijk geleerd. Hoort maar, wat Paulus er van getuigt, 1 Cor. 13: 12: *Wij zien nu door een spiegel in een duistere rede, maar alsdan zullen wij zien van aangezicht tot aangezicht. Nu ken ik ten dele, maar alsdan zal ik kennen gelijk ook ik gekend ben.* En Johannes schrijft, 1 Joh. 3: 2: *dat de rechtvaardigen God en Christus dan zullen zien gelijk Hij is.* Terwijl de Zaligmaker van de reinen van hart getuigt, *dat zij God zien zullen*, Matth. 5: 8. En geen wonder, omdat in God de Vader en Zijn Zoon Jezus Christus te kennen, het eeuwige leven bestaat, Joh. 17: 3. Zo moet die kennis dan ook noodzakelijk in het eeuwige leven der heerlijkheid geheel volmaakt zijn. Maar niemand versta dit nu alzo, alsof de rechtvaardigen in het eeuwige leven God volmaakt en volkomen zullen kennen in de ganse uitgebreidheid van Zijn oneindig wezen, gelijk God Zichzelf kent.

Nee, geliefden, het verstand der rechtvaardigen zal eeuwig bij zijn eindigheid bepaald blijven, anderszins zou het ophouden een schepsel te zijn, omdat het oneindige alleen een volmaaktheid in God is, die aan het schepsel niet kan worden medegedeeld. Dus zullen de rechtvaardigen alsdan wel een volmaakte kennis Gods bezitten, maar niet verder dan hun eindig en bepaald verstand voor die kennis vatbaar zal zijn. Er zal altijd onderscheid moeten blijven in de trappen van kennis, die God in Zichzelf bezit en die de schepselen omtrent Hem hebben.

Waarin nu eigenlijk die heerlijke en volmaakte kennis van God bestaan zal, mogen wij hier enigmate met woorden omschrijven, maar de zaak zelf kan hier in dit leven niet recht begrepen worden. Wij kunnen er in het algemeen van zeggen, dat het verstand der gelovigen in het eeuwige leven geheel zal ontheven en gezuiverd zijn van alle onvolmaaktheden en alle duisternissen, die het vanwege de zonde hier op de wereld zo droevig blijven aankleven en dat het zal komen tot de hoogste trap en de hoogste volheid van de kennis Gods, waartoe zijn nieuwe natuur maar vatbaar zal zijn. Want hier hebben Gods kinderen, hoe verlicht zij ook door Gods Woord en Geest mogen zijn, nochtans maar een zeer geringe en onvolkomen kennis van God. Paulus zelfs, die hoogverlichte Apostel, getuigt van zichzelf, *dat hij hier maar ten dele kende*, 1 Cor. 13: 12. En immers is dit de algemene klacht van al Gods kinderen, dat zij nog zo weinig van God en Goddelijke dingen kennen en begrijpen, terwijl zij nog zoveel met de duisterheden van hun verstand en met het ongelooft en de traagheid van hun hart te worstelen hebben.

En waarlijk, het is maar een weinig van de volkomen kennis Gods en een klein straaltje van dat groot en heerlijk licht, dat hier genoten wordt. Gods gadeloze deugden, hoe klaar ook in Zijn dierbaar Woord geopenbaard, worden hier nochtans maar van ver als door een spiegel in een duistere rede gezien en het meest verlichte

verstand kan er niet over peinzen, zonder met David, Ps. 139: 6, uit te roepen: *de kennis is mij te wonderbaar, zij is mij te hoog, ik kan er niet bij!* Wat zou het zijn, als wij ons eens wilden begeven tot het nasporen van de meer hoge verborgenheden Gods, als: de onbegrijpelijke Drie-eenheid van het Goddelijk Wezen, de wonderbare menswording van de Zoon van God, de verborgene oorzaken van de eeuwige Raad van de vredes van de Drie-enige Jehovah, enz.! Gewis, dan moet de ziel met Job uitroepen, dat, hetgeen zij van God kent en weet, *maar uiterste einden van Zijn wegen zijn en dat zij maar een klein gedeelte der zaken van Hem gehoord heeft*, Job 26: 14.

Maar in het eeuwige leven zal het verstand der rechtvaardigen met zodanig licht van de eeuwige God bestraald worden, dat zij Hem in Zijn natuur en Zijn wezen volmaakt zal kennen, gelijk Hij is. Al de heerlijke deugden en volmaaktheden Gods, waarvan men hier als het ware slechts de namen heeft leren kennen, zullen dan in haar volle glans en luister de zielen der rechtvaardigen beschijnen en geheel en al verlichten. Zodat alle duistere begrippen, verkeerde vooroordelen en valse denkbeelden van het Wezen Gods, dan geheel zullen wijken, terwijl het verstand met een zuivere, waarachtige, onfeilbare en duidelijke kennis van het heerlijk Wezen Gods zal om schenen en bestraald worden.

Dan zullen de rechtvaardigen God kennen, gelijk Hij is, niet alleen in Zijn eenvoudig geestelijk Wezen en in Zijn allerheiligste deugden, maar ook in de diepte der verborgenheden van Zijn aanbiddelijke Drie-eenheid, ziende met een helder licht door alle verborgenheden van het Wezen Gods heen, dan zullen zij God onmiddellijk kennen en niet meer door de openbaring van Zijn Woord, of door naarstig onderzoek en door onderwijs van andere. Nee, alle kennis Gods zal dan voort en afkomen uit een onmiddellijke beschouwing van het Goddelijk Wezen Zelf, dat zich door vereniging met hen zo klaar aan de ziel zal ontdekken, dat het verstand alsdan zonder moeite met de grootste vaardigheid klaarheid en het helderste begrip God zal kennen gelijk Hij is. Want de rechtvaardigen zullen dan niet meer door het geloof, maar door aanschouwen wandelen, 2 Cor. 5: 7. *Zij zullen God zien van aangezicht tot aangezicht*, 1 Cor. 13: 12. En dus zullen zij dan ook niet anders kunnen dan God volmaakt genieten.

Eindelijk zullen de rechtvaardigen in het eeuwige leven God ook op een bestendige wijze kennen; omdat zij onafgebroken in het licht van Zijn aangezicht zullen wandelen en van de heerlijkheid Gods beschenen worden zonder enige tussenkomende duisternis. Hier op aarde is de kleine kennis, die de rechtvaardigen van God hebben, nog aan zoveel gebreken en tegenheden onderworpen! Het verstand wordt hier zo vaak door verkeerde en ongeregelde hartstochten verduisterd, zodat het in de glans der Goddelijke heerlijkheid en volmaaktheid niet kan indringen, maar als van buiten voor de deur moet blijven staan. Daarbij komt nog de grote onbestendigheid en wisselvalligheid, waaraan het verstand hier op aarde onderworpen is, waardoor het maar voor kleine ogenblikken is, dat het hun vergund wordt met levendige denkbeelden en opgehelderde begrippen Gods heerlijkheid te mogen beschouwen. Daar het door de betrachtting der ijdele dingen van deze wereld, aan welke het verstand zich zo menigmaal niet onttrekken kan en door de tussenkomende zou gedurig weer jammerlijk beneveld en verduisterd wordt.

Maar in het eeuwige leven zullen de rechtvaardigen God volmaakt en voor eeuwig, op een bestendige en onveranderlijke wijze kennen. Want daar zullen niet alleen geen zwakheden of gebreken in het verstand zelf plaats hebben, maar dat verstand zal ook door generlei invloed van buiten ooit in het minst kunnen beneveld of verduisterd worden. Nee, het verstand zal alsdan door gedurige invloeiingen van de Heilige Geest, altijd en op dezelfde wijze levend gehouden worden en de onmiddellijke beschouwing van de heerlijkheid Gods genieten. Want God zal dan de rechtvaardigen tot een eeuwig

Licht zijn, Jes. 9: 20. En Zichzelf niet in het allerminst voor hen verbergen of aan, hen onttrekken.

Ziedaar, geliefden, zo zal het verstand der rechtvaardigen in het eeuwige leven dan met een volmaakte kennis van God bestraald zijn.

Ten tweede. Wij zagen tevoren, dat de andere voorwerpen, die zich aan het verstand ter beschouwing voordoen, ook *alle schepselen en dingen buiten God zijn*. Het is gewis, dat ook omtrent deze voorwerpen het verstand der rechtvaardigen in het eeuwige leven met een volmaakte kennis zal verlicht en bestraald zijn.

- Wat is de kennis omtrent de schepselen en de dingen buiten God hier in dit leven niet ten hoogste gebrekkig! Hoe weinig weten wij van onze eigen natuur en gesteldheid en van de natuur, orde en werkzaamheden der schepselen buiten ons, in hemel en op aarde! Het meest verlichte verstand kent maar nauwelijks de kleinste delen ervan, het overige blijft er volstrekt verborgen voor. De grootste geleerdheid en wijsheid gist hier maar als naar duistere raadselen.
- Wat weten wij toch van de verheerlijkte geesten in de hemel; van de Heilige Engelen en van hun werkzaamheden en diensten voor de troon Gods en hoe zij de gelovigen hier op aarde op hun wegen bewaren en hen na de dood in Abrahams schoot voeren?
- Wat verstaan wij toch van hun volmaakte Heilige natuur en van hun hemelse lofzangen, die zij onafgebroken hierboven zingen voor de troon Gods en van het Lam?
- Hoe klein en gering is ook niet de kennis, die wij hier in dit leven hebben van onszelf en van onze eigen natuur en werkzaamheden? Wij weten immers maar zeer weinig van het wonderlijk samenstel van ons lichaam en de edelste dingen daarvan blijven zelfs voor de grootste verstanden geheel verborgen.
- Wij weten of begrijpen ook bijna niets van de wonderlijke band der vereniging tussen ziel en lichaam en van hun nauwe betrekking en werkzaamheid op elkander. Wij leven, maar zonder immer te kunnen begrijpen hoe.
- En hoe gering, zwak en onvolmaakt is ook onze kennis omtrent de natuur, de eigenschappen en de werkzaamheden der geschapen dingen buiten ons? Wat weten of begrijpen wij van het grote en wonderbare kunstgebouw van hemel en aarde? O, wat wonderen van Gods onnaspeurlijke wijsheid en verbazende almacht liggen hier niet voor ons beperkte verstand verborgen! Wie moet hier niet instemmen met wat de dichter zegt in Psalm 8, 19, 104 enz.
- Wat hebben wij zwakke begrippen en denkbeelden van de hemel, het paleis Gods, van zon, maan, sterren, enz.! Het zijn en blijven immers zelfs voor de verstandigste maar duistere raadselen.

Maar ook in en omtrent dit alles zal het verstand der rechtvaardigen in het eeuwige leven met een volmaakte en volkomen kennis bestraald zijn. Want omdat zij God volmaakt zullen kennen, zo kan het niet anders zijn, of zij moeten ook een volmaakte kennis ontvangen van alle dingen buiten God, want in God bestaat alles en heeft uit Hem wezen en oorsprong. Bijgevolg, wie deze kennis van God bezit, die erkent ook alles in Hem. En dus zal het verstand der rechtvaardigen dan ook in God de onmiddellijke en klare beschouwing genieten van alle dingen buiten God. En met zijn licht op het klaarst doordringen tot de oorsprong, de gesteldheid, de orde, de werkzaamheden en de oogmerken van alle schepselen, als ook tot de werkingen Gods in haar. Hemel en aarde zullen dan voor het verstand der rechtvaardigen als een geopend boek zijn, waarin zij gedurig de grootheid en de heerlijkheid van hun Schepper zullen lezen. Daar zullen geen geheime of verborgen krachten in de gehele

geschapen natuur zijn, die voor het verstand der rechtvaardigen, tot hun verwondering en aanbidding Gods, niet zullen geopenbaard en klaar ontdekt zijn.

Daarenboven zal het verstand der rechtvaardigen dan ook een volmaakte kennis hebben *omtrent de verleden dingen, die van de beginne tot aan het einde van de wereld geschied zijn.*

Zij zullen dan met het grootste genoegen herdenken alle wonderbare wegen Gods in het zaligen van Zijn volk hier op aarde gehouden. En al wat daarin opmerkbaar en aanbeddelyk is, van de schepping van de wereld af tot aan haar ondergang, zal door van de Geest zuivere invloed op het klaarst aan hun verstand ontdekt worden.

In het bijzonder zal het hun tot een eeuwige vreugde zijn, te gedenken aan die grote en zalige verlossing, die aan hen persoonlijk geschied is. Uit welk een afgrond van rampzaligheid en eindeloos verderf God hen, langs kleine en lage beginselen, hier op aarde getrokken en nu in deze allerhoogste gelukzaligheid en eeuwigdurende heerlijkheid overgebracht heeft. En hoe deze heerlijkheid en zaligheid hun van trap tot trap is medegedeeld en geschonken.

Zie, al deze zaken zullen in de hoogste volmaaktheid aan het verstand der rechtvaardigen ontdekt en voorgesteld worden, naarmate het eindig vermogen daarvan zal kunnen bevatten.

Wat dunkt u, mijn toehoorders, voor zovelen er enige bevatting van mogen hebben: bevatten deze voorgestelde dingen, die nochtans op zichzelf aangemerkt, maar alleen de grond en het beginsel van het eeuwige leven der rechtvaardigen uitmaken, niet een onbeschrijfelijke heerlijkheid en gelukzaligheid? En indien iemand, die boven andere in Goddelijke en natuurlijke wetenschappen onderwezen en geoefend is, om zijn wijsheid en verstand als zeer gelukkig wordt geroemd, welk een oneindig en overheerlijk geluk is het dan om God in al Zijn deugden en volmaaktheden, zo volkomen en voor eeuwig met het verstand te mogen omvatten, als wij gezien hebben, dat het de rechtvaardigen in het eeuwige leven zal gegeven worden. Al wat hier op aarde door de meest verlichte en schranderste onder Gods kinderen kan gekend en geweten worden, is, bij deze hemelse wijsheid vergeleken, gelijk het licht van een kaars bij de schone glans van de zon. Ja, alle wijsheid, die hier op aarde bezeten en met zoveel arbeid en moeite verkregen wordt, zal in de hemel geheel vernietigd worden, omdat zij bestaat in onvolmaaktheid. Weg dan met die ijdele en onbeduidende eretitels van hoogwijs, zeergeleerd of hooggeleerd, die de mensen hier op aarde elkander in hun dwaze hoogmoed gewoon zijn te geven! De grootste en beroemdste meesters en doctoren zullen in de hemel nog minder dan domme leerlingen zijn! Als die eeuwige kabinetten van ondoorgrondelijke geheimenissen Gods, naar Zijn beloften voor de rechtvaardigen zullen geopend worden, dan zullen profetie, talen, kennis en alles wat ten dele is, worden teniet gedaan, 1 Cor. 13: 8 en een zuiver hemels licht van de troon Gods en van de Lams zal dan de duistere zielen der rechtvaardigen voor eeuwig beschijnen. *En daar zal geen nacht zijn en de rechtvaardigen zullen geen kaars noch licht der zo'n nodig hebben. Want de Heere God zal hen verlichten.* Openb. 22: 5.

Ziedaar, geliefden, zo hebben wij dan nu een gedeelte van het volzalig, eeuwig leven hierna met elkander beschouwd, voor zover zich dat eeuwige leven bepaalt en uitstrekt tot het verstand der rechtvaardigen. Daarin zal nu de eeuwige zaligheid van Gods kinderen bestaan, dat hun ziel dus eeuwig met een volmaakte kennis van God en van de dingen die buiten Hem zijn, zal bestraald worden. De ziel zal dan geen andere zaligheid begeren, maar met deze haar volmaakte kennis voor eeuwig ten hoogste

gelukkig en voldaan zijn.

En zo zien wij dan klaar, wat wij eerst in het algemeen terneer stelden; te weten dat de zaligheid van het verstand nergens anders in bestaat, dan in de volmaaktheid en uitgebreidheid van de kennis omtrent God en de dingen die buiten Hem zijn. Ja, wij zien hier ook niet minder klaar, hoe weer deze volmaaktheid en zaligheid van het verstand wezenlijk bestaat in het vermogen om God te kunnen verheerlijken. Hoe kan God toch het verstand daartoe meer of op een andere wijze bekwamen, dan het dus te begiften en te bestralen met een volmaakte, eeuwigdurende kennis en beschouwing van Hem en van alle dingen die buiten Hem zijn. Gewis zal hierin voor een groot gedeelte der rechtvaardigen eeuwige leven bestaan: dat zij volmaakt zullen kennen de enige en waarachtige God.

Op dezelfde wijze, als wij nu van dit deel van het eeuwige leven der rechtvaardigen hebben gehandeld, namelijk: over hun verstand en de zaligheid, zullen wij in het vervolg ook moeten handelen over de andere delen; te weten: over hun wil, hun gemoed, hun hartstochten, hun lichaam, enz. Teneinde onder 's Heeren voorlichtende en bijkomende genade, tot een enigermate volledige bevatting van het eeuwige leven der zaligheid te geraken.

Daartoe gebiede de Heere over ons Zijn Geest, Zijn zegen en Zijn genade, door Jezus Christus, Zijn Zoon, wien met de Vader en de Heilige Geest van ons moet worden toegebracht lof, dank, eer en heerlijkheid, tot in alle eeuwigheid! Amen.

6. EN IN DE TOEKOMENDE EEUW HET EEUWIGE LEVEN

Lukas. 18: 30.

De Zaligmaker is hier in onze tekst bezig met Zijn discipelen te spreken over de grote, heerlijke en uitmuntende beloning, welke allen zouden ontvangen, die om het koninkrijk der hemelen te gewinnen, alles, wat hun hier op aarde lief en waardig was, gewillig zouden verlaten. Teneinde Zijn discipelen over dit gemis te vertroosten, stelt de Heere hun een tweeledige zeer heerlijke beloning voor, die zij volgens van de Heiland getuigenis hadden te verwachten. Een hier in de tijd en een hierna in de zalige eeuwigheid. De genadige beloning, die zij in de tijd te wachten hadden, bestond hierin: dat zij veelvuldig weer zouden ontvangen voor wat zij om Christus en Zijn koninkrijks wil kwamen te verlaten. En waarlijk, dat geschiedt ook zo. De Heere is zo wreed en hard niet, dat Hij de mens zou verplichten al wat hem lief en dierbaar is te verlaten, zonder hem iets daarvoor in de plaats te geven. O nee, ver vandaar! Hier wordt geen het minste verlies om Christus wil door iemand geleden, dat door de Heere niet veelvuldig, ja, honderdvoudig op een andere wijze weer vergolden wordt. Christus schenkt hier Zichzelf en de Vader schenkt hier met Zijn Zoon alle dingen aan hen, die om het koninkrijk der hemelen verlies van iets of van veel moeten lijden.

Wij roepen hier, tot bevestiging van de waarheid van deze zaken, al Gods kinderen en gunstgenoten tot getuigen, of er wel één onder hen is, die zich hier beklagen kan, dat hij iets om Christus wil heeft moeten afstaan, overgeven en verlaten, dat hem van Christus Zelf niet honderdvoudig weer vergolden geworden is, zodat hij niet zou wensen tot zijn vorig goed en bezitting weer terug te keren, maar standvastig blijft bij zijn gewilligheid, om het ook ieder ogenblik om Christus wil nog opnieuw geheel te verzaken.

Maar deze tijdelijke beloning is niet alles wat iemand weer ontvangt, die om Christus en Zijn koninkrijks wil verlies lijdt. O nee! Er wordt voor al degene nog een oneindig heerlijker en groter beloning bewaard, die zij eerst na dit leven tot een genadige vergelding zullen ontvangen. Want, zo getuigt de Heere Jezus hier, dat zij in de toekomstige eeuw zullen ontvangen het eeuwige leven, dat is: de eeuwige zaligheid en heerlijkheid in de hemel, waarvan zij reeds een kleine voorsmaak en een beginsel hier op de wereld genoten hebben. Dit eeuwige leven, door Christus verworven en teweeg gebracht, zal als een genadegift Gods aan al Gods kinderen in de toekomstige eeuw worden geschonken, om het eindeloos en volmaakt en ongestoord in heerlijkheid te genieten.

En van dat eeuwige leven is het, dat wij heden, onder van des Heeren genadige zegen en bijstand, voor uw aandacht weer wensen te handelen. Wij hebben er op de verleden dag des Heeren reeds een gedeelte van beschouwd, voor zover namelijk als dat eeuwige leven der zaligheid en heerlijkheid zich zal uitstrekken tot het verstand van Gods kinderen, die alsdan voor eeuwig zullen begiftigd zijn met een volmaakte kennis van de Drie-enige God en van alle dingen door Hem geschapen en langs die weg ten volle tot de verheerlijking Gods zullen zijn bekwaam gemaakt.

Nu staat ons vervolgens op dezelfde wijze ook te beschouwen, hoe het in het eeuwige leven der zaligheid en der heerlijkheid zal gelegen zijn met de andere faculteiten of krachten van de zielen der gelovigen: als met hun wil, hun gemoed en hartstochten, die mede in dat eeuwige leven haar volkomen zaligheid en volmaaktheid zullen ontvangen en tot de zuivere verheerlijking van God zullen worden bekwaam gemaakt.

O, dat het de Heere dan nu behaagde, ons door de voorlichtende genade van Zijn

Heilige Geest een helder inzicht te geven in deze zalige en heerlijke waarheden en ons verstand te zuivere van de schadelijke duisterheden van het vlees! *Ach Heere! kan het zijn, laat U heden aan ons ellendigen niet onbetuigd. Maar geef ons een weinig licht en warmte van U in onze zielen, tot verkwikking en bevestiging Uwer lieve kinderen in het allerheiligst geloof, Amen!*

Wij zullen dan de draad onzer verhandeling, waar wij die de laatste maal afgebroken hebben, hier nu weer opvatten en vervolgen. Toen zagen wij de heerlijkheid en zaligheid der gelovigen door de volmaaktheid van het verstand. En met welk een zuiver Goddelijk en hemels licht en welk een wijd uitgebreide kennis dat verstand dan voor eeuwig zal bekleed zijn. Hoe de gelovigen dan God volmaakt zullen zien gelijk Hij is, alsook alles wat buiten Hem is.

Nu is er, mijn toehoorders, een aller-nauwste vereniging en een opmerbaar samengaan tussen ons verstand en onze wil; naarmate ons verstand de zaken beschouwt en kent, is onze wil omtrent deze werkzaam, om dezelve te beminnen of te haten, ze te begeren of te verwerpen. Begrijpt ons verstand enige voorkomende zaak als goed en heilzaam, terstond buigt zich onze wil om haar te beminnen en te begeren. Aanstonds komt er warmte en liefde in het hart voor zo'n zaak. Dit verband tussen der gelovigen verstand en wil zal nu ook volmaakt plaats hebben in het eeuwige leven der zaligheid en heerlijkheid. Dan zal hun wil zowel als hun verstand geheel volmaakt en tot volkomen verheerlijking van God hun Schepper worden bekwaam gemaakt.

Vraagt mij nu iemand, *waarin eigenlijk deze volmaaktheid van de wil der rechtvaardigen in het eeuwige leven bestaan zal*, dan dient tot antwoord, dat dit eigenlijk in deze vier dingen zal bestaan:

1. In de volmaakte heiligheid van de wil;
 2. In zijn volmaakte vrijheid;
 3. In zijn volmaakte macht of vermogen.
 4. In zijn standvastigheid en onveranderlijkheid.
- Over elk gedeelte zullen wij in 't kort handelen.

1. ***Wat het eerste aangaat***, de wil van Gods kinderen zal in het eeuwige leven geheel volmaakt zijn door een volmaakte heiligheid, met welke die dan begiftigd zal zijn. Deze volmaakte heiligheid nu bestaat nergens anders in, dan in de oprechte, zuivere en innige werkzaamheid en overbuiging van de wil, waardoor men God tot het enige Voorwerp van Zijn liefde stelt en Zijn verheerlijking tot het enig doel en bestendig oogmerk van al zijn daden en verrichtingen. Zie, dan is de wil volmaakt heilig, wanneer hij God volmaakt bemint en Zijn verheerlijking tot zijn enig doelwit heeft, zonder ooit in het minst daarvan af te wijken. Dat de rechtvaardigen in het eeuwige leven waarlijk met zo'n volmaakte heiligheid zullen begiftigd zijn, leert ons de Heilige Schrift overal, gelijk bijvoorbeeld Psalm 17: 15, waarvan Gods kinderen getuigd wordt, *dat zij Gods aangezicht in gerechtigheid zullen aanschouwen en met Zijn beeld verzadigd worden, als zij zullen opwaken*. Gods beeld bestaat niet alleen in volmaakte kennis, maar ook in volmaakte heiligheid. Want God bemint Zichzelf volmaakt en zoekt in alles Zijn eigen heerlijkheid. Met dat beeld verzadigd te worden is niets minder dan God volkomen gelijkvormig te zijn, voor zover het schepsel daartoe bekwaam is; niet alleen in kennis, maar ook in heiligheid. En dus naar het beeld van God veranderd en der Goddelijke natuur deelachtig te zijn; of gelijk de Schrift het ook wel anders uitdrukt: navolgers Gods te zijn, als geliefde kinderen, die het beeld en de gelijkenis van God hun Vader in alles uitdrukken en vertonen en bijgevolg ook heilig zijn, gelijk Hij heilig is. En immers, tot bereiking van deze heiligheid en heerlijkheid

Gods, hier in beginsel en hierna in volkomen volmaaktheid, worden de gelovigen van God geroepen en door Christus verlost en zalig gemaakt. Hoort het Paulus met nadruk getuigen, Ef. 1:4, waar hij leert: *dat God de gelovigen voor de grondlegging van de wereld uitverkoren heeft, opdat zij zouden heilig en onberispelijk zijn in de liefde.* En Hoofdstuk 5: 27 leert hij: *dat Christus Zijn gemeente heeft liefgehad en Zich voor haar heeft overgegeven, opdat Hij ze Zichzelf zou heerlijk voorstellen, een gemeente zonder vlek of rimpel of iets dergelijks, maar dat zij zouden heilig zijn en onberispelijk.*

Naarmate nu een gelovige meer van die heiligheid en gelijkvormigheid aan het beeld Gods hier op aarde in zijn ziel ontvangt en in de liefde vaster geworteld wordt, naar die mate wast hij ook op en neemt hij ook toe in zaligheid en volmaaktheid. Waarom Paulus voor de gelovigen van Thessalonica ook bad: *dat de God van de vredes hen geheel en al mocht heiligen,* 1 Thess. 5: 23.

Maar hoe ver ook Gods kinderen hier op aarde in heiligheid en liefde mogen vorderen en toenemen, zo is het toch alles maar een klein beginsel van die volmaakte heiligheid, waarmee zij in het eeuwige leven zullen begiftigd zijn. Want dan zullen zij God volmaakt beminnen en verheerlijken beide. Zij zullen God dan volmaakt beminnen met de zuiverste, meest oprechte en innigste liefde, die van zodanige aard zal zijn als het beminde Voorwerp waardig is. God zal dan, als het hoogste, volmaaktste, eeuwige en ware Goed, ook het hoogste Voorwerp zijn van de uitgaande begeerten en verlangens der rechtvaardigen, met Wien hun wil zich op het aller-nauwste zal verenigen en buiten Wie deze niets zal aankleven, zoeken of begeren. Want dat moet noodzakelijk voortvloeien en volgen uit het helder licht van het verstand van de algenoegzaamheid en beminnenswaardigheid, die er in God is. Dat licht moet de ziel gedurig op een zichtbare wijze aandrijven tot zuivere liefde en hoogachting van God, zodat de ziel Hem gewillig en met de uiterste vreugde en de hoogste vergenoeging al haar begeerten zoekt te wijden en zich met God ten volle vergenoegd en voldaan houdt. Daar zal dan in het eeuwige leven een aller-nauwste vereniging zijn tussen God en de ziel. God zal Zich dan gedurig en onmiddellijk aan de ziel openbaren in de volle bestraling van Zijn heerlijk licht, liefde en genade en dus zal die vereniging met God de ziel in een gedurige gloed en vlam van Goddelijke liefde geheel ontsteken en al haar begeerten naar God ontvonken en doen branden. Kortom, die Goddelijke en hemelse liefde zal dan zo krachtig zijn, dat alle andere liefde daardoor geheel zal verslonden worden en niets dan de liefde Gods zal het ganse hart, de ganse ziel, het ganse gemoed en alle krachten vervullen.

Maar de rechtvaardigen zullen in het eeuwige leven God niet alleen op een zo volmaakte wijze liefhebben en beminnen en niets buiten Hem begeren, maar Zijn verheerlijking zal dan ook het enig oogmerk en bestendig doelwit van al hun werkzaamheden zijn. Dan zullen zij door hun verlicht verstand zoveel volmaaktheid, hoogheid, heerlijkheid en oneindige majesteit in God ontdekken, dat al hun begeerten op een bestendige wijze zullen ontbranden en op het krachtigst ontstoken worden, om die God in alles voor eeuwig te verheerlijken. De gehele werkzaamheid van der gelovige ziel zal dan bestaan in een gedurige erkenning en aanbidding Gods, in een voortdurende roem van Zijn hoogheid, heiligheid en heerlijkheid, vanwege de oneindige diepten daarvan, die dan door een onmiddellijke aanschouwing zullen gekend worden. Als zij dan hun Koning zien in Zijn schoonheid, zullen zij gedurig weer moeten uitroepen: *O, de helft was mij niet aangezegd!* Al wat in Gods kinderen is, zal dan door hen volmaakt en zuiver tot dienst en verheerlijking van God aangewend worden, zonder terughouding of onttrekking van enige beschouwing die zij daartoe zullen bezitten; gelijk zij ons daarom in het Woord voorkomen als zodanigen,

die dag of nacht niet rusten, maar onophoudelijk roepen en zingen: *Heilig, heilig, heilig is de Heere God, de Almachtige!* Openb. 4: 8.

Ziedaar, geliefden, op zo'n wijze zal de wil van Gods kinderen in het eeuwige leven begiftigd zijn met een volmaakte heiligheid, om God zuiver en vurig te beminnen en te verheerlijken. En o, wat een onuitsprekelijke zaligheid zal dat niet zijn, zich zo voor eeuwig geheel in God te mogen verliezen, met God enig en alleen op het hoogst voldaan te zijn, zichzelf met alles wat men is en heeft, zo geheel en alleen aan de Drie-enige God op te offeren en over te geven. En Hem door een onmiddellijke openbaring onafgebroken te genieten, zonder de minste storing of tegenstand. Och, wat zal dit te zeggen wezen, kinderen van God! Zijt gij hier reeds zo vergenoegd, zo verwarmd, zo verrukt en opgetogen met een klein vonkje van de liefde Gods in uw harten, zodat u moet uitroepen: *o zalige liefde! Wien heb ik nevens God in de hemel?* Wie is dan machtig, te begrijpen of uit te drukken welk een heerlijke zaligheid en levendmakende verkwikking het zal zijn, wanneer de gehele ziel in de zuivere en Heilige vlammen van de liefde Gods voor eeuwig zal ontstoken zijn? Hier op aarde was de ziel, wanneer God Zijn liefde al eens krachtiger in haar uitstorten en haar een meer dan gewoon gevoel van deze wilde geven, niet bekwaam om dit te kunnen dragen. Zij zou hier krank van liefde worden, Hoogl. 2: 5. De natuurlijke gesteldheid van het lichaam zou er door benadeeld worden. Maar wat zal het dan te zeggen zijn in de eeuwigheid, wanneer het vermogen van de ziel om God te beminnen, op de hoogste trap van volmaaktheid zal staan!

2. Maar dit is nog niet alles. Het tweede stuk, waarin de volmaaktheid van de wil der gelovigen in het eeuwige leven zal bestaan, is *de volmaakte vrijheid*, waardoor de ziel dan geheel vrijwillig, zonder de minste tegenstand van binnen of van buiten, aan het eeuwig volkomen beminnen en verheerlijken van God zich zal overgeven. Daar zal dan niets zijn, dat de ziel hierin in het minst zal kunnen hinderen, of tegenhouden. Hier op de wereld is en blijft het de bittere klacht van Gods kinderen, dat zij God graag krachtiger, meer zuiver en bestendig zouden wensen te beminnen en verheerlijken en dat zij overtuigd zijn, dat God oneindig meer liefde en eer waardig is, dan zij Hem toebrengen en dat zij nochtans hierin niet verder kunnen komen. En waarom is dat anders, dan omdat de wil hier niet vrij is, maar door de zonde en het vlees wordt teruggehouden en tegengestaan? Maar in het eeuwige leven zal der rechtvaardigen wil geheel vrij zijn van alle macht van zonde en vlees, zodat hij niet meer zal kunnen zondigen. Zij zullen dan, gelijk wij gezien hebben, met Gods beeld verzadigd worden. Nu, God, als het aller-volmaaktste Wezen, kan niet anders dan heilig werkzaam zijn in Zichzelf te beminnen en te verheerlijken en daarin bestaat Gods hoogste vrijheid. Maar zo zullen de zielen van Gods kinderen in het eeuwige leven ook niet anders kunnen doen dan heilig werkzaam zijn in God te beminnen en te verheerlijken. Dit zal hun wil, hun lust, hun hoogste vermaak wezen en niets anders dan dit te kunnen of te willen, dit zal het hoogste toppunt zijn van der gelovigen volmaakte en eeuwige vrijheid, waarom ons het eeuwige leven dan ook voorkomt als de vrijheid der heerlijkheid van Gods kinderen. Rom. 8: 21.

3. Het derde stuk, dat behoort tot de volmaaktheid van de wil der rechtvaardigen in het eeuwige leven. is: dat die wil dan zal bezitten *een volmaakte macht*, waardoor hij nooit te vergeefs zal begeren, maar alles, wat hij wil en begeert, ook dadelijk zal ontvangen en genieten, omdat hij dan volkomen, door de volmaaktheid van zijn natuur zich met de wil van God zal verenigen. Hier op de wereld begeren Gods kinderen veel dingen, die zij niet dadelijk verkrijgen, maar waaromtrent hun begeerte te vergeefs uit-

gaat. En vanwaar komt dit? Van niets anders, dan omdat zij niet begeren wat God wil. Maar wanneer de wil der gelovigen met de wil van God overeenstemt, dan verkrijgen en ontvangen zij ook dadelijk wat zij willen. Gelijkerwijs Johannes ons dat duidelijk leert, 1 Joh. 5: 14, waar hij schrijft: *dat indien de gelovigen iets bidden naar wil Gods, hij hen dan verhoort*. Nu, hierna in het eeuwige leven zullen Gods kinderen volmaakt eenswillend met God zijn en met Gods beeld verzadigd zijn en dan zullen zij niet meer anders willen dan wat God wil. Hun wil en Gods wil zullen dan, om zo te spreken, als ineensmelten en daarom zal hun wil dan nooit meer krachteloos kunnen zijn, want hij zal geheel rusten op de wil van God en alles, wat God wil, dat geschiedt. Dus zullen Gods kinderen in het eeuwige leven nooit van enig gebrek weten, want hun wil en hun begeerten zullen hier gedurig ten volle voldaan worden. Zij zullen dadelijk ontvangen en genieten alles, wat zij willen. En zo zullen zij dan met de Drie-enige God, die op Zijn troon zal zitten, als Koningen over alle schepselen heersen. Waarom het eeuwige leven dan ook doorgaans in de Heilige Schrift onder de benaming van een Koninkrijk wordt voorgesteld.

4. Eindelijk zal ook dit tot de volmaaktheid van de wil van Gods kinderen in het eeuwige leven behoren, dat deze zal begiftigd zijn met een ***eeuwigdurende standvastigheid en onveranderlijkheid***, hierin zal het hoogste toppunt van de eeuwige zaligheid en heerlijkheid der rechtvaardigen bestaan, waarin zij Adam in de staat der volmaaktheid oneindig zullen overtreffen, wiens wil van dit uitnemend voorrecht van eeuwigdurende onveranderlijkheid ontbloot was. Zo zal dan hierna in het eeuwig leven het voorrecht door al Gods kinderen genoten worden, dat hun wil zich standvastig en onveranderlijk zal neigen en buigen, om God, zoals wij nu gezien hebben, volmaakt te beminnen en te verheerlijken tot in alle eeuwigheid, *want de liefde vergaet nimmermeer*, volgens 1 Cor. 13: 8,

Zo hebben wij dan nu met uw aandacht beschouwd, hoe het met de wil der gelovigen hierna in het eeuwige leven zal gelegen zijn. Hoe deze dan bekwaam gemaakt zal zijn om God zijn Schepper volmaakt te verheerlijken en hoe daarin alleen zijn zaligheid en volmaaktheid bestaan zal.

3^e deel, het vermogen van de ziel

Gezien hebbende, zowel in onze vorige als tegenwoordige verhandeling, waarin de zaligheid en volmaaktheid van de wil van Gods kinderen in het eeuwig leven bestaan zal, zo moeten wij dat nu ook eens in het kort gaan beschouwen van het derde deel, of ***het vermogen van de ziel, te weten, het gemoed of de consciëntie***, dat alsdan zowel als het verstand en de wil tot de volmaakte verheerlijking van God zal zijn bekwaam gemaakt en daarin dan ook haar volmaaktheid en zaligheid zal vinden.

Maar waarin, vraagt misschien iemand, zal dan toch de volmaaktheid van eens menschen gemoed bestaan? Deze bestaat alleen geliefde toehoorders, in de bewustheid van de dadelijke en zekere genieting van een volmaakt en allerhoogst goed. Hoe groter en volmaakter het goed is, dat men weet te bezitten, van de te volmaakter en zaliger moet het gemoed gerekend worden te zijn. Maar wat een oneindige volmaaktheid zal dan het gemoed van Gods kinderen hierna in het eeuwige leven der heerlijkheid niet bezitten, wanneer de ziel tot de dadelijke en onmiddellijke genieting van God, die het enige, eeuwige, waarachtige en allerhoogste goed is, met een volkomen bewustheid voor haar zelf zal worden toegelaten. O, niemand is goed dan God alleen! Matth. 15: 17. Hij is de enige Bron, Fontein en Oorsprong van alle goed. Hij is de algenoegzame en voor allen die Hem kennen, een God van zaligheid, ja, van volkomen zaligheid!

Met die God zullen de gelovigen hierna in het eeuwige leven op een onbegrijpelijke, nauwe wijze verenigd zijn, zodat God in hen en zij in God zullen zijn. Hier op aarde genieten Gods kinderen bij aanvang wel reeds gemeenschap met de algenoegzame, drie-enige God. Maar evenals man en vrouw, die, hoewel tezamen gehuwd en verenigd, nochtans ver van elkander af wonen. Zo zijn Gods kinderen hier op de wereld ook nog uitwonende van de Heere en daarom, wat zij hier door het geloof van Zijn zalige gemeenschap smaken en ondervinden, is maar een klein beginsel, dat door veel vijandelijke hindernissen en eigen zwakheden, telkens jammerlijk tegengegaan en verstoord wordt. Maar hierna in het eeuwige leven zullen de gelovigen niet meer van de Heere uit, *maar bij de Heere inwonen*, 2 Cor. 5: 8.

Dan zal er tussen God en hen een aller-innigste gemeenschap worden geoefend. De Drie-enige God zal Zichzelf dan met al Zijn oneindige diepten en volmaaktheden, onmiddellijk aan Zijn kinderen en gunstgenoten tot hun zielsverzadiging overgeven en zij zullen zichzelf voor eeuwig geheel in God verliezen en met Gods beeld geheel en al vervuld worden. Dit zijn dingen, mijn geliefden, tot wier bevatting ons aards verstand in geen geval bekwaam is. De Heere Jezus heeft ons hier zoveel van geopenbaard, dat wij Zijn woorden niet dan met een Heilige verwondering en ontzetting kunnen lezen. Hoort, wat Hij ervan getuigt, Joh. 17: 20-23: *En Ik bid niet alleen voor dezen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij zullen geloven. Opdat zij allen een zijn, gelijkterwijs Gij, Vader, in Mij en Ik in U, dat zij ook in Ons een zijn; opdat de wereld geloof dat Gij Mij gezonden hebt. En Ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij Mij gegeven hebt; opdat zij een zijn, gelijk als Wij een zijn, Ik in hen en Gij in Mij: opdat zij volmaakt zijn in een en opdat de wereld bekenne, dat Gij Mij gezonden hebt en hen liefgehad hebt, gelijk Gij Mij liefgehad hebt.*

Wat hemelse verborgenheden zijn dit, geliefde toehoorders? Wie onzer is het gegeven, dit te mogen verstaan? Hier vinden wij een menigte van duistere raadselen en diepe Godsgeheimen, die eerst in de Hemel zullen worden opgelost. Dit zijn van die onuitsprekelijke woorden, die een mens hier op aarde niet geoorloofd zijn te spreken. Zullen wij er iets van mogen stamelen? Of zullen wij liever in diepe, sprakeloze aanbidding en Heilige verwondering wegzinken? Een klein gedeelte der zaken mogen wij er echter van gevoelen; en daaruit kunnen wij besluiten, dat de natuur van deze gemeenschap met de Drie-enige God, de ziel het volmaaktste gevoel van de liefde Gode zal aanbrengen. Want niet alleen zal de ziel hier God beminnen, maar zij zal ook weer op het tederst door God bemind worden. Gelijk de ziel zich zal buigen en neigen tot God, zo zal God zich ook weer buigen en neigen tot de ziel. O, wonderlijke en onbegrijpelijke vereniging van de ziel met God! De gelovigen zullen in het eeuwige leven al hun krachten en vermogens inspannen om hun liefde voor God uit te drukken en God zal ook weer alle rijkdommen van Zijn algenoegzaamheid uitstorten en al Zijn deugden aanwenden, om aan de gelovigen het aller-zoetste en volmaaktste gevoel van Zijn Goddelijke liefde en goedgunstigheid te geven.

Hier is een ondoorgrondelijke diepte, waarin het meest verlichte verstand moet wegzinken. Onbegrijpelijk is het voor het verstand, wat het zijn zal, God volmaakt te mogen beminnen. Maar nog oneindig hoger en onbegrijpelijker is het, te bevatten wat het zijn zal, van God volmaakt bemind te worden.

O, mijn beminden! Dat kan maar alleen ondervonden, maar niet uitgesproken worden. Want zoveel het oneindig Wezen Gods ons wezen overtreft, zoveel meer overtreft Gods liefde ook de onze. Wat zal het dan te zeggen zijn, kinderen van God! voor eeuwig in die vollen oceaan der liefde Gods gedompeld te worden en gedurig te mogen rusten in de armen van dat oneindig Wezen, dat de liefde zelf is! O, hoe zal het gemoed der hemellingen zich hier eeuwig baden in die zee van Zijn wellusten!

Kinderen van God! Wat zal dat zijn, zo, voor eeuwig, door die zuivere vlammen van die oneindige liefde Gods verslonden te worden, aan de fontein van de levens gestadig te mogen rusten en uit de volheid der Goddelijke algenoegzaamheid eeuwig te mogen drinken en dronken te worden van liefdemin. Ach, hier ontbreken mij de woorden. Hier word ik verstomd in zo'n ogenblik. Het is mij niet geoorloofd hier verder van te spreken.

Ziedaar, mijn geliefden, een weinig ervan gestameld hoe het gemoed der verheerlijkte kinderen Gods in het eeuwige leven zal bekwaam gemaakt worden, door de volmaakte genieting van het oneindig, algenoegzaam Wezen, om zich ook volmaakt in die eeuwigdurende verheerlijking te mogen verlustigen.

4. De hartstochten.

Nu moeten wij nog kort beschouwen, *de eeuwige zaligheid en volmaaktheid van de hartstochten* der kinderen Gods in het eeuwig leven. En zullen dan daarmee voor heden eindigen.

De hartstochten, mijn toehoorders, zijn eigenlijk mindere krachten en bewegingen onzer ziel, voortkomende uit de werkzaamheden van ons verstand en onze wil, van welke sommige in het eeuwig leven geheel zullen vernietigd en andere geheel volmaakt en tot verheerlijking van God alleszins bekwaam gemaakt zullen worden. De hartstochten, die in het eeuwige leven geheel vernietigd zullen worden, zijn die, welke uit de zonde hun oorsprong hebben en hier op aarde zozeer tot onvolmaaktheid van de staat der gelovigen hebben medegewerkt, gelijk als daar zijn: *droefheid, vrees, berouw*, enz. Deze zullen in het eeuwige leven geen plaats meer hebben, daar zal niets meer zijn, dat de hemellingen daartoe aanleiding zal kunnen geven. Hun geweten zal dan volmaakt bevredigd en gerust zijn en de zielen der rechtvaardigen zullen zich dan standvastig en onveranderlijk bevinden in de hoogste vergenoeging.

Hoort Gods Geest Zelf daarvan getuigen, Openb. 21: 4: *En God zal alle tranen van hun ogen afwissen, te weten van de hemellingen. En de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch gekrijt, noch moeite zal meer zijn, want de eerste dingen zijn voorbijgegaan.* Andere hartstochten van de ziel, die hier op aarde tot der gelovigen voorbereiding tot de eeuwige gelukzaligheid hebben gediend, als: begeerten, verlangen, hoop, enz., zullen almede in de hemel geen plaats meer hebben. Want de begeerten zullen daar tot volle genieting en de hoop tot volkomen bezitting gebracht worden. En alles zal met Gods beeld geheel vervuld en verzadigd worden. Daar zullen dan in de hemel geen andere hartstochten plaats hebben, dan die, welke tot verheerlijking van God en tot volmaking der eeuwige gelukzaligheid zullen kunnen dienen, welke zullen zijn: *verwondering, liefde, haat, ijver en vreugde.*

- Gods kinderen zullen daar eeuwig wegzinken in een Heilige *verwondering*, over de aanbiddelijke schoonheden, dierbaarheden en volmaaktheden van God en over al de wonderen van Zijn oneindige en gadeloze heerlijkheid, die zich gedurig als vers en nieuw, aan hun verstand ter beschouwing zullen voordoen. Want omdat de hemellingen eindige schepsels zullen blijven, zo zullen zij zich altijd weer over het oneindige van Gods heerlijk Wezen moeten verwonderen. Maar niets zal zoeter en verrukkender voor de ziel kunnen zijn, dan zich zo eeuwig in de altijd verse beschouwing van al de schoonheden en volmaaktheden Gods, met een eeuwige verwondering te verliezen.
- De hartstocht van de *liefde* zal niet minder tot der hemellingen volle gelukzaligheid in het eeuwige leven dienen. Want wat is zoeter dan te

beminnen? De liefde is de verkwikkelijkste en verrukkendste van alle hartstochten. Wat zal het dan in de hemel een onuitsprekelijke zoetheid zijn, wanneer de ziel niet anders zal doen dan op de vurigste wijze en met al haar krachten en vermogens en dat tot haar volle vergenoeging toe, het volmaaktst en heerlijkst Wezen bestendig te mogen beminnen en al haar Heilige driften en genegenheden hieraan te mogen wijden.

- Met de liefde zal ook *de haat* vergezeld gaan, maar ten enenmale zonder zonde, maar volmaakt heilig en niet tot stoornis, maar tot volmaking van der hemellingen gelukzaligheid. Want zij zullen haten al wat God haat, omdat hun wil volmaakt met de wil van God, zoals wij gezien hebben, zal verenigd zijn en zij der Goddelijke natuur zullen deelachtig zijn.
- Aangaande *de ijver*, ook deze zal in de hemel geheel volmaakt zijn en invloed hebben op alle werkzaamheden der hemellingen. Wat loze Gods kinderen hier niet al bittere klachten over hun traagheid, vadsigheid, lust en ijverloosheid in de dienst van God. Maar in het eeuwige leven, o, daar zullen zulke klachten in het minst geen plaats meer hebben, maar de hemellingen zullen gedurig door de gloed van Gods licht en liefde in een vurige en blakende vlam van Heilige ijver gezet en ontstoken worden. Zodat zij hier als vurige Serafijnen, steeds zullen branden en van de ijver Gods geheel verslonden worden.
- Bij dit alles zal zich nu ook de zoete hartstocht van de *vreugde en de blijdschap* voegen, waarom de hemelse heerlijkheid dan ook in de Heilige Schrift de naam van vreugde draagt.

Maar wie is in staat, hier al weer een rechte beschrijving van deze volmaakte hemelse vreugde van de ziel te geven? Gods Woord getuigt, *dat er een verzadiging van vreugde voor Gods aangezicht zal zijn*, Ps. 16: 11. Verwekken de minste kruimkens van Gods genade hier menigmaal al zoveel verruiming en vreugde in de harten van Gods kinderen, wanneer zij die mogen smaken, zodat zij uitroepen: *ik ben zeer vrolijk in de Heere! En mijn ziel verheugt zich in mijn God, want Hij heeft mij bekleed met de klederen van de heils, de mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan; gelijk een bruidegom zich met priesterlijk sieraad versiert en als een bruid zich versiert met haar gereedschap*. O, wat zal er dan een onbeschrijfelijke en zalige vreugde in de hemel zijn, wanneer de rechtvaardigen al die Goddelijke wellusten, die wij nu beschouwd hebben, in volkomen volmaaktheid voor eeuwig zullen genieten.

Ja, mijn geliefden, de hemel zelf zal de school zijn, waar zij dit zullen leren. De dichter getuigt ervan in Psalm 68:

*Zij werden van harte verheugd
En zullen voor God maken vreugd
Juichende t'allen tijde.*

Ziedaar, geliefde toehoorders, zo hebben wij nu twee verhandelingen voor uw aandacht gehouden over het eeuwig leven der zaligheid, dat na dit leven zal geopenbaard worden aan alle kinderen Gods.

Nu blijft er nog een derde verhandeling over, waarin gesproken zal moeten worden van *de staat der verheerlijkte lichamen van Gods kinderen*; van de plaats van de hemels; van het gezelschap der hemellingen; van de kennis der hemellingen onder elkander en van andere dingen, die op het eeuwige leven der heerlijkheid betrekking hebben. De Heere God geve er ons Zijn genade, Zijn licht, zijn Geest en Zijn zegen toe! Amen.

**EN DIT IS DE BELOFTE, DIE HIJ ONS BELOOFD HEEFT,
NAMELIJK HET EEUWIGE LEVEN. 1 Johannes 2: 25.**

De apostel Johannes is vanaf het voorgaande 18e vers bezig, de gelovigen aan te moedigen en te bewegen tot standvastigheid in hun allerheiligst geloof, tegen allerlei verleidingen en zielverdervende leugenen van de antichrist, die zich in deze tijd reeds in de kerk begon te openbaren door sommige valse leraars, die de gemeenschap van het ware geloof, hoewel tevoren uiterlijk door hen beleden, nu weer hadden verlaten en een ander Evangelie invoerden, waardoor zij het Evangelie van Christus tegenstonden en loochenden dat Jezus de Christus was. Tegen deze zielverdervende leer van de antichrist waarschuwde Johannes hier de gelovigen met alle ernst en vermaande hen standvastig te blijven in het geloof, dat zij van den beginne gehoord hadden, om daarvan in het minst niet af te wijken; opdat zij zouden mogen blijven in de Zoon en in de Vader. En om hen nu van de temeer tot standvastigheid in het geloof te bewegen, stelt hij hun in onze tekst de uitmuntende en grote beloning voor ogen, die zij volgens van de Zaligmaker belofte, aan het einde van hun geloofsstrijd eens zeker te verwachten hadden. Want zo stelt hij het hun ter bemoediging en aansporing voor: ***En dit is de belofte, die Hij ons beloofd heeft, namelijk: het eeuwige leven.***

De weldaad, die Christus al de zijn aan het einde van hun geloofsweg toegezegd en beloofd had, was: het eeuwige leven. Te weten: het eeuwige leven der gelukzaligheid en heerlijkheid hierna, dat hier op aarde reeds bij aanvang en in beginsel door de gelovigen genoten wordt, maar dat zij naderhand eens voor eeuwig in de hemel in de hoogste heerlijkheid en volmaaktheid zullen genieten. Dit zalig leven had de Heiland Zijn discipelen meermalen beloofd en toegezegd, toen Hij hier met hen op de wereld verkeerde, teneinde hen door de hoop hierop te verblijden en te versterken en hun alle tegenheden van dit aardse leven moedig te verachten.

Van dat eeuwige leven der zaligheid en der heerlijkheid hierna hebben wij reeds in twee achtereenvolgende predicaties met u gehandeld. Wij hebben daarin beschouwd, in hoeverre in het eeuwige leven de zaligheid der gelovige zielen, zich uitstrekt tot hun verstand, hun wil, hun gemoed en hun hartstochten. En hoe die dan met de hoogste zaligheid en volmaaktheid voor eeuwig begiftigd en tot volkomen verheerlijking van God bekwaam gemaakt zullen worden.

Nu blijft ons nog over, ook iets te beschouwen,

- hoedanig het met der gelovigen lichamen hierna in het eeuwige leven zal gesteld zijn.
- Ook van de plaats van de hemel,
- Van het gezelschap der verheerlijkte hemelingen en andere dingen van die aard, die tot het eeuwige leven der zaligheid en heerlijkheid behoren en daarop betrekking hebben.

En hiertoe zou nu deze onze verhandeling dienen.

Ach, mijn toehoorders, mocht het nu maar zijn, dat wij deze heerlijke dingen, die hierna zullen geopenbaard worden, met geen onverschillige oren mochten horen voorstellen, maar dat ons aller harten er oprecht door opgewekt mochten worden. Dat wij er grotelijks prijs op mochten stellen en dat wij ons van deze grote en heerlijke zaligheid hier bijtijds mochten verzekeren, door geheel uit onszelf trachten uit te gaan en ons in een ware zielsbehoefte te wenden tot de Heere Jezus om ons met Hem te

mogen verenigen.

O Heere! Wil Gij er ons toch de nodige genade toe verlenen en laat het woord, dat heden door Uw dienaar zal gesproken worden, ons tot een krachtige prikkel en aansporing zijn, om de hoop van de eeuwige levens toch intijds bij U te zoeken! Amen.

Hebben wij in onze twee vorige verhandelingen gezien, wat een grote zaligheid Gods kinderen hierna in het eeuwige leven te wachten hebben. En met wat zuiver Goddelijk en hemels licht hun verstand dan voor eeuwig zal bestraald zijn. Hoe heilig, vrij, machtig en standvastig hun wil en hoe volmaakt dan hun gemoed en al hun hartstochten wezen zullen; laat ons nu ook **de heerlijke staat van hun lichamen, zoals die in het eeuwige leven zullen gesteld zijn, overwegen.**

Ten eerste. Het is volkomen gewis en zeker, mijn geliefden, dat niet alleen de zielen, maar ook de lichamen der gelovigen hierna in het eeuwige leven tot een volmaakte staat van zaligheid en heerlijkheid zullen gebracht worden. Want, ten eerste, wordt ons dat duidelijk op veel plaatsen in de Heilige Schrift geleerd. Paulus schrijft er van, Filip. 3: 21, *dat Christus ons vernederd lichaam zal veranderen, opdat het gelijkvormig worde aan Zijn heerlijk lichaam.* En Rom. 8: 23 schrijft hij: *Ook wij, die de eerstelingen van de Geest hebben, zuchten in onszelven, verwachtende de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing van onze lichaams.* En 1 Cor. 15 handelt hij breedvoerig van de zalige en heerlijke opstanding van de lichaams ten jongsten dage en vertoont ons, in welk een volmaakte staat de lichamen der gelovigen dan zijn zullen. De Zaligmaker Zelf heeft ons hierin ook enige onderrichting gegeven, lerende Matth. 22: 30, dat de lichamen der gelovigen (waarop de Heere hier het oog heeft) ten jongsten dage de engelen zullen gelijk zijn. Dat is: dat zij zullen gelijkvormig zijn aan die heerlijke lichamen, met welke de Engelen in hun verschijningen hier op aarde omgeven waren.

Ten tweede blijkt deze waarheid ook hieruit, dat zowel de lichamen der gelovigen als hun zielen het eigendom van Christus zijn. Die Hij door de prijs van Zijn bloed heeft verkregen, van de eeuwige verdoemenis verlost en tot de eeuwige zaligheid heeft vrijgekocht. En waarvan Hij ook reeds hier op aarde, door Zijn Geest bezit genomen heeft. Want zo vermaant Paulus de gelovigen, 1 Cor. 6: 20. *Want gij zijt duur gekocht, zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke beide Godes zijn.* Bijgevolg kan het niet anders zijn, of der gelovigen lichamen moeten zowel als hun zielen voor eeuwig verheerlijkt worden. En zullen dan ook die zaligheid genieten, waartoe zij door Christus gekocht en verlost zijn. Zijn zij hier op aarde reeds aanvankelijk tot verheerlijking van God en tot wapenen der gerechtigheid geweest, zij moeten het hierna dan ook volmaakt en voor eeuwig zijn. Hebben zij hier deel gehad aan de overblijfselen van Christus lijden en gelijk Paulus, Gal. 6: 17, zijn littekenen gedragen, zo zullen zij dan ook hierna het verheerlijkt lichaam van Christus gelijkvormig worden. Want al wat met Christus lijdt, moet ook met Hem verheerlijkt worden.

Eindelijk zullen zowel der gelovigen lichamen als hun zielen hierna verheerlijkt worden. En dit blijkt klaar, aangezien de gelovigen anders geen volkomen zaligheid in de hemel genieten zouden. Want uit de nauwe band der vereniging tussen de ziel en het lichaam, volgt, dat de ziel het hoogste toppunt van haar zaligheid niet kan bereiken, zolang zij van het lichaam afgescheiden blijft en het lichaam in zo'n uiterste vernedering in het stof der aardse rust, wat gemakkelijk bewezen zou kunnen worden.

Daar is dus geen de minste twijfel aan, of de lichamen van Gods kinderen zullen zowel als hun zielen hierna in het eeuwig leven overeenkomstig hun aard en hun natuur volmaakt verheerlijkt worden. Gelijk dit dan ook de zekere verwachting was van de vrome man Job, hoofdstuk 19: 25 en 26.

Maar, mijn geliefden, waarin zal nu eigenlijk de volmaakte zaligheid en heerlijkheid van der gelovigen lichamen in het eeuwig leven bestaan? Dit is nu eigenlijk het stuk, dat wij wat nader moeten onderzoeken. Het is zeker, dat de lichamen der gelovigen dan niet alleen gelijk zullen zijn aan de volmaakte lichamen van Adam en Eva in de staat der rechtheid, maanzij zullen deze in volmaaktheid en heerlijkheid nog ver overtreffen. In het algemeen kunnen wij zeggen, dat de lichamen van Gods kinderen in het eeuwig leven zullen begiftigd zijn met zodanige heerlijke eigenschappen, die het meest zullen bekwaam zijn ter verheerlijking van God en tot vermeerdering der eeuwige gelukzaligheid. Deze eigenschappen nu worden door sommigen tot 10 en door andere tot 7 gebracht. Wat ons betreft, wij menen, dat men ze zeer goed kan brengen tot vier hoofdvollmaaktheden, met welke der gelovigen lichamen in het eeuwig leven zullen begiftigd zijn en waaronder alles behoort, wat zalig en heerlijk aan die lichamen zijn zal. Als daar is:

- 1° onsterfelijkheid of onverderfelijkheid;
- 2° heerlijkheid;
- 3° sterkte;
- 4° geestelijkheid.

Tot deze vier hoofdvollmaaktheden brengt de Apostel Paulus de zaligheid van der gelovigen lichamen ten jongsten dage, 1 Korinthe 15: 42 en 43. Wij zullen dan ieder stuk in het kort beschouwen.

1°. Het eerste, dat tot volmaaktheid en volle gelukzaligheid van der gelovigen lichamen in het eeuwig leven zal behoren, is, *dat zij dan geheel onsterfelijk en onverderfelijk zullen zijn*, want zo getuigt Paulus, 1 Korinthe 15: 42: *Het lichaam wordt gezaaid in verderfelijkheid, het wordt opgewekt in onverderfelijkheid*. Dit zal een zeer groot en uitnemend voorrecht zijn van der gelovigen lichamen hierna in het eeuwig leven, want hier op de wereld zijn zij vanwege de zonde der sterfelijkheid en der verderfelijkheid onderworpen. De grondslag onzer lichamen toch is hier in het stof en daardoor zo menigerlei zwakheden, gebreken, kwalen, ziekten en allerlei ongemakken onderworpen, die het lichaam langzaam maar zeker verzwakken en verbreken, zodat het ten laatste door de dood verbroken en tot stof wederkeren. Maar hierna in het eeuwig leven zullen de lichamen van de gelovigen met volkomen onverderfelijkheid en onsterfelijkheid begiftigd zijn, zodat zij tot in het allerminst niet meer vatbaar zullen zijn voor enige kwalen, lichaamsspijnen, ziekten of andere ongemakken en gebreken; terwijl zij ook niet meer voor de dood zullen vrezen. Want eenmaal gestorven zijnde en de bezoldiging der zonde ontvangen hebbende, zullen de gelovigen ook naar het lichaam tot in alle eeuwigheid leven. Want de dood zal dan niet meer zijn, Openb. 21: 4. Zij kunnen dan niet meer sterven, volgens van de Heiland eigen getuigenis, Luc. 20: 35. Hun lichamen zullen dan voor eeuwig in dezelfde staat van volmaaktheid en onverderfelijkheid bewaard worden, terwijl er niets in de ganse natuur zal zijn, dat hen hierin zal kunnen hinderen. En deze onverderfelijkheid en onsterfelijkheid zal hierna in het eeuwig leven de eerste hoofdvollmaaktheid zijn van der gelovigen lichamen.

2°. De tweede hoofdvulmaaktheid, die tot de gelukzaligheid van hun lichamen zal behoren, is, dat die lichamen in en uitwendig beide dan ook voor eeuwig met een *volmaakte heerlijkheid* zullen begiftigd zijn. Van deze gewaagt Paulus, in 1 Cor. 15: 43, waar hij van het lichaam der gelovigen getuigt, *dat het wordt gezaaid in oneer, maar opgewekt in heerlijkheid*. De inwendige heerlijkheid nu van der gelovigen lichamen in het eeuwige leven zal hierin bestaan, dat zij dan volmaakt rein, zuiver en heilig zullen zijn, zodat ook de allerminste onreine beweging, boze lust of begeerlijkheid van het vlees daarin niet meer plaats zal hebben. Alle delen en leden van het lichaam zullen dan voor eeuwig volmaakt en tot wapenen der gerechtigheid zijn, die geheel tot de dienst en de verheerlijking van God werkzaam zullen wezen, zonder ooit meer aan de allerminste aansporing tot zonde onderhevig te zijn.

Maar niet alleen zullen de lichamen van Gods kinderen met zo'n inwendige reinheid, zuiverheid en volmaakte heerlijkheid begiftigd zijn, maar zij zullen ook uiterlijk en zichtbaar geheel verheerlijkt wezen en gelijkvormig aan het verheerlijkt lichaam van Christus. Wien zij dan ook in deze zullen gelijk zijn, 1 Joh. 3: 2. Deze uitwendige en zichtbare heerlijkheid zal bestaan:

- in een volmaakte schoonheid. Hier op aarde zijn de lichamen van Gods kinderen niet alle even schoon en aangenaam van gestalte, maar soms meer of minder wanstaltig of gebrekkig. Maar hierna in het eeuwige leven zullen hun lichamen zonder uitzonderingen volmaakte uitwendige schoonheid, aangenaamheid, een volkomen harmonie en sierlijke geschiktheid van alle leden en delen bezitten, zonder enig gebrek of de allerminste onvolmaaktheid. Zodat men zich niets schoners of heerlijkers zal kunnen voorstellen, want zij zullen dan in schoonheid en volmaakte heerlijkheid de schoonheden der geschapene dingen der aarde ver overtreffen.
- Deze uitwendige heerlijkheid van der gelovigen lichamen zal ook bestaan in een zeer kostelijke glans en luister, die er dan op die lichamen liggen zal, waardoor zij van alle kanten zullen blinken en glinsteren als de zon, gelijk de lichamen der Heilige engelen soms glinsterden en een helderlichtend schijnsel van zich gaven, wanneer zij hier op aarde verschenen. En gelijk wij van de Zaligmaker vinden aangetekend, Matth. 17: 1, dat bij de verheerlijking op de berg, Zijn aangezicht blonk gelijk de zo'n en dat Zijn klederen wit werden gelijk het licht. Dat het zo met der gelovigen lichamen zal gesteld zijn, wordt ons duidelijk in Gods Woord geleerd. De Zaligmaker getuigt ervan in Matth. 13: 43, dat de rechtvaardigen zullen blinken gelijk de zo'n in het koninkrijk huns Vaders. En Daniël voorzegt van de leraars, hoofdstuk 12: 8, *dat zij zullen blinken, gelijk de glans van de uitspansels en gelijk de sterren, altijd en eeuwig*. En met deze schone glans en volmaakte heerlijkheid zullen de lichamen der rechtvaardigen geheel overdekt en bekleed zijn en zij zullen geen andere klederen behoeven. Want dat er in de Hemel geen stoffelijke klederen zullen gedragen worden, is gewis en zeker, omdat het gebruik der klederen zijn oorsprong heeft genomen uit de zonde, die dan geheel vernietigd zal zijn.

3°. Het derde stuk, dat tot de volmaaktheid der lichamen in het eeuwige leven dienen zal, is hun volmaakte *kracht of sterkte*, met welke zij dan zullen begiftigd zijn. Waarvan Paulus spreekt in 1 Cor. 15: 43, het lichaam wordt gezaaid in zwakheid, het wordt opgewekt in kracht. Hier op aarde zijn der gelovigen lichamen aan zeer veel zwakheden onderworpen, waardoor zij onbekwaam zijn, de Geest van de Heeren in Zijn hoge werkingen te volgen en recht te dienen. Zij worden in de dienst van God

spoedig vermoeid, waardoor de geestelijke werkingen van de ziel belemmerd worden. Hun natuur is ook niet vatbaar voor buitengewone invloeden van Gods licht, liefde en genade, maar zou onder de kracht daarvan moeten bezwijken. Maar hierna in het eeuwige leven zullen der gelovige lichamen met een volmaakte kracht begiftigd zijn, zodat zij onvermoeid in de dienst van God zullen bezig zijn; terwijl geen zwakheid der natuur enige stremming aan de verheven werkingen van de ziel zal veroorzaken. Ja, de innerlijke gesteldheid van het lichaam zal dan bekwaam zijn om de aller-dierbaarste openbaringen van het oneindig heerlijk Wezen Gods te kunnen verdragen, een gemeenzame omgang met de Heere te genieten en Hem te zien van aangezicht tot aangezicht.

4°. Eindelijk, het laatste stuk, dat tot de volmaaktheid en gelukzaligheid der hemelingen en tot de verheerlijkte lichamen der rechtvaardigen behoort, bestaat hierin: dat die lichamen dan niet meer aards en natuurlijk, maar *geestelijke lichamen* zullen zijn, want zo leert ons Paulus, 1 Korinthe 15: 44: *Een natuurlijk lichaam wordt er gezaaid en een geestelijk lichaam wordt er opgewekt*. Deze geestelijkheid zal hierin bestaan, dat der gelovigen lichamen dan niet meer uit zondig stof, gelijk hier op aarde, maar uit hemelse bestanddelen zullen toebereid zijn. Zodat zij zeer licht zullen wezen, zich zeer vlug en gezwind zullen bewegen en van alle loomheid, traagheid en vadsigheid geheel bevrijd zijn. Ook zal deze geestelijkheid hierin bestaan, dat der gelovigen lichamen dan niet meer door dierlijke bewegingen en door gedurig voedsel, maar alleen door de kracht van de Heilige Geest, of door zuiver Goddelijke invloed eeuwigdurend zullen bewogen en levend gehouden worden. Want in de hemel zullen zij voedsel, noch drank, noch slaap of iets dergelijks, dat dierlijk en vleselijk is, meer behoeven. Maar God zal dan beide, buik en spijs, teniet doen, 1 Cor. 6: 13. En de lichamen der rechtvaardigen zullen dan aan de volmaakte geesten gelijk zijn en bekwaam om met deze in een nauwe gemeenschap te leven.

Voor het laatst voegen wij hier nog bij, dat de lichamelijke zintuigen der rechtvaardigen, namelijk hun gezicht en gehoor, in de hemel ook tot een volkomen volmaaktheid zullen gebracht worden en het aangenaamste, zoetste en strekendste van de hemel zullen bevatten, horen en zien. Maar wat en hoedanig dit eigenlijk zal wezen, is voor ons verstand en bevattig nu nog geheel verborgen.

Ziedaar mijn geliefden, zo hebben wij u dan ditmaal enig verhoog gegeven omtrent de zalige en volmaakte staat van der gelovigen lichamen in het eeuwige leven.

Nu zullen wij hierop nog enige zaken laten volgen, die mede tot dat eeuwig en volzalig leven der hemelse heerlijkheid in betrekking staan.

Onder de dingen die het eeuwig leven en de zaligheid verder betreffen, verdienen ook onze opmerking:

1°. De plaats, waar die zalige heerlijkheid zal genoten worden; namelijk *de hemel*. Het is gewis, dat met de hemel die plaats bedoeld wordt, in welke God de Heere Zijn troon en het paleis van Zijn heerlijkheid heeft en waar de gelovigen ook eeuwig hun woning en verblijf zullen hebben. Want zo leert ons de Apostel Paulus in 2 Cor. 5: 1. *Want wij weten, dat, zo ons aardse huis dezes tabernakels verbroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen*. Van deze hemel nu wordt overal in de Heilige Schrift op een zeer heerlijke wijze gesproken. De ganse Bijbel is vervuld met de kostelijkste beschrijvingen van deze schone en heerlijke plaats. De Zaligmaker beschrijft ons deze als het huis Van Zijn Vader, *waarin veel woningen zijn en waar Hij Zijn gelovigen plaats ging bereiden*, Joh. 14. Maar hoe menigvuldig en hoe heerlijk er ook in de Heilige Schrift van de hemel gesproken

wordt, zo is en blijft ons deze gelukzalige en schone plaats toch ten enenmale onbekend. Daar is geen mens, die er zich enige rechte bevattning of enig klaar begrip van vormen kan. Het is zeker, dat het een plaats is, die in schoonheid en heerlijkheid al de schoonheden van deze wereld zeer ver overtreft. Maar waarin deze eigenlijk zal bestaan, is voor ons ten enenmale verborgen. Dit heeft de Heere om wijze redenen aan Zijn kinderen hier op aarde niet believen te openbaren, maar heeft het voor de eeuwigheid voor hen bewaard, waar zij het alsdan met eigen ogen zullen zien en aanschouwen. Maar dit kunnen wij er evenwel volgens de Heilige Schrift van zeggen:

1. Dat de hemel een plaats is, waarin al de gelovigen, die van het begin tot aan het einde van de wereld geleefd hebben, zeer goed bij elkander zullen vergaderd kunnen zijn, waarom de Heiland er ook dit getuigenis van geeft, in Joh. 14: 2: dat er veel woningen zijn.
2. Het is zo'n heerlijke plaats, dat al wat hier op aarde schoon en heerlijk genoemd wordt, daarbij als met een schaduw bedekt schijnt, want de hemel is het paleis van de allerhoogste God. Bewonen de koningen van deze aarde reeds zulke kostelijke paleizen, wat moet dan dit paleis niet onbeschrijfelijk heerlijk zijn, waar de Koning aller Koningen en de Heere aller Heeren voor eeuwig Zijn hof heeft! De tegenwoordigheid van de Drie-enige God, de heerlijke mensheid van de Heere Jezus, de Koning van de Hemels en de glans en luister van zoveel duizenden rechtvaardigen, zullen de hemel op een onbeschrijfelijke wijze met heerlijkheid vervullen.
3. Wij kunnen ook nog van de hemel zeggen, dat het een zeer Heilige plaats is, waar geen de minste onreinheid zal kunnen inkomen, waar een heilig God ten enenmale alles met Zichzelf vervult en waar ook al de schepselen, engelen zowel als mensen, in de volmaaktste heiligheid de Drie-enige God voor eeuwig zullen dienen, Hem lofzingen en uitroepen: *Heilig, heilig, heilig is de Heere God, de Almachtige!* De apostel Johannes beschrijft ons in de schoonste taal deze zangers aan de glazen zee, die voor de Troon Gods is, Openb. 4.
4. Ook is het ene vaste, sterke en zekere plaats, die in alle eeuwigheid niet zal veranderen of verouderen of vervallen. Die door geen vijanden zal kunnen aangetast, ingenomen of verwoest worden, maar waar de hemelingen in de hoogste veiligheid en buiten het bereik van al hun vijanden, zeker en gerust voor eeuwig zullen wonen.
5. Ten laatste openbaart ons Gods Woord nog van de hemel, dat het een onbeschrijfelijk aangename plaats en van een altijddurende vreugde is, een paradijs, een lusthof, waar de rechtvaardigen eeuwig onder de schaduw van de Boom van de levens, hun Middelaar en Heiland, zullen zitten en waar zij zich aan de kristallen rivieren van de Heilige Geest en van Zijn hemelse gaven eindeloos zullen verlustigen; ja, waar zij eeuwig zullen genieten verzadiging van vreugde voor Gods aangezicht, Ps. 16: 11.

Vraagt ons nu iemand, waar eigenlijk in het onmeetbaar heelal deze plaats van de Hemels te vinden is? Moeten wij zeggen, dat wij daar niets van weten. Het is de mens niet gegeven, hiervan een zekere of vaste plaats aan te wijzen, binnen welke de hemel begrepen is. De Heilige Schrift getuigt er alleen van, dat de Hemel een zeer hoge en verheven plaats is, boven lucht en sterren en wijst ons dus naar boven, maar verder en meer openbaart zij er ons niet van. Zalig en gelukkig hij, die deze schone en heerlijke plaats hierna met de ogen zal aanschouwen. Maar hoewel de hemel dus de eigenlijke plaats der eeuwige heerlijkheid zal zijn, zo is het nochtans zeer waarschijnlijk, dat de

aarde hierbeneden ook niet tevergeefs zal overblijven, maar dat ze door het vuur gelouterd en gereinigd, ook een plaats van heerlijkheid zijn zal, waarop de hemellingen, door de vlugheid van hun lichamen, soms uit de hemel op zullen komen nederdalen, om ook daar God te verheerlijken en wederom ten hemel zullen varen, gelijk de engelen, welke de gelovigen dan gelijk zullen zijn.

2°. Een tweede stuk, dat wij hier ook in het kort moeten aanmerken, is het gezelschap, waarmee de gelovigen in de hemel eeuwig zullen verkeren. Dit zal onbeschrijfelijk zalig en heerlijk zijn. Want:

1. De Drie-enige God zal hen dan als een eeuwige Tempel overschaduwen;
2. De gelovigen zullen zich daarin het gezelschap bevinden van hun aller-dierbaarste Zaligmaker, de Heere Jezus, die zij dan ook in al Zijn heerlijkheid lichamenlijk zullen aanschouwen. O, hoe menigmaal gaan der zwakgelovigen wensen hier op aarde daarnaar uit, om eeuwig bij de Heere Jezus te mogen wezen! Hoe benijden zij de Apostelen en discipelen hun geluk, die zo gemeenzaam hier op aarde met de Heere Jezus hebben omgegaan! Maar in de hemel zullen zij dat geluk in oneindige volmaaktheid en heerlijkheid eeuwig genieten. Dan zal Zich de Heere Jezus, in al Zijn glansrijke luister en heerlijkheid, lichamenlijk onder hen vertonen, zodat zij Hem zullen zien van aangezicht tot aangezicht en met Hem spreken van mond tot mond. Want dit heeft ons de Heiland duidelijk geleerd, in hetgeen wij lezen in Joh. 12: 26, waar de Heiland in Zijn bede zo zegt: *Vader! Ik wil, dat waar Ik ben, ook Mijn dienaar zij.*
3. Ook zullen de gelovigen in de hemel het gezelschap genieten van miljoenen Heilige en uitverkorene engelen, met welke zij dan een zeer nauwe gemeenschap zullen onderhouden.
4. En eindelijk zullen zij hier ook aantreffen die ontelbare schare van volmaakt rechtvaardigen; van Heilige aartsvaders, koningen, profeten, apostelen en martelaren. Met deze zullen zij dan ook eeuwig in een aller-nauwste vereniging leven en gezamenlijk met hen de Drie-enige God verheerlijken en zich verheugen over de grote zaligheid die zij nu genieten. O, wat sterfelijk mens is in staat, zich deze heerlijkheid te verbeelden!
5. Maar hier doet zich een bedenking op, namelijk deze: of de gelovigen in het eeuwige leven elkaar ook zullen herkennen?

Wij menen werkelijk van *ja; en ook, dat er onderscheiden kennis zal zijn van de hemellingen onder elkander.* Dat de leraars hun lidmaten zullen kennen en de lidmaten hun leraars. De man de vrouw en de vrouw de man. De ouders hun kinderen en de kinderen hun ouders. Alsook de ene bloedverwant de andere. En zonder onderscheid zullen allen, die elkander hier op aarde gekend hebben, ook in de hemel elkander kennen. Maar zo, dat die kennis met geen vleselijke genegenheid zal vergezeld gaan, maar ten enenmale geestelijk zal zijn. En dat het missen van de zijnen, die men hier op de wereld liefgehad heeft en met welke men uithoofde van het vlees, een nauwe verbinding gehad heeft, daar niet de allerminste droefheid zal baren; omdat der gelovigen wil dan geheel in Gods wil zal berusten en al hun genegenheden geheel met God zullen voldaan worden en zij ook God over Zijn rechtvaardigheid eeuwig zullen prijzen. Zelfs menen wij, dat alle gelovigen zonder onderscheid elkander in de hemel op het nauwste en bij name kennen, weten wie iemand is en hoe en in welke tijd hij hier op de wereld geleefd heeft. Want dat moet noodzakelijk volgen, eensdeels uit de nauwe gemeenschap die alle gelovigen dan met elkander zullen hebben en eeuwig onderhouden en die zonder wederzijdse nauwkeurige kennis van elkander immers

niet bestaan kan. Anderdeels uit de volmaakte verlichting van der gelovigen verstand, waarmee zij dan in God zullen begiftigd zijn, zoals wij in onze eerste verhandeling beschouwd hebben.

6. Verder komt hier ook in bedenking, of men in de Hemel ook met elkander zal spreken en wat taal men dan daarbij eigenlijk gebruiken zal?

Het eerste geloven wij dat ongetwijfeld geschieden zal, omdat niet te kunnen spreken, een onvolmaaktheid is, die in de hemel niet bestaan kan. Hoe zou men anders lofzangen ter eer van God kunnen zingen, dat toch in de hemel het eeuwigdurend werk der rechtvaardigen zijn zal? Mozes en Elia spraken ook immers met Christus op de berg! Maar wat voor een taal men in de hemel spreken zal, is onbekend. Dat er maar enerlei taal zal gesproken worden, is gewis; omdat de verscheidenheid der talen in de zonde zijn oorsprong heeft. Mogelijk zal daar die taal gesproken worden, die Adam sprak in de staat der volmaaktheid en die ook tot aan de verwarring der spraken, de enige gebleven is. Of dat het een andere taal zal zijn, van de aardse taal onderscheiden die ook bekwaamer zal zijn om de geestelijke en hemelse dingen hun rechte aard en hun natuur uit te drukken. Wat hier ook van zij, God zal Zijn kinderen deze hemeltaal hierna voorzeker leren.

7. Nu is er nog maar een bedenking over, te weten: of de gelovigen de zaligheid en heerlijkheid van het eeuwige leven allen in een en dezelfde mate en grootte zullen genieten, dan of hier graden trappen in zullen zijn, waardoor de een meerder en groter zaligheid en heerlijkheid zal genieten dan de ander?

Dit laatste houden wij voor ontwijfelbaar, omdat het ons in de Heilige Schrift klaar genoeg geleerd wordt. Daniël getuigt er van, *dat de leraars zullen blinken als de glans van de uitspansels en die er velen gerechtvaardigd hebben, als de sterren altijd en eeuwig*, Dan. 12: 3. En ook Paulus schijnt het duidelijk voor ogen te hebben, wanneer hij zegt: 1 Cor. 15: 41, 42: *Een ander is de heerlijkheid der zo'n en een ander is de heerlijkheid der maan en een ander is de heerlijkheid der sterren. Want de ene ster verschilt in heerlijkheid van de andere ster, alzo zal ook de opstanding der doden zijn.* Wij behoeven dus hieraan geen andere bewijsplaatsen toe te voegen. Hoewel er dus trappen en graden in de zalige heerlijkheid zullen zijn, zullen nochtans alle gelovigen geheel en tot overlopen toe, met zaligheid en heerlijkheid vervuld zijn, zodat zij niet meer zouden kunnen bevatten. Zij zullen allen met Gods beeld geheel verzadigd worden, Ps. 17: 15, evenals een menigte grote en kleine vaten, die alle met water gevuld zijn, hoewel het ene vat meer water in zich bevat dan het andere. Maar deze meerdere of mindere mate van heerlijkheid zal niet afhangen van hun meerdere of mindere waardigheid, maar enkel en alleen van Gods vrije en soevereine genade, volgens welke de Heere aan elk gelovige de mate der heerlijkheid zal toedelen.

Ziedaar, mijn toehoorders, zo hebben wij u dan in drie achtereenvolgende predicaties een omstandige en breedvoerige verklaring gegeven van het eeuwige leven der zaligheid en heerlijkheid hierna, zoals dat door al Gods kinderen in de hemel eeuwig zal genoten worden.

Nu blijft er nog een nadere toepassing van dit alles op onze gemoederen over, waartoe wij in de volgende bijeenkomst hopen te handelen over de woorden van de apostel Petrus, 1 Petrus 5: 10a: *De God nu aller genade, die ons geroepen heeft tot Zijn eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus*, waarin blijken zal, hoe elk mens reeds hier op aarde door geloof en bekering tot dat eeuwige leven der heerlijkheid, van God moet geroepen worden en werkelijk bekwaam gemaakt worden, om deel te hebben in de erve der heiligen in het licht.

De Heere verlene ons daartoe Zijn onmisbare genade en schenke ons een gezegende overdenking met elkander! Amen.

**DE GOD NU ALLER GENADE, DIE ONS GEROEPEN HEEFT TOT ZIJN
EEUWIGE HEERLIJKHEID IN CHRISTUS JEZUS. 1 Petrus 5: 10a.**

Er was een zonderlinge gewoonte bij de oude Perzische koningen in gebruik, hierin bestaande: dat niemand, tenzij hij geroepen was, tot de Koning in het binnenste voorhof mocht ingaan, op verbeurte van zijn leven, hetzij man of vrouw (zie Esther 4: 11). Deze Koningen waren zeer gezet op hun hoogheid en hun gezag en beheerste hun onderdanen met een volstreekte macht en soeveriniteit. Zodat zij als goden door hen ontzien en geëerd werden. Om dezelfde oorzaak was het ook, dat niemand, wie hij ook ware, in 's Konings geduchte tegenwoordigheid mocht verschijnen en Zijn luisterrijke heerlijkheid van nabij aanschouwen, zonder vooraf door de Koning zelf tot die grote eer geroepen of toegelaten te zijn.

Deze zaak kan ons tot leiddraad dienen, teneinde onze gedachten tot hoger en verhevener dingen te bekwamen. Immers, de grote Koning van hemel en aarde, de alleen heerlijke God, die aller koningen Koning en aller heren Opperheer is, handelt met zijn geestelijke onderdanen op gelijke wijze. De hoogste eer, heerlijkheid en zaligheid, waartoe Hij een nietig mens genadig verwaardigt, is, dat Hij hem doet komen in Zijn Goddelijke tegenwoordigheid en hem Zijn gadeloze luister en Zijn oneindige majesteit en heerlijkheid van nabij doet aanschouwen. Maar ook hier wordt niemand toegelaten, dan door een dadelijke Goddelijke roeping, waardoor God de mens op een krachtdadige wijze door middel van Zijn Woord en Geest als van ver tot Zich roept, om voor eeuwig Zijn Goddelijke heerlijkheid te aanschouwen. Wie alzo door de Geest van de Heeren geroepen zijn, worden verwaardigd in Zijn zalige nabijheid te verschijnen en mogen de grote Koning in Zijn schoonheid zien en zich eeuwig in Hem verlustigen; wat hij aanvang reeds hier op aarde, maar hierna volkomen in heerlijkheid zal genoten worden. Leest maar, wat Petrus ervan zegt in onze voorgelezen tekstwoorden, schrijvende aan de gemeente Gods, zeggende:

De God nu aller genade, die ons geroepen heeft tot Zijn eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus, nadat wij een weinig tijds zullen geleden hebben, volmake, bevestig, versterke en fundere ulieden.

Wij hebben u in onze drie vorige verhandelingen onder van de Heeren genadige goedertierenheid, een breedvoerig vertoog gedaan over het eeuwige leven der zaligheid en heerlijkheid, zoals dat hierna in de Hemel door al Gods kinderen zal genoten worden. En hoe zij, beide naar ziel en lichaam, alsdan volkomen volmaakt en bekwaam gemaakt zullen zijn, om eeuwig de Drie-enige God ten volle te kennen, te beminnen, te genieten en te verheerlijken. Doch, gelijk er aan de ene kant niets zekerder is, dan dat er waarlijk zo'n eeuwig leven der zaligheid en heerlijkheid voor al Gods kinderen te wachten is. Zo is het ook aan de andere kant onbetwifelbaar, dat men reeds hier op aarde een begin en aanvang van dat eeuwige leven in zijn ziel moet kennen, zal men met enige grond van zekerheid en waarheid op de volmaaktheid daarvan na dit leven kunnen hopen. En omdat dit een zaak van het aller-grootste belang voor al Gods volk is, zowel tot voorkoming van zelfbedrog, als tot versterking en opbouw van het zwak geloof: zo willen wij thans trachten dit een weinig nader te overwegen en ons daartoe bedienen van de woorden van Petrus, reeds aan uw aandacht voorgelezen. Waarmee hij ons wil leren, hoe Gods kinderen reeds hier op aarde tot het aanvankelijk genot van die eeuwige zaligheid en heerlijkheid door de Heere worden geroepen en bekwaam gemaakt.

De onbekeerde wereld handelt in deze met de grootste blindheid: zij denkt en hoopt na

dit leven wel zalig te zullen worden en het eeuwige leven te zullen ingaan. Maar zij onderzoeken nimmer, of zij tot die zaligheid reeds door de Heer zijn geroepen en er bij aanvang door geloof en bekering toe zijn bekwaam gemaakt. Nee, dat wordt weinig in acht genomen, of wel geheel verzuimd. En dientengevolge rust de hoop op de zaligheid van deze wereld op niets anders, dan op een zandgrond, op eigen inbeelding en op zorgeloze gerustheid van het vlees.

Och, dat het de Heere behaagde, onze prediking nog voor velen tot zegen te doen zijn, opdat zij van hun ellendige dwaasheid en verkeerdheid en hun dodelijk misverstand recht mochten overtuigd wou de en dat het voor Gods kinderen mocht strekken tot bevond van hun geloof en hun heiligmaking! Amen.

Wat onze tekstwoorden betreft, die zullen wij maar in 't kort voor uw aandacht verhandelen en hieruit u de noodzakelijkheid trachten aan te tonen, dat wij enige kennis in onszelf omdragen, dat wij tot het eeuwige leven der zaligheid en der heerlijkheid waarlijk en wezenlijk door God de Heere geroepen zijn, zullen wij enige gegronde hoop opdat eeuwige leven kunnen hebben. U bemerkt wellicht, geliefden, dat deze woorden van de Apostel Petrus in zich bevatten een hartelijke heil en zegenwens over Gods volk, waarmee hij deze zijn zendbrief besluit.

Twee dingen worden ons hierin ter behandeling aangewezen:

1° De Persoon, van wien de Apostel gewaagt, het is *de God aller genade*;

2° Wat hij tot roem en verheerlijking van deze genade van Hem getuigt, *namelijk dat Hij dit Zijn volk geroepen had tot Zijn eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus.*

1° **De Persoon** dan, van wien de Apostel hier spreekt en van wien hij alle nodige en onmisbare zegen en genade voor de gelovigen afbidt, is: God, de Heere. Dat grote, in Zichzelf volmaakt en oneindig Opperwezen, uit Wien, door Wien en tot Wien alle dingen zijn, Rom. 11: 36. Die God der heerlijkheid, die Zichzelf aan al Zijn gunstgenoten ontdekt en bekend maakt in Zijn luisterrijke zielzaligende deugden en volmaaktheden. En die zij ook wederkerig als het enige Voorwerp van hun liefde en verheerlijking aankleven. deze God nu omschrijft ons de Apostel hier als de God aller genade. Onder het woord *genade* wordt in de Heilige Schrift niets minder verstaan, dan die onnaspeurlijke zondaarsliefde, waarin de Heere Zich in Zijn Woord openbaart, om ellendige en rampzalige zondaars te behouden van een gewis en eeuwig verderf, in en door Christus Jezus; terwijl de uitwerkselen en gewerkten van Zijn zondaarsliefde op het helderst in het licht treden in de menigvuldige zegeningen en genadegiften, waarmee Hij arme en in Zichzelf verloren zondaren tot hun zaligheid en heerlijkheid bewelddadigd. Het is toch een van de grootste hoofddeugden en volmaaktheden Gods, dat Hij een genadig en goedertieren God is voor allen, die overeenkomstig Zijn verbond zich tot Hem begeven en tot Zijn oneindige goedheid en genade in Christus hun toevlucht nemen.

Zij die vervreemd zijn van dit verbond en buiten die Heilige Godskennis leven, hebben van Zijn groot en geducht Opperwezen geheel verkeerde gedachten. Zij beschouwen Hem als zeer streng, wreed, hard en vreselijk. Want een goddeloze draagt de verschrikking Gods in zijn consciëntie en al is het, dat hij al enige indrukken van God op het hart verkrijgt, zo kan hij zich God toch niet anders dan zodanig voorstellen. En daarom is hij hierin slechts de duivelen gelijk, die ook wel geloven, dat er een God is, maar die voor Hem sidderen en beven, Jac. 2: 19.

Zij daarentegen, aan wie God Zichzelf in het verbond heeft geopenbaard en bekend gemaakt, beschouwen Hem als een oneindig, goedertieren, genadig en barmhartig God;

ja, als de enige bron en fontein van alle goedheid, zaligheid en genade. Zodat zij met Mozes, de knecht Gods, in Heilige verwondering en diepe ootmoed van hun zielen uitroepen: *Heere, Heere God! barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid!* Exod. 34: 6. En dit is ook de taal van al de Bijbelheiligen, die God alzo gekend hebben. Paulus noemt Hem: *de Vader der barmhartigheden en de God aller vertroosting*, 2 Cor. 3: 1. En hij maakt Hem elders af als een God, die rijk is in barmhartigheid, Ef. 2: 4.

Zo doet Petrus hier nu ook. Hij wil God, de Heere, aan de gelovigen voorstellen in Zijn oneindige heerlijk, dierbaarheid en algenoegzaamheid, tot hun vertroosting en geloofsversterking. En tot dat einde beschrijft hij Hem hier als *de God aller genade!* Waarmee hij dan eigenlijk deze twee dingen wil aanduiden:

- (1) Dat er bij de Heere voor een arm, ootmoedig en verslagen zondaar, een onuitputtelijke fontein en volheid van alle zaligheid en genade is, waaruit de gelovigen zeer mild bedeed en rijkelijk gezegend worden. Zodat zij gedurig uit deze volheid genade voor genade ontvangen, Joh. 1: 16. Terwijl zij, met welke gebreken, zonden en ellenden zij ook nog zo menigmaal te worstelen mogen hebben, of in welke noden en zwaarigheden naar ziel en lichaam zij zich ook mogen bevinden, met vrijmoedigheid mogen toegaan tot de troon der genade, opdat zij barmhartigheid mogen verkrijgen en genade vinden om geholpen te worden ter bekwamer tijd, Hebr. 4: 16. Terwijl God hun nimmer enige genade, in kinderlijke ootmoed van Hem verzocht, zal weigeren; omdat bij Hem de volheid van alle genade is en tevens de bereidvaardigheid om ze aan ellendige zondaars mild en overvloedig te schenken. Alzo God als het ware wachtend uitzielt om de zijn steeds weer genadig te zijn, Jes. 30: 18.
- (2) In de tweede plaats wil de Apostel met deze omschrijving van de God aller genade, ook te kennen geven, dat er in hemel of op aarde geen ware genade, dan alleen bij God, de Heere, te vinden is. Dat alle zaligheid en genade uit Hem zijn en van Zijn goedertierenheid en volheid zijn Oorsprong. Heeft. En omdat Hij God is, zo is Hij ook de Fontein, de Bron en Springader van alle genade, die alleen in staat is, de arme en ellendige zondaar in zijn nood en ellende te helpen en hem genade te bewijzen en buiten Wien geen zondaar ooit behouden kan worden.

En zo zien wij dan nu, geliefden, wat een gepaste beschrijving dit van God de Heere is, die ons Petrus in deze onze tekstwoorden heeft gegeven. En hoe God daardoor ten hoogste dierbaar en begeerlijk gemaakt wordt voor al Zijn gunstgenoten, die de oprechte lust hebben, alleen door genade te leven.

2° Maar, wat leert ons de Schrift nu van deze God aller genade? De Apostel geeft ons hiervan een zeer heerlijk en doorluchtig getuigenis, waarin het oneindig heerlijke van Gods genade klaar wordt voorgesteld, zeggende: ***dat Hij ons geroepen heeft tot Zijn eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus.*** Uit de zaak zelf blijkt genoegzaam, dat Petrus hier alleen het oog heeft op de uitverkorenen Gods, die in het verbond der genade waren op- en aangenomen en de zaligheid in Christus Jezus waren deelachtig geworden. Want dat Petrus aan geen andere dan aan dezulken schrijft, ontdekt hij onszelf in het opschrift van deze zendbrief, hoofdstuk 1: 2, waarin hij getuigt, *te schrijven aan de uitverkorenen, naar de voorkennis Gods van de Vaders.*

Van deze uitverkorenen nu zegt hij hier, *dat de God aller genade hen geroepen had tot Zijn eeuwige heerlijkheid.* De Apostel spreekt hier van *Gods eeuwige heerlijkheid* en leert ons, dat God de Vader de gelovigen tot deze heerlijkheid geroepen heeft in Christus Jezus. Onder deze eeuwige heerlijkheid wordt hier verstaan dat eeuwige leven

der zaligheid en heerlijkheid hierna, dat al Gods kinderen naar ziel en lichaam eindeloos in de hemel zullen genieten en dat bestaan zal in de volmaakte aanschouwing, omhelzing, genieting en verheerlijking van de Drie-enige God; gelijk wij dat nu in drie achtereenvolgende predicaties voor uw aandacht hebben behandeld, waarom wij er nu hier niet veel van zullen zeggen. Maar wij zullen er slechts dit weinige nog van zeggen:

- (1) Dat dit eeuwige leven hier onder de benaming van heerlijkheid voorkomt, gelijk dit meermalen in Gods Woord het geval is, omdat de gelovigen dan, naar ziel en lichaam beide, in een staat van de allerhoogste gelukzaligheid, heerlijkheid en volmaaktheid zullen gesteld zijn en alles, wet zalig en heerlijk is, tot in de uiterste volkomenheid zullen genieten. Waarom Paulus het noemt: *een geheel zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid*, 2 Cor. 4: 17.
- (2) In de tweede plaats moeten wij hier aanmerken, dat Petrus ons deze gelukzalige staat omschrijft als een *eeuwige heerlijkheid*, niet alleen omdat dit al van eeuwigheid over Gods kinderen besloten en voor hen bereid is, maar wel voornamelijk omdat ze eeuwig en onveranderlijk wezen zal. Want hier zal zijn verzadiging van vreugde bij Gods aangezicht en lieflijkheden in Zijn rechterhand eeuwig en altijd, Ps. 16: 11.
- (3) Eindelijk merken wij hier ook nog aan, dat Petrus deze eeuwige heerlijkheid aan *God de Vader* toe-eigent, terwijl hij haar noemt: *Zijn heerlijkheid*; om hiermee te kennen te geven, dat de Vader alleen de Auteur en de Werkmeester van deze eeuwige zaligheid en heerlijkheid der gelovigen is, die deze voor hen bereid en verordineerd heeft al voor de tijden der eeuwen, zonder dat de gelovigen hiertoe van hun zijde iets gedaan, of er het minste toe teweeg gebracht hebben. Gelijk het eeuwige leven daarom ook met nadruk door Paulus *een genadegift Gods* genoemd wordt, Rom. 6: 23, waar hij zegt: *Maar de genadegift Gods is het eeuwige leven, door Jezus Christus, onze Heere*. Daarom ook stelt ons de Zaligmaker dit eeuwige leven voor als een koninkrijk, dat voor Gods gunstgenoten bereid is van voor de grondlegging van de wereld, Matth. 25: 34. En uit dien hoofde wordt de hemel met zijn heerlijkheid vergeleken bij een stad, die fundamenten heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is, Hebr. 11: 10.

Ten andere is het Gods heerlijkheid, omdat God ook alleen de zuivere Bron en Fontein van die heerlijkheid is. Terwijl deze ook nergens anders in bestaan zal, dan in de volmaakte aanschouwing, genieting, omhelzing en verheerlijking van de Drie-enige God. Terecht dan beschrijft ons Petrus hier het eeuwige leven der rechtvaardigen als de erve van Gods eeuwige heerlijkheid.

Tot deze heerlijkheid nu getuigt de Apostel, dat de God aller genade ***de gelovigen geroepen had in Christus Jezus***.

Gezien hebbende, geliefden, wat die grote en zalige weldaad der eeuwige heerlijkheid hierna zijn zal, zo moeten wij nu ook verder beschouwen, hoe de God aller genade, wiens die eeuwige heerlijkheid is, deze aan de gelovigen schenkt en mededeelt. Petrus zegt ervan, *dat God de Vader daartoe hen geroepen heeft in Christus Jezus*.

Dat alle uitverkorenen door God in de tijd krachtdadig worden geroepen tot de eeuwige zaligheid, die Christus voor hen verworven heeft, wordt ons in de Heilige Schrift zeer duidelijk geleerd. Wij zullen van de veel maar een plaats aanhalen, zijnde die van Paulus, 1 Thess. 2: 12, waar hij getuigt, *dat God de gelovigen roept tot Zijn koninkrijk en heerlijkheid*.

God de Heere roept in Zijn Woord en Evangelie zonder onderscheid ieder mens tot

zaligheid en heerlijkheid in Christus Jezus. Hij biedt die zaligheid en heerlijkheid allen aan, die deze uit en door Christus hand begeren te ontvangen, zonder iemand daarvan uit te sluiten. Maar terwijl de mens vanwege zijn algehele dood staat en vervreemding van God, naar deze roeping Gods niet kan, maar ook niet wil horen.

Zo komt God Zijn uitverkoren volk, opdat zij niet met de wereld zouden verloren gaan, op een krachtdadige wijze roepen. Dit geschiedt door Zijn Woord en Geest, waardoor al degenen, die door God van voor van de werelds grondlegging tot de eeuwige zaligheid en heerlijkheid in Christus verordineerd zijn, ook in de tijd krachtdadig hiertoe tot Christus gebracht worden, gelijk Paulus leert in Rom. 8: 30: *En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen.*

Wij kunnen over die Goddelijke roeping thans niet breedvoerig handelen, daarom dit weinige: men kan ze nemen in een engere of in een ruimere zin.

In een engere zin betekent deze roeping het beginsel van geloof en bekering, maar in een ruimere zin wordt er het ganse genadewerk Gods onder verstaan. En dan behelst zij: wedergeboorte, geloof, bekering en alles wat ertoe behoort, om de uitverkorenen uit de staat der natuur in die der genade over te brengen.

En in die zin moet de roeping in onze tekstwoorden verstaan worden. Petrus bedoelt hier het gehele werk der genade en der zaligheid, zoals God dat door Zijn Geest krachtdadig aan de uitverkorenen tot hun bekering en gehele vernieuwing gewerkt had. En door die Geest waren zij overtuigd, wedergeboren, bekeerd, door het geloof met Christus verenigd en bij aanvang geheiligd.

Zie, dit genadewerk Gods door Woord en Geest aan de harten der uitverkorenen krachtdadig toegepast, stelt ons Petrus hier voor als een roeping Gods en wel een roeping tot Zijn eeuwige heerlijkheid. Het heerlijk einde dan, waartoe God de uitverkorenen door wedergeboorte, geloof en bekering krachtdadig roept, is, opdat zij de eeuwige zaligheid en heerlijkheid, die Christus voor hen verworven heeft, reeds hier in dit leven bij aanvang zouden smaken en in de volle bezitting en de volle genieting daarvan na dit leven zouden gesteld worden. Dit zijn zaken, mijn geliefden, die zeker en gewis zijn.

Ach, mocht het maar recht gekend en geloofd worden, dat niemand deze eeuwige zaligheid en heerlijkheid deelachtig wordt, of hij wordt er reeds hier op aarde krachtdadig toe geroepen door wederbarende genade van de Heilige Geest, tot geloof en bekering. Want van nature is de mens, daar hij een onrein zondaar is, niet bekwaam om ook maar het minste van die eeuwige heerlijkheid te genieten hij heeft geen vermogens, die vatbaar zijn voor het genot van die heerlijkheid. Gelijk een doof mens niet vatbaar is, om het minste genot te hebben van de aller-heerlijkste muziek, omdat hij er niets van kan horen. En gelijk een blind mens niet vatbaar is voor het minste gezicht van de heerlijkste en schoonste kleuren, die voor hem gebracht worden! Zo is ook een onbekeerd mens niet vatbaar voor het genot van het minste straaltje der hemelse heerlijkheid. Al werd een onbekeerd mens opgenomen in de derde hemel, gelijk Paulus en gesteld voor de troon van God, hij zou toch niets van de hemelse gelukzaligheid en heerlijkheid kunnen zien of smaken. Hij zou geen heerlijkheid of vermaak in de dienst der hemelingen kunnen vinden. De lofzangen der heiligen ter verheerlijking van God zouden hem mishagen. En hij zou hartelijk verlangen om maar spoedig weer uit de hemel op de aarde te mogen terugkeren. Zie, zo geheel onvatbaar en onbekwaam is een onbekeerd mens voor de zaligheid en eeuwige heerlijkheid.

En daarom, zal die mens nochtans blijken een erfgenaam der eeuwige zaligheid te zijn, dan moet hij er hier op aarde toe geroepen en bekwaam gemaakt worden. Hetgeen alleen kan geschieden door een krachtdadige bekering en vernieuwing van gemoed. Immers, dit leert Gods Woord ons zeer duidelijk: *Paulus dankte God de Vader voor*

zichzelf en voor zijn medegelovigen, Coloss. 1: 12: Dat Hij hen bekwaam gemaakt had om deel te hebben in de erve der heiligen in het licht. Dit is dan gewis en zeker: hier op aarde moet een mens op een krachtdadige wijze door Gods Woord en Geest tot de eeuwige heerlijkheid Gods geroepen worden, zal hij er na dit leven ooit deelgenoot van kunnen zijn. Hij moet hier reeds aanvankelijk door wedergeboorte, geloof en bekering in die heerlijkheid gesteld worden, of hij kan in de eeuwigheid van deze zaligheid en heerlijkheid niets genieten. Het geloof moet hem hier reeds een dadelijk gezicht en voorsmaak daarvan geven, waardoor zijn gemoed geheel vernieuwd en veranderd wordt. Niemand behoeft naar enig hemels genot van de eeuwige heerlijkheid te wensen of te wachten, waarvan hij hier op aarde niet reeds enig verlangen, voorsmaak of genot gehad heeft. De eeuwige heerlijkheid bestaan in God volmaakt te kennen, te beminnen, te genieten en te verheerlijken, zonder de minste zonde of onvolmaaktheid.

Het is des Heeren weg er Zijn uitverkorenen reeds hier op aarde dadelijk toe te roepen en bekwaam te maken en hen naar die hemelse zaligheid te doen verlangen, of reeds bij aanvang en in beginsel er iets van te doen smaken en genieten; gelijk wij u dit breedvoerig van stuk tot stuk uit de Heilige Schrift zouden kunnen aantonen. Nochtans behoorde niemand onzer van die waarheid onkundig te zijn, want wij belijden ze in onze Catechismus, vraag 58, als een hoofdwaarheid van ons geloof. En zo laat het zich dan ook uit dit alles verklaren, hoe terecht de Apostel Petrus hier getuigt: *Dat de God aller genade de uitverkorenen had geroepen tot Zijn eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus.* Te weten: door wedergeboorte, geloof en bekering, waardoor zij door de Geest der genade waren vernieuwd en veranderd in hun gemoed en reeds hier bij aanvang de eerstelingen dier eeuwige heerlijkheid in hun zielen hadden ontvangen.

En deze zalige roeping nu was geschied, volgens het getuigenis van de Apostel, *in Christus Jezus.* Dat wil zeggen:

- (1) In de gemeenschap en vereniging met Christus, die deze eeuwige heerlijkheid voor de gelovigen had verdiend en verworven, zonder dat zij zelf daar iets aan hadden toe gedaan. God merkte de uitverkorenen aan, als gegevenen van alle eeuwigheid aan Christus en Christus verwierf voor hen de zaligheid en verlossing. En daarom was de eerste wezenlijke genade, die God de Vader aan hen bewees, hen door het geloof met Christus Zijn Zoon te verenigen en hen vervolgens dus in Hem en om Zijn gehoorzaamheid en verdiensten tot de eeuwige heerlijkheid, die reeds voor hen verworven was, krachtdadig te roepen en bekwaam te maken. Zodat wij dan noodzakelijk eerst door een ware bekering en een oprecht geloof moeten komen tot Christus, eer wij erfgenamen kunnen zijn van Gods eeuwige heerlijkheid. Christus verwierf deze heerlijkheid door Zijn Borgbetaling en wij kunnen ze niet deelachtig worden dan door een waarachtig geloof in Hem, waardoor wij met Hem als verenigd worden; gelijk de Apostel ook leert in 2 Thess. 2: 14, zeggende: *Waartoe Hij u geroepen heeft door ons Evangelie, tot verkrijging der heerlijkheid in onze Heere Jezus Christus.*
- (2) Maar in de tweede plaats kunnen deze woorden: *in Christus Jezus*, volgens de aard en de betekenis van het grondwoord, ook overgezet worden: *door Christus Jezus.* En dan geeft het te kennen, dat God de Vader deze roeping der uitverkorenen tot Zijn eeuwige heerlijkheid geheel en alleen had verricht door Christus Jezus. Christus komt hier dan voor als hebbende dit groot genadewerk der krachtdadige roeping aan de harten der uitverkorenen gewerkt door Zijn Woord en Geest. En bijgevolg had de Vader dit dan ook weer gedaan door Hem. En zo was dan de gehele aanbiddelijke Drie-eenheid in deze roeping tot

zaligheid en eeuwige heerlijkheid tegelijk werkzaam geweest. De Vader had hier gewerkt in en door Christus en Deze had weer gewerkt door de Heilige Geest, door middel van Zijn Woord. En zo waren dan de uitverkorenen dit hun heil door de genade van de Drie-enige God deelachtig geworden.

Ziedaar dan, geliefden, hiermee hebben wij nu deze woorden van de Apostel voor uw aandacht behandeld en zo duidelijk als ons mogelijk was uiteengezet. Hieruit is het ons nu enigszins duidelijk geworden, dat allen, die op de eeuwige zaligheid een gegronde hoop wensen te bezitten, er hier op aarde op een krachtdadige wijze toe moeten geroepen en bekwaam gemaakt worden.

Laat ons dit nu eens toepassen op onszelf en eens overwegen, hoe het toch in deze met ons, ja, met ieder van ons gelegen is. Wij kunnen immers niet geheel onverschillig zijn in een zaak van zo'n gewicht, waarvan ons eeuwig wel of eeuwig wee afhangt? Het is immers wel de moeite waard, dat wij daaromtrent eens een nauwkeurig onderzoek bij onszelf doen.

Wel, hoe staat het dan met u in deze zaken, mijn toehoorders? Welke gedachten koestert gij van uzelf? Wat mag u met enige grond verwachten? Is het de eeuwige zaligheid, of een eeuwige rampzaligheid en verdoemenis na dit leven? Gewis, zullen de meesten uwer het eerste hopen! U wenst eerlang toch niet in de hel, maar in de hemel te komen! Is hier wel een enig mens in deze ganse vergadering, die niet hoopt, na dit leven voor eeuwig zalig te zullen zijn? Ik geloof, dat het uw aller hoop en velen uwer de verwachting is, hoewel verreweg de meesten van de zaligmakende kennis ontbloot zijn, terwijl zij het minste gevoel niet hebben wat de zaligheid is en waarin zij bestaan zal.

Maar komt, mijn geliefden, antwoordt nu eens in uw harten en geeft volgens de Heilige Schrift, uzelf eens rekenschap van de hoop en de verwachting, die in u is. Waarop rust uw hoop, dat gij na dit leven de zaligheid zult beërven en in de eeuwige heerlijkheid ingaan? Welke gronden van zekerheid hebt gij, die u dat doen hopen? Waarop grondt u deze uw verwachting? Want indien uw betrouwen niet in Christus ligt, op gronden van genoegzame zekerheid, bedriegt ge uzelf en ge stelt u slechts dingen voor, die u bij de dood ontvallen zullen, als een huis op een zandgrond gebouwd. Wij moeten ons de eeuwige zaligheid maar niet zo losweg inbeelden, maar wij moeten goede rekenschap kunnen geven van de hoop die in ons is. Want, veronderstelt eens: iemand zei dat hij voor Zijn dood nog eens hoopte een groot, rijk en gelukkig man te zullen worden: zal men hem dan niet aanstonds afvragen, wat redenen en gronden hij heeft om dat te hopen? En als hij dan daarvan geen voldoende reden geven kan, zal men wel veel achting voor zijn hoop hebben?

Maar zo is het toch hier ook. Als een mens na dit leven in de eeuwige heerlijkheid hoopt te zullen ingaan, dan moet hij, volgens de Heilige Schrift, goede gronden en redenen voor zijn hoop kunnen geven, of hij misleidt en bedriegt zichzelf. Ja, wij dienden altijd genegen en bereid te zijn, om aan ieder, die het van ons begeert, opening te doen en rekenschap te geven van de gronden, waarop onze hoop op de eeuwige zaligheid rust. Hiertoe vermaant ons ook Petrus, 1 Petrus 3: 15, waar hij zegt: *Zijt altijd bereid tot verantwoording aan een iegelijk, die u rekenschap afeist van de hoop, die in u is.*

Maar hoedanige grond moet iemand dan wel hebben, zult ge zeggen, waarop hij op de eeuwige zaligheid na dit leven kan en mag hopen?

Geen andere, mijn geliefden, dan die de Apostel Petrus ons hier opgeeft, bestaande in een krachtdadige roeping Gods in Christus Jezus, waarmee hij reeds hier aanvankelijk, door wedergeboorte, geloof en bekering, tot die eeuwige zaligheid is geroepen en

bekwaam gemaakt. En er bijgevolg reeds hier de beginselen en eerstelingen van in zijn hart mag ondervinden.

Maar kom aan nu, geliefde medereizigers! u, die hoop meent te hebben dat u ook eenmaal eeuwig zalig zult worden; antwoordt nu eens tussen God en uw ziel. Zijt gij in waarheid al tot die zaligheid door de God aller genade in Christus Jezus geroepen? Zijt gij, door die roeping al in hoop zalig geworden? Geniet u de eerstelingen van die zaligheid al bij ogenblikken in uw hart? Weet u nu al enigermate bij bevinding, wat zaligheid is? Wel, hoe is het dan toch met deze uw roeping toegegaan? Overweegt dit alles eens in uw harten! Op welk een wijze zijt gij dan door de God aller genade tot heerlijkheid in Christus Jezus geroepen geworden? Wat is er dan wel aan u gebeurd? In welk een staat leefde u, eer God u riep en in welk een staat leeft u nu? Zijt gij waarlijk tot Gods eeuwige heerlijkheid geroepen? Dan smaakt, ziet en ondervindt u nu toch iets wat gij tevoren niet gezien, niet gesmaakt, noch ondervonden hebt?

- De eeuwige heerlijkheid, zoals wij u in onze drie vorige predicaties breedvoerig getoond hebben, zal vooreerst alleen daarin bestaan, dat men de Drie-enige God op het aller-volmaaktst zal kennen, beminnen, genieten en verheerlijken. Zonder krenking van de allerminste zonde of zondige beweging. Maar geniet u nu al de eerste beginselen van deze eeuwige heerlijkheid in uw hart? Is die God, die u tevoren ten enenmale vreemd was, u nu geen geheel onbekende meer? Is dit nu al in beginsel uw leven geworden, dat u, de enige, waarachtigen God reeds enigermate hebt leren kennen?
- Ten tweede zal de eeuwige heerlijkheid bestaan in God volmaakt te beminnen. Maar geniet gij er hier al de eerstelingen van? Is dit voor u de hoogste zaligheid, dat u de Drie-enige God in uw hart mag liefhebben en beminnen? Durft u voor God betuigen, dat al uw genegenheden waarlijk tot Hem uitgaan en dat het tegendeel uw grootste droefheid en rampzaligheid is? Immers, dat deze liefde Gods een der voornaamste kenmerken is van onze hoop op de eeuwige zaligheid, dat leert ons Paulus, Rom. 5: 5, zeggende: *En de hoop beschaamt niet, omdat de liefde Gods in onze harten is uitgestort door de Heilige Geest, Die ons is gegeven.* Vindt u er uw hoogste vermaak in, aan God, als het Voorwerp, dat al uw liefde waardig is, gedurig te mogen denken, van Hem en Zijn zaak te mogen spreken en u gedurig in Hem te mogen verlustigen?
- In de derde plaats zal de eeuwige heerlijkheid bestaan in God volmaakt te mogen genieten. Maar geniet gij ook daarvan al de eerstelingen in uw hart en zijt gij er waarlijk door de Heiligen Geest met enige kracht toe geroepen? Heeft God Zichzelf al in Christus aan u als uw algenoegzaam deel en hoogste goed geopenbaard en met enige klaarheid tot uw ziel gezegd: *Ik ben uw heil?* Ps. 35: 3. Hebt u nu en dan wel eens iets van Zijn liefelijke omhelzingen gesmaakt en ondervonden, zodat ge uzelf met hart en hand aan de Drie-enige Verbondsgod mocht opdragen, om voor tijd en eeuwigheid uzelf in Hem te verliezen, zeggende: *Wien heb ik met U in de hemel? met U lust mij ook niets op de aarde,* Ps. 73: 25. En zou het uw hoogste zaligheid zijn om dit gedurig weer bij vernieuwing alzo te mogen doen?
- In de vierde plaats valt ons ook nog op te merken, dat de eeuwige heerlijkheid zal bestaan in de Drie-enige God volmaakt te verheerlijken. Maar geliefden, bespeurt u nu ook al enigermate in uzelf, dat gij ook tot dat grote werk aanvankelijk geroepen en bekwaam gemaakt zijt? Kunt u van ganser hart betuigen, dat het uw hoogste zaligheid, lust en vermaak zou zijn, zo

onverdeeld, naar ziel en lichaam, tot eer en heerlijkheid van de Drie-enige Verbondsgod te leven. En is het uw gedurige bede, dat het met u mocht zijn zoals Paulus de Corinthiërs voorhield in 1 Cor. 10: 31: *Hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets anders doet, doet het alles ter eer Gods?*

- In de vijfde plaats zal de eeuwige heerlijkheid bestaan in de volkomen verlossing van alle zonde en ook van onze zondige aard. Maar is dit ook al hier in beginsel uw deel geworden? Kunt u voor God betuigen, dat gij van alle zonde een haat en afkeer hebt, hoe klein zij ook moge zijn. Dat het uw grootste smart is, nog niet van de zonde verlost te zijn. En dat u van ganser hart tot alle zonden wilt zeggen: *henen uit! Wat heb ik met u te doen!* Is het uw hartelijke begeerte, van alle zonden ontslagen te zijn en er geen enkele meer in uw binnenste te laten vernachten? Zucht gij wel eens met Paulus: *Ik ellendig mens! Wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods?* Rom. 7: 25.
- Eindelijk, mijn geliefden, zij het mij nog vergund, uw aller consciëntie af te vragen: of gij uzelf ook enigermate bewust zijt, dat u tot dit alles geroepen zijt alleen in Christus Jezus, volgens de leer van onze Apostel. Zodat ge uzelf als een goddeloze, verdoemelijke, alleszins machteloze en diep ellendige hebt leren kennen; uzelf aan Hem hebt overgegeven en in een waar geloof, door uw eigen nood en ellende gedreven, zijn sterkte en Zijn gerechtigheid hebt aangegrepen, om alleen in Hem gerechtvaardigd, geheiligd en gezaligd te worden?

Deze dingen, mijn geliefden, zullen noodzakelijk, in meerdere of mindere mate, bij u gevonden moeten worden, zo gij met enige grond op de eeuwige zaligheid zult mogen hopen. Hebt ge volstrekt geen kennis aan deze dingen, dan zijt gij ook tot nu toe nog buiten alle zaligheid gesloten en gij ligt dus nog midden in de dood. Dan heeft de God aller genade u nog niet geroepen tot Zijn heerlijkheid in Christus Jezus. Ge zijt dan nog geheel onbekwaam om deel te kunnen hebben in de erve der heiligen in het licht. En als u in deze rampzalige staat blijft voortleven, hebt u niet anders dan de eeuwige verdoemenis te wachten. Ge mag uzelf vleien met de hemel en met een onbekende zaligheid; ge mag uzelf inbeelden dat u toch wel gelukkig zult zijn, als u komt te sterven. Maar o mens! Wie u ook zijn mag, al uw hoop en uw menen ten hemel in te gaan, dan zult gij met de rijke man uw ogen opendoen in de hel en gij zult uw bedrog te laat gewaar worden! En wat het vreselijkste van alles is, er zal in alle eeuwigheid geen herstellen meer aan zijn. Daarom, bedenk nog heden, nu het nog tijd is voor uw misleide en bedrogen ziel, wat tot uw vrede nodig is!

O, geliefde medereizigers! stel uzelf toch niet gerust in uw bedrieglijke zorgeloosheid, maar ziet de dingen eens met ernst na en bouwt uw eeuwige zaligheid toch niet op een blote inbeelding. Want in geen enkel ding moeten wij onszelf minder vertrouwen, dan in het stuk onzer eeuwige zaligheid, teneinde niet bedrogen te worden door de arglistigheid en bedrieglijkheid van ons eigen hart! Het is in volle nadruk hier van toepassing: wie van de waarheid der Schrift afwijkende, op zijn hart vertrouwt, is een zot.

En wat ulieden betreft, kinderen van God! Die door de God aller genade waarlijk geroepen zijt tot Zijn eeuwige heerlijkheid; het is ons onmogelijk geworden van die heerlijke en zielzaligende weldaad, die u in uw Drie-enige God zijt deelachtig geworden, nog veel te zeggen, daar wij onze tijd hebben besteed om, was het mogelijk, de bedrogen en blinde wereldlingen door Gods genade aan zichzelf te ontdekken.

Hoort dan nu in weinig woorden, wat wij u nog hebben te zeggen:

- Gij hebt uzelf veel bezig te houden met de beschouwing van uw toekomstige, eeuwige heerlijkheid, die eenmaal uw deel zal zijn; teneinde er door opgeleid en aangespoord te worden tot een tedere dankbaarheid en te vermelden de lof en de deugden van de Drie-enige Gods.
- Gij hebt uzelf gedurig te onderzoeken, in hoever gij nu reeds uit deze u toegezegde zaligheid mag leven en veel de Heere te vragen, dat Hij u tot deze genade bereide en bekwame. En dat u er veel naar mag staan, uw roeping aan de verkiezing vast te maken, opdat de hoop der eeuwige heerlijkheid gedurig in u mocht leven tot heiliging en reiniging uwer zielen.
- Dat gij met een gelovig vertrouwen naar de volmaking van uw eeuwige heerlijkheid mag uitzien en in Heilige lijdzaamheid en stil gelatenheid van de Geest deze mag inwachten.
- U mag uzelf in alle droefenissen, kruis en tegenspoeden van deze wereld, daarmee vertroosten: *dat het lijden dezes tegenwoordigen tijds niet is te waarden tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden in de laatste tijd.*
- Eindelijk zij het mijn innigste wens en bede, dat het u mocht geschonken worden, uzelf nauw met de Heere Jezus te verenigen, opdat u gedurig in geloofssterkte en genade mag toenemen, in en door Hem, die u zo uitnemend heeft liefgehad.

Laat ons nu besluiten, mijn geliefden, met de woorden van Petrus: *De God nu aller genade, die ons geroepen heeft tot Zijn eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus, nadat wij een weinig tijds zullen geleden hebben, hij volmake, bevestig, versterk en fundere ulieden. Hem zij de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid! Amen.*

NIEUWJAARSLEERREDE over Lukas 16: 2b

Geef rekenschap van uw rentmeesterschap.

Waar God in Zijn goedheid en Zijn trouw ons hier in Zijn huis op de eerste dag van het jaar bij elkander heeft doen komen tot de prediking Zijns Woords, zo meenden wij, dat wij geen gepaster woord tot de gemeente konden brengen, dan bij deze gelegenheid voor het aangezicht van de Heeren een ieder en ook onszelf, ernstig rekenschap af te vragen van onze wandel en ons gedrag in het vorige jaar. Want immers, er zal een tijd komen, dat wij allen tezamen voor het heilig en rechtvaardig oordeel Gods rekenschap moeten geven.

Och, dat dit door ons maar recht en met levendige indruk steeds geloofd werd! Gewis, wij zouden anders en voorzichtiger wandelen, dan wij nu doen en wij zouden meer vrezen voor Hem, van Wie geschreven staat, *dat Zijn toekomst genaakt en dat Hij gewis zal komen en niet zal achterblijven of vertoeven.*

Nu, wij willen, met Gods genade, hier een kleine rekening omtrent ons allen houden, een ieder naar zijn staat en gelegenheid en daarmee het oude jaar besluiten en het nieuwe aanvangen.

Och, dat de Heere hier met Zijn licht, genade en Geest tegenwoordig zij en ons tot deze prediking bekwaam make en onze prediking ook genadiglijk zegene. Amen.

Wat onze tekst aangaat, toehoorders, die willen wij:

- I. Met weinige woorden letterlijk verklaren.
- II. Zijn geestelijke en verborgen zin overwegen, voor zover hij waarheden, voor ons oogmerk toepasselijk, behelst.

I. *Wat het letterlijke van de tekst aangaat*, dat kunnen wij met één woord zeggen. De Zaligmaker wilde Zijn toehoorders leren met welke God hen gezegend had en daaruit door milddadigheid zich de arme en bijzonderlijk de arme leden van Christus, tot vrienden maken. Hij stelt hun daartoe voor de gelijkenis van een onrechtvaardige rentmeester, die van zijn rentmeesterschap, omdat hij het niet recht bediend had, zou afgezet worden en die zich nu door ontrouw en onrechtvaardigheid, de schuldenaars van zijn heer nog wil te vriend maken, opdat zij hem, als hij van zijn ambt ontzet was, in hun huizen zouden ontvangen en hem weer goed doen. Waarin hij wel zeer onrechtvaardig, maar nochtans voor zichzelf zeer voorzichtig handelde. Zo wil de Zaligmaker, dat Zijn gelovigen eveneens voorzichtig met hun tijdelijke goederen zullen handelen en zich vrienden zullen maken uit deze onrechtvaardige Mammon, opdat, wanneer hun ontbreekt, deze hen ook in de eeuwige tabernakelen mogen opnemen en ontvangen. Nu, de onrechtvaardige rentmeester zou van zijn bediening, die hij zo kwalijk waargenomen had, worden afgezet en moest nu aan zijn heer eerst nog rekenschap geven van zijn rentmeesterschap, want, zo spreekt deze tot hem in onze tekst: "Geef rekenschap van uw rentmeesterschap."

Wat een rentmeester is, toehoorders, weten wij. Iemand, die over eens anders goederen het bewind en opzicht heeft, om ze te besturen en de voordelen daarvan aan zijn heer te verantwoorden. Zodanige rentmeesters waren er oudtijds en zijn er nog wel onder ons. Het is op zichzelf een geringe bediening. Want hij, die ze waarneemt, is van degene, die hem daartoe aanstelde, geheel afhankelijk en vermag niets anders te doen, dan zijn heer hem beveelt. Nochtans is het een bediening, waartoe grote getrouwheid, voorzichtigheid en naarstigheid vereist wordt. Want, wie over eens andere zaken of goederen rentmeester is, moet zich tot het voordeel en de dienst van zijn heer alleszins

bevljigten en wel zorg dragen, dat door zijn verzuim, achteloosheid of trouweloosheid, zijn heer geen schade lijdt: waarom zo'n rentmeester dan ook gehouden is, van zijn opzicht en bestuur aan zijn heer nauwkeurig rekenschap te geven en zijn ganse gedrag aan deze te verantwoorden, zo menigmaal en op welke tijd zijn heer dit van hem begeert. Zoals in onze tekst de heer ook zo voorkomt, die van zijn ontrouw rentmeester rekenschap van zijn handel en van zijn beheer afvordert, zeggende: ***Geef rekenschap van uw rentmeesterschap.***

Wat dit in het letterlijke is en hoe dat toegaat, als iemand van zijn rentmeesterschap of beheer rekenschap doet, het zijn bekende zaken, die wij daarom niet nader behoeven aan te duiden. Ziedaar, aandachtigen! hiermee de letterlijke zin onzer tekstwoorden genoegzaam verklaard.

II. Hieronder ligt nu een geestelijke zin verborgen, die hoofdzakelijk hierop neerkomt: dat wij mensen over alles, wat wij zijn of hebben, of vermogen, naar ziel en lichaam, van God, onze Heere en Schepper, zijn aangesteld tot rentmeesters, om er een getrouw opzicht, bestuur en bezorging over te hebben, zolang wij leven en er dan ten jongsten dage aan God onze Heere rekenschap van te geven en ons ganse gedrag, onze handel en wandel, volgens het heilig voorschrift van Zijn Wet, te verantwoorden. En opdat gij dit, door Gods genade, wat nader zoudt mogen begrijpen, zo weet, dat Jehovah alleen de opperste Heere, Koning en Meester van alles is, als Die het alleen om Zijns zelfs wil, dat is, om Zijn eigen eer en heerlijkheid, heeft gemaakt en geschapen, volgens Spreuk. 16: 4. Dus zijn wij mensen hier dan over alles, wat God aan ons en in ons vermogen geeft, als rentmeesters gesteld. Want,

(1). Een rentmeester ontvangt van zijn heer enige zaken of goederen, om die te besturen en er het opzicht en de bezorging over te hebben. Maar zo ontvangen wij mensen, natuurlijk en geestelijk, alles, wat wij zijn, alles wat wij hebben en vermogen, van God, de oppersten Heere en Schepper van alles, beide in de natuur en in de genade. In de natuur ontvangen wij gedurig van Jehovah de adem, het leven en alle dingen, Hand. 17: 25. In de genade ontvangen en verkrijgen wij, zovelen als wij God in de geest dienen en niet naar het vlees wandelen, van Hem ook al onze geestelijke gaven. *Want, de Geest deelt hier aan een iegelijk in het bijzonder, gelijkerwijs Hij wil,* 1 Cor. 12: 11. Het is, gelijk er staat 1 Cor. 4: 7: **wat hebt gij, dat gij niet ontvangen hebt?** Dit is een algemene waarheid omtrent alles, wat wij hebben en bezitten, natuurlijk en geestelijk: wij hebben het zonder enig onderscheid, evenzo en tot datzelfde einde van de Allerhoogste God ontvangen, gelijk een rentmeester onder ons de goederen van zijn heer ontvangt, waarover hij het beheer en het opzicht moet houden.

(2). Een rentmeester wordt door zijn heer zelf aangesteld, om het opzicht en de bezorging over de goederen en zaken zijn Heeren te hebben. Maar evenzo worden wij mensen van God de Heere tot rentmeester van Zijn zaken en goederen aangesteld, om ze getrouwelijk te besturen en er het opzicht over te houden. Wij hebben allen hier ons bevel tot dit rentmeesterschap van God ontvangen; in de natuur door de schepping, en in de genade, als wij God geestelijk dienen, door de zalige herschepping en de overgang in Christus.

(3). Een rentmeester heeft niet de minste eigendom aan de zaken of goederen, die hij behandelt en bestuurt. Maar het behoort alles geheel en alleen zijn heer toe, die hem over het zijn slechts tot bezorger en bestuurder aangesteld heeft. Maar zo behoort dan

alles, wat wij zijn, hebben, of vermogen, ook geheel alleen God de Heere toe en wij hebben er volstrekt geen recht van eigendom op. De aarde is van de Heeren, mitsgaders haar volheid, de wereld en die daarin wonen, Psalm 24: 1. *Uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen*, Rom. 11: 36. Zodat wij hier niets zijn, niets hebben, of niets vermogen, dan van de Heere, wien alleen alles toekomt.

(4). Een rentmeester mag hier met zijns Heeren goed niet doen en handelen gelijk hij wil, maar als een dienaar, is hij geheel zijns Heeren bevelen onderworpen en moet hij zich in alles geheel daarnaar richten en indien hij anders doet, is hij zijn heer ongehoorzaam en verdient hij diens ongenade en straf. Maar evenzo is het met ons mensen gelegen. Wij moeten ons hier, in al ons doen en laten, geheel aan God, onze Schepper en oppersten Koning en Heere, onderwerpen, die ons Zijn Heilige Wet gegeven en ons wat goed is, bekend gemaakt heeft, opdat wij in alles Zijn wil zouden doen, met gedachten, met woorden en met werken. En indien wij daarvan maar in het minste afwijken en onze eigen zin en begeerte doen, zo vertoornen wij God, zijn ongehoorzaam tegen Hem en verdienen Zijn ongenade, wraak en straf. Want de toorn Gods komt over de kinderen der ongehoorzaamheid, Efése 5: 6.

(5). Een rentmeester, die zijns Heeren zaken en goederen bestuurt en daarover het bewind en opzicht heeft, moet in alles zijn heer getrouw zijn en diens voordeel zoeken, zonder hem ook maar het allerminste te ontvreemden. Maar evenzo zijn wij mensen verplicht, alles te doen tot onze Heere en Scheppers voordeel, dat is Zijn eer en heerlijkheid, te zoeken en Hem niets van hetgeen Hem toekomt te ontvreemden of te onttrekken. Alles, wat in ons is en waarover Hij ons tot rentmeesters gesteld heeft, moeten wij geheel en alleen tot Zijn Goddelijke eer en heerlijkheid aanwenden en besturen, gelijk wij daartoe vermaand worden door de Apostel, 1 Cor. 10: 31: *Hetzij dan dat gij eet, hetzij dat gij iets anders doet, doet het al ter eer Gods*.

(6). Een rentmeester bedient dat ambt niet altijd zonder ophouden, maar alleen voor zolang het zijn heer behaagt, hem in zijn dienst te gebruiken. Maar zo bedienen ook wij ons rentmeesterschap hier op aarde ook niet langer, dan het God onze Heere behaagt. Als onze tijd om is, moeten wij dat ambt, zonder tegenspraak, op het bevel van God neerleggen en door de dood daarvan afstand doen, want het is de mens (groot en klein, arm en rijk, jong en oud) gezet, eenmaal te sterven. Hebr. 9: 27.

(7). Een rentmeester is gehouden, rekenschap van al zijn doen en laten aan zijn heer te geven, op welke tijd en welke plaats deze dat van hem vordert. Daarbij moet het dan blijken, of hij zijns Heeren goed en zaken in alles getrouw behartigd heeft. Maar evenzo moeten ook wij altijd gereed zijn, als het God de Heere behaagt, ons ganse gedrag, wandel en leven hier op aarde, van het begin tot het einde toe; of wij God in alles als onze Heere en Schepper getrouwelijk naar Zijn bevel gediend, gehoorzaamd en verheerlijkt hebben met alles, wat wij van Hem ontvangen hebben. En zo'n dag van algemene rekenschap en verantwoording staat ons allen gewis eens te wachten, hoe weinig staat de mensen ook daarop maken, waarop wij, ook zelfs van elk ijdel woord, dat wij gesproken hebben, Gode zullen moeten rekenschap geven, gelijk ons de Zaligmaker zo duidelijk voorhoudt, Matth. 12: 36. En gelijk ook Paulus zegt, Rom. 14: 12: *zo dan een iegelijk van ons zal voor zichzelf Gode rekenschap geven*. Dan zal God tot ons allen zeggen, wat hier in onze tekst staat: *Geeft rekenschap van uw rentmeesterschap!* O, als de meeste mensen dit in waarheid geloofden, wat zou er niet voor hen te doen zijn en hoe zou zich een ieder met alle ernst bevljigten om zijn

rekening, zonder langer uitstel, klaar effen te maken, opdat hem die grote dag van rekenschap niet onvoorziens zal overvallen!

(8). Eindelijk, als een rentmeester zijn rekening, op bevel van zijn heer gedaan heeft, zo oordeelt zijn heer daarover. Vindt hij de rekening in alles goed, hij prijst zijn rentmeester over zijn getrouwheid, naarstigheid en goed beheer. Hij geeft hem zijn loon, vergeldt hem rijkelijk en bevordert hem tot hoger ambt en staat. Maar vindt hij de rekening niet goed, is de rentmeester ontrouw, onrechtvaardig, ongehoorzaam en achteloos geweest en heeft hij zijns Heeren dienst en voordeel verzuimd, dan wordt zijn heer toornig over hem, zet hem van zijn bediening af, vervolgt en straft hem naar strengheid van rechten. Maar zo zal het met ons allen ten jongsten dage ook gaan. *Want wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage, hetgeen door het lichaam geschiedt, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad*, 2 Cor. 5: 10. Hebben wij op de wereld, door Gods genade, ons rentmeesterschap goed waargenomen en God in Christus door de Heilige Geest getrouwelijk gediend en met oprechtheid voor Zijn aangezicht gewandeld, God zal onze rekening dan gewis goedkeuren. Hij zal ons als goede en getrouw rentmeesters dan ook prijzen en rijkelijk belonen, ons tot een veel hogere staat van eeuwige eer en heerlijkheid bevorderen en tot ons zeggen: *Wel, gij goede en getrouw dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u zetten: ga in, in de vreugde uws Heeren!* Matth. 25: 23. Maar, zo wij hier geen goede rentmeesters zijn geweest en God in Christus niet oprecht en trouw hebben aangehangen en gediend, zo zal God onze rekening geheel afkeuren en ons als ontrouw en onrechtvaardige rentmeesters voor eeuwig afzetten en beroven van onze bediening en tot ons zeggen: *Gij, boze en luie dienstknecht! Werpt deze onnutte dienstknecht uit in de buitenste duisternis. Daar zal wening zijn en knersing der tanden.* Matth. 25: 26, 30.

Ziedaar, mijn toehoorders, hier hebt u een korte aanwijzing van ons aller staat en gelegenheid en dit is de verborgen zin en inhoud van onze tekst, die wij nu nog wat nader, naar de gelegenheid van de tijds, moeten overbrengen.

Om nu het verhandelde nader op onszelf toepasselijk te maken, zou het ten hoogste heilzaam en noodzakelijk zijn, dat wij daartoe licht en genade van de Heere mochten ontvangen, om in te keren in onszelf en daar, in ons binnenste, al onze zaken eens recht mochten overzien en overwegen en dat Gods Geest ons mocht helpen een zuivere rekening of staat van ons gehele gedrag en rentmeesterschap op te maken, waaruit wij mochten zien, hoe onze zaken bij God staan en hoe het met ons en onze toestand gelegen is. toehoorders, Mocht het de Heere behagen, door Zijn Goddelijke hulp, dat wij u en onszelf mochten opwekken en aansporen om God, onze Heere, rekenschap te geven van ons rentmeesterschap, zoals wij dat gedurende het vorige jaar hebben bediend. Kunnen wij ertoe komen, om de rekening van dat ene jaar wel op te maken, wij zullen het dan ook wellicht kunnen doen van al de vorige dagen van ons leven, van onze jeugd af aan.

A. Wenden wij ons dan in het algemeen tot de gehele gemeente, zowel tot onbekeerden als tot bekeerden, in de hoop, dat een ieder naar zijn toestand en zijn gelegenheid, door de genade van de Heeren, er zijn voordeel mee doe.

(1). Gij, rentmeester van de allerhoogste Gods, geeft hier uw God en Heere, die u over Zijn goed gesteld heeft, eerst eens rekenschap van uw tijd, die gij van Hem genoten hebt. U hebt daar nu weer een geheel jaar geleefd en hebt daarin gehad 365 levensdagen, of 8766 levensuren. Die ganse tijd, al die dagen en uren, waart gij

gehouden en verplicht, als goede en getrouw rentmeesters, tot voordeel, tot eer en heerlijkheid van die God en Heere, van Wien gij ze ontvangen hebt, te besteden, zonder Hem van al die tijd ook maar het minste te ontnemen, of te korten, of daarvan onnut te laten verloren gaan. Uws Heeren last en bevel was, *dat u moest voorzichtig wandelen, niet als onwijken, maar als wijzen, de tijd uitkopende, omdat de dagen boos zijn*, Efése 5: 15, 16. Geeft hier nu aan de Heere rekenschap van uw rentmeesterschap en legt het ordelijk voor Zijn alziende ogen bloot, hoe u al die dagen van dat gehele jaar hebt besteed en doorgebracht? Waar zijn al die dagen en uren gebleven en wat hebt gij ermee gedaan? Want het is Gods goed, gij waart er maar rentmeesters over en daarom, gij moet al die dagen en uren hier, tot een toe, aan uw God verantwoorden. Zij moeten van post tot post hier op de rekening gesteld worden en u moet ordelijk aanwijzen, waar gij ze gelaten hebt, waar zij gebleven zijn en of gij ze alle tot eer en voordeel van uw God besteed en niets daarvan afgenomen hebt voor uzelf, om het in uw wellust door te brengen. Ieder uur, dat u niet tot Gods dienst besteed hebt, dat hebt u Hem trouweloos ontstolen en onttrokken en dat zult u ten jongsten dage aan Hem moeten verantwoorden.

(2). Geeft aan de Heere rekenschap van al de tijdelijke zegeningen en de lichamelijke voorspoed, die u het gehele jaar door, tot uw onderhoud van Hem hebt ontvangen en genoten. Antwoordt hier op al deze posten, die de Heere u voorlegt:

- (a) over alles, wat u in het verleden jaar tot uw onderhoud verkregen hebt, wettig van de Heeren Zelf, langs een alleszins geoorloofde weg, tot rentmeesters gesteld zijn geworden en niet het allerminste uzelf op enigerlei wijze langs een ongeoorloofde weg hebt toegeëigend?
- (b) Of u al uw tijdelijke zegeningen gedurig als Gods goed hebt aangemerkt en uzelf alleen als rentmeesters daarvan, zodat God de Heere hier voor al Zijn goedertierenheid en Zijn zegen steeds ook alle erkentenis en hartelijke dankbaarheid van u ontvangen heeft?
- (c) Of u uw aardse goederen, middelen en zegeningen, die de Heere u zo genadiglijk iedere dag verleend heeft, nu ook wel als goede en getrouw rentmeesters, naar Zijn bevel bestuurd en alleszins tot Zijn dienst gebruikt en tot eer Gods, gelijk u bevolen is, altijd gegeten, gedronken en alles gedaan hebt? Geeft rekenschap, klein en groot! van dit alles aan de Heere, want Hij eist en vordert haar van u!
- (d) Geeft mede aan de Heere, uw God, rekenschap van al de genaden en bekeringsmiddelen, die Hij u in het verleden jaar zo overvloedig en zo menigvuldig heeft verleend.
 - Hebt u de dag van de Heeren, als een heiligen rustdag naar de Wet Gods, altijd zorgvuldig onderhouden en die geheel tot dienst van uw God geheiligd, zonder ooit iets van uw dagelijks werk of beroep, zonder volstreekte noodzakelijkheid, op die dag verricht te hebben, veel minder die ooit te hebben ontheiligd, door ijdele en ongeoorloofde vermaken?
 - Hebt gij, zonder ophouden, zoveel u tijd en gelegenheid enigszins toeliet, Gods Woord naarstig in uw huisgezinnen gelezen en daartoe dagelijks enige tijd opzettelijk afgezonderd?
 - Hebt u al de openbare predicaties, die hier gehouden zijn, altijd naarstig en gezet bijgewoond en er niet enige van verzuimd, zonder voldoende reden?
 - Hebt u ook alle openbare godsdienstoefeningen, die er geweest zijn op de dag van de Heeren en in de week, tot een toe, waargenomen, om u in de

kennis van de Heeren te laten onderwijzen en hebt u in het algemeen geen middelen tot zaligheid en onderwijzing daarin laten verloren gaan?

- Hebt u al de genademiddelen ook recht gebruikt, met ernstige gebeden tot God, om Zijn genade en Zijn zegen voor u en voor andere en met oprechte dankzegging daarvoor?

- Bent u voor het overige naarstig in het gebed geweest? Hebt u daarin altijd gewaakt en sterk aangehouden met dankzegging, zoals de Heilige Schrift ons overal vermaant en altijd enige tijd op iedere dag daartoe afgezonderd, om, naar het bevel van de Zaligmaker, in uw binnenkamer te gaan en daar, in de eenzaamheid, uw God vurig te bidden en te danken?

Komt, mensen! geeft uw God hier van dit alles rekenschap, want Hij zal haar in de dag van de oordeels alzo, ja, nog oneindig strenger en rechtvaardiger, van u vorderen en u zult Hem dan alles, tot de laatste penning toe, moeten verantwoorden. Daarop kunt u zeker staat maken.

B. Hierop wenden wij ons nu tot u allen, een ieder in zijn bijzondere staat en gelegenheid, waarin hem God geroepen en gesteld heeft. Geeft hier allen tezamen nu aan de Heere ook weer rekenschap van uw rentmeesterschap!

(1). Gij Overheden! En u allen, die hier in het burgerlijke in enig ambt of bediening gesteld zijt, geeft hier tezamen rekenschap aan God, of u uw ambten en bedieningen in het verleden jaar met alle mogelijke getrouwheid, naarstigheid en oplettendheid hebt waargenomen, een iegelijk volgens zijn gezworen eed en volgens de aard en de verplichting van zijn ambt. En of u waarlijk meer op het algemene, dan op uw bijzonder belang acht gegeven hebt?

(2). Ik, die herder en leraar ben in deze gemeente, ben mede gehouden en verplicht en ik word daartoe geroepen om God rekenschap te geven, of ik in het verleden jaar heb gezocht, door Zijn genade, al de delen van mijn zwaarwichtige bediening getrouw waar te nemen naar het Woord Gods en die alle heb getracht in de Heere te vervullen? Daar zal al vrij wat te doen vallen, eer mijn rekening zal zijn opgemaakt en mijn God die, door Zijn grote genade en barmhartigheid in Christus, zal hebben goedgekeurd.

(3). Gij Ouderlingen! Die medeopzieners zijt van deze gemeente, geeft gijlieden ook rekenschap aan de Heere, of gij, door de genade Gods, uw bediening met alle ernst hebt getracht waar te nemen, zoals Gods Woord u beveelt en wij u, bij uw bevestiging hebben vermaand en ernstig voorgelaten?

(4). Gij, diakenen! geeft u hier ook rekenschap, of u ook door Gods genade, u alleszins bevljigt hebt, om uw diakenschap zo waar te nemen, als Gods Woord u dit beveelt en bij. Zonder ook, of u volgens het formulier uwer bevestiging, niet alleen met uiterlijke giften, maar ook met troostrijke redenen uit het Woord Gods, de armen en ellendigen hulp hebt betoond?

(5). Gij, Schoolmeester en kerkdienaar! geef ook Gode rekenschap, of u uw kerkdienst en schooldienst met alles, wat er toe behoort, wel zo met Gods hulp hebt getracht waar te nemen en met een Godzalige en voorbeeldige wandel te versieren, dat u lof en goedkeuring hebt bij God en bij de mensen?

(6). Gij, ganse Gemeente! geef hier aan God de Heere rekenschap, of ge u in alles, naar het Woord Gods, behoorlijk hebt gedragen, jegens uw leraar en uw opzieners en of u

uw voorgangers in alles zijt gehoorzaam en onderdanig geweest en hen veel hebt geacht in de liefde, om huns werks wil?

(7). Gij Ouders! geeft hier rekenschap aan de Heere, uw God, hoe u uw kinderen in het verleden jaar hebt opgevoed en of u hen, met woord en wandel, tot de vrees Gods hebt getracht bekwaam te maken en daartoe niets hebt willen verzuimen van alles wat er volgens Gods Woord, tot een Godzalige en Christelijke opvoeding vereist wordt?

(8). Gij Kinderen! geeft hier aan de Heere, uw God, rekenschap, of u in de vreze Gods, zijt toegenomen, of u uw ouders. En meesters hebt geacht, bemind, geëerd en gehoorzaamd, gelijk God in Zijn Wet beveelt. En of gu u in de beginselen van de Christelijke waarheid vlijtig hebt laten onderwijzen?

(9). Gij, heren of vrouwen! geeft hier aan God, uw opperste Heere, rekenschap, of ge u, in oprechte Godzaligheid, jegens uw dienstbaren hebt zoeken te gedragen? Of u hen goed hebt behandeld. Hen onophoudelijk tot de vreze Gods hebt vermaand, met hen de godsdienstige huisplichten hebt waargenomen. Hen op de dag van de Heeren van hun arbeid hebt doen rusten en hun, bij alle gelegenheden, tijd hebt gegeven tot de openbare en bijzondere godsdienst?

(10). Gij, dienstboden! geeft Gode rekenschap, of ge u in het verleden jaar naar het Woord Gods, jegens uw heren en vrouwen hebt gedragen, in alle liefde, trouw, eerbied, gehoorzaamheid en onderdanigheid, of u God steeds en zonder ophouden, voor hen gebeden hebt?

(11). Gij, getrouwde mensen! geeft Gode rekenschap, of ge u in het huwelijk, naar het Woord Gods en naar het formulier van de huwelijks, jegens elkander gedragen hebt. En of u omtrent elkander uw plichten steeds met liefde vervuld hebt?

(12). Gij, ongetrouwen! geeft de Heere rekenschap, of u in deze staat, heilig en kuis geleefd hebt en uw zielen en lichamen onbesmet als tempelen van de Heilige Geest bewaard hebt?

C. Verder wenden wij ons in het bijzonder tot ulieden, onbekeerden en onwedergeboren mensen! geeft hier God de Heere rekenschap.

(1). Waarom u, tot nog toe, hebt verkozen in de zonde te leven en geen afstand hebt willen doen van de ongerechtigheid, om u geheel aan Gods dienst te wijden?

(2). Waarom u de wereld tot nog toe hebt willen dienen en aanhangen?

(3). Waarom u alsnog in de Heere Jezus niet hebt willen geloven?

(4). Waarom u, tot nog toe, in uw blindheid, zorgeloosheid en verstoktheid zijt gebleven?

(5). Waarom ge u door Gods vermaningen en bestraffingen, die zo onophoudelijk aan u gedaan zijn, niet hebt laten tuchtigen en tot bekering brengen. Maar die al samen veracht hebt en op uw oude zondeweg zo hardnekkig zijt voortgegaan?

(6). Eindelijk, geeft rekenschap, waarom u al Gods aanbiedingen en beloften van vergeving van zonden en van genade en zaligheid, door uw ongeloof, tot nog toe, hebt verworpen en uzelf gebracht hebt onder Gods rechtvaardige vloek en toorn?

D. Eindelijk wenden wij ons hier ook tot Gods volk, de ware bekeerden en gelovigen. Geeft gijlieden vooral uw God rekenschap:

- (1). Van zoveel dierbare genade, als u in het vorige jaar zo goedertieren uit Zijn volheid en algenoegzaamheid is verleend geworden. Verantwoordt al die genade aan de Heere, waar ze gebleven is en of ze wel tot vrucht voor de Heere en voor u is aangewend?
- (2). Geeft rekenschap van uw plichten, zowel openbare als verborgene. Hoe u ze hebt waargenomen, hoe er in zijt toegenomen en wat vrucht u ervan hebt gehad?
- (3). Geeft rekenschap van uw gaven en talenten, hoe zijt u voor uw heer, als goede en getrouwe rentmeesters, op woeker hebt gezet en welke winst u ermede voor uw heer hebt gedaan?
- (4). Geeft rekenschap omtrent al de Goddelijks stellingen en ordonnantiën, hoe u ze hebt waargenomen en hoe er uw zaligheid in Christus door is bevorderd?
- (5) Geeft rekenschap van uw uiterlijk gedrag en wandel voor wereld, of u in alles gewandeld hebt, waardig de roeping met welke u geroepen bent en of u verkeerd hebt als lichten in het midden van een krom en verdraaid geslacht?
- (6). Geef rekenschap van uw kennis, of die in het verleden jaar, naarmate der genade, het licht en de middelen, die u de Heere heeft toegediend, is toegenomen en gewassen?
- (7). Geeft rekenschap van uw geloof en geestelijke gemeenschap met uw God en Zaligmaker, hoe u daarin gevorderd zijt?
- (8). Eindelijk, geeft rekenschap van uw heiligmaking en geheel uw geestelijk leven, hoe u daarin versterkt zijt geworden en of waarlijk al die beloften van geestelijke wasdom van Gods volk, die in de Heilige Schrift zo menigvuldig voorkomen, in u zijn vervuld?

Ziedaar, geliefden, zo worden wij allen, klein en groot en elk in het bijzonder, naar zijn staat en toestand, door de Heere geroepen om aan Hem rekenschap te geven van ons rentmeesterschap, gedurende het gehele verlopen jaar.

Och, dat het niet maar woorden mochten zijn en een klinkende schel, waarvan wij slechts het geluid in onze oren horen, maar dat Gods geduchte stem hier in ons aller zielen mocht gehoord worden en dat wij allen hier, als 't ware door een hemels bevel van Zijn Woord en Geest, voor Gods Heilige vierschaar mochten geroepen en gedagvaard worden, om rekenschap van ons rentmeesterschap te geven, zodat wij er ons op generlei wijze aan kunnen onttrekken! O, mijn toehoorders, willen wij niet door onze dood haastig en voor eeuwig van ons rentmeesterschap worden afgezet en dan voor het grote oordeel van de levende God verschijnen, in Wiens handen het daarom zo vreselijk is te vallen, omdat Hij met ons rekent zonder de allerminste gratie, korting of kwijtschelding en allen, die hun rekening niet goed kunnen maken, voor eeuwig werpt in de hel, daar zij nimmer kunnen uitkomen, voordat zij de allerlaatste penning betaald hebben! - willen wij, zeg ik, in zo'n verschrikkelijk verderf niet vallen, dan is dit dan de enige weg, dat wij, zonder langer uitstel, hier onze ganse rekening tot een penning toe, met God afdoen en vereffenen, in een weg van enkel ontferming en zuivere, vrije genade, door de Borg en Middelaar Christus Jezus. Daartoe is nodig:

- (1). Dat wij ons, door Gods Woord en Geest, krachtadig laten overtuigen van onze ganse zware zondesschuld, hoe wij ten enenmale, ontrouwe, onnutte, ondeugende en onrechtvaardige rentmeesters zijn, die tot nog toe, al van onzes Heeren goed schandelijk en moedwillig hebben doorgebracht en niets daarvan tot Zijn dienst hebben aangewend, zodat wij allen hier moeten uitroepen met de man Gods Ezra, in oprechtheid onzer zielen, Hfd. 9: 6: *Mijn God! ik ben beschaamd en schaamrood, om mijn aangezicht tot U op te heffen, mijn God! Want onze ongerechtigheden zijn*

vermenigvuldigd tot boven ons hoofd, en onze schuld is groot geworden tot aan de hemel!

(2). Dat wij ons hier ook laten overtuigen, hoe strafschuldig, vloek en doemwaardig wij allen voor God zijn. Hoe wij niet anders verdiend hebben of waardig zijn, dan dat die Heilige en rechtvaardige God ons aanstonds afzette van ons rentmeesterschap en naar alle gestrengheid van Zijn Heilige Wet tegen ons handelen zal en ons als onnutte dienstknechten uitwerpen in de buitenste duisternis, waar zal zijn weinig en knersing der tanden.

(3). Dat wij hierbij ook geheel erkennen onze volstreckte machteloosheid, om door iets, wat het ook moge zijn, van onszelf, die heiligen God het minste genoeg te kunnen geven, of Zijn toorn en Zijn grimmigheid van ons af te wenden, maar dat wij geheel belijden, dat onze schuld bij Hem, meer is dan tienduizend talenten. Dat die tot de allerlaatste penning toe aan Hem moet voldaan worden en dat wij er ook niet één penning voor hebben.

(4). Dat wij over deze onze wanhopige staat, dan nu ook in ons gemoed, door de werking van de Heilige Geest, geheel verbrijzeld en verslagen worden en tot een Heilige wanhoop, reddeloosheid en radeloosheid gebracht worden, zodat wij erkennen, geheel verloren zondaars te zijn en geen het minste heil of verlossing in onszelf of in enig schepsel meer te vinden en zodat ons niets meer is overgebleven dan te roepen met de dichter: *Zo Gij, Heere, de ongerechtigheden gadeslaat Heere, wie zal bestaan?* (Ps. 130: 3).

(5). Dat wij ons dan nu door het heilig Evangelie der zaligheid laten overreden, om te geloven, dat er nergens dan bij God alleen, voor ons nog een weg en middel is tot behoud en verlossing. Hoe God met ons, ellendige en wanhopige schuldenaars en ontrouw rentmeesters, nog in enkel vrije en ontfermende genade wil handelen, door Zijn Zoon Jezus Christus en Hem aanstellen tot onze Borg en Heiland, om door Hem al onze schulden genadig kwijt te schelden en te vergeven en de rekening van ons ontrouw rentmeesterschap geheel door Hem te laten voldoen, ons alzo in Hem van de vloek en de verdoemenis te verlossen en voor eeuwig te behouden en zalig te maken.

(6). Dat wij ons dan ook door God zelf laten bewegen, om zonder de minste tegenkanting, met alle hartelijke gewilligheid, deze weg van vrije genade in en door de Borg Jezus Christus aan te nemen en te omhelzen, om door die weg alleen met God verzoend en van onze zonden geheel en voor eeuwig verlost te worden. Dat wij hier dan ook nu, in ware verslagenheid en ootmoed van de harten voor God komen en beladen met onze ganse zondesschuld voor Hem neervallen en tot Hem zeggen:

"O God! Zo u de ongerechtigheden wilt gadeslaan, wie zou bestaan voor Uw aangezicht? Wilt U met ons in het gericht gaan, o, op niet een uit duizenden zouden wij U kunnen antwoorden. Maar nu U Zelf ons, in en door uw Zoon Jezus Christus, genade, vrede en eeuwige zaligheid aanbiedt en die in Uw heilig Evangelie voorstelt, nu wenden wij ons tot Uw barmhartigheid, die zo groot is en wij aanvaarden Uw weg van genade in Christus, met innige toegenegenheid en blijdschap, nemen die met ons ganse hart aan en willen U op die weg, als getrouwe rentmeesters, voortaan eeuwig dienen, beminnen en verheerlijken en onszelf en alles buiten U geheel en voor eeuwig verloochoenen. Hierop, o goedertieren en aller-genadigste Jehovah! is het nu in ons hart, een eeuwig verbond met U te maken, dat U onze God zult zijn en wij Uw volk, in Christus Jezus."

Ziedaar, mijn toehoorders, op deze wijze moesten wij allen, zo wij het oude jaar goed eindigen en het nieuwe goed beginnen wilden, Gode rekenschap geven van ons rentmeesterschap. Dit is de enige weg, om ons voor eeuwig gelukkig te maken en om

Gods dierbare en genadige zegeningen naar ziel en lichaam te verkrijgen. Want of wij hier nu al breed en omstandig de zegeningen wilden uitspreken en afbidden over land en kerk en over deze plaats, over ons en alle inwoners van het land, klein en groot, een ieder naar zijn rang, gelegenheid en staat, gelijk men dat gewoonlijk in de Nieuwjaarspredicaties hoort, willende een ieder van de predikant uit Gods Naam rijkelijk gezegend zijn; - of wij dat nu al deden, zeg ik, gelijk dat zeer gemakkelijk met woorden kan geschieden, wat zou dat ons, het land, de kerk kunnen helpen? Want ik weet, dat wij, noch het land, noch de kerk, noch hoge noch lage personen, noch geestelijke, noch andere, ook de minste zegen van de allerhoogste God kunnen ontvangen, zolang een ieder Hem geen rekenschap geeft van zijn rentmeesterschap, maar dat het alles dan geheel en voor eeuwig onder Gods vloek en toorn blijft liggen.

Aan de andere kant weet ik, dat, als er zodanige rekenschap door ieder waarlijk en oprecht Gode gedaan wordt, ook Gods genadige zegen, tijdelijk en geestelijk, vanzelf zeer overvloedig zal komen over ons, over ons land, over onze kerk, onze overheden, onze leraars en over een ieder, klein en groot.

Hierom wensen wij van de God van alle zegeningen, barmhartigheid en genade, alleen deze enige grote zegen over ons gezamenlijk, over al het volk van Nederland, jong en oud, arm en rijk, klein en groot, dat zij en wij allen, zovelen als er God behaagt tot zaligheid te roepen, met dit nieuwe jaar mogen door Hem bekwaam gemaakt en verwaardigd worden, om gezamenlijk aan Hem, als goede, getrouwe rentmeesters, rekenschap te geven van ons gehele rentmeesterschap, door de Borg en Middelaar Jezus Christus. En dat wij alzo allen tezamen, met dit nieuwe jaar van onze zonden en goddeloosheden en trouweloosheden ons oprecht tot God mogen bekeren.

Meer of anders hebben wij niet te wensen en opdat God, onze God, onze wens en onze begeerte genadiglijk moge verhoren, willen wij Hem met waar geloof, in de Naam van Christus door genade vurig zo aanroepen, enz.

Gepredikt te Rijnsaterwoude 1 Januari 1738
en te Kralingen 4 Januari 1741.

PAASLEERREDE over Joh. 20: 11-18.

En Maria stond buiten bij het graf wenende. Als zij dan weende, bukte zij in het graf, enz.

Het is een bewijs en een teken van vordering en wasdom in de genade, als een christen zijn gemoed, bij verberging van 's Heeren aangezicht voor een tijd, ootmoedig stil kan houden en zichzelf dan kan bezitten met lijdzaamheid en geloof. Dit is eigen aan gevorderde christenen, die door de jaren heen enigszins hebben geleerd de Heere te volgen in alle wegen, van zoet en zuur, van licht en duisternis, van voor en tegenspoed. Twee dingen zijn er, die hen wel bijzonder tot deze grote deugd van stil ootmoedigheid onder de benauwende en smartelijke verlating en verberging van 's Heeren aangezicht bekwaam maken:

(1). De kennis Gods, waarmee hun harten door de Heilige Geest beschaafd zijn, waardoor zij weten en het hun gemoed diep ingedrukt is, dat God alleszins getrouw, waarachtig en onveranderlijk is. Dat Zijn Woord en Zijn heilig Verbond bestaat tot in eeuwigheid. Dat Hij Zichzelf niet kan verloochenen, hoezeer en hoelang Hij Zich ook, om wijze en Heilige redenen, soms voor de zielen van Zijn gunstgenoten verbergt; ja, dat de Heere God ook hierin aanbiddeijk, soeverein, wijs en goedertieren is en daarom steeds in al Zijn wegen en werken (ze zijn dan zoals zij zijn) van Zijn kinderen te aanbidden is.

(2). De andere grond van ondersteuning voor een gevorderd en sterk christen, bij 's Heeren onttrekking en verberging, is een gestalte van ootmoed, vernedering, kleinheid en vederbuiging van de harten, waardoor hij aan eigen zin, wil en lust, reeds is begonnen verloochend te zijn en zijn onwaardigheid te gevoelen, om ook het minste van de Heere te genieten. Zo'n christen acht de minste uitlating van 's Heeren lieflijk licht en gevoelige liefde aan zijn hart, voor een grote en bijzondere genade en kleeft daaraan nochtans met zijn hart niet zo vast, of hij acht nochtans de Heere Zelf bovenal, buigt zich voor Hem neer en wil graag genoegen nemen in al Zijn bestellingen en wegen, hoe de Heere het dan ook met hem belooft te maken. Vandaar is het, dat een gelovig christen in duistere wegen, als de Heere Zich enige tijd voor hem verbergt, niet terstond ontzet, ontroerd en van zijn stuk gebracht wordt. Maar dat hij in geloof alsdan kan zeggen: *Ik zal vertrouwen en niet vrezen!*

Maar zo is het niet gelegen met eerstbeginnende en zwakgelovige christenen, die nog maar een kleine mate van de Heilige Geest ontvangen hebben. O nee! Die zijn doorgaans nog zo gezet op en verkleefd aan de gevoelige genietingen en uitlatingen van 's Heeren licht, liefde en genade aan hun hart. Die hangen zo eigenwillig aan van de Heeren gevoelige tegenwoordigheid en aan levendige, tedere, opgewekte gestalten, dat, als zij die dingen maar eens voor een tijdje moeten missen, zij dan aanstonds onrustig, ongelovig, gemelijk en naargeestig worden. Niet zo gauw is de Heere met Zijn gevoelige bewerking en tegenwoordigheid enigermate van hen geweken, of aanstonds dunkt hun, dat zij nu alles verloren hebben en dat hun staat allerjammerlijkst en ellendig is. En dan gaan zij aan het schreien en wenen, woelen en wroeten met veel angsten en ontsteltenis van de gemoeds. Dan beginnen zij te denken, dat de Heere hen heeft begeben en verlaten en zij vrezen zeer, dat zij Hem nooit zullen wederzien, of nimmermeer Hem van nabij met hun ziel mogen omhelzen; en hoeveel dierbare en troostrijke beloftenissen van de Heeren er ook liggen, die hun het tegendeel verzekeren, het mag niet helpen. De arme zielen worden door geestelijke blindheid, ongelovigheid en hartstochtelijke bewegingen dan zo overmeesterd, dat zij daar geen

acht op geven. Niets dan de gevoelige openbaringen van de Heere Jezus, inwendig door Zijn Geest aan hun gemoed, kan die treurigen Sions weer vertroosten, oprichten en tevreden stellen, zij moeten hun lieve Zaligmaker weer terugvinden, dan is eerst weer alles wel.

Ziet, zo gaat het, aandachtigen, met tedere, zwakgelovige Christenen, als de Heere eens; voor een tijd uit hun ogen en harten, met Zijn gevoelige tegenwoordigheid geweken is. En hoeveel verkeerdheid zich dan ook in hun leven openbaart, nochtans de Heere verdraagt hen, omdat Hij weet, dat zij Hem oprecht liefhebben en zich vroeg opmaken om Hem te zoeken en dat geen wereld of zonden hen enigszins behagen kunnen. Daarom behandelt de Heere hen ook zachtjes en met veel ontferming en mededogen en openbaart Zichzelf dan weer terstond aan hen, omdat Hij hun bitter klagen, hun schreien en kermen niet kan dragen. Dit is het, wat de Heilige Schrift ons leert, Jes. 40: 11: *Hij zal de lammerkens in Zijn armen vergaderen en in Zijn schoot dragen. De zogende zal Hij zachtkens leiden.*

Bent u begerig, mijn geliefden, de waarheid van deze dingen in een levendig tafereel nader getekend te zien, slaat dan uw ogen op onze tekst, waarin wij zo'n zwakgelovige ziel ontmoeten, namelijk, van de Heeren waardige discipelin Maria Magdalena, wier gedrag en zonderlinge ontmoeting op die grote dag van 's Heeren gezegende opstanding, wij heden tezamen, met aandachtige harten, onder 's Heeren zegen, nader willen bezien en overwegen.

Wij zagen in het morgenuur de geschiedenis van 's Heilands dierbare opstanding uit de dood. Hoe Maria Magdalena, met meer andere Godvruchtige vrouwen en discipelinnen van de Zaligmaker, 's morgens vroeg, op de eerste dag der week, naar het graf ging, met zich dragende hun specerijen, om van de Heiland lichaam te balsemen. Maar hoe zij, aan het graf gekomen zijnde, dit reeds geopend zagen en het lichaam van de Heeren daar niet vonden. Hoe een engel haar verkondigde, dat de Zaligmaker uit de dood was opgestaan en hoe hij haar beval, dat grote nieuws aan de discipelen te gaan boodschappen en dan, gezamenlijk heen te gaan naar Galiléa, waarheen Jezus hun, volgens Zijn voorzegging, reeds vooruitging en waar zij Hem weer levend zien en vinden zouden.

Ook zagen wij toen, hoe de vrouwen terstond deze last van de engels uitvoerden en van de Heiland opstanding, onder grote vrees en blijdschap, de discipelen gingen boodschappen. Hierop nu geschiedde het, volgens de Evangelist, in het begin van ons tekstkapittel aantekent, dat twee van de discipelen, namelijk Petrus en Johannes, toen zij deze boodschap van de vrouwen gehoord hadden, aanstonds zelf naar het graf liepen, om naar de waarheid van deze zaak onderzoek te doen en haar ook alzo bevonden; vindende het graf geopend en de doeken daarin liggende, die om 's Heilands lichaam waren gewonden geweest, waarna zij terstond naar huis terugkeerden. Ondertussen was nu Maria Magdalena in haar zware ongelovigheid voor de tweede maal alleen naar het graf gegaan, om het nogmaals te bezien, of zij het lichaam van haar Heere daar ook nog zou vinden, naardien zij nog zeer twijfelde aan de waarheid van Zijn opstanding, welke de engel haar geboodschapt had en die zij zelf, met de andere vrouwen, op bevel van de engels ook had geboodschapt aan de discipelen. En hier nu, vroeg in de morgenstond, zo geheel alleen bij het graf zijnde, gebeurden haar de dingen, die Johannes hier verhaalt. Om deze onder 's Heeren zegen, wat nader in te zien en te overwegen, willen wij

I. Beschouwen, hoe Maria hier bij het graf stond, al wenende, vs. 11.

II. Wat haar daar gebeurde? vs. 12 tot 17.

III. Hoe zij terugging van het graf, vs. 18.

A. De persoon, waar deze geschiedenis van spreekt, is Maria, te weten Maria Magdalena, zoals blijkt uit vs. 18. Dezelfde vrouw, waarvan wij in het morgenuur gesproken hebben, die met de andere vrouwen, vroeg in de morgenstond naar het graf gegaan was, om de Heiland te zalven. Wonderlijk was deze Maria aan de Heere Jezus verkleefd en had een zo grote genegenheid en oprechte hoogachting voor Hem, dat zij Hem in Zijn leven zeer getrouw aangehangen had en gevolgd was en al haar genoegen en vermaak gevonden had in Zijn dierbaar gezelschap, latende de gehele wereld met alles, zeer gewillig, om Zijntwil varen. Ja, haar liefde was zo groot voor de Heere Jezus, dat noch Zijn smadelijke en schandelijke kruisdood, noch het gevaar van de Joden haat en vervolging, deze kon uitblussen. O, Maria beminde en eerde haar dierbare Zaligmaker wel zozeer na Zijn dood, als in Zijn leven. Want zij had haar hart zozeer door Zijn Goddelijke genade aan Hem overgegeven, dat zij buiten Hem niet meer iets anders kon beminnen. Haar liefde was sterk als de dood. Haar kolen waren vurige kolen, vlammen van de Heeren; veel wateren zouden deze liefde niet hebben kunnen uitblussen. Hoogs. 8: 6. Hierom kon deze vrome vrouw nu niet rusten, wanneer zij haar beminde en dierbare Heiland miste. Hoewel zij al hoorde van Zijn opstanding, uit de mond van de engel, zij kon niet recht geloven, of zich daarover verblijden, omdat zij Hem Zelf nog niet wederzag, waarnaar zij zo hartelijk verlangde. Dit deed haar dan weer in grote droefheid en verlegenheid lopen naar Zijn graf, of zij Zijn dierbaar lichaam daar soms nog vinden mocht.

Zij stond, zegt de evangelist, ***buiten bij het graf, wenende***. Maria bij het graf gekomen zijnde, bleef daar buiten eerst een weinig stilstaan en dat in grote droefheid, wenende, waarschijnlijk met een luid misbaar, zodat het lichtelijk door andere kon gehoord worden. Want haar harteleed over het missen van haar dierbare Zaligmaker was zeer groot en kon door haar niet ingehouden worden; ja, haar ziel was overstelpt in haar, zij moest uitbarsten in een luid geweën, in klagen en kermen.

Ach, of het zo ook eens mocht gaan met alle Gods kinderen, dat zij het gemis en de verberging van hun Zaligmaker ook zozeer mochten ter hart nemen. Dat zij er ook smartelijk om wenen mochten en Hem met de Bruid, onder veel zuchten en tranen, zolang rusteloos zoeken mochten, totdat zij Hem weer gevonden hadden, die hun ziel liefheeft en die al hun lust en blijdschap is! O, de Heere Jezus ziet zo graag de tranen van Zijn volk, die over Zijn gemis en verberging gestort worden. Want zulke tranen komen voort uit een teder hart, dat met een eeuwige liefde voor en met een werkzaam verlangen naar Hem vervuld is. Dit zijn die tranen, die Hij Zelf van de ogen van Zijn volk wil afwissen en die Hij legt in Zijn fles en stelt in Zijn register, Psalm 56: 9.

Maar wat deze Maria aangaat, hoewel zij hier zo smartelijk weende bij het graf, uit grote liefde voor de Heere Jezus en om het gemis van Hem, zo was deze haar droefheid hier evenwel zeer ontijdig en verkeerd en mede een uitwerksel van haar diepe onwetendheid en ongelovigheid, gelijk het zo ook veelszins gaat, met al het droevig zuchten en treuren van de Heeren zwakke volk. Hier was thans voor Maria eigenlijk geen reden van droefheid, maar wel van zeer grote vreugde en blijdschap, indien zij maar recht had mogen geloven, hetgeen de Heere door Zijn engel haar had laten bekendmaken. Want de Zaligmaker was niet meer dood, hij was nu immers weer levend geworden en had de dood reeds verslonden tot overwinning. Hij was Overwinnaar van de dood en van al Zijn vijanden geworden en zou nu in eeuwigheid niet meer sterven, maar als de Vorst van de levens heersen, om Zijn uitverkoren volk, waarvoor Hij gestorven was, met Zich mede op te wekken en over te voeren in het eeuwige leven. Hij zeide nu reeds: *Ik ben dood geweest en ziet, Ik ben levende in alle eeuwigheid en Ik heb de sleutels der hel en van de doods!* Openb. 1: 18. O, was Maria

maar recht geestelijk geweest en was haar duistere ziel maar bestraald met het Goddelijke en hemelse licht van het geloof, zij had de zalige vruchten van 's Heilands opstanding dadelijk aan haar ziel mogen genieten en smaken die zeer dierbare en heerlijke vreugde, die het geloof ontleent aan de levende Heere Jezus!

Maar ziet, dat alles miste deze vrome vrouw, naardien zij geen geloof had. Nu lag er een dikke nevel, van de aller-schadelijkste duisternis op haar verstand, waardoor zij niet kon heen zien, om haar levende Heiland, die zij zo hartelijk zocht en beminde, net het geestelijk oog van het geloof te aanschouwen. Zij beweent haar dierbare Zaligmaker, als een dode, omdat zij niet geloven kon dat Hij leeft. O, aller-schandelijkt ongeloof! Hier ziet u kinderen van God! Wat de eigenlijke bron en Springader is van alle droefenis en ellende, waaronder velen uwer nog zo gebukt gaan. Het is het rampzalig ongeloof, dat men Jezus op Zijn Woord niet kan, noch wil geloven. O, waar het ongeloof de overhand heeft, daar is de Heere Jezus voor de ziel als dood. Daar ziet, noch hoort, noch voelt zij Hem. Daar kan de ziel zich ook in Zijn zalig licht, leven en genade niet verheugen, maar daar wandelt zij met Maria in duisterheid en droefenis, tot zolang de Heere Jezus Zichzelf levendig aan haar komt openbaren.

Maria dan stond buiten bij het graf, wenende. En, zegt de evangelist verder, ***als zij dan weende, bukte zij in het graf.*** Gij moet weten, geliefden, de graven van de Joden waren gelijk kelders in de grond uitgehouwen of gemetseld, waarlangs men met trappen naar beneden inkloem en waarin men de dode lichamen gebalsemd op de grond neerlegde. In zo'n graf had 's Heilands dode lichaam ook gelegen. Hier stond Maria dan aan de opening of de ingang van dat graf en bukte alsoo voorover met haar hoofd en aangezicht in dat duistere graf, om het nauwkeurig te doorzien, of zij daarvan de Heeren lichaam mogelijk nog zou vinden.

Ziehier, tot wat buitensporigheid het ongeloof deze vrome vrouw al vervoert; zij had tevoren met de andere vrouwen het graf doorzien. De engel had haar bovendien 's Heilands opstanding zo klaar en nadrukkelijk verkondigd. En Jezus Zelf had het haar en al de discipelen, meermalen duidelijk voorzegd, dat Hij ten derden dage weer uit de doden zou opstaan. Maar ziet, het ongeloof heeft zozeer de overhand in Maria's hart, dat zij op dat alles niet behoorlijk acht slaat. Zij volgt hier haar benevelde begrippen en vleselijke hartstochten maar blindelings op. Ze buigt zich neer in aan duister graf en sluit geheel haar ogen voor het heldere licht van Jezus' opstanding, dat rondom haar scheen. O, verkeerd neerbukken! Wat woelt en wroet de arme ziel in haar duisterheid en ongelovigheid!

Het beeldt ons zeer levendig af de verkeerde wandel van Gods duistere en zwakgelovige kinderen. Deze bukken in hun ongelovigheid ook gedurig neder in het donkere graf van zichzelf en van de schepselen, waarin de Heere Jezus niet te vinden is. Daar gaan zij evenwel hun heil en troost gedurig zoeken. Maar o, zij kunnen het daar zo weinig vinden, als Maria de Heere Jezus in het graf vinden kon. Zij moesten hun ogen en hun harten van dat donkere graf, van zichzelf en van het ganse schepsel, dat geheel ledig van Jezus is, afkeren. Zij moeten zich oprichten en zien naar boven, naar de Hemel, waar Jezus alleen te vinden is en zeggen tot zichzelf: *Wat buigt gij u neder, o mijn ziel! En zijt onrustig in mij? Hoopt op God.* Ps. 42: 6. Maar o, dit gaat doorgaans niet zo gemakkelijk met Gods kinderen, gelijk het ook zo gemakkelijk niet ging met Maria. Want hoort, wat al vreemde dingen haar bij dit graf bejegenden.

II. Zij zag, schrijft de evangelist, ***twee engelen in witte klederen***, enz.

De engelen zijn Heilige en onbevleete geesten, die God tot Zijn dienst uitzendt in alle plaatsen van Zijn heerschappij en die, als zij aan de mensen moeten verschijnen, voor

die tijd door Gods almacht menselijke lichamen aannemen, zodat zij in een menselijke gedaante door ons gezien worden. Deze zalige geesten moesten nu bijzonder onze Zaligmaker ten dienste staan, wanneer Hij bezig was ons verlossingswerk hier op aarde te volbrengen. Daarom zijn zij in die tijd meermalen op de wereld verschenen. Nu wilde God hen hier ook gebruiken bij de opstanding van Christus uit de dood en daarom zond Hij hier nu deze twee engelen, die verschenen in witte klederen, in welk gewaad de Heilige engelen gewoonlijk gezien werden, om af te beelden hun zuivere en Heilige natuur, hun hemelse blijdschap, de zegepraal over hun vijanden, enz. Door middel van deze twee engelen, of van een van hen, had God het graf van de Zaligmaker laten openen in de vroege morgenstond, de Romeinse wacht doen verschrikken en van de Heiland opstanding aan de vrouwen laten boodschappen: en nu wilde de Heere hen nog tot andere doeleinden gebruiken. Daartoe waren zij nu beiden het ledige graf binnentreden en werden daar door Maria gezien, zittende de een aan het hoofd, de andere aan de voeten, daar het lichaam van Jezus gelegen had. Zij hadden hun werk nu tot zover afgedaan, waartoe God hen uitgezonden had. Daarom gingen zij nu, stil en gerust, beiden in het duistere graf neerzitten, om hun onversaagd gemoed te tonen, als die voor geen aanval of enig geweld van mensen, van Joden of heidenen, in het minste bevreesd waren. Zij zaten hier beiden in het graf neer, tot eer en heerlijkheid van de grote Zaligmaker, die nu van de doden was verzezen. Want immers, wat moet het

(1). Een hoog, doorluchtig, Goddelijk Persoon zijn, wiens graf hier betreden en bewaard wordt door Heilige engelen? Zo wilde de Heere Jezus de laagheid en verachtelijkheid van Zijn graf voor de wereld wegnemen en aan allen, maar bijzonder aan Zijn volk doen zien, dat Hij, die hier in het graf gelegen en Zichzelf zo laag vernederd had, de allerhoogste God Zelf was, de Heere en Koning van de ganse wereld, van hemel en aarde, wien ook alle engelen Gods moeten aanbidden. Hebr. 1: 6.

(2). Ook wilde de Heere Jezus hierdoor al de naarheid, vrees, duisterheid en onreinheid van het graf geheel wegnemen. Het graf is anders een onreine plaats en een herberg van verrotting en vuile doodsbeenderen. Maar zie, nu de Zaligmaker Zelf daar gelegen heeft, nu maakt Hij het graf tot een Heilige plaats, tot een herberg voor Heilige engelen, die zich daarin nu ophouden. Zie, zo waar is het, dat de Heere Jezus alles heiligt en reinigt waar Hij inkomt. Komt Hij in een duister, onrein graf, het wordt daardoor aanstonds een verblijfplaats van Heilige engelen. Zo ook als Hij met Zijn Geest en Zijn genade inkomt in het duistere en onreine graf van eens zondaars vuile hart, aanstonds maakt Hij dat heilig en rein en tot een woonstede Gods in de Geest. Ef. 2: 22. Daarom is er nu geen reden meer, dat de arme gelovigen langer voor de dood en het graf zouden vrezen, want Jezus heeft nu het graf van alle verschrikkelijkheid en alle smet der zonder geheel voor hen gereinigt, dat ook zelfs de vlekkeloze engelen in het graf zijn gaan wonen. Hierdoor zijn de graven nu geworden zeer aangename en liefelijke rustplaatsen voor de dode lichamen van Gods volk, daar ook zelfs de Heilige engelen niet nalaten er te verkeren. Zodat men nu van hen zeggen mag, Jes. 57: 2: *hij, namelijk de rechtvaardige, zal ingaan in de vrede. Zij zullen rusten op hun slaapstede, een iegelijk die in zijn oprechtheid gewandeld heeft.*

(3). Maar merkt hier ook op de gezegende omkering en verandering, die hier aan 's Heilands graf geschiedt, Toen Jezus dood was, bewaakten de heidense soldaten, zijn vijanden, het graf, maar nu Hij leeft, nu bewaken Heilige engelen dezelfde plaats. Zo keert Jezus de dingen om, als het Hem belijft. Zo verslaat en verstroot Hij Zijn vijanden, zo zendt Hij Zijn vrienden dienaren in hun plaats. Zo toont Hij, dat Hij de Heere van alles is en dat alle machten en krachten in hemel en op aarde Hem

onderworpen zijn en dat Hij de dingen haastig kan veranderen en Zijn volk zeer voorspoedig kan verlossen uit de hand van al hun vijanden en van al degenen, die hen haten.

Maar laat ons verder bezien, hoe deze engelen zich gedroegen jegens de bedrukte en wenende Maria. De tekst zegt, dat zij tot haar zeiden: *vrouw, wat weent gij?* De engelen hoorden en zagen deze vrouw zo bitter wenen en zij wisten ook wel, dat zij een van 's Heilands geliefde discipelinnen was en dat zij hier zo stond te wenen, om het missen van het lichaam van haar dierbare Heere en Zaligmaker, wat zij in haar ongelovigheid nu nog kwam zoeken. Maar zij wilden de reden van haar droefheid nog nader uit haar eigen mond horen, opdat Maria alzo haar verkeerdheid en ongelovigheid zelf temeer zou aan de dag brengen, tot haar eigen beschaming, wanneer zij die naderhand zou inzien. Want de engelen richtten hun gehele gedrag niet anders in dan tot heilige doeleinden. Daarom vragen zij hier zo vriendelijk, als uit tere bezorgdheid en medelijden: *Vrouw! Wat weent gij?* dat is, waarom weent gij zo? Wat is de reden van deze uw grote droefheid. Wat kwelt, wat deert u toch?

De bedroefde Maria, zo vriendelijk door de engelen aangesproken, ontzette zich niet over hen en dacht van hen niets kwaads, maar gaf hun aanstonds, in eenvoudige openhartigheid, de ware reden van haar droefheid te kennen, zeggende: *Omdat zij mijn Heere weggenomen hebben en ik weet niet, waar zij Hem gelegd hebben.* Een droevig hart heeft graag een klager en daarom stortte Maria haar klachten ook direct voor deze vriendelijke en minzame engelen uit, klagende dat zij (namelijk de Joden en Romeinen) haar Heere hadden weggenomen, enz. Zij wil zeggen, dat zij het dode lichaam van haar Heere en Zaligmaker hier uit het graf hadden gehaald en weggenomen en dat zij niet te weten kon komen, waar zij dat gebracht of gelegd hadden.

(1). Hier openbaarde Maria haar diepe ongelovigheid aangaande de waarheid van 's Heeren opstanding. Zij meende, Jezus was niet alleen dood, maar Zijn vijanden hadden Zijn lichaam uit het graf weggenomen en naar elders gevoerd, om het nog al meer geweld, schande en smaad aan te doen. En dat nu bedroefde Maria bovenmate zeer en zij verlangde grotelijks, te mogen weten, waar het dierbare lichaam van haar Heere gebleven was. O, zij wilde het zo graag in haar macht hebben, om er haar liefde en hoogachting aan te bewijzen en het weg te brengen naar een veilige plaats: eerder kon zij niet gerust zijn. Ziet eens, wat al verkeerde inbeeldingen verwekt het ongeloof. Hoe bedroeft en bekommert zich de arme ziel tevergeefs! O, het ongeloof verwacht het gemoed in een duistere maalstroom en men komt daaruit niet weer terecht, voordat men recht de waarheid inziet en gelooft.

(2). Ondertussen merken wij hier ook het grote geloof van Maria op, te midden van haar groot ongeloof. Zij noemt Jezus nog haar Heere. *Mijn Heere!* Zegt zij. O, al was Jezus nu zo schandelijk omgebracht, al werden de aanhangers en belijders van Hem door de ongelovigen zeer vervolgd, dat kon Maria's zuivere liefde, achting en ijver voor de Heere Jezus geenszins verminderen; o nee, hij bleef Maria's Heere, zowel na, als voor Zijn dood. Zij hield Hem nochtans voor haar Koning en Zaligmaker. Zij beminde Hem, zij eerde en vreesde Hem, zij betrouwde op Hem en kleefde Hem evenzeer aan. Zij beleed Hem nu in het openbaar zoals tevoren. En zo leert zij ons hier met haar voorbeeld:

(a) Hoe doorgaans geloof en ongeloof in Gods kinderen samen gaan. O, die twee tegenstrijdigheden vermengen zich altijd weer in hen, als licht en duister

in de schemering.

(b) Leert zij ons de Heere Jezus in tegenspoed, als het met Zijn zaak in de wereld kwalijk gaat, evenzeer te beminnen, te achten, te betrouwen en aan te hangen, als in voorspoed. En wanneer het met Zijn zaken kwalijk gaat en Jezus vijanden voor een tijd schijnen de overhand te hebben, dan geldt, hetgeen de engel aan die van Smyrna vermaande Openb. 2: 10: *Zijt getrouw tot in de dood en Ik zal u geven de kroon des levens.*

Zodra had Maria aan de engelen de reden van haar droefheid niet gezegd, of ziet, zegt de tekst verder, *als zij dit gezegd had, keerde zij zich achterwaarts.* Zij wacht niet eens, dat de engel haar enig antwoord geven op haar klacht, maar keert zich aanstonds om, met haar aangezicht van het graf en de engelen af, - waarschijnlijk omdat zij enig gerucht van een aankomend man achter zich vernam, en, als zij zich daarop omkeerde, zag zij Jezus staan. Hier komt de getrouw Heiland Zelf bij Zijn bedroefde en treurige discipelin, om haar te helpen en te troosten. Hij wist, door Zijn Goddelijke alwetendheid, hoe beangst en droevig zij was en hoe zij Hem hier in het graf uit liefde kwam zoeken. Daarom wil Hij Zich voor haar ook niet langer verbergen, maar Hij voegt Zich geredelijk bij haar.

Zie, die Jezus oprecht zoeken en naar Hem verlangen, die smartelijk om Hem treuren en wenen, zij hebben Hem altijd bij Zich, aan zulke zielen wil Jezus Zichzelf openbaren en beschikken die treurigen sieraad voor as, vreugdeolie voor treurigheid en het gewaad van de lofs voor een benauwde geest. Jes. 61: 3. Maar is het niet wonder! Maria zoekt de Heere Jezus. Zij meent dat Hij dood is. Zij treurt over Zijn gemis. Zij denkt dat Hij haar noch ziet, noch hoort en ondertussen: Jezus is hier Zelf zo nabij haar. Hij staat vlak voor haar.

Zo gaat het nog tegenwoordig met de arme bekommerde en zwakke gelovigen. Zij denken dikwijls, dat zij Jezus missen, dat zij ver van Hem gescheiden zijn. Dat zij geen deel aan Hem hebben. Dat Jezus hen noch ziet, noch hoort. Daar treuren, daar wenen zij bitter over en ondertussen, Jezus is nabij hen in de verkondiging van Zijn Goddelijk evangelie en is zelfs binnen in hen, wonende door het geloof in hun harten, Ef. 3: 17.

Maar het gaat gewoonlijk met hen, zoals het hier met Maria Magdalena ging. Zij zag Jezus voor zich staan, maar, zegt de tekst, *zij wist niet dat het Jezus was.* Wel, hoe kon dat zijn! Zou men zeggen; kende Maria dan haar beminde Zaligmaker niet meer, om Wiens gemis zij zo bitter treurde en met Wien zij dagelijks in Zijn leven zo gemeenzaam omgegaan had? Of had de Heere Jezus nu, na Zijn opstanding, ook een ander lichaam en gelaat dan tevoren?

Nee, geliefden, Gij moet weten, dat de Heiland hier niet zo aanstonds van Maria wilde gekend zijn en daarom hield Hij Zich nog eerst een weinig voor haar verborgen. Hetzij doordien Hij in andere kleding of gewaad aan Maria verscheen, dan zij gewoon was Hem te zien, maar het meest, omdat Maria's ogen, door enige kracht van Hem uitgaande, belemmerd werden, evenals die van de twee Emmaüsgangers, opdat zij Hem zo aanstonds niet kennen zouden. Zo wil de Heere Jezus Zich dikwijls een wijle tijd verbergen voor Zijn volk, dat zij Hem door hun geestelijke duisterheid nog niet kunnen zien, al is Hij ook zelfs dicht bij hen en met Zijn Geest en Zijn genade in hun harten werkzaam. Want zo zegt de Heere, Jes. 54: 8: *In een kleinen toorn heb Ik Mijn aangezicht van u een ogenblik verborgen, maar met eeuwige goedertierenheid zal Ik Mij uwer ontfermen.*

Maar wat deed Jezus aan Maria? Hij vroeg haar, evenals de engelen, ook eerst naar de reden van haar grote droefheid en haar geweent, zeggende: *Vrouw! Wat weent gij?*

Wien zoekt gij? Niet alsof de Heiland dat niet wist; ja, hij wist zeer wel, dat het Zijn beminde en getrouw Maria was en dat zij hier alleen om Hèm weende en niemand anders dan Hem zocht. Want Hij was het, tot wie Petrus zei: Joh. 21: 17: *Heere! Gij weet alle dingen; Gij weet, dat ik U liefheb!* Maar Hij houdt Zich als een vreemde voor Maria en als een, die haar niet kende, opdat Hij de redenen van haar droefheid en haar zoeken uit haar eigen mond zou horen, om haar daaruit temeer van haar zwakheid en ongelovigheid te kunnen overtuigen en haar ziel daarvan dan te beter te kunnen genezen.

Zie, hoe wonderlijk handelt de Heere! Hij houdt Zich dikwijls geheel vreemd voor Zijn kinderen en alsof Hij hen niet erkende voor Zijn volk. Maar Hij heeft dan altijd Zijn wijze en heilige doeleinden daarmee op het oog, om hen te oefenen en te leren.

Doch, om met het verhaal van onze tekst voort te gaan: Maria, zo aangesproken door de Heiland, die zij niet kende, meende dat het de hovenier was, die haar zo aansprak. Hetzij, dat de Heere Jezus in het gewaad van een hovenier aan Maria verscheen, of dat zij hier in de hof, waarin het graf was, zo vroeg in de morgenstond niemand anders dan de hovenier verwachtte, welke mensen gewoonlijk zeer vroeg in de morgenstond uitgaan, om de tuinen te bewerken. Althans Maria hield de Heiland hier voor de hovenier. O, wat kan duisterheid en ongelooft het hart niet grotelijks verbijsteren en maken dat men alle dingen verkeerd beoordeelt! Indie valse waan dan, alsof zij waarlijk de hovenier voorhad, spreekt Maria de Heiland nu en geeft Hem op Zijn vraag dit antwoord: Heere! ***Zo gij Hem weggenomen hebt, zeg mij, waar gij Hem gelegd hebt en ik zal Hem wegnemen.***

Maria dwaalt hier al voort en valt van de ene verkeerdheid in de andere. Het komt haar nu voor, alsof de gewaande hovenier, naardien hij nacht en dag een vrije toegang in de hof had, het dode lichaam van haar Heere in stilte uit het graf gehaald en het elders gelegd heeft. Daarom neemt zij zich voor te beproeven, of zij hem met vriendelijke en beleefde woorden ertoe brengen mocht, dat hij haar slechts wilde aanwijzen waar hij het lichaam gebracht had. En zie eens, hoe eerbiedig en beleefd spreekt zij Hem daarom aan: ***Heer, zegt zij, om zijn moed met die eerbiedige naam als in te nemen, zo gij Hem weggedragen hebt, zeg mij, waar gij Hem gelegd hebt en ik zal Hem wegnemen.***

Als wilde zij zeggen: 'Heer, hebt gij Hem van hier uit het graf weggedragen, ach, bid ik u, wil zo goed zijn en mij zeggen, waar gij Hem gelegd hebt en ik zal Hem vandaar wegnemen. U zult er geen moeite van hebben, noch mij behoeven te helpen; ik zal het lichaam alleen op mijn schouders nemen en het wegdragen!'

Ziehier een aller-krachtigst bewijs van Maria's trouw en tere liefde voor haar Zaligmaker. Zij biedt zichzelf aan, om Zijn lichaam alleen te torsen en het elders heen, naar een veilige plaats te dragen. Zij vreest noch voor de zware last, noch voor de schande of het gevaar, indien zij haars Heeren dode lichaam maar hebben mocht! O, zij gaf dan niet om de gehele wereld.

Wat is de liefde voor de Heere Jezus een sterke liefde! Hoe overtreft zij alles! O, die de Heere Jezus recht bemint, die is voor geen ding verlegen, die vliedt voor geen kleine zwaarigheid! Nu was het tijd voor de Heiland, om Zich zonder langer vertoeven, aan Zijn beminde Maria te ontdekken, hij had nu de levendigste blijken gezien, beide van haar grote ongelovigheid, èn van haar grote liefde en trouw voor Hem en daarom wilde Hij die arme ziel eens recht vertroosten en in een ogenblik al haar angsten en droefheden van haar wegnemen.

Hij zeide, zegt de tekst, tot haar: ***Maria!*** Hier noemde de Heiland deze vrouw bij haar

naam en dat met Zijn gewone stem, zoals Hij tevoren altijd gewoon was te spreken. Hij zei niets anders, dan slechts dit ene woord *Maria!* Maar Hij noemde die naam met bijzondere kracht en nadruk, als wilde Hij zeggen: 'Wel, Maria, mijn discipelin! Hoe vind Ik u hier in zo'n staat van droefheid en van ongeloof! Wel, wat is dat te zeggen? Maria! kent gij Mij, uw Heere, niet meer? Ziet gij niet, dat Ik het Zelf ben, die hier voor u sta en met u spreek? Heb Ik u in mijn leven niet gezegd, dat Ik ten derden dage weer uit de dood zou opstaan? Heb Ik u Mijn opstanding niet door Mijn engelen laten boodschappen. En gelooft gij evenwel niet en komt u hier nog zoeken naar Mijn dode lichaam! Wel, wat handelt gij ten hoogste dwaas en verkeerd! Wel, Maria!' Ziet, het is gelooflijk, dat de Zaligmaker in dier voege, met zo'n teerhartige en ernstige bestraffing Maria bij haar naam genoemd heeft.

Daarop herkende deze vrouw nu ook aanstonds haar beminde Heiland, want Jezus schapen horen Zijn stem en kennen die aanstonds, Joh. 10: 27 Ze zonk aanstonds als in een diepe ontroering en ontsteltenis, van verwondering, van blijdschap, van schaamte, zoals onmogelijk met enige woorden is uit te spreken. Zij was zelfs geenszins in staat om de beweging en ontroering van haar hart recht te kunnen uitdrukken. Zij valt, op het zien van haar dierbare Heere en op het horen van Zijn ernstige stem, als in zwijm. Haar aangezicht bloost en besterft, de spraak begeeft haar.

En zij, zich omkerende, zeide: Rabbouni! hetwelk is gezegd: Meester! als wilde Maria zeggen: Zijt gij het Zelf, Meester? Ziet, meer kan zij niet uitbrengen. Haar mond wordt gesloten; blijdschap, schaamte, verbaasdheid overstelpen haar! aart. O, gelukkige Maria! Die uw aller-dierbaarste Jezus zo onverwachts weervindt! Hier verandert uw gewezen eensklaps in onuitsprekelijke blijdschap. Wat kan de Heere de zaken van Zijn arme volk niet in een ogenblik ten goede veranderen, hoe wanhopig er die soms ook uitzien! O, Jezus heeft Zich maar aan Zijn kinderen door Zijn woord en Geest te openbaren en aanstonds worden daarmee alle tranen van hun ogen gewist!

Johannes schrijft verder: ***Jezus zeide tot haar: Raak Mij niet aan, want Ik ben nog niet opgevaren tot Mijn Vader en uw Vader; tot Mijn God en uw God.***

Er is niet aan te twijfelen, geliefden, of de vrome Maria zal in die grote blijdschap over het weerzien van haar dierbare Zaligmaker, uit overvloed van tedere en brandende liefde, hem terstond willen omarmen, gelijk dat onze menselijke natuur zo eigen is, daar wij zo handelen met onze dierbaarste en waardste vrienden. Maar zie, de Heere Jezus wilde dit bewijs van Maria's natuurlijke liefde en aardse genegenheid voor Hem, nu geenszins ontvangen. Hij weigert door haar aangeraakt of omhelsd te worden en wel omdat Hij, nu opgestaan uit de doden. Zozeer veranderd en verhoogd was, dat Hij Zich nu aan de lagge menselijke bewegingen, hartstochtelijkheden, aardse driften en genegenheden van de Zijnen geheel onttrokken had en Hij nu zo gemeenzaam en menselijk als in Zijn eerste leven niet mee met hen kon verkeren. En daarom weigert de Zaligmaker nu deze gemeenzame omhelzing van Maria te ontvangen en verbiedt haar, Hem also uit menselijke genegenheid te omarmen, zeggende: *Raak mij niet aan, enz.*

De Heere Jezus wil zeggen: 'Maria! Houdt u van Mij te bedenk, dat Ik wel uw Heere en Meester ben en Dezelfde voorheen, maar nu Ik opgestaan ben van de doden, heb Ik Mijn vorig zwakke en aardse leven afgelegd en heb een onsterfelijk en hemels leven aangenomen. Daarom moet u Mij nu niet meer houden voor een vernederd mens, gelijk tevoren en Mij omhelzen met zwakke aardse liefde en natuurlijke genegenheid; nee, uw liefde voor Mij moet voortaan meer Goddelijk, hemels en geestelijk zijn. U moet mij nu meer leren kennen in Mijn Goddelijke hoogheid en Mij voortaan niet

meer lichamelijk omhelzen, maar zuiver geestelijk, met de armen van een heilig geloof. Maar dit kunt gij voor het tegenwoordige nog niet doen, want Ik ben nog niet opgevaren tot Mijn Vader. Ik moet nog eerst tot Hem opvaren en in de hoge hemel aan Zijn rechterhand gaan zitten, opdat Ik u vandaar Mijn Heilige Geest zal toezenden, gelijk ook aan al Mijn volk. Daardoor zal Ik uw hart dan zo bewerken en veranderen, dat u Mij in de geest zult kennen en Mij in de geest door het geloof zult omhelzen.'

Zie, dit menen wij de ware en rechte zin te zijn van dit woord van de Zaligmaker tot Maria, dat in alle tijden de uitleggers zo wonderlijk en duister is voorgekomen, dat de een het dus en de ander zo verklaart en opvat.

Wij zien dan, hoe aanstonds al het aardse moet wijken en hoe vlees en bloed geheel moeten buiten staan, zo spoedig de Heere Jezus uit de dode komt verrijzen, om Zichzelf in Zijn Goddelijk leven aan de zijn te vertonen. En terecht belet de Heiland Maria's aardse genegenheid voor Hem, want die was haar ten hoogste schadelijk. Daaruit sproot al haar droefheid, vrees, duisterheid, ongelovigheid en verkeerdheid voort. En zou Jezus haar daarin dan niet verhinderen, die toch in alles Zijn eigen eer en het beste voor Zijn volk zoekt?

In plaats dan van Hem aan te raken en op een aardse wijze te omhelzen, legt de Heiland aan Maria een geheel ander en veel geestelijker werk op en haar, die even tevoren zo diep onkundig en ongelovig was, maakt Hij nu terstond tot een verkondigster van een goede boodschap en een dienaars van het blijde Evangelie van Zijn heerlijke en zalige opstanding. Want zo beval Hij haar verder: ***maar ga heen tot Mijn broeders en zeg tot hen: Ik vaar op tot Mijn Vader en uw Vader, tot Mijn God en uw God.*** In deze last van de Heeren aan Maria ligt een ganse schatkamer van aller dierbaarste lering en vertroosting voor Gods volk.

(1). Dat Jezus hier Zijn discipelen Zijn broeders noemt;

(2). Dat Hij Zijn God en Vader hier ook verklaart de hun te zijn;

(3). Dat Hij hun aanstonds Maria toezond, om hun Zijn opstanding en aanstaande hemelvaart bekend te maken.

Dit zijn zulke troostrijke en dierbare waarheden, dat zij wel eens bredere verhandeling zouden vereisen, maar wij menen die nu aan de eigen overdenking van alle Godvruchtige toehoorders te moeten overlaten, met de hartelijke wens, dat de Heere hun en mij die dingen door Zijn Geest nog eens enigszins recht wil doen verstaan.

Ziedaar een zeer splotselinge, onverwachte, grote en heerlijke verandering voor de bedroefde Maria Magdalena.

III. Wat deed zij? Is zij haars Heeren bevel ongehoorzaam? Nee, geenszins. De tekst zegt: ***Maria Magdalena ging en boodschapte de discipelen, dat zij de Heere gezien had en dat Hij haar dit gezegd had.***

Deze zaak is klaar genoeg voor een ieder om te verstaan, waarom wij daarover niets verder zullen opmerken dan dit ene, dat Maria ons hier leert door haar voorbeeld, hoe gereed en volvaardig men de Heere Jezus moet gehoorzamen. Zij had Hem *haar Heere en Meester* genoemd, zoals wij gezien hebben; velen onzer doen ook zo, maar zij weigeren de Heere Jezus, in alles wat Hij gebiedt, te gehoorzamen. Van hen is hte dat de Heere zegt Lukas 6: 46 *En wat noemt gij Mij: Heere, Heere en doet niet hetgeen Ik zeg.* Maar Maria doet zoals de Heere zegt. Daarin bestaat het gehele wezen van het Christendom. Dadelijk alles te doen en te gehoorzamen, wat God gebiedt, zonder enige uitzondering. Dat is de rechte liefde tot Jezus, Zijn boden te bewaren. Die daartoe geen lust heeft en zich daarop geheel door genade toelegt en zijn gehoorzaamheid aan God en Zijn geboden niet door daden betoont en de zonde niet hartelijk betreurt, deze moge

onder ons voor een christendom gehouden worden, maar hij is voor God niet anders dan een snode huichelaar en een ondeugend geveinsde. Hij moge een fraaie belijdenis hebben maar hij heeft een boos hart en hij zal eens zijn deel vinden, buiten bij de honden en bij al de geveinsden!

Ziedaar geliefden, deze merkwaardige geschiedenis van Maria Magdalena voor uw aandacht wat nader uitgelegd. Ziet u hoe klaar daaruit blijkt de grote waarheid van 's Heilands gezegende opstanding uit de doden, dat die de grond is van het geloof van alle ware christenen. Och, of die opgestane Zaligmaker door ons allen recht mocht gekend en door waar geloof omhelsd worden. En dat Hij door Zijn Heilige Geest nog eens inwendig mocht opstaan in ons aller hart! Immers, hij leeft nog heden en tot in alle eeuwigheid! Hij zit nu in de hemel aan Van Zijn Vader rechterhand, ver boven alle overheid, macht en kracht en alle heerschappij, welke genoemd wordt, in de tegenwoordige en toekomstige eeuwen. Vanuit de hoge hemel regeert die opgewekte Heiland nog heden Zijn gemeente door Zijn Geest, door middel van Zijn Woord en de Heilige Sacramenten.

Immers, dat is op deze dag nog weer gebleken, daar Hij ons niet alleen het dierbaar Evangelie van Zijn opstanding heeft laten verkondigen, maar ook *Zijn Heilige Avondmaal voor ons heeft laten bedienen*, waarin Hij Zijn gelovig volk en gunstgenoten, die Hem, zoals Maria, met hun ganse hart beminnen, zoeken en eren, heeft laten verzekeren, door gewisse waartekenen en onderpanden, dat Hij als hun Verlosser, Heere en Koning voor hen leeft in de hemel. Dat Hij hun de verzoening, de zaligheid en het eeuwige leven uit genade schenkt. Dat Hij hen houdt en erkent voor Zijn ware broeders en zusters en voor Zijn verlost volk en eigendom. Dat Zijn God nu ook hun God en Zijn Vader nu ook hun Vader is en dat zij in een eeuwig verbond met Hem staan, wat in Zijn eigen bloed en dood bevestigd is en uit kracht van welk dierbaar verbond, hun gedurig alles van de hemel zal toegevoegd en uit genade geschonken worden, wat zij tot hun opbouw en zaligheid van node hebben.

O, welzalig volk, dat waarlijk deel aan deze Goddelijke genade heeft en dat deze Goddelijke beloften zichzelf heden, door een oprecht geloof, in het Sacrament mocht toe-eigenen en die de Heere ook weer voor hun algenoegzaam deel en hun verzoende God en Vader en Christus voor hun HEERE en Meester hebben mogen omhelzen en zichzelf, met al hun zonden, ellende en gebreken, geheel aan Hem heb mogen overgeven! O, ze hebben dan ook aan hun harten ondervonden en gesmaakt, hoe de Heere is voor Zijn kinderen en wat een liefelijk, getrouw en algenoegzaam Zaligmaker de Heere Jezus voor Zijn volk is. Hun ziel is met Maria Magdalena nu ook inwendig vervuld met een zuivere, Goddelijke liefde voor de Heere Jezus en met oprechte eerbied en ware hoogachting voor Hem. Zij kleven nu ook Hem aan en houden gelovig hun harten aan Hem vast, als aan hun aller-dierbaarst Hoofd en hun Heiland, met een hartelijke begeerte, om Hem en de kracht van Zijn opstanding, hoe langer hoe meer bij geestelijke bevinding te mogen kennen, Fil. 3: 10.

Maar, mijn geliefden, niemand verbeelde zich, alsof al degenen, die heden uiterlijk aan van de Heeren verbondstafel geweest zijn, daarin een waar geloof zouden gegeten en gedronken en alzo met de Heere Jezus inwendige gemeenschap gehad hebben. O ja, dit was wel hartelijk te wensen, indien het de Heere behaagde, maar het is alzo niet te geloven of te vertrouwen. Gewis, indien een ieder zich maar ernstig zijn eigen gemoed wil onderzoeken en indien het de Heere believen mocht eens met Zijn licht in van de mensen harten te schijnen, dan zou men kunnen zien, hoe het dienaangaande met ons

gesteld is. Och, mijn vrienden! Laat elk onzer daar toch eens toe komen, om naar de inwendige dingen en de staat van zijn gemoed eens een ernstig onderzoek te doen. Wij weten immers, dat het uiterlijk ten Avondmaal gaan, de mens niet kan behouden of gelukkig maken, indien het niet door ons geschiedt met een waar geloof en met een Godvruchtig hart. Onder de bruiloftsgasten, waarvan wij lezen, Matth. 22: 11, 12, was immers ook een huichelaar en een mondbelijder, die geen bruiloftskleed aan had en wien de Heere handen en voeten deed binden en in de buitenste duisternis het werpen. Nu, hoe zullen wij weten, of wij wel beter zijn en een ander lot te wachten hebben, indien wij ons gemoed niet met alle ernst onderzoeken?

Is het u dan nu om waarheid te doen en om zeker te mogen weten, of gij heden wel met een waar gelovig en Godvruchtig hart aan van de Heeren Verbonds tafel geweest zijt, sta dan bij de volgende zaken eens stil, die, volgens Gods Woord, wezenlijke kenmerken zijn van een gelovig en Godvruchtig mens, die het Avondmaal tot eer Gods en tot zijn zaligheid gebruikt:

(1). Waart gij met Maria Magdalena wel recht bedroefd, bekommerd en verlegen om uw zonden? Zag ge uzelf wel geheel schuldig, verdoemelijk en walgelijk voor God? Klaagde u over de boosheid van uw natuur en had gij daarover wel een waar berouw en leedwezen? Waren uw zonden en uw menigvuldige afwijkingen van de Heere u wel tot een bittere smart? Hebt u er wel een ootmoedige belijdenis van gedaan voor de Heere en tot Hem geroepen met een bekommert hart: *O, Heere, treed toch niet met ons in het gericht!*

(2). Had u, met Maria, wel een hartelijke en oprechte begeerte naar de Heere Jezus en naar Zijn genade en dierbare gemeenschap, om, door Zijn bloed en Zijn gehoorzaamheid, al uw zonden uit genade vergeven en verzoend te krijgen en de zelf, gunst, troost en vrede Gods in uw zielen te smaken? Kon u, met Maria, het gemis en de ontbering van de Heere Jezus geenszins verdragen? Moest u Hem Zelf hebben? Kwam u Hem in het Avondmaal met een hartelijk verlangen zoeken en was er niets in staat om uw gemoed tevreden te stellen, dan alleen de genieting van de Heere Jezus in uw hart?

(3). Was u ook hartelijk genegen om met Maria, de Heere Jezus te hebben voor uw Heere, Meester en Koning? Zou u daar alleen uw hoogste goed, vreugde en zaligheid in stellen, indien de Heere Jezus uw hart wilde komen innemen en geheel bezitten en regeren door Zijn Geest en maken dat gij Hem gewillig en onbepaald in alles mocht gehoorzamen? O, kon u betuigen, dat dit uw hartelijk begeren en verlangen was, dat de Heere Jezus u maar, als Koning, van al uw zonden uit genade mocht komen verlossen en u geheel en al heiligen, dat u maar de wereld en al wat buiten God is, gewillig mocht verlaten en geheel met ziel en lichaam, voor de Heere mocht leven en met alle ernst en ijver tegen de zonde, de satan en de wereld, door Zijn genade mocht strijd voeren?

(4). Eindelijk, hebt u daarop wel zorgvuldig gelet en acht gegeven, hoe uw gemoed onder het gebruiken van het Heilige Avondmaal, óf voor, of daarna, van de Heere door Zijn Geest is bewogen geworden en of Zich de Heere Jezus ook enigszins met Zijn licht en voorkomende genade aan uw zielen geopenbaard heeft?

Indien u iets van Gods en Christus genade aan uw harten gesmaakt en ondervonden hebt, bent u daarover wel hartelijk blijde? Is het minste, dat u daarvan mocht genieten, u wel dierbaarder dan de gehele wereld?

Daarentegen, als u duister, ongelovig, dodig en geesteloos aan van de Heeren tafel zijt geweest en als u geen bewijs van Jezus genade in uw hart ondervonden hebt, is u dat wel tot enige smart en droefheid? Kan het uw gemoed niet verkwikken en tevreden

stellen, dat u uiterlijk het Avondmaal gebruikt hebt, maar wilde u daarin graag met Maria, de Heere Jezus gevonden en op een geestelijke wijze door het geloof aangeraakt en omhelsd hebben? Wat zegt uw hart en gemoed nu tot dit alles? geliefden, hoe staat ge toch met deze u voorgestelde zaken? Zijn dit dingen, waarvan u geen rechte kennis hebt en waarvan uw hart nog ledig en ontbloot is?

O, dan moet ik u zeggen, dat gij nog zeer ellendig en ongelukkig zijt en dat u heden niet Godvruchtig en gelovig het Heilig Sacrament gebruikt hebt. Wie gij dan ook zijn mag, o, wilt toch toezien voor uw leven. Wilt deze dingen toch met alle ernst ter hart nemen. Wilt uw vertrouwen toch niet stellen op dit uiterlijk genoten Avondmaal, want dat kan uw zielen volstrekt geen nut of voordeel toebrengen!

Och, of de Heere Zelf dit eens op uw harten legde en dat Hij uw blinde ogen nog eens opende! Dat ge uw gemis van de Heere Jezus nog eens klaar mocht zien, door Zijn genade! Och, of u er, met Maria, nog eens smartelijk over mocht wenen en treuren en dat niets in de wereld u meer mocht kunnen vergenoegen en tevreden stellen. Dat God u die genade mocht schenken, dat u ook eens mocht uitgaan om de Heere Jezus met alle ernst en begeerte te gaan zoeken en dat u niet eerder mocht kunnen aflaten, of rusten, voordat Hij Zichzelf ook eens aan uw zielen geopenbaard heeft en u Hem eens met de armen van een oprecht en hartelijk geloof voor uw enige, algenoegzame Verlosser, Meester en Koning hebt omhelsd en aangenomen!

En wat u aangaat, die Jezus ware volk zijt, die met Maria, Hem voor uw algenoegzaam Deel, voor uw Heere en Heiland verkoren hebt, die uw harten en zinnen zozeer op Hem gesteld hebt, dat u Zijn gemis en verberging niet kunt verdragen, maar Hem allerwegen rusteloos gaat zoeken en blijft zoeken, totdat u Hem weergevonden hebt, die uw ziel liefheeft; - u weet, hoe noodzakelijk u de Heere Jezus is, hoe u zonder Hem wegens uw zonden geheel verloren zijt in uzelf. Uw harten kunnen geen genoegen of rust vinden, dan alleen in Hem. Hij is uw troost, uw lust, uw blijdschap. U hebt Zijn volheid en genade in uw harten gesmaakt en daarom, Jezus is u dierbaar. O, onderzoek nu eens bedaard, wat uw hart heden van Hem genoten heeft in Zijn heilig Avondmaal en of dat Avondmaal u wel heeft gesterkt tot een waarachtig onderpand van Zijn dierbare gemeenschap en genade? Of u daarin door Jezus Zelf wel getroost en aan het hart verkwikt, gespijsd en gelaafd zijt?

Is uw hart daar dor en dodig van Jezus gebleven en hebt u Hem, met Maria, niet mogen omhelzen en aanraken, door een levendig en werkzaam geloof? Heeft Jezus Zich voor u daar vreemd en verborgen gehouden, als een Gastheer, die u niet kende?

(1). Beklaagt uzelf dan daarover en laat Jezus zien, dat u Zijn gemis niet zonder smartelijk gevoel en droefheid van de harten kunt verdragen.

(2). Wees nochtans stil, gelaten en ootmoedig, onderworpen en bedenkt, dat de Heere Jezus uw koning en meester is en dat Hij vrij en ongehouden is in de uitdeling van Zijn genade. Dat u de minste genade niet waardig zijt, noch recht hebt ze van Hem te eisen.

(3). Gaat in uw gemoed naarstig onderzoek doen, waar het toch wel mocht vandaan komen, dat Jezus Zich voor uw zielen alzo verbergt. O, tracht dat, onder afbedding van 's Heeren licht, eens terdege uit te vinden. Het zal u dan wel schorten waar het Maria schortte, namelijk: aan een duister en ongelovig hart en dat u het Woord en de beloften van Jezus niet gelooft. Mogelijk zult u ook zien, dat er nog dingen staan tussen Jezus en u, waarvan u nog niet scheiden wilt, bekende en onbekende zonden, die u tot hiertoe nog niet recht op het hart gelegen hebben.

(4). Als u daaraan ontdekt wordt, wilt dan niet aanstonds uw staat in twijfel trekken, alsof u nog maar huichelaars en geveinsden. Want het kan zo ellendig en

verkeerd toegaan met Gods volk. Laat Maria u hierin maar tot voorbeeld strekken, die wel een zeer grote liefde voor de Heere Jezus had en Hem om geheel de wereld niet wilde missen en die nochtans zo vol ongeloof, droevige duisterheid en verkeerdheid was.

(5). Maar tracht u dan over uw gebrek, ellende en ongelovigheid, als u dat leert inzien, voor de Heere te vernederen en te verootmoedigen. O, zoekt ermede te gaan tot de Heere Jezus; bekent Hem uw schuldigheid, zondigheid, blindheid en machteloosheid in alle opzichten. Zie uit, naar Zijn zoenbloed, genade en Geest; legt het alles voor Jezus voeten neer. Denkt niet, dat Hij u om uw gebrek en ellende zal uitwerpen, of verstoten; o nee, hij wilde het verdragen in Maria en Zich nochtans vriendelijk aan haar openbaren. Hij zal het ook aan u doen. Wacht maar op Hem en verbeidt Hem. Blijft met al uw ellende aan Zijn deur liggen, totdat Hij kome en u helpe.

(6). O, het kan dikwijls zeer haastig met u veranderen! Ziet, hoe het met Maria ging. Jezus kan wel haast uw duisternis opklaren.

En gij, die heden iets van Jezus genoten en gesmaakt en enige liefdeblijken van Hem in Zijn Avondmaal ontvangen hebt, o ziet uit:

- Naar genade, om het te erkennen.
- Acht en waardeert het hoog.
- Belijdt uw onwaardigheid.
- Zoekt u door de genoten genade nader aan Jezus te verbinden en vast te maken.
- Staat er naar, om meer in afhankelijkheid van Jezus volheid, genade en Geest te leven.
- Tracht het ongeloof van uw eigen hart meer te leren kennen, te betreuren, te beklagen en zoekt in Jezus volheid uw geloof te sterken.
- Legt in Zijn mogendheid het daarop toe, om, met Maria, hem in alles gewillig te gehoorzamen als uw Heere en Meester, dan zal Jezus Zich nog meer aan u openbaren en op Zijn tijd u tot Zich nemen en alle tranen van uw ogen afwissen en u zult opvaren tot Zijn Vader en tot uw Vader; tot Zijn God en tot uw God. Amen.

PAASLEERREDE naar Filippensen 3: 10

Opdat ik Hem kenne en de kracht van Zijn opstanding

Het is een eigenschap van alle geneesmiddelen, dat wij hun kracht en werking tot gezondmaking onzer lichamen niet kunnen ondervinden, tenzij wij ze naar hun aard gebruiken en ons van alle tegenstrijdige dingen geheel onthouden. Wat vrucht kunnen ons de heilzaamste en krachtigste geneesmiddelen doen, als wij weigeren ze te gebruiken en ons van alle schadelijke en tegenstrijdige dingen niet willen onthouden? Maar zo is het in het geestelijke ook gelegen, met dat aller-dierbaarste, aller-heilzaamste en aller-krachtigste geneesmiddel: Christus Jezus. De kracht en werking van dit geneesmiddel is hierin gelegen, dat het, zonder onderscheid, al onze geestelijke kwalen en krankheden geheel en voor eeuwig kan genezen. Het neemt al onze zonden weg, het verlost ons van Gods vloek en toorn. Het bevrijdt ons van de hel, van de eeuwige dood en de verdoemenis. Het heiligt ons, vernieuwt en bekeert ons, maakt ons also gezond naar de ziel en neemt al onze kwalen en gebreken geheel van ons weg. Want Christus is die Zon der gerechtigheid, onder Wiens vleugelen genezing is voor allen, die de naam van de Heeren vrezen. Mal. 4: 2.

Doch, hoewel Christus een zo uitnemend dierbaar en aller-heilzaamst geneesmiddel is voor onze kranke en gewonde zielen, wat vrucht of kracht tot genezing kunnen wij van Hem trekken, zolang wij Hem niet door een oprecht geloof, als t ware innemen en gebruiken en van alles wat schadelijk en tegen Christus strijdig is, ons onthouden? Dit moeten wij dan noodzakelijk eerst doen: wij moeten afzien van alle andere hulp en geneesmiddelen en wenden ons, met onze kranke en gewonde zielen tot de Heere Jezus en zien op Hem, als op ons enig geneesmiddel, waardoor wij kunnen genezen worden en nemen Hem dadelijk in en gebruiken Hem, opdat wij de kracht en werking van dit dierbare en heilzame geneesmiddel dan bevindelijk in ons mogen ervaren en onze genezing daardoor snel moge bewerkt worden.

Wilt u de zaak eens in een klaar voorbeeld duidelijk opgehelderd zien, aandachtigen? Ziet dan op de Apostel Paulus in de woorden van onze tekst, opgenomen in hun verband en samenhang met de voorgaande woorden. De Apostel, willende van de Heeren volk versterken in het geloof van de Heeren Jezus, tegen de valse Joods en wettisch-gezinde leraars, die een ander middel tot genezing van de zielen, boven en behalve Christus zochten in te voeren en voor te schrijven, te weten: de besnijdenis van de vleses en op haar krachtige werking roemden, stelt daartoe zichzelf en zijn eigen praktijk de gelovigen voor ogen en toont hun, hoe hij tevoren in zijn onbekeerde staat, zich met deze en dusdanige vleselijke geneesmiddelen ook had opgehouden. Maar hoe geheel ijdel, onnut en krachteloos ze hem geweest waren, totdat hem het ware enige Geneesmiddel van de ziel, Christus Jezus, bekend geworden zijnde, hij al zijn vorige geneesmiddelen geheel, tot een toe had weggeworpen, als louter ijdelheid, schade en drek. Hoe geheel en alleen zijn toevlucht had genomen tot Christus, innemende en gebruikende door een waar geloof en zich nog dit Geneesmiddel houdende, met verzaking van alles, opdat de heilzame kracht en werking daarvan hoe langer hoe mee zich mocht ondervinden en gewaar worden, tot genezing ziel.

Want, zo leert hij hier in onze tekst, *dat hij daarom Christus wilde gebruiken en in Hem gevonden worden, en buiten Hem verzaken, opdat hij Hem mocht kennen en de van Zijn opstanding*, ondervindende namelijk meer en in Hem de vrucht, de kracht en werking van de opgewekte levende Heiland, tot wegneming van al zijn geestelijke ziekten en krankheden en tot volkomen zielsgenezing.

Zodat onze tekstwoorden dan behelzen: *De zalige en kracht der opstanding van Christus en hoe zij door des Heeren gelovig volk tegelijk met de Persoon van Christus recht gekend wordt. Opdat ik Hem kenne en de kracht van Zijn opstanding.*

Om deze dierbare en gepaste waarheid, met de hulp des Heeren wat nader in te zien en te overwegen, zullen wij:

- I. Beschouwen, wat er is van de Heere Jezus en van de kracht van Zijn opstanding.
- II. En dan hoe de Apostel Paulus Hem en deze kracht van Zijn opstanding wilde kennen.

I. Paulus spreekt hier dan

- (1). Van Christus Zelf en dan
- (2). In het bijzonder van Zijn opstanding en van haar kracht.

(1). Wat het eerste aangaat, dat Paulus hier door Hem niemand anders dan de Heere Jezus verstaat, van Wien hij in het voorafgaande gesproken en gehandeld heeft, is zeer klaar. Wie nu de Heere Jezus is, verwacht daarover nu geen brede verhandeling. Hij is, gelijk u allen weet, steeds het voorwerp van onze prediking, buiten Wien wij door Gods genade, ook niet voorgenomen hebben iets te weten onder u. Alleen zeggen wij nu maar van de Heere Jezus, dat Hij een Persoon is, die, om zo te spreken, uit duizend aller-dierbaarste schoonheden en volmaaktheden is samengesteld, die daarom heerlijk, dierbaar en beminnelijk is voor allen, die Hem kennen en aan wier harten Hij Zichzelf door Zijn Woord en Geest geopenbaard heeft. Hij toch is het, in Wien al de volheid der Godheid lichamenlijk woont, Coll. 2: 9, die de fontein van de levens is en de volle Schatkamer van alle Goddelijke algenoegzaamheid; in en bij Wien een gelovig zondaar alles vindt, wat hem tot volkomen zaligheid van node is: kortom, alles wat aan de Heere Jezus is, is geheel begeerlijk, Hoogl. 5: 16. En daarom, oneindig zalig en gelukkig zijn zij allen, die Hem kennen en die door het geloof voor eeuwig met Hem verenigd zijn, als leden met hun hoofd. Van die dierbare en beminnenswaardige Heiland nu, spreekt de Apostel hier. En daarbij ook

(2). Van de kracht van Zijn opstanding. Van Christus' opstanding uit de dood hebben wij *gisteren* met u gehandeld, aandachtigen, en zullen daarom nu daarvan niet nader spreken, maar gaan overwegen, wat de apostel hier verstaat door de kracht van de opstanding van Christus en hierin willen wij met alle korthed en alle eenvoudigheid te werk gaan. Onze kanttekenaars geven ons, in hun aantekeningen op de rand van de Bijbel, van deze kracht der opstanding van Christus een zeer korte zakelijke en geestelijke beschrijving, zeggende, dat men daardoor moet verstaan: *de vruchten en weldaden, die Christus door Zijn opstanding krachtelijk toeëigent en toebrengt, namelijk: onze rechtvaardigmaking voor God en de kracht om uit de dood der zonde op te staan.* Wat zij dan met verscheiden getuigenissen uit de Heilige Schrift nader ophelderden en bevestigen. En werkelijk, hierin bestaat de kracht der opstanding van Christus, dat al de uitverkorenen en gelovigen daaruit ontvangen de rechtvaardiging en heiliging en dus de volkomen verlossing van al hun zonden; gelijk wij dat uw aandacht nu kort wat nader zullen verklaren.

A. De opstanding van Christus uit de doden heeft deze kracht, dat zij alle ware gelovigen geheel en voor eeuwig rechtvaardigt van hun zonden. Dit leert ons Paulus klaar en duidelijk, Rom. 4: 25, waar hij zegt, *dat Christus overgeleverd is om onze*

zonden en opgewekt om onze rechtvaardigmaking. Wel is waar, dat de Heiland eigenlijk door Zijn lijden en dood de rechtvaardigmaking van de zonde en de vrede en de verzoening met God voor Zijn gelovigen verdiend en verworven heeft en niet zozeer in het bijzonder door Zijn opstanding. Nochtans is dit ook waar, dat er zonder de opstanding van Christus geen vergeving of verlossing der zonde voor iemand zou geweest zijn. De reden daarvan is klaar voor een geestelijk toehoorder, want:

(1). Christus, als het Hoofd en de Borg van Zijn gelovigen, die al hun zonden en schulden op Zich had genomen en aangenomen had daarvoor te voldoen aan Zijn Hemelse Vader, moest noodzakelijk eerst gerechtvaardigd worden van de Vader, zouden de gelovigen als leden aan Zijn rechtvaardiging deel kunnen krijgen en in Hem mede voor God gerechtvaardigd kunnen worden. Maar als nu Christus niet opgestaan, maar in de dood gebleven was, zou Hem de Vader, als het Hoofd en de Borg van Zijn gelovigen, niet hebben kunnen rechtvaardigen. En dat niet geschied zijnde, zouden de gelovigen dan ook in Hem, hun Hoofd, geenszins kunnen gerechtvaardigd worden, maar zij zouden allen samen onder de schuld en straf van hun zonden eeuwig moeten blijven. Hoort het van onze Apostel, 1 Corinthe 15: 17, 18, waar hij tot Gods volk zegt: *en indien Christus niet opgewekt, zo is uw geloof tevergeefs, zo zijt u nog in uw zonden. Zo zijn dan ook verloren, die in Christus ontslapen zijn.*

(2). Daarbij, dat der gelovigen rechtvaardigmaking van de zonden, ook een vrucht en kracht is van de opstanding van Christus, blijkt ook klaar hieruit, dat Christus, als Borg van Zijn gelovigen, hun de rechtvaardiging van al hun zonden niet alleen moest verdienen en verkrijgen van de Vader, maar ze ook daadwerkelijk aan hun personen moest toepassen en hun die deelachtig maken als hun gezegend Hoofd, Koning en Verlosser. Waartoe vereist werd, dat Hij hen door het geloof met Zich moest verenigen, hen geheel van zichzelf ontbloten en hen Zichzelf inlijven. En hen schenken, door die vereniging van het geloof, Zijn gerechtigheid tot hun rechtvaardiging en verzoening met God. Maar dit alles is nu immers al weer een vrucht en kracht van de opstanding van Christus? Want was Hij niet opgestaan, hij kon Zijn gelovigen zo niet met Zich verenigen door het geloof en dus kon Hij hun Zijn gerechtigheid dan ook geenszins aanbrengen of schenken. En bij gebrek van Zijn gerechtigheid, moesten Zijn gelovigen dan al weer noodzakelijk in hun zonden blijven en eeuwig verloren gaan.

Maar nu Christus uit de doden weer verrezen en opgestaan is, nu heeft God in Hem gelegd en gewerkt een uitnemend grote kracht, waardoor Hij nu in staat is, om zonder onderscheid, al Zijn uitverkorenen te roepen uit de wereld tot Zich en hen door het geloof met Zich te verenigen en verenigd te houden, tot hun rechtvaardiging en verlossing van de zonden, gelijk onze apostel zo nadrukkelijk leert, Eféze 1: 19, 20, waar hij zegt: *Welke de uitnemende grootheid van Zijn kracht zij, aan ons die geloven, naar de werking der sterkte van Zijn macht, die Hij gewerkt heeft in Christus, als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt.*

Zie, dit is dan de eerste vrucht en kracht der opstanding van Christus, dat Hij al Zijn uitverkorenen, in de tijd der minne, door het geloof, dat Hij door Zijn Woord en Geest in hen werkt, tot Zich roept en inwendig nauw met Zich verenigt en hun Zijn gerechtigheid schenkt en toebrengt, waardoor zij van al hun zonden voor God gerechtvaardigd en voor eeuwig met Hem verzoend worden en een vrije toenadering tot God ontvangen, om Hem, door de geest der aanneming tot kinderen, te noemen: *Abba, Vader*, wat ons Petrus voorstelt *als de vraag van een goede consciëntie tot God, door de opstanding van Jezus Christus.*

B. Maar niet alleen heeft de opstanding van de Heere Jezus zo de kracht, om alle ware gelovigen van hun zonden te rechtvaardigen, maar ook om hen van al hun zonden te heiligen, door hen, op geestelijke wijze, uit de dood der zonde op te wekken en levend te maken en van de zonde tot God te bekeren, bij aanvang in de wedergeboorte, bij voortgang door toeneming van geloof en heiligmaking en bij volkomenheid door de heerlijkmaking, eerst van de ziel bij de dood en dan ook van het lichaam ten jongsten dage.

Van deze geestelijke opwekking en levendmaking der gelovigen met Christus, wordt zeer overvloedig en klaar gesproken in de Heilige Schrift. Hoort maar dit ene getuigenis van onze Apostel, Eféze 2: 46. *Maar God, die rijk is in barmhartigheid, door Zijn grote liefde, waarmee Hij ons liefgehad heeft, ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus en heeft ons mede opgewekt.*

Deze heiliging en levendmaking der gelovigen is nu weer geheel een vrucht en kracht van de opstanding van de Heeren Jezus. *Want daardoor is Hij hun allen tezamen geworden tot een levendmakende Geest, 1 Cor. 15: 45.* Was Christus in de dood gebleven, hij had niemand van Zijn gelovigen van de dood der zonde kunnen verlossen. Want, die zelf geen leven in zich heeft, die kan in een ander geen leven werken. Maar nu Christus van de dood is opgestaan, nu heeft Hij van de Vader ontvangen de Geest van de levens, door welke Hij nu al Zijn uitverkorenen uit de dood der zonde opgewekt, waarin zij allen samen van nature liggen en heeft hun het leven Gods medegedeeld. Wordende alzo hun Opstanding en hun Leven en doende aan alle deze belofte: *Ik leef en gij zult leven, Joh. 14: 19.*

En dit geschiedt alzo: Christus Zichzelf, in de tijd der minne, aan de harten der gelovigen openbarend door Zijn Woord en Geest en hen, door het geloof, met Zich verenigend, komt daardoor hun verduisterd verstand verlichten en hen bestralen met het licht van de levens. En tevens hun wil en geneigheden geheel heiligen, veranderen en vernieuwen. Hij komt met Zijn licht, liefde, genade en beeld in hun harten en wekt daar alles, wat dood en gestorven is, op, krijgt een gestalte in hen en komt door het geloof in hun harten wonen, Eféze 3: 17. Hij slaat hen alzo geheel aan door Zijn Geest tot Zijn eigendom. Zodat de gelovigen daardoor aanvankelijk uit de dood der zonde opstaan en nieuwe schepselen worden, *in Christus wedergeboren, tot een levendige hoop door de opstanding van Jezus Christus uit de doden, 1 Petrus 1: 3.* Zij worden hierdoor één plant met Christus, in de gelijkmaking van Zijn opstanding, Rom. 6: 5. En zo kennen en omhelzen zij hierdoor dan nu Christus, als hun levend Hoofd en de Fontein hun levens, *met Wie hun leven in God verborgen is, Col. 3: 3.* En geven hun leven geheel aan Hem over, om door Hem, hoe langer hoe meer uit de dood der zonde opgewekt en levend gemaakt te worden. Want zij ondervinden nu, *dat het leven hen Christus en het sterven hun gewin is, Fil.1: 21.* Zij roepen daarop nu uit met onze Apostel, Gal. 2: 20: *Ik ben met Christus gekruist En ik leef, maar niet meer ik, maar Christus leeft in mij, ei hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof de Zoons Gods, die mij heeft liefgehad.*

Ziet, zo komt al het geestelijk leven der gelovigen en al hun heiligmaking, dan nu geheel en alleen voort uit de opstanding van hun levend hoofd Christus Die Zijn leven, gedurig en hoe langer hoe meer, in hun sterfelijk leven openbaart, 2 Cor. 4: 11 en Die met Zijn Geest, genade en beeld, hoe langer hoe meer in hun harten opstaat en hen met Zich uit de dood der zonde opwekt.

Behalve dat, heeft de opstanding van Christus ook nog deze kracht, voor alle ware gelovigen:

(1). Dat zij hen, door de werking van de Heilige Geest, steeds opwekt, krachtig aanzet en beweegt, om toch hoe langer hoe mee der zonde af te sterven en met Christus hun hoofd, tot het leven op te staan en te heersen, gelijk dat blijkt uit de ernstige vermaning van onze Apostel, Rom. 6: 9, *wetende, dat Christus opgewekt zijnde uit de doden, niet meer sterft: de dood heerst niet meer over Hem.*

(2). De opstanding van Christus dient de gelovigen steeds tot een volmaakt voorbeeld, dat zij meer en meer met Christus uit de dood der zonde moeten opstaan en aan Hem gelijkvormig worden, naar de vermaning van onze Apostel, Rom. 6: 4, *wij zijn dan met Hem, namelijk met Christus, begraven door de doop in de dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot de heerlijkheid van de Vader, alzo ook wij in nieuwigheid de levens wandelen zouden.*

(3). Eindelijk, de opstanding van Christus heeft boven dit alles ook nog deze vrucht en kracht voor alle ware gelovigen, dat zij hun van het eeuwige leven verzekert, volgens het getuigenis van Christus, Joh: 11 25,26. *Ik ben de Opstanding en het Leven. Die in Mij gelooft zal leven, al ware hij ook gestorven. En een iegelijk die leeft en in Mij gelooft, zal niet sterven in eeuwigheid.* En zo strekt de opstanding van Christus alle ware gelovigen dan ook tot een zekere waarborg en onfeilbaar onderpand van hun zalige opstanding ten jongsten dage, volgens het getuigenis van onze Apostel, Rom. 8: 11: *Indien de Geest desgenen, die Jezus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen zal levend maken, door Zijn Geest, die in u woont.*

En zo menen wij, aandachtigen, dan nu genoeg verklaard te hebben, waarin eigenlijk de kracht der opstanding van Christus bestaat. Deze kracht nu was het, die onze Apostel begeerde te kennen. Maar in de opstanding van de Heere Jezus ligt ook de kracht, om van de Heeren volk gedurig aan te sporen en geestelijk op te wekken tot innige liefde, weldadigheid en barmhartigheid jegens alle armen en nooddriftigen. Wij wensen, dat die kracht van Christus en van Zijn opstanding, nu en altijd, veel in hen moge wonen en werkzaam zijn.

II. Gezien hebbende wat er van Christus en van de kracht van Zijn opstanding is, moeten wij nu ook nog kort overwegen, dat Paulus, die beide begeerde te kennen, zeggende: ***opdat ik Hem kenne en de kracht van Zijn opstanding.***

Kennen wordt in de Heilige Schrift niet slechts genomen voor iets te weten en alleen met het verstand te kennen, maar met nadruk iets te ervaren, te gevoelen en alzo te kennen bij bevinding. Nu, Paulus Ziehier op geen bloot letterlijke en natuurlijke kennis van Christus en de kracht van Zijn opstanding door middel van het verstand, waarmee zich onheilige en vleselijke mensen tevreden stellen, want die kon hem geen nut doen. Maar hij ziet hier op een waarachtige, geestelijke, bevindelijke en heilige kennis van de Heere Jezus en van de kracht van Zijn opstanding, die zo uitnemend veel vermogen had op van de Apostels hart en gemoed, dat hij daardoor op het nauwst met Christus door het geloof verenigd werd; *en alles buiten Hem schade en drek rekende*, gelijk hij tevoren betuigd heeft. En waarlijk, deze en geen andere kennis van Christus en van de kracht van Zijn opstanding begeren de gelovigen. Dan achten zij Christus te kennen:

(1). Als zij, door een heilig geloof, hoe langer hoe meer ware en inwendige gemeenschap met Hem verkrijgen en hoe langer hoe meer aan Hem verkleefd raken. Als hun verstand, hoe langer hoe meer met Zijn licht en heerlijkheid bestraald en hun zielen door Zijn liefde aangetrokken en verwarmd, met Zijn schoonheid ingenomen, met Zijn genade vervuld en met Zijn licht bestraald en versterkt worden. Zodat zij hoe

langer hoe meer alles wat buiten Hem is, gewillig verzaken en lust krijgen om Hem aan te hangen en Hem te volgen, overal waar Hij heengaat. Dan, als zij dit alzo op een geestelijke wijze in zich mogen ondervinden en gewaar worden, houden zij het daarvoor, dat zij opwassen in de genade en in de kennis van hun Heere en Zaligmaker Jezus Christus, 2 Petrus 3: 18.

(2). Des Heeren kinderen, de gelovigen, achten dan ook de kracht der opstanding van Christus te kennen, als zij bij aanvang en bij voortgang het leven van Christus in zich mogen geopenbaard vinden en inwendig met genoegen en blijdschap gewaar worden, dat Christus, als hun levend Hoofd, met Zijn Heilige Geest, genade, gerechtigheid en beeld in hun harten is opgestaan en daarin hoe langer hoe meer opstaat en een gestalte krijgt. Brengende Zijn gerechtigheid, hoe langer hoe meer door het geloof op hen over en hen hoe langer hoe meer geestelijk ermee verenigende. Zodat Hij hen van hun zonden verlost en in de zalige gemeenschap Gods van de Vaders inleidt, zodat hun toenadering tot God in het binnenste heiligdom, door het bloed van Christus, hoe langer hoe meer versterkt wordt, aanwast en toeneemt.

(3) Ook als zij ondervinden, dat Christus, door Zijn kracht, hoe langer hoe meer de zonde in hen ten onderbrengt, in hen het vlees met zijn bewegingen en begeerlijkheden doodt en hen Gode naar de geest onderwerpt, zodat zij hoe langer hoe oprechter, inniger en zuiverder lust en begeerte ontvangen, om geheel voor de Heere te leven, door Christus hun Zaligmaker, om Hem met liefde uit een rein hart te dienen en al Zijn geboden te gehoorzamen.

Zie geliefden, naarmate de gelovigen dit inwendige leven van Christus meer in zich mogen ondervinden en ontwaren, leren zij meer kennen de kracht der opstanding van Christus en gaan zij door die kennis, uit de dood tot het leven over. *Want dit is het eeuwige leven, dat zij de waarachtige God kennen en Jezus Christus, die Hij gezonden heeft.* Joh. 17: 3. En naar deze kennis van Christus en de kracht van Zijn opstanding, was onze Apostel nu grotelijks begerig en hield hij haar voor zijn zaligheid, ondervindende in zich de waarheid van hetgeen de Schrift van Christus zegt, Jes. 53: 11: *Door Zijn kennis zal mijn knecht, de rechtvaardige, velen rechtvaardig maken.*

Om deze zalige en heerlijke kennis van Christus en van de kracht Zijner opstanding te verkrijgen, *wilde de Apostel zichzelf en alles buiten Christus geheel verzaken en achten het schade en drek te zijn, om alleen in Christus gevonden te worden, niet hebbende zijn rechtvaardigheid, die uit de wet is, maar die door het geloof is. De rechtvaardigheid, die uit God is door het geloof.*

En waarlijk, dit is de enige weg en het waarachtige middel om tot de kennis van Christus en van de kracht van Zijn opstanding te geraken: dat wij geestelijk moeten sterven aan onszelf en aan de Wet en aan alles wat geen God en geen Zaligmaker is. Deze duisternis en nacht moet in ons voorbij gaan en wij moeten uit deze dood der zonde opstaan, zo Christus over ons zal kunnen lichten met de stralen van Zijn genade en heerlijkheid. Wij moeten hier geheel in de dood overgegeven worden om Jezus' wil, opdat Zijn leven en de kracht van Zijn opstanding in ons sterfelijk vlees mogen geopenbaard worden, 2 Cor. 4: 11.

Eigen wijsheid, eigengerechtigheid, eigen sterkte, eigen zin en begeerlijkheid, het moet alles in ons sterven en ten ondergebracht worden, opdat Christus met Zijn genade en kracht, Geest en beeld in ons moge opstaan en leven en in ons een gestalte krijgen, *totdat wij allen zullen komen tot de enigheid van het geloof en der kennis van de Zoons Gods, tot een volkomen man, tot de mate der grootte der volheid van Christus,* Efése 4: 14. Terecht dan achtte Paulus alle dingen schade en drek, verzaakte zichzelf geheel en al en wilde alleen in Christus geheel gevonden worden, opdat hij mocht Hem kennen

en de kracht van Zijn opstanding.

Toepassing

Hebbende hiermee nu onze tekst genoeg verklaard, zo laat ons die, door de genade Gods, nu nog wat nader op onszelf toepassen. Oneindig zalig en gelukkig zijn hier al degenen, die het in de grond met de Apostel Paulus geheel eens zijn, die ook zijn gevoelen en zin hebben en door dezelfde Geest geleid en gedreven worden. Die ook graag en gewillig hun leven en alles begeren te verzaken, om maar dit ene ding recht te kennen en te weten, namelijk: Christus en de kracht van Zijn opstanding. O, die Christus kent, daar is niets aan gelegen, al kent hij niets meer en die Christus niet kent, het kan hem niets baten, al kent hij nog zoveel buiten Christus! Wij moeten allen Christus en de kracht van Zijn opstanding geestelijk en bevindelijk kennen, mijn vrienden, of wij zijn en blijven geheel dood in de zonden, verduisterd in ons verstand, vervreemd van het leven Gods, door de onwetendheid, die in ons is, door de verharding onzer harten, Eféze 4: 18.

Laat ons nu eens wat nader nagaan, hoe het hierin met ons en met onze gereformeerde belijdenis gelegen is. Gewis, die onder ons niet geheel blind en onachtzaam is, zal wel gewaar worden, dat de Apostel Paulus zeer weinig navolgers heeft onder de mensen van deze tijd en dat ver de grootste hoop onzer uiterlijke belijders niet de minste rechte kennis heeft van Christus en van de kracht van Zijn opstanding. Want bezien wij de mensen in ons christendom eens wat van nabij.

(1). Zo zullen wij daar gewaar worden een grote hoop van onwetende mensen, die, hoewel velen lidmaten van onze kerk zijn, nochtans zelfs niet de minste kennis van Christus en van de kracht van Zijn opstanding hebben, die geheel onkundig zijn omtrent Christus Persoon, naturen, staten, ambten, genade en zaligheid. Die niets weten of verstaan van de kracht Zijns doods en van Zijn opstanding, voor wie dit alles diep verzegelde verborgenheden zijn. Die ook geen lust hebben om Christus en de waarheden van het Christendom te leren kennen, of zich daarin te laten onderwijzen, hoezeer zij dienaangaande van Godswege gedurig bestraft en ernstig vermaand worden. Zodanige mensen liggen geheel gevangen onder de macht en kracht der duisternis! Deze heerst geheel over hen. O, wat verschillen zij niet grotelijks van onze Apostel en van alle ware kinderen van de lichts, die zo hartelijk begeren dat zij Christus mogen kennen en de kracht van Zijn opstanding!

(2). Behalve deze blinde en onwetende mensen, vindt men ook andere in het Christendom, die met enige verstandelijke kennis van Christus en van de kracht van Zijn opstanding begaafd zijn, door oefening en naarstigheid, die zij daartoe hebben aangewend, waardoor zij van deze waarheden nog al weten te spreken en te antwoorden op hetgeen hun voorgesteld wordt. Maar helaas! De kennis, die zij hebben, is geenszins geheiligd, noch geestelijk, noch bevindelijk, maar alleen vleselijk en natuurlijk. Want nooit is Christus met Zijn genade en Geest aan hun harten geopenbaard geworden; nooit zijn zij door een waar geloof tot Hem gekomen; nooit hebben hun ogen deze Koning in Zijn schoonheid en heerlijkheid gezien, wat zij ook van Hem spreken, nooit hebben zij enig waarachtig licht, leven af kracht van Hem en van Zijn opstanding in hun harten ondervonden, hoewel soms sommigen onder hen, door veel lezen en oefening van hun verstand, door veel omgang met het volk van de Heere en door het gedurig horen van de bevindelijke waarheden van de Geest, zeer ver in de kennis der practicale waarheden kunnen komen. Als er dan soms, als hun verstand wat opgeklaard wordt, wel zodanig van kunnen spreken, dat het niet anders schijnt, of zij hebben

waarlijk Christus en de kracht van Zijn opstanding bij geestelijke bevinding leren kennen. Nochtans zijn zij hierin niet geestelijk van de Heere geleerd, wat daaruit blijkt, dat hun kennis van Christus en van de kracht van Zijn opstanding, een geheel ijdele en krachteloze kennis is, die hen inwendig niet met Christus verenigt, noch rechtvaardigt en heiligt van de zonden. Men hoort hen van Christus en van Zijn waarheid wel spreken, maar men kan geenszins zien, dat er van de kennis van Christus en van Zijn opstanding inwendige kracht tot hen komt, om hun harten te veranderen, hen van de liefde der zonde en van de wereld af te trekken en hen met Christus in een nieuw Godzalig leven te doen opstaan. Men ziet duidelijk, dat zij dezelfde mensen blijven, de wereld en de zonde dienen en voortgaan naar de wil van de vleses en der gedachten en naar hun begeerlijkheden te leven. Hoe kan men klaarder bewijs hebben, dat zodanige mensen Christus en de kracht van Zijn opstanding niet waarlijk en bij geestelijke ondervinding kennen!

(3). Ook zijn er nog andere mensen in ons christendom, die een natuurlijke kennis hebben van Christus en van de kracht van Zijn opstanding, die in hen ook wel enige natuurlijke kracht en werking veroorzaakt, waardoor zij hun leven en gedrag uiterlijk veel verbeteren, veel zonden laten, veel goede plichten doen en zo'n gedaante van Godzaligheid. En van bekering van de levens vertonen. Zij maken in die weg dikwijls goede uiterlijke vorderingen, zodat velen hen voor ware christenen houden. Nochtans worden die mensen geenszins geestelijk door de kracht van Christus en van Zijn opstanding bewerkt. Het is geheel hun eigen kracht, waardoor zij dat alles doen. Want zij zijn en leven nog geheel in zichzelf en werken buiten Christus en eindigen ook weer geheel in zichzelf en kennen also geenszins Christus en de kracht van Zijn opstanding, wat klaar blijkt, dat zij niet weten, wat het is, recht arm, ellendig en van alle kracht ontbloot te zijn en als zodanig, door het geloof, alleen en geheel op Christus, op Zijn genade en kracht te zien en te blijven wachten. Het blijkt, dat zij ook inwendig nog niet veranderd zijn, en niet waarlijk de oude mens met zijn begeerlijkheden afgelegd en de nieuwe mens aangedaan hebben.

(4). Eindelijk. Er zijn nog andere mensen in ons christendom, die, door algemeen licht van de Geest en door kracht van overtuiging, het zover brengen, dat zij zeer nabij het ware christendom komen en nu schijnen tot Christus en tot de kracht van Zijn opstanding te zullen overkomen. Maar aan het einde van hun weg blijven zij staan, nabij Christus en gaan niet waarlijk geheel uit zichzelf in Christus over. Die laatste stap, die noodzakelijk geschiedt moet om Christus en de kracht van Zijn opstanding te kennen, blijft achterwege. En zo komen die mensen dan wel, als kinderen tot aan de geboorte, maar er is geen kracht om te baren, Jes. 37: 3. Zo blijven zij hier dan smoren, ja, zij sterven in hun geboorte en ondervinden nooit de kracht van Christus opstanding in zichzelf. Zij blijven in hun eigen kracht en hun staat is ten hoogste gevaarlijk en menigeen keert terug, nadat hij al zover gekomen was en dan is zijn laatste slimmer en erger dan zijn eerste.

O, wat zijn de zodanigen niet ten hoogste ongelukkig, die Christus en de kracht van Zijn opstanding nog niet kennen, maar die nog buiten Christus in de zonde leven en zich geheel ophouden met ijdelheid! Och, mocht de ontfermende God Zich nog eens in liefde en genade tot hen wenden en mocht Christus met de kracht van Zijn opstanding en genade zich nog eens aan hun harten openbaren, inbreken in hun vast gesloten zielen en brengen alle kracht, die zich tegen Hem en Zijn kennis verheft, in hen ten onder. Mocht Hij hen nog eens toeroepen, gelijk Hij riep tot Lazarus in het graf: *Lazarus, kom uit!* Joh. 11: 43 en Hijzelf hen, door Zijn kracht uit de dood der zonden

opwekken.

Ach, mensen, die nog buiten Christus leeft. Mocht u nog eens de rechte lust, de ware begeerte krijgen om Hem te kennen en de kracht van Zijn opstanding! Mocht u er nog eens geloof aan slaan, dat Christus zo'n machtige Heiland is en dat God, toen Hij Hem uit de dood opwekte, zo'n uitnemende grootheid van kracht in Hem gelegd en gewerkt heeft, dat Hij nu ook dode zondaars kan opwekken en levend maken en hen van al hun zonden verlossen en met God voor eeuwig verzoenen kan! O, mocht u dan maar van alle eigen kracht geheel ontbloot worden en grijpen, als onmachtige zondaars, Christus kracht en sterkte aan, om vrede met God te maken, volgens Jes. 27: 5.

En wat ulieden aangaat, gelovige kinderen van God, die reeds waarlijk Christus en de kracht van Zijn opstanding hebt leren kennen, ontvangt dit korte woord der vermaning van ons:

1. Leert uw overgroot geluk toch meer kennen en uw overheerlijke zaligheid en gebruikt daartoe alleen het licht en de sterkte van Christus.
2. Leert uw God en Zaligmaker daar meer voor danken, prijzen en verheerlijken en erkennen dat het geheel tot u is gekomen door Christus kennis, vrije goedertierenheid en genade en van de kracht van Zijn opstanding.
3. Leert meer en meer verzaken alle eigen kracht en sterkte, opdat de kracht van Christus in u moge wonen en u meer mag ondervinden, welke de uitnemende grootheid van Gods kracht zij aan ons. Wordt toch meer en meer vervuld met de kracht van Christus gerechtigheid. O, leert toch meer al uw eigen gerechtigheid verzaken en die, als een wègwerpelijk kleed, geheel daarheen werpen, opdat u met de gerechtigheid van Christus mag bekleed worden en de rechtvaardigende, heiligende en met Godverenigende kracht van Zijn gerechtigheid meer in u levendig mag ondervinden en Christus kennen als de Heere uw Gerechtigheid!
4. Leert uit grondige bevinding van uw volkomen onbekwaamheid en diepe machteloosheid tot enig geestelijk goed, steeds in alles èn om alles gelovig uitzien naar de Heere Jezus en de kracht van Zijn opstanding, om daardoor alles te doen en zo te roemen met Paulus, Fil. 4: 13: *Ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft.*
5. Leert ook, door de genade en de kracht van Christus, heiliger en Godzaliger in uw staat en beroep, waarin God u gesteld heeft, te leven, zodat het openbaar wordt aan allen, dat Christus in u woont, door de kracht van Zijn opstanding en dat Zijn kracht dagelijks meer in u komt, waardoor u doodt uw leden, die op aarde zijn en steeds opwast in de genade en de kennis van onze Heere en Zaligmaker Jezus Christus.
6. Eindelijk. Laat ook de opstanding van Christus in u steeds haar kracht doen, om u, door de genade van de Heilige Geest, van het eeuwige leven te verzekeren en in u meer en meer te bevestigen de hoop der heerlijkheid en van uw zalige opstanding ten jongsten dage. Want dit zal u gedurig doen wandelen in de vrees des Heeren en in de vertroosting van de Heilige Geest!

De Heere nu, die de Geest is, brenge Zijn Geest, kracht en leven steeds meer en meer op Zijn volk over en wekke hen uit de dood der zonde op, totdat zij allen tezamen zullen gekomen zijn tot de wederopstanding der doden, in volmaakte gelukzaligheid en eeuwige heerlijkheid! Amen! *Het zij alzoo, door de genade van onze Gods en van onze Zaligmaker Jezus Christus. Amen!*

LEERREDE OVER SPREUKEN 8:35a.

Want die Mij vindt, vindt het leven.

Het is een zeer merkwaardige geschiedenis, die wij vinden aangetekend in Genesis 21: 14, van Hagar, Abrahams dienstmaagd van welke daar verhaald wordt, dat ze op Gods bevel van Abraham verstoten zijnde, met haar kind van hem uitging en onderweg verdwaald raakte, in de woestijn van Berséba. Hier ontmoette deze ongelukkige dienstmaagd een zeer groot ongeval, dat haar met haar onnozel kind haast het leven gekost had, indien God haar niet wonderbaar had behouden en bewaard. In de woestijn dwalende, kreeg ze gebrek aan water, waarmee ze zichzelf en haar kind kon laven. Dit ging zover, dat ze met haar lieveling op het punt stond om van dorst te versmachten, als wanneer God haar op het onverwachts in deze haar hoge nood genadig was en haar door middel van een engel die Hij daartoe uit de Hemel zond, een waterput aanwees, waaruit ze haar kind te drinken gaf en ook hieruit gedrenkt werd.

Hetgeen wij thans in deze geschiedenis bijzonder aanmerken is, dat die waterput die Hagar, op de aanwijzing van de Engel op het onverwachtst in de woestijn vond, het middel was van haar en haar kinds behoud, zonder welke ze beide van dorst hadden moeten versmachten en omkomen.

Dit wel opgemerkt zijnde, dunkt ons, dat deze geschiedenis zeer bekwaam is om onze aandacht tot de hoge verborgenheden van het geestelijk genadewerk op te leiden. Wanneer wij deze twee dingen als vooruit stellen, dat namelijk aan de ene kant Hagar met haar kind ons kunnen verbeelden als uitverkorenen en door Gods Geest recht aan overtuigde zondaren, die van haar rampzalig zielsgebrek niet slechts een gezicht, maar ook een aller-zwaarst gevoel en aandoening gekregen hebben, zodat ze daaronder van droefheid en angst bijkans gelijk als versmachten. Aan de andere kant, dat de waterput in de woestijn, die van de Engel werd aangewezen, ons aller-levendigst kan verbeelden, de Heere Jezus Christus aangemerkt als het algenoegzame middel van zaligheid en zielverkwikkende behoud. Die ons daarom in de Heilige Schrift meermalen als een fontein, springader, waterput enz. wordt vertoond en afgemaald waaruit alle dorstige zondaars en zondaressen, tot hun behoud, het water van genade mochten scheppen en drinken. Gelijk nu Hagar gereed stond om met haar onnozel kind van dorst te versmachten en om te komen, op het onverwachtst in de woestijn, door de genadige besturing van God, zoals wij gezien hebben, een waterput zag en vond, welke het middel was van haar en haar kinds behoud en leven, waar ze beide tot verzadiging toe uit gedrenkt werden, - zo gaat het hier in het geestelijke met alle recht overtuigde zondaars ook.

Wanneer de noden en angsten van hun smartelijke overtuigingen op zijn hoogst gerezen zijn, als ze als op het punt staan om van druk en jammerlijk gebrek der ziel te versmachten en van hun behoud en verlossing uit zo grote dood en nare angst der hel, gelijk als opgeven en daar nu reddeloos en radeloos neerliggen, ziende nu niet anders voor ogen als hel, dood en verdoemenis, dan komt God met Zijn ontfermende genade en wijst aan die bijkans dode en versmachte zondaars de Heere Jezus aan, in die akelige woestijn, als die Put der levendige wateren en die Fontein des heils en maakt dat ze Hem nu niet slechts van ver zien maar ook dadelijk door een waar geloof Hem vinden, tot Hem komen en het water des eeuwigen levens uit Hem scheppen en dat to hun volle zielsverzadiging met de hartelijkste begeerte en verkwikkelijkste smaak van een dorstig gemoed drinken. Zo wordt de algenoegzame Jezus aan zodanige zondaars dan nu recht een Fontein en Springader des levens, die hen van de dood, welke ze onvermijdelijk voor ogen zagen, niet alleen bevrijd, maar hen langs de aller-

verkwikkelijkste weg in het dierbare leven der genade overbrengt. Zie, zo vindt een dood en rampzalig zondaar, dan alleen in Jezus het leven en de eeuwige opstanding uit de doden.

En of het iemand soms niet genoeg begreep, of geloofde: ziedaar de waarheid uit de mond van de Heere Jezus, de waarachtige getuige Gods bevestigd. **Die Mij vindt**, zo voert Hem de Koning Salomo sprekende in, in de woorden van onze tekst, **die vindt het leven**.

Het is voor alle, die geoefende zinnen in het woord van God hebben, zeer klaar, dat Salomo hier in dit ons tekstkapittel een zeer doorluchtig Persoon sprekende invoert, namelijk de Messias, de Zoon van de levende God, die Hij ons hier vertoont als reeds in het vlees verscheen zijnde hier op aarde en als de grote Leraar der gerechtigheid, zo in Persoon als door middel van Zijn heilgezanten en de verkondigers van Zijn Evangelie, alle zondaars en zondresses op het hartelijkst nodigende en roepende, *om toch de slechtigheden van de zonde en de wereld te verlaten* en zich in Zijn zalige gemeenschap te begeven en daar al de volheid en overvloed van algenoegzame genade te genieten. Met zulke dierbare en uitnodigende vermaningen is dit hele kapittel vervuld, gelijk een ieder zal bevinden, die het met verstand komt te lezen.

Bijzonder legt de Opperste Wijsheid, de Heere Jezus, daarop toe, om de blinde zondaars Zijn gadeloze algenoegzaamheid op het levendigste te vertonen ten einde ze toch daardoor zouden bewogen worden, om naar Hem en zijn heilzame leringen en vermaningen te hoorgin; leest maar, om de zaken niet van hoger op te balen, het even voorgaande 34e vers, daar Hij alzo tot de zondaars spreekt: *Welgelukzalig is de mens*, enz. en om dit zijn gezegde nu ook duidelijk te bevestigen en aan geheel de wereld te vertonen, dat zij, die naar de Zoon Gods op zo'n wijze komen te horen, ook in waarheid welgelukzalig zijn, laat Bij nu in onze tekst volgen, wat een uitnemend en dierbaar heil, een dood- en doemwaardig zondaar in Hem en zijn algenoegzame gemeenschap vindt, zeggende: dat eer ieder, die Hem vindt, het leven vindt. Want *die Mij vindt*, enz.

Woorden, geliefden, die aller-dierbaarst en kostelijkst zijn, in zich behelzende de volle algenoegzaamheid van de Zoon van God, de Heere Jezus, waardoor Hij voor allen, die Hem aantreffen en vinden een fontein en Springader des levens is, zodat dode en machteloze zondaars, door Hem uit de dood der zonde in het zalige leven der genade overgaan.

O, behaagde het God in de verhandeling en beschouwing van deze dierbare geloofswaarheid, ons duistere verstand eens recht te bestralen met het licht van Zijn Geest en genade en ons door dat middel eens Zelf in te leiden in die grote en aller-heiligste verborgenheid der Godzaligheid, *dat die Jezus vindt, ook in Hem het leven vindt*.

Verberg U daartoe niet langer algenoegzaam God en Zaligmaker voor alle zielen die U zoeken. Maar laat U zelfs eens vinden van zulken, die U nog nooit gezocht hebben, Amen.

Twee stukken ontmoeten ons hier ter verhandeling:

1. De werkzame geloofsbetrachting; welke bestaat in de Zoon van God, de Opperste Wijsheid te vinden, vervat in de woorden. Want **die Mij vindt**.
2. Het grote heil en de gelukzaligheid, die daaraan verknocht zijn, hierin gelegen dat zij, die de Zoon van God zó vinden, ook tegelijk **in Hem het leven vinden**.

1. De werkzame geloofsbetrachting; welke bestaat in de Zoon van God, de Opperste Wijsheid te vinden, vervat in de woorden. Want *die Mij vindt*.

Het werk des geloofs dan, waaraan een zo groot heil vast geknoopt wordt, wordt ons hier vertoond en beschreven, als een vinden van de Opperste Wijsheid, de Heere Jezus. Want *die Mij vindt*, enz.

Meermalen komt ons het genadewerk des geloofs dus in de Heilige Bladeren voor als een vinden van de Heere en bijzonder van de Heere Jezus, de Zoon van God. Gelijk als Jesaja 65: 1, daar de Heere zegt van de gelovige Heidenen, onder het Oude Testament, Ik ben gevonden van die, die naar Mij niet vraagden. Ik ben gevonden van degenen die Mij niet zochten en Hooglied 3: 4 daar de gelovige Bruidskerk alzo van de Messias, haar man of Bruidegom spreekt: Toen Ik een weinigje van hen, namelijk van de wachters, weggegaan was, *vond ik Hem, die mijn ziel lief heeft*; en wat zodanige plaatsen in Gods woord meer zijn. Zo hier in onze tekst. Nu ook, *die Mij vindt*, zegt de Opperste Wijsheid, de Zoon van God, *die vindt het leven*. Zo ook in het voorgaande 17e vers, enz. Het zal er nu maar op aankomen, dat wij uw aandacht wat nader verklaren en openleggen, wat eigenlijk dit vinden van de Opperste Wijsheid, de Heere Jezus, is. Hoe dat geschied van gelovige zondaars, die tot dat grote heil geroepen worden en wat dingen daar al noodzakelijk toe vereist worden.

Wanneer wij letten en acht geven op de kracht van de spreekwijze iets te vinden, zullen wij gewaar worden, dat iets te vinden, eigenlijk twee bijzondere dingen vooronderstelt, namelijk: iets te missen en iets te zoeken. Want immers vinden volgt op zoeken en zoeken volgt weer op missen, zodat deze drie dingen dan hand aan hand samen gepaard gaan en elkaar van nabij in orde opvolgen, eerst moet iemand gewaar worden, dat hij iets mist, dat moet hem dan bewegen en aanzetten, om wat hij mist, naarstig te zoeken en op dat zoeken volgt dan eindelijk het vinden. Wanneer wij dit nu in het geestelijke, gelijk geschieden moet, overnemen, dan zal het vinden van de Heere Jezus, de Opperste Wijsheid, ook noodzakelijk eerst vooruit stellen een zoeken naar Hem en dit zoeken zal weer ontstaan en voortkomen, uit een voorafgaand gemis van Jezus, waardoor en Zondaar klaar begrijpt en gewaar wordt, dat hij Hem nog ten enenmale mist en van Zijn zalige gemeenschap nog geheel verstoken en beroofd is.

1. Het eerste dat hier noodzakelijk voor en boven alle dingen vereist wordt, is Jezus, de Opperste Wijsheid te missen. Dat is, klaar en krachtigst overtuigd te worden, dat men Hem en Zijn zielzaligende gemeenschap nog geheel mist, dat men daar nog van vervreemd is; en zo nog ten enenmale buiten Hem en in de zonde leeft, dood in misdaden en vervreemd van het zalige leven Gods. Het is zeker, geliefden, en Gods Woord leert het ons overal duidelijk dat alle mensen van nature de Heere Jezus missen en van Hem, door de zonde ten enenmale beroofd zijn. Dat ze alle buiten Hem leven, in de macht en de heerschappij van de satan en zo dood zijn in zonden en in misdaden. Zonder waarlijk door de levendmakende Geest des geloofs in Christus ingelijfd te zijn en daardoor deel en gemeenschap aan Hem hebben. Hoort eens hoe nadrukkelijk en krachtig de Apostel Paulus dit de gelovigen van Eféze voor ogen stelt: hoofdstuk 2: 12: *Daarom gedenkt dat gij in die tijd waart zonder Christus vervreemd van het burgerschap Israëls en vreemdelingen van de verbonden der belofte; geen hoop hebbende en zonder God in de wereld*. En zo is het met alle mensen in de natuurstaat. Alle zijn ze door de zonde van God en Christus vervreemd en leven met Hem in vijandschap. Ze zijn van de Heere vervreemd van de baarmoeder aan en dolen van moeders buik aan, volgens Psalm 58: 4. Jeremia beschrijft ons daarom de goddelozen en natuurlingen, als *die het afzwerfen liefhebben*. Hoofdstuk 14: 10 en op andere plaatsen worden ons de onbekeerde en natuurlijke mensen, die buiten Jezus en Zijn

gemeenschap zijn, afgebeeld als dwalende schapen zonder herder en leidsman. En geen wonder, een onbekeerde is volgens Gods woord nog geheel in macht van de satan, onder wiens strik hij gevangen gehouden wordt naar zijn wil, volgens 2 Tim. 2: 26. Hij ligt midden in de dood en de slavernij van de zonde en is daardoor ten enenmale een dienstknecht der ongerechtigheid. Zie, zo missen dan alle onbekeerde mensen van nature de Heere Jezus de Opperste Wijsheid en zijn van Hem geheel ontbloot en vervreemd, even als de duisternis ontbloot is van het licht en de dood van het leven, in zo rampzaligen en ellendigen staat zijn nu wel alle zondaars waarlijk van nature. Zo missen ze wel alle, de Heere Jezus en zijn door de zonde van Hem gescheiden en vervreemd: maar, ze hebben daar alle geenszins rechte kennis of bewustheid van. Ze zien, weten of gevoelen dit hun jammerlijk gemis: of zielsgebrek niet. Maar zijn even als blindgeborenen, die zich geen recht denkbeeld van hun gebrek en van het kostelijk licht, dat ze missen, kunnen maken, omdat ze het nooit met ogen gezien of aanschouwd hebben. Integendeel, alle onbekeerden in de natuurstaat, welke door het licht van de Geest Gods, nog niet overtuigd zijn, worden hier, volgens 1 Cor. 4: 4, door de satan, de God dezer eeuwen, de zinnen verblind, zodat ze onmogelijk kunnen zien, weten noch geloven, dat ze de Opperste Wijsheid de Zoon van God, waarlijk missen en nog geheel van Hem en zijn zielzaligende gemeenschap vervreemd zijn. Integendeel worden ze hier beide door de satan en hun arglistig hart op het jammerlijkst blind gehouden, misleid en bedrogen. Ze verheelden zich, dat ze Jezus, de Opperste Wijsheid reeds waarlijk hebben en bezitten. Dat ze reeds uit een gezicht van hun doemwaardigheid en van Jezus algenoegzaamheid, zo als ze die door de algemene verlichting van Gods Woord hebben keren kennen, waarlijk door het geloofde toevlucht tot Hem hebben genomen, hun arglistig hart, dat toch dodelijk is, maakt hun wijs, dat ze nu al waarlijk alle eigen gerechtigheid geheel verloochenen; en alleen in Jezus bloed de verlossing en de verzoening van hun zonden zoeken en dat geloven ze zo vast en zeker, daar gaan ze zo gerust op aan, dat het niet mogelijk is, hun anders te overtuigen, want hun hart zegt hun, dat ze oprecht handelen, zonder enige geveinsdheid, dat ze hun heil niet in zichzelf, maar geheel alleen in de Heere Jezus zoeken en dat ze dat alleen van de Heilige Geest ontvangen hebben. Die in hun is, die hen van God gegeven is.

Zie, zo wordt een onbekeerd en natuurlijk mens hier van de satan en zijn eigen hart jammerlijk bedrogen en verblind, zodat hij zijn zielsgebrek en gemis van de Heere Jezus onmogelijk ziet of zien kan, maar zich vast verbeeldt dat hij Hem reeds heeft, dat hij reeds in Hem gelooft en met een verzaking van alles tot Hem en Zijn algenoegzame verdiensten de toevlucht neemt; en dat, die hem van het tegendeel trachten te overtuigen maar liefdeloze veroordeelaars zijn en geestelijke hoogmoedigen, welke menen, dat het geloof en de zaligheid maar voor hun alleen is. Daaruit ontstaat en komt voort, doordat zo een onverlicht en natuurlijk mens niet weet of begrijpt, dat hij de Heere Jezus de Opperste Wijsheid nog mist, maar integendeel vast gelooft, dat hij Hem reeds gevonden heeft. Daaruit ontstaat, zeg ik dat hij Jezus dan nu ook geenszins zoekt. En dat niet doende, zo volgt, dat hij Hem nu ook niet vindt maar buiten Hem en Zijn gemeenschap in de zonde ongerust blijft leven; en als daar nu de dood op komt te volgen, zo gaat hij in deze zijn rampzalige blindheid en ijdele verbeelding van gelukzaligheid voor eeuwig verloren en mist Jezus dan eerst als hij Hem in alle eeuwigheid niet meer kan vinden.

Maar geheel anders gaat het nu toe met een zondaar, die van eeuwigheid van God uitverkoren is en wien de Heere nu uit vrije en ontfermende genade voorneemt tot de Heere Jezus, Zijn Zoon, waarlijk te brengen en hem daartoe te bewerken, dat hij Hem

eens dadelijk door het geloof komt aan te treffen en te vinden.

(1) Het allereerste werk van genade, dat God de Heere aan zo een zondaar doet, is, dat hij op zekere tijd, die korter of langer is en langs zodanige weg of middel als Hem behaagt, die zondaar de duistere ogen van zijn verstand komt oopen en hem van die rampzalige blindheid zijns harten en van de satan, daar hij dus lang in gestoken heeft, nu komt verlossen, door hem bij een inwendig schijnsel en licht van de Heilige Geest, een aller-klaarst en levendigst gezicht te geven, dat hij tot nog toe de Heere Jezus nooit waarlijk gevonden of bezeten heeft; en dat hij nog nooit deel en gemeenschap aan Hem gehad heeft. Integendeel dat hij tot nog toe geheel buiten Hem en van Hem vervreemd is, dat zijn natuurlijke blindheid, de satan en zijn arglistig hart, welke vijanden van zijn zaligheid zijn, hem jammerlijk in deze misleidt en bedrogen hebben. Hem wijsmakende, dat hij de Heere Jezus tot zijn zaligheid al genoeg gevonden had, als hij Hem maar kende uit het woord, aanriep en uiterlijk tot Hem de toevlucht nam. Zie, zo ontvangt een zondaar hiermee nu van God gans andere ogen, dan hij tot nog gehad heeft, hij wordt nu zijn rampzalig gemis van de Heere Jezus op het aller-levendigst gewaar. Hij mist nu geheel en al Hem, die hij voor dezen, toen hij nog blind was, waande al gevonden te hebben.

En zo een missen van de Heere Jezus, gaat nu in zodanige overtuigde zondaar zo gemakkelijk niet toe, geliefden, Nee, gelijk iemand, die in het natuurlijke enig kostelijk ding voor het vinden mist, zo gaat het missen van de Heere Jezus, de Opperste Wijsheid, altoos noodzakelijk vooraf. Zo moet de ziel van een zondaar eerst Jezus missen, zal ze Hem recht aantreffen en vinden. Maar gelijk iemand, die in het natuurlijke iets mist, daardoor wordt bewogen, aangezet en genoodzaakt, om hetgeen hij mist overal met ijver en naarstigheid te gaan zoeken, zolang tot hij het daadwerkelijk vindt, zo is het hier nu in het geestelijke ook. Wanneer een zondaar de Heere Jezus, zoals wij gezien hebben, waarlijk komt te missen, is dit nu aanstonds het gevolg, dat diezelfde Goddelijke Geest van Boven, die hem zijn gemis eerst heeft bekend gemaakt, hem ook daartoe aanzet, bewerkt en beweegt, dat hij de Heere Jezus, de Opperste Wijsheid, die hij nu nog mist, allereerst en van ganser hart komt te zoeken, zolang totdat hij Hem, dadelijk aantreft en vindt.

En dat is nu weer een stuk, dat wij mede zullen trachten uw aandacht een weinig nader voor ogen te stellen.

Recommande. Maar heeft uw hand nog weer iets gevonden geliefden, om aan de armen te geven, zo deelt dat heden de nooddriftigen mee met toegenegenheid en blijdschap, want God heeft een blijmoedige gever lief.

Hij make er u door Zijn Heilige Geest, die een Geest der liefde en des geloofs is, alleszins bekwaam toe. Amen.

(2) In het vorige beschouwd hebbende, hoe een zondaar, die Jezus, de Opperste, Wijsheid, zal vinden, vooraf eerst noodzakelijk bij het licht van de Heilige Geest moet ontdekt en overtuigd worden, dat hij Hem en Zijn zalige gemeenschap nog geheel en al mist, staat ons nu vervolgens te overwegen, hoe aanstonds op dat missen moet volgen een hartelijk uitzien en zoeken naar Jezus als de Opperste Wijsheid en het enige middel van zaligheid en behoud. Dit stuk heeft nu zo een heel brede verhandeling niet nodig, geliefden, aangezien het uit ons vorige verhandelde aanstonds zeer klaar wordt. Hierom zullen wij nu het wezenlijke der zaak uw aandacht maar voorstellen. Dit is daarin gelegen dat, zo een overtuigd zondaar, die een zodanig gezicht en levendige

kennis ontvangen heeft door de Heilige Geest, dat hij Jezus, de Opperste Wijsheid en de Fontein des levens, nog waarlijk geheel mist, nu in zijn ziel ontvangt een hartelijke begeerte, zucht en uitgestrekt verlangen naar de Heere Jezus en het zalige genot van Zijn algenoegzame gemeenschap, zodat hij Hem nu enig en alleen begeert en wenst tot zijn volle zielsvergenoeging dadelijk te ontvangen met een hartelijke verloochening en afzien van alles wat buiten Hem is, waarin zijn ziel nu generlei leven of enige troost meer vinden kan. En evenals een droog en dorstig aardrijk verlangt naar de verkwikkelijke regen des hemels, om daarmee bevochtigd te worden, zo wenst en verlangt die overtuigde zondaar ook gans hartelijk naar Jezus, die hij nu beschouwt, als de enig Springader en Fontein van verkwikking, in welke alleen het water des levens gevonden wordt. *Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, also dorst zijn ziel hier ook naar God*, naar de levenden God. O, zijn inwendig zielsverlangen naar Jezus is veel sterker dan de dood. Het is gelijk een brandend vuur in zijn binnenste ontstoken, dat al de wateren van de zee niet machtig zijn weer uit te blussen. Integendeel, hoe meer zijn hartelijk verlangen en begeerten naar de Heere Jezus uitgerekt wordt en langer onvervuld gelaten wordt, hoe ze groter, driftiger en sterker worden en met meer innige droefheid en zielsaandoening vergezeld gaan, Zodat er de zondaar ten laatste bijkans onder versmacht en de uitgestelde hoop hem, volgens Salomo's zeggen, het hart gelijk als krenkt.

Ziet, die zieldrukkende begeerte, dat hartelijk uitzien en reikhalzen van de overtuigden zondaar naar Jezus en Zijn algenoegzame gemeenschap, is het recht zoeken naar Hem, dat volgt, zo gauw de zondaar Hem bij het licht van de Heilige Geest recht heeft komen te missen. Want dat blijkt aller-klaarst uit Jesaja 26: 9, waar ons een gelovige, also tot de Zoon Gods, de Messias, sprekende, ontmoet: *Met mijn ziel heb ik U begeerd in de nacht, ook zal ik met mijn geest, die in het binnenste van mij is, U vroeg zoeken*. Ziedaar wordt het zoeken naar de Heere, de Messias, alleen toegeëigend aan de ziel of de geest en deszelfs innigste begeerte en reikhalzend verlangen naar de Messias en Zijn gemeenschap. Zodat dit zoeken dan geenszins bestaat in enig uiterlijk werk, dat een overtuigd zondaar doet, hoewel er dat ook wel mee vergezeld gaat, maar alleen in de innige uitgangen en begeerten van het hart naar daar de Heere Jezus en het genot van de zalige volheid van Zijn algenoegzaamheid. En dus kunnen wij dan hierop het klaarst begrijpen, hoe het zoeken naar Jezus een zuiver hartenwerk is; en hoe God van een gelovigen zondaar ook niets anders begeert, dan maar alleen het hart, zeggende: *Mijn zoon, geef mij uw hart*, Spreuk. 23: 26.

1. Maar Geliefden, hoe gaat het verder met zodanig een hartelijk zoeken naar de Heere Jezus, de Opperste Wijsheid? Duurt dat nu zo eeuwig en altoos? Blijven overtuigde zondaars hier zo al hun leven lang vruchteloos Jezus begeren en zoeken, zonder Hem immer tot troost en verkwikking van hun heilbegerige zielen te vinden ?

Nee, nee, gans niet. Het is wel waar, dat God de tijd, hoe lang of hoe kort dit zoeken van overtuigde en heilbegerige zondaars duren moet, alleen in Zijn vrijmachtige hand heeft en het soms in sommigen wel eens al de tijd van hun leven hier op de wereld door kan laten duren, zodat zulken niet zo dadelijk tot hun zieltroost de Heere Jezus vinden, als in de ure des doods, even voor hun sterven. Maar nochtans, hoe het hier ook mee gaat, zo blijft dit echter zeker en gewis, dat God tot den zaden Jacobs niet gezegd heeft, *zoek Mij te vergeefs*, volgens Jesaja 15: 19. Nee, als het maar een waar en recht zoeken is, dat door de Heilige Geest in de ziel is gewerkt, dan zal er vroeg of laat ook zeker een vinden op volgen. Jezus woord zal *ja en amen* zijn. *Zoekt en gij zult vinden*, Matth. 7: 7.

In dat zalige vinden is het nu, dat wij nog vervolgens uw aandacht hebben te verklaren

en dat zullen wij nu, vanwege de verlopen tijd, maar met alle mogelijke korthed en eenvoudige klaarheid trachten te doen.

2. Het grote heil en de gelukzaligheid, die daaraan verknocht zijn, hierin gelegen dat zij, die de Zoon van God zó vinden, ook tegelijk *in Hem het leven vinden*.

Iets te vinden is eigenlijk niet anders, als iets dat men te voren gemist en gezocht heeft, dadelijk aan te treffen, te ontvangen en te genieten, zodat daardoor het voorgaande missen en zoeken geheel stond op te houden en in een dadelijke bezitting en genieting verandert. Hieruit begrijpen wij licht, dat de Heere Jezus, de Opperste Wijsheid, te vinden, ook in het algemeen niet anders is, dan Hem, wien men dus lang met smartelijke droefheid gemist en met grote en hartelijke begeerte gezocht heeft, nu dadelijk aan treffen, ontvangen en genieten. En zo langs de weg van een levendig geloof in Zijn algenoegzame gemeenschap en in de bezitting van Hem als zijn volzalig heilgoed over te gaan. Zie, dat is in het algemeen de Opperste Wijsheid, de Heere Jezus, te vinden.

Maar wenst iemand nu verder van ons te weten, hoe dit vinden van Jezus in de ziel van een gelovig zondaar eigenlijk toegaat en wat gevoelige aandoening en geestelijke werkzaamheid die ziel daar alsdan van en onder ontvangt, zullen wij hem dat toch duidelijk naar de voorlichting die wij er van verkregen hebben, trachten te openbaren. En och, of zij, die het aanhoren, het maar recht kenden en begrepen! Want wie de algenoegzame Heere Jezus vindt, *krijgt van God een witte keursteen, op welke een nieuw naam geschreven staat, die niemand kent, die hem ontvangt*, Openb. 2: 17.

Jezus de Opperste Wijsheid, te vinden, gaat dan in het kort alzo in de ziel toe.

1^e Wanneer een overtuigd zondaar lang genoeg op die wijze, als er in het vorige getoond is, de Heere Jezus heeft gemist en hartelijk met al de uitgangen en begeerten van zijn ziel heeft gezocht en God in Zijn vrije en ontfermende genade een vindenstijd, een tijd van minne voor hem voortgebracht en besloten heeft, dan komt Hij eindelijk eens met Zijn algenoegzame Geest en genade van Boven uit de hemel neer en vervult die overtuigde en heilbegerige ziel daarmee geheel. Dan stelt Hij de Heere Jezus op Zijn aller-schoonst en beminlijkst en in de ganse volheid van Zijn algenoegzame verdiensten en genade aan de ogen der ziel voor, zodat ze daardoor ten enenmale ingenomen en bekoord en op de allertzachtste en lieflijkste wijze, gelijk als met mensenzelen en touwen der liefde tot de Heere Jezus getrokken wordt. Dan wordt de wil en het gemoed van die ziel door de allertzachtste hand van genade ten enenmale overgebogen, zodanig, dat die ziel zich van alles los zo geheel onbepaald aan de Heere Jezus overgeeft en zich van ganser hart aan Hem opdraagt, Hem door het geloof, zonder de allermiste verhindering, welke haar tegenhoudt, volkomen aanneemt, als haar enige Profeet, Hoge priester en Koning, van Wie ze eeuwig alleen wenst geleerd, verlost, geheiligd en gezegend te worden.

2^e. Zo vindt zo een gelovig zondaar dan de Heere Jezus in een zalige verzekering des geloofs. Hij wordt door de inwendige werking des Geestes volkomen vergewist en verzekerd van zijn aandeel aan Jezus en Zijn algenoegzame gerechtigheid hij beschouwt Hem als geheel de Zijne en vindt zichzelf ook geheel het eigendom van Jezus. Zodat hij met alle ruimte des gemoeds spreken kan, dat zalige geloofswoord: *Mijn Liefste is mijne, en ik ben de Zijne*. Hij vindt Jezus ook in volkomen verzadiging. Hij smaakt, voelt en tast Hem nu. Hij merkt Hem aan als zijn overvloedig goud en zilver, ja als zijn algenoegzaam Deel tot in eeuwigheid. Hij berust in Jezus ten volle en wenst noch begeert niets buiten of behalve Hem. Ja, hij kan met de gelovige kerk ook

nogmaals dit dierbare woord des geloofs spreken, uit Psalm 23: 1: *De Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken.*

3°. Nog al meer, de gelovige zondaar vindt Jezus ook in volle gloed van Goddelijke liefde. Zijn hart is met hemelse liefde gelijk als tot overlopen toe geheel vervuld. Hij ondervindt en smaakt alleszins de liefde van Jezus voor hem en ontvangt uit Zijn algenoegzame volheid genade voor genade; en hij vindt aan de andere kant ook zijn hart in volle gloed van liefde uitgaande naar Jezus. Zodat hij ook met de Bruidskerk waarlijk krank van liefde is en bijna bezwijkt op de liefderijke omhelzingen van de Heere Jezus, die zijn ziel zo aller-beminnelijkst komt kussen met de kussen Zijns monds.

4°. Eindelijk, de gelovige zondaar vindt Jezus ook in een onuitsprekelijke troost en zielsblijdschap, evenals iemand die een kostbaar pand lange tijd gemist en met de grootste begeerte gezocht heeft, van blijdschap opspringt, als hij dat komt te vinden, zo gaat het hier in het geestelijke ook. Wanneer een ziel, die Jezus lange tijd op de smartelijkste wijze gemist en met het grootste verlangen en de zieldrukkendste begeerte gezocht heeft, Hem eindelijk op het liefelijkst komt te vinden, o, dan geniet die ziel op dat ogenblik een onuitsprekelijke vreugde en blijdschap. Dan ontvangt zij Goddelijke vertroosting. Dan vlieden alle droefenissen en zuchtingen geheel weg en dan komt er een licht, van onbegrijpelijke vrolijkheid en blijdschap. Dan schenkt God aan die ziel de vreugde van zijn heil, zodat de beenderen, die verbrijzeld waren, zich gans wonderbaar verheugen. In één woord, geliefden, op die tijd komt God de ziel des zondaars drenken uit de beken Zijner zalige wellusten en doet hem van ganser hart uitroepen: *Ik ben zeer vrolijk in de Heere*, Jesaja 61: 10.

Zie daar, zo op die wijze gaat het vinden van de Opperste Wijsheid, de Heere Jezus, in de ziel des zondaars, die gelooft, toe. Deze zijn de dingen, welke hij dan bijzonder en op zijn krachtigst ondervindt, als hij eerst in Jezus en Zijn gemeenschap overgaat en uit de wereld en de zonde in Hem komt.

Hiermee menen wij nu, dat dit stuk genoeg verhandeld zal zijn en dat wij u het ware vinden van Jezus, de Opperste Wijsheid, met alles wat daartoe behoort, klaar hebben voor ogen gesteld. Zodat het elk mens gemakkelijk zou kunnen begrijpen, als maar de Goddelijke genade hem daartoe het nodige licht des Geestes van boven geliefde te verlenen. Ondertussen zien wij dan wat dingen de Opperste Wijsheid eigenlijk wil te kennen geven, wanneer ze hier door Salomo zegt. Want *die Mij vindt*. Dan verstaat ze daar al Hetgeen door, wat wij uw aandacht zo breedvoerig verhandeld hebben.

Gelukkige zielen, voorwaar, die daartoe geraken. Dat ze Jezus dus in waarheid vinden. O, zulken zullen eeuwig leven en niet sterven, want hoort het getuigenis van de Opperste Wijsheid, de Zoon van God, hier over Zelf. Want *die Mij vindt*, zegt Hij, *vindt het leven*. Welk dierbaar stuk wij wensen, als het de Heere behaagt, in een volgende gelegenheid voor uw aandacht te verhandelen, want de veelheid van dierbare stoffen welke daarin opgesloten ligt, belet ons dat tegenwoordig te kunnen doen.

Toepassing

Ondertussen willen wij al dit verklaarde nog met alle mogelijke korthed, een weinig nader tot onze gemoederen over brengen en daarop in afbedding van des Heeren genadige zegen toepassen.

Een ieder die ons heden gehoord heeft, heeft hier maar zichzelf bij het verklaarde neer te leggen. Zo het een ware gelovige is, welke Jezus reeds zegt door het geloof gevonden heeft, zal hij zeker aan al dit werk, dat wij hem voorgesteld hebben, kennis

hebben. Zijn geest en Gods Geest zullen samen getuigen in hem, dat hij waarlijk op alle drie deze wegen én van het missen, én van het zoeken én van het vinden van Jezus gewandeld heeft. Ja, daar zal geen een gelovige gevonden worden, of deze dingen zullen hem geheel klaar, naakt en geopenbaard zijn.

Maar is iemand nog een ongelovige, gelijk zeer ver het grootste gedeelte mijner toehoorders zeker is, dan zullen hem alle deze verhandelde dingen geheel vreemd en onbekend zijn. Zijn ziel zal er geen licht noch klaarheid in hebben; integendeel zal er zijn verstand nog ten enenmale duister omtrent zijn, hij zal niet onderscheiden weten te spreken, van een tijd, waarin hij Hem gezocht en nog minder van een tijd waarin hij Jezus eerst gemist, veel min van een tijd, waarin hij Hem gezocht en nóg minder van een tijd waarin hij Hem gevonden heeft. Nee, dat is voor u onbekeerde en onbegenadigde mensen geheel onmogelijk. Zodanige tijden en stonden hebt u nog niet beleefd; integendeel, alles wat u hier op te zeggen weet is dit, dat u hoopt en vertrouwt dat u Jezus reeds gevonden hebt. Want dat u naar Hem uwen toevlucht neemt, dat u op Hem en zijn verdiensten vertrouwt, dat u door Hem hoopt zalig te worden, enz. En als men u dan van het tegendeel zoekt te overtuigen, dan zult u zeggen en klagen, dat men u onrecht doet, dat men u liefdeloos veroordeelt. Dat men uw hart niet kennen kan, dat u liever van de gehele wereld wilt veroordeeld worden, dan van een God en wat dergelijke bedrieglijke voorwendzels van uw arglistig en zondig hart meer zijn. Want deze is de handelwijs van alle onbekeerde mensen welke nog buiten Christus in de natuurstaat leven. Ze menen allen dat zij Hem reeds hebben, gelijk in de verklaring getoond is. Daar is er mogelijk niet een onder ons of hij stelt vast, dat hij die Parel van grote waarde, de Heere Jezus, met de Evangelische koopman reeds gevonden heeft. En hoewel ze het niet alle openlijk op die wijs durven zeggen, ze hopen en vertrouwen het evenwel. Ze gaan er evenwel gerust op aan, dat ze door Jezus zullen zalig worden. Ze houden dat evenwel vast, dat ze in Hem geloven. Ze ontvangen daar tekens, de Heilige Bondzegels op, als ze uiterlijk ten Avondmaal gaan en ze wachten er de eeuwigheid op af.

Maar ach, ongelukkige mensen, wat is dat een aller-droevigste zaak, dat het arglistig hart in deze iemand zo kan bedriegen en dat de satan hier de zinnen zo kan verblinden. Wat is dit beklaglijk, dat iemand zichzelf zo in alle eenvoudige oprechtheid kan verbeelden en voor waarheid geloven, dat hij de Heere Jezus reeds gevonden heeft, daar hij Hem integendeel nog nooit recht gezien of gekend heeft, maar nog geheel buiten Hem, in de zonde en in de macht van de satan leeft, ja een hater en een vijand van Jezus is.

Mensen, wat is dit een gevaarlijke weg. Wat gaan er honderd duizenden op die weg verloren en naar de eeuwige verdoemenis, die in waarheid niet anders dachten en meenden, of ze hadden de Heere Jezus reeds gevonden? Is er ergens een weg die iemand recht schijnt, maar welker laatste wegen des doods zijn. Het is deze stille en geruste weg, waarop men zich verbeeldt de Heere Jezus reeds te hebben en te bezitten. Openbare Heeren, zondaars en tollenaars zijn nader bij het koninkrijk der Hemelen dan u welke op deze weg wandelt hoe zedig, burgerlijk en onbesproken voor de wereld, ja hoe oprecht en eenvoudig voor uzelf, uw handel en gedrag ook is. Want Heeren, zondaars en tollenaars weten en moeten geloven, of ze willen of niet, dat ze nog zonder en buiten Christus zijn. Maar gij geruste burgerlijke mensen die van een wel geschikte wandel zijt, u weet dat niet, u denkt en meent dat u Jezus reeds gevonden hebt en dat u door Hem zalig zult worden en ondertussen bent u zo wel als de Heeren, zondaars en tollenaars nog geheel van Hem vervreemd en ontbloot, zonder nog een aasje eigendom aan Hem te hebben. U denkt, dat gij in Jezus gelooft en u gelooft nochtans maar alleen

in uw eigen zelf. Uw eigen krachten en vermogens, uw plichten van Godzaligheid, welke geheel uw eigen werk zijn en daar u alleen op rust en steunt, hoewel het verbergen voor uw ogen is. Die noemt en doopt u met de zoete naam Jezus. Maar de rechte Jezus, o, die hebt u nog nimmer gezien of gekend, die is u nog geheel vreemd! Uw Jezus, daar u zoveel van spreekt en daar gij uw vertrouwen op stelt, is een bedrieglijke en valse Jezus, een Jezus in woorden, maar niet in waarheid en kracht. Uw Jezus zal u niet zalig maar rampzalig maken en u niet in een Hemel maar in de eeuwige verdoemenis brengen, als u in Hem tot de einde toe blijft geloven.

Ik weet wel, geliefden, wij spreken wonderlijke dingen voor uw oren. Maar ik ben verzekerd, dat wij van alle verlicht gelovigen aller-klaarst gevat en verstaan worden.

Het spijt ons dat onze tijd zo ver reeds verlopen is en dat wij onze rede niet verder vervolgen kunnen, dan met nog een woord tot Gods kinderen, de ware gelovigen te spreken. Nochtans moeten wij tot besluit dit ene ding nog openbaren; en ach, mensen die nog niet bekeerd zijt, gave God, dat u het allen eens recht verstaan, geloven en bewaren kon!

Zo u of iemand uwer te voren van eeuwigheid van God gekend en ten leven uitverkoren zijt, dan zult u zeker vóór uw sterven de Heere Jezus nog eens vinden; maar dan zult u ook tegelijk in een wonderlijke weg geleid worden, die u nog nooit, hoe wijs en geleerd u ook zijn mag, hebt gekend, veelmin bewandeld. Dan zult u nog eerst eens leren zien, dat u Jezus geheel mist dan zal uw vorige rust en vertrouwen u nog eens geheel begeven, dan zult u nog eens in uw verdoemelijkheid en diepe onmacht als wegzinken en als een die geheel naakt, ontbloot, reddeloos en radeloos is, ja van alles verstoken, uitroepen: *Heere, behoud! Behoud, helpt, help mij, want ik, arm zondaar verga.* Dan zult u nog eens naar Jezus zoekende gemaakt worden en om Hem, met uw hart roepen en schreeuwen, gelijk een dorstig hert naar de waterstromen. U zult dan nog eens treuren kunnen als een gejaagde duif in de kloof der steenrots zonder in de ruimte te kunnen uitvliegen. En dan als de tijd van des Heeren welbehagende ontferming over u gekomen is, dan, ja dan zult u de Heere Jezus vinden in de genieting en onder het smaken van dingen die voor vlees en bloed in eeuwigheid verborgen zijn en moeten blijven.

God die almachtig is, brenge Zijn uitverkoren schapen, die nog dwalen, eens haastig op deze weg. De algenoegzame Herder, Jezus, kome haar eens haastig opzoeken. Amen.

Gepredikt te Rijnsaterwoude, de 5 Juni 1735.